

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 10 och 11 juni.

2 § Ansökan om ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Caroline Szyber* (KD) ansökt om ledighet under tiden den 1 september 2013–28 februari 2014.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Stefan Svanström* (KD) skulle tjänstgöra som ersättare för socialminister *Göran Hägglund* (KD) under *Caroline Szybers* ledighet.

3 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit:
prot. 2012/13:36 för torsdagen den 13 juni från civilutskottet och
prot. 2012/13:39 för torsdagen den 13 juni från miljö- och jordbruksutskottet.

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM119 Beslut om undertecknande av vapenhandelsfördraget (ATT) *KOM(2013) 273* till utrikesutskottet

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:484

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:484 Övervakning av dumpningsregler
av Jan-Olof Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 15 augusti 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 10 juni 2013

Landsbygdsdepartementet

Eskil Erlandsson (C)

Enligt uppdrag

Mats Wiberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:485

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:485 Gröna näringar
av Sven-Erik Bucht (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 15 augusti 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 10 juni 2013

Landsbygdsdepartementet

Eskil Erlandsson (C)

Enligt uppdrag

Mats Wiberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:488

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:488 Sametinget
av Olle Larsson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 15 augusti 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 10 juni 2013

Landsbygdsdepartementet

Eskil Erlandsson (C)

Enligt uppdrag

Mats Wiberg

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:490 Fortsatt pendeltågstrafik på sträckan Järna–Gnesta

av Mats Pertoft (MP)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 26 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 13 juni 2013

Näringsdepartementet

Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU31

Konstitutionsutskottets betänkanden 2012/13:KU20 och KU21

Konstitutionsutskottets utlåtande 2012/13:KU26

Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU41

Försvarsutskottets utlåtande 2012/13:FöU12

7 § Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2012/13:NU21

Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt (prop. 2012/13:141).

*Förbättrade
möjligheter till
licensiering av
upphovsrätt*

Anf. 1 JONAS ERIKSSON (MP):

Fru talman! Vi lever i en tid där tekniken att dela kultur och information i olika former utvecklas snabbt. Vi lever också i en tid där vi på sätt som vi aldrig gjort tidigare interagerar med omvärlden.

Frågor om upphovsrätt – det handlar om den rätt författare, kompositörer, konstnärer och andra upphovsmän har till sina verk, hur de ska skydda sina verk, få betalt för andras nyttjande av dem och hur man kan underlätta för människor att ta del och glädjas av dem på ett enkelt och legalt sätt – behöver nya svar.

Såväl rättighetshavare som användare för fram önskvärda nyttjanden som i dag inte kommer till stånd eftersom parterna saknar de regler som krävs för att licensiering ska kunna ske.

I det betänkande som vi nu debatterar behandlas en proposition från regeringen som syftar till att skapa större möjligheter för användare av upphovsrättsligt skyddade verk att göra rätt för sig gentemot upphovsmän genom att myndigheter och företag ges möjlighet att ingå avtalsli-

cens för digital kopiering och tillgängliggörande av verk som de behöver inom sin verksamhet.

Bibliotek och arkiv ges samma rättigheter att få digitalisera och tillgängliggöra sina egna samlingar, och radio- och tv-företag får rätt att ingå avtal om att tillgängliggöra sina sändningar på nya sätt, till exempel via internet.

Behovet av att använda verk förändras snabbt, och lagstiftningen är inte alltid i takt med de nya behoven. I betänkandet ställer sig därför utskottet också bakom en ny generell avtalslicens som kan användas i de fall det rör ett område som inte berörs i lagen.

Allt det här tycker jag är bra.

Fru talman! Betänkandet berör också införlivandet av ändringar i EU:s skyddsdirektiv i svensk lag, bland annat innebärande en förlängning av skyddstiden för musikaliska verk från 50 år till 70 år.

När frågan om skyddstiden för vissa närstående rättigheter behandlades i Europaparlamentet röstade samtliga svenska parlamentariker emot förslaget till förlängning.

Varken inom EU eller i propositionen kan jag finna något övertygande skäl till varför en förlängning av skyddstiden ska ske. Jag tycker därför att Sverige i EU ska driva att skyddstiderna generellt förkortas från 70 till 50 år inom det upphovsrättsliga området, liksom för de närstående rättigheterna.

Betänkandet behandlar inte bara regeringens förslag utan även ett antal motioner som väckts i riksdagen kring upphovsrätsfrågor och andra frågor inom immaterialrätten.

Jag föreslår bland annat i en av de behandlade motionerna, tillsammans med flera av mina gröna riksdagskolleger, att upphovsmännens position i relation till förlag och andra utgivare ska stärkas för att minska risken för att oskäligen avtalsvillkor skrivs in i avtalen mellan dem.

Det skulle kunna ske genom att en förhandlingsordning skrivs in i upphovsrättslagen till förmån för representativa konstnärsorganisationer som företräder upphovsmän och utövande konstnärer inom olika områden och deras motparter. Ytterligare en åtgärd vi föreslår är att utöka möjligheterna till allmän rättshjälp.

Detta skulle till vissa delar kunna kompensera för upphovsmännens sämre förutsättningar och mindre resurser att tillvarata sina rättigheter och skyldigheter i förhandlingssituationer och bristen på en fullt ut fungerande konkurrens inom området.

Upphovsrättsutredningen, som lade fram sitt slutbetänkande i april 2011, hade ett uppdrag att ta ställning till om och i så fall hur upphovsmännens ställning kan stärkas. Riksdagen har tidigare också gett regeringen ett tillkännagivande om en översyn av rättshjälpssystemet i syfte att utöka vissa småföretagares möjlighet att få rättshjälp.

Regeringen har dock inte tagit tillfället i akt att i sin proposition lägga fram några förslag kring detta. Allianspartierna i näringsutskottet tycks också vara nöjda med de avtalsskrivande parternas olika förutsättningar och avstyrker förslagen i vår motion.

Avslutningsvis, fru talman: Utskottet har efter förenklad motionsberedning även avstyrkt flera andra motionsförslag. Det handlar om att underlätta spridning av grön teknik till utvecklingsländer, fildelning och den så kallade Ipredlagstiftningen. Vi i Miljöpartiet vidhåller förstås vår

uppfattning som framförts i dessa motioner. Vi står förstas också bakom samtliga våra reservationer i betänkandet men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 1.

Anf. 2 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att ansluta mig till Miljöpartiets och Jonas Erikssons resonemang kring vårt gemensamma förslag om en ny förhandlingsordning och stöd till rättshjälp för småföretagare. Jag vill också referera till de motionsyrkanden som vi har lagt fram rörande till exempel fildelning och Ipred.

Men jag skulle främst vilja tala om det som jag tycker är lite av en bortglömd fråga i det här ärendet. Det handlar om förlängningen av upphovsrätt för musik. I dag är det 50 år som gäller efter det att en låt eller ett album har spelats in. I det här förslaget föreslås det att den tiden utsträcks till 70 år, vilket skulle vara en anpassning till det nya EU-direktivet på området.

Jag tycker att 50 år i sig är en ganska lång tid. Om du spelar in en låt i dag kan du alltså få ersättning för den ända fram till 2063. Det är en ganska lång tid.

Det är bra och viktigt att de som producerar exempelvis musik ska kunna få ersättning för det. Men dess värre tillfaller en mycket stor del av de här intäkterna från upphovsrättsskyddat material inte artisterna utan de stora bolag som äger deras rättigheter.

En förlängning av upphovsrätten för musik ligger alltså helt i linje med de stora skivbolagens intressen. Därför har de stora skivbolagen lobbat stenhårt i Europa för att upphovsrätten ska förlängas. Jag vet det. Jag satt själv i EU-parlamentet då det här förslaget var aktuellt, nämligen våren 2009.

Den 23 april 2009 röstade en majoritet i EU-parlamentet för en förlängning av upphovsrätten från 50 år till 70 år. Märk väl: Alla svenska EU-parlamentariker röstade emot det här förslaget, från vänster till höger. Jag höll ett anförande i EU-parlamentet mot en förlängning av upphovsrätten tillsammans med Moderaternas Christofer Fjellner och Folkpartiets Olle Schmidt. Vi var alla tre lika stora motståndare till det här förslaget.

Det var också den borgerliga regeringen och justitieminister Beatrice Ask. I Svenska Dagbladet den 23 april 2009 kommenterar Beatrice Ask förslaget om en förlängd upphovsrätt med följande ord: "Förslaget påstås syfta till att förbättra för de musikartister som har det sämst ställt. Vi tycker dock att förslaget missar målet och främst gynnar skivbolag och väletablerade artister."

Beatrice Ask, jag kunde inte instämma mer.

Vi i Vänsterpartiet och Miljöpartiet är medvetna om att det här är ett EU-direktiv som ska införas i svensk lagstiftning, men vi tycker att Sverige borde kämpa med näbbar och klor mot det orimliga i att förlänga upphovsrätten. Vi tycker att den svenska regeringen ska driva det här på EU-nivå.

I betänkandet bemöts det förslaget av utskottsmajoriteten, och det gäller högerpartierna, Sverigedemokraterna och även Socialdemokraterna, med att det inte skulle "vara meningsfullt, och inte heller önskvärt", att på EU-nivå driva förslaget om att inte förlänga upphovsrätten.

Jag skulle vilja fråga socialdemokrater, moderater, kristdemokrater, centerpartister, folkpartister och sverigedemokrater: Ni kanske inte tycker att det är meningsfullt att driva det här på EU-nivå, men varför är det inte önskvärt? Om alla era företrädare röstade emot det här förslaget på EU-nivå då det begav sig i EU-parlamentet borde ni väl åtminstone tycka att det är önskvärt att Sverige fortsätter att motsätta sig en förlängning av upphovsrätten?

Fru talman! I år är det 50 år sedan The Beatles spelade in låten *She Loves You*. Sedan dess har The Beatles och deras skivbolag kunnat tjäna rätt mycket pengar på intäkter från den och många andra låtar. Jag tror inte att de behöver mer pengar, och därför tror jag att det räcker med en upphovsrätt som sträcker sig till 50 år. Jag yrkar bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Jonas Eriksson (MP).

Anf. 3 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! I dag behandlar vi som sagt några förslag som syftar till att göra det möjligt för dem som använder upphovsrättsligt skyddade verk som musik, litteratur och bilder att ingå avtal med organisationer som företräder upphovsmän också för att använda verk av upphovsmän som inte företräds av organisationen genom så kallade avtalslicenser.

Myndigheter och företag får, som nämnts tidigare, möjlighet att ingå sådana avtal för digital kopiering och därmed göra dem tillgängliga för att tillgodose behoven inom verksamheten. Bibliotek och arkiv får samma möjligheter för de egna samlingarna, vilket är fantastiskt för allmänheten. Radio- och tv-företag får rätt att teckna avtal som gör det möjligt att erbjuda lyssnare och tittare att ta del av verk till exempel via internet.

En generell avtalslicens föreslås för att göra det möjligt att teckna avtal även i andra fall än dem som särskilt anges i lagen.

Dessutom föreslås en lagändring som innebär att upphovsmännens nationalitet inte längre ska spela någon som helst roll för att en organisation som förvaltar rättigheter ska ha rätt att ingå avtal med avtalslicensverkan. Detsamma föreslås när det gäller en organisations rätt att ta emot upphovsrättsliga ersättningar, vilket är oerhört välkommet.

Ytterligare ett förslag innebär att bibliotek och arkiv nu får möjligheter att fritt framföra offentligtgjorda filmverk och sceniska verk.

Sist och slutligen föreslås att EU-direktivet om en förlängd skyddstid från 50 år till 70 år ska implementeras i svensk lag.

Fru talman! Betänkandet innehåller även en förenklad hantering av motioner från den allmänna motionstiden 2012 om en rad immaterialrättsliga frågor.

När det gäller motionerna från den allmänna motionstiden vill jag hänvisa till det särskilda yttrandet där vi redogör för att vi vidhåller våra ställningstaganden som vi framförde i debatten och i betänkandena 2010/11:NU11 och 2011/12:NU9. I dag avstår vi dock från att på nytt reservera oss till förmån för dessa ställningstaganden.

I övrigt tillstyrker vi de förslag som läggs fram i betänkandet, vilka vi menar är en helt rimlig avvägning mellan parternas respektive intressen. Förslagen avseende avtalslicens innehåller ju också en restriktion genom att avtalslicensen inte kan gälla om upphovsmannen har meddelat ett

förbud mot användning eller om det finns skäl att anta att upphovsmannen motsätter sig att verket används.

Vi hade dock gärna sett att de förslag som presenterades i delbetänkandet SOU 2010:24, *Avtalad upphovsrätt*, som rör ett flertal nya bestämmelser i 3 kap. upphovsrättslagen också hade blivit föremål för behandling i den proposition vi behandlar i dag.

Vi beklagar att så inte är fallet, för vi har som framgår av betänkandet framfört förslag om att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om behovet av att stärka kulturskapares avtalsställning genom att utveckla 3 kap. upphovsrättslagen. Mot bakgrund av att denna fråga nu utreds och bereds i Regeringskansliet tillsammans med resten av det nämnda delbetänkandet om avtalad upphovsrätt väljer vi dock att avstå från att yrka bifall till vår egen motion i dag.

Det är dock vår alldeles tydliga och bestämda uppfattning att regeringen inte kan dra den här frågan i långbänk. Jag tror också att vi är ganska eniga om det i utskottet. Vi har stor respekt och sympati för de synpunkter som bland annat Klys har fört fram om att upphovsmännen som regel har en mycket svagare ställning som avtalspart eftersom de oftast är i beroendeställning till sina motparter.

Vi förutsätter alltså att regeringen återkommer synnerligen skyndsamt med förslag på detta område.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 4 OLOF LAVESSON (M):

Fru talman! Vi har i dag att behandla ett betänkande med det spännande namnet *Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt*. Det kan tyckas torrt och lite tråkigt, men det är ack så viktigt.

För oss moderater och för Alliansen är upphovsrätten fundamental. Precis som patent utgör ett av de främsta affärsverktygen för en entreprenör eller uppfinnare utgör upphovsrätten ett affärsverktyg för den som skapar olika former av konstnärliga verk.

Sverige betraktas i dag som ett av världens mest kreativa länder om inte till och med det mest kreativa. Det svenska musikundret har fått sällskap av det svenska dataspelsundret, det svenska deckarundret, det svenska modeundret, det svenska designundret och så vidare.

De skapande branscherna är en oerhört viktig del av det framväxande Sverige. Människor inom tjänstesektorn, musikindustrin, filmskapandet, spelutvecklandet och författandet ser till att vi växer som nation och att vi får inkomster och arbeten i vårt land. De bygger det nya Sverige.

Det handlar om svenska entreprenörer, småföretagare, formgivare, musiker och författare, om hur man ska kunna förverkliga sina idéer och sin kreativitet och om hur man ska kunna omsätta dessa idéer i lönsamhet. Det handlar om hur svenska företag kan startas, växa och fortleva och om hur Sverige ska kunna hävda sig på en global konkurrensutsatt marknad.

Fru talman! Man kan inte glädjas åt de svenska undren och inte samtidigt sätta ned en tydlig fot för upphovsrätten. En väl fungerande upphovsrätt gör det möjligt för ny konst att skapas och för verksamma inom de skapande branscherna att leva på sitt arbete. Detta ska balanseras mot allmänhetens möjligheter att lätt och lagligt kunna konsumera. Samhälls-omvandlingen ställer oerhörda krav, och vi ligger ohjälpligt efter.

Upphovsrätten måste ständigt utvecklas. Men det innebär inte att man för den sakens skull ska stå rättslös när det gäller att värna sin produkt och frukten av sina ansträngningar.

I Sverige har vi sedan lång tid tillbaka ett system med avtalslicens. I korthet innebär det att den som vill använda många skyddade verk på en och samma gång har möjlighet att avtala med en organisation i stället för med varje enskild upphovsman. Det är ett smidigt sätt att underlätta tillgängliggörande av material till allmänheten och samtidigt se till att den som har skapat ett verk får betalt för sitt arbete.

Genom avtalslicenssystemet kan massutnyttjanden av verk, till exempel i undervisningssammanhang, licensieras. Det skulle inte vara hanterbart att exempelvis varje skola skulle behöva söka tillstånd hos varje enskild rättighetshavare för att få kopiera ur böcker, tidningar, tidskrifter med mera. I stället gör lagen det möjligt för rättighetshavarnas organisationer att licensiera upphovsmännens, förlagens och utgivarnas rättigheter kollektivt.

I den proposition som behandlas i betänkandet tas flera viktiga steg mot en förbättrad licensiering av upphovsrätten. Den nuvarande lagstiftningen har begränsningar. Den omfattar bara framställning av exemplar genom så kallat reprografiskt förfarande. Digital kopiering, till exempel genom att material laddas ned från internet, omfattas inte. Detta föreslår man nu ska ändras.

Det innebär att det blir enklare för myndigheter och företag att ingå avtal för digital kopiering för att kunna tillgodose behovet av information inom verksamheten. Bibliotek och arkiv ges motsvarande möjlighet, så att man kan digitalisera och tillgängliggöra de egna samlingarna för allmänheten, till exempel via internet.

Radio- och tv-företag får rätt att ingå avtal om tillgängliggörande på begäran – on demand. Allmänheten får därmed betydligt lättare att kunna konsumera *när* man vill och *där* man vill, samtidigt som upphovsmännen får betalt för sitt nedlagda arbete.

I dag finns det krav på att en organisation ska företräda ett flertal svenska upphovsmän för att kunna träffa avtal med avtalslicensverkan. Det föreslår man nu ska ändras till att organisationen ska företräda ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk. Liknande förändringar har genomförts i våra nordiska grannländer.

Slutligen föreslås införandet av en ny generell avtalslicens. Detta tar sikte på situationer där stora mängder av upphovsskyddade verk kan komma att användas och där det inte på förhand är möjligt för användare att avgöra exakt vilka verk som kommer att beröras. Nu införs möjligheten att genom avtalslicens, inom ett avgränsat användningsområde, få den generella rätten att framställa och tillgängliggöra offentliggjorda verk för allmänheten och att detta blir möjligt även om verkens upphovsmän inte företräds av den avtalslutande organisationen. Detta förslag är något som särskilt välkomnats av Sveriges kulturskapare.

Fru talman! Dessa förslag har sin grund i den utredning som regeringen har låtit göra om en översyn av vissa frågor om upphovsrätt. Utredningen lämnade i april 2010 delbetänkandet *Avtalad upphovsrätt* och 2011 slutbetänkandet *En ny upphovsrättslag*.

Förslagen i slutbetänkandet behandlas inte i den här propositionen utan bereds fortfarande i Regeringskansliet. Vad gäller upphovsmannens ställning som avtalspart påtalar dock utskottet vikten av att detta beaktas i det fortsatta arbetet.

Slutligen innehåller betänkandet även förslag om att Sverige ska implementera det EU-direktiv som antogs av Europaparlamentet och rådet i september 2011 om att skyddstiden för utövande konstnärers och framställares rätt till utgivna eller offentliggjorda ljudinspelningar förlängs från 50 år till 70 år.

Syftet är att förbättra situationen för utövande konstnärer som i dag allt oftare lever längre än de 50 år som den nuvarande skyddstiden löper. Ljudupptagningar började produceras i stor skala på 1950-talet, och skulle inte direktivet genomföras skulle det innebära att de utövande konstnärerna nu successivt skulle förlora inkomsterna av det arbete de har lagt ned.

Fru talman! Man kan säkert föra både långa och ändlösa diskussioner om vad som är den rimliga skyddstiden, men vi får konstatera att Europeiska unionen har antagit direktivet och att Sverige därmed har att genomföra det. Överläggningar har också hållits med övriga nordiska länder om hur direktivet bör genomföras.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

I detta anförande instämde Johan Johansson, Hans Rothenberg och Borian Åberg (alla M) samt Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C).

Anf. 5 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Olof Lavesson från Moderaterna. Min första fråga, Olof, är varför det inte är ”önskvärt” att driva att upphovsrätten för musik ska vara 50 år och inte 70 år. Ni skriver på s. 19 i betänkandet att det inte är ”önskvärt” att driva den frågan.

Min andra fråga rör Sveriges agerande på EU-nivå i olika frågor. Man kan ju tro att bara för att ett direktiv eller något annat är klubbat på EU-nivå lägger man ned stridsyxan och accepterar det rakt av. Men så agerar ju inte den svenska regeringen. Den svenska regeringen tar rätt ofta strid för frågor. Det tycker jag är bra. Det tycker jag att man ska göra. Men jag tycker att det är viktigt att man tar strid i rätt frågor. Jag tycker till exempel att det är fel att Sverige tar strid för att man ska få jaga utrotningshotade djur som vargar. Jag tycker att det är fel att Sverige driver att man ska kunna få exportera snus till alla europeiska länder. Men förlängningen av upphovsrätten för musik tycker jag är en principiell fråga. Där har Sverige haft en väldigt bra linje. Där tycker jag att man borde ta strid. Tycker inte Moderaterna det?

Min tredje fråga rör ett citat. Jag citerade ju justitieminister Beatrice Ask tidigare. Christofer Fjellner heter en annan moderat, som är ledamot av EU-parlamentet. Han sade då det begav sig i EU-parlamentet och man skulle rösta om den här förlängningen av upphovsrätten att ”det här gynnar bara ett fåtal framgångsrika musiker som gjorde skivor för över 50 år sedan och ett antal skivbolag. Däremot rycker det undan frihet för en rad aktörer som Dramaten och Operan.”

Har Christofer Fjellner fel, Olof Lavesson?

Anf. 6 OLOF LAVESSON (M) replik:

Fru talman! Jag inledde med att berätta hur viktig upphovsrätten är för oss i Alliansen och för oss i Moderaterna. För oss är det fundamentalt att man kan styra över den produkt man faktiskt har skapat, att man kan få utkomst av sitt arbete och att man kan få det även om det används längre fram i ens liv.

Jag tycker också att det är viktigt att det finns gemensamma regler på det här området och att det finns det i hela Europa. Vi eftersträvar fler gemensamma regler när det gäller upphovsrätt för att göra det enklare för våra skapare att exportera till och finnas på den europeiska marknaden.

Man kan alltid diskutera om det ska vara 50 år eller om det ska vara 70 år. Det här riktar sig framför allt till dem som i dag är äldre, som annars inte längre skulle få ersättning för sina verk. Jag tycker att det är rimligt att de får det. Om det ska vara 50, 60 eller 70 år har jag faktiskt inte någon egen klar uppfattning om. Man kan diskutera om det är rimligt därför att vi lever längre. Ja, det kan man tycka. Då ska det också finnas möjlighet att styra sin produkt.

Det handlar inte bara om pengar. Det handlar också om att kunna styra hur produkten används. Vill man att den låt man har skrivit ska kunna användas i vilket reklamsammanhang som helst? Jag tycker att det är rimligt att man kan styra även över detta.

Jag tror faktiskt inte att Jens Holm egentligen heller intresserar sig så mycket för huruvida det är 50 eller 70 år. Jag tror att det handlar om någonting helt annat. Det är ju så, fru talman, att gratis är gott. Både Jens Holm och Vänsterpartiet har utmärkt sig här i kammaren genom att rösta emot nästan varenda upphovsrättsreform vi har diskuterat. Så fort det handlar om skärpning av upphovsrätten står Jens Holm och Vänsterpartiet emot. Ni tycker inte att det här är kul. Ni har upphöjt gratisätandet till ideologi. Det tycker jag är gravt bekymmersamt. Jag undrar varför inte Vänsterpartiet någon gång kan ta ställning för dessa musiker, konstnärer och författare och se till att de får ersättning för sitt nedlagda arbete.

(Applåder)

Anf. 7 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag vill påpeka att jag ställde tre frågor till Olof Lavesson. Jag fick noll svar. Det tycker jag är lite märkligt.

Jag frågade varför det inte är "önskvärt" att driva att upphovsrätten ska vara 50 år och inte 70 år. Att det inte är "meningsfullt", som också sägs i betänkandet, kan jag förhålla mig till. Man kan tycka att vi inte har en chans att vinna den frågan på EU-nivå och därför tycker vi inte att det är "meningsfullt". Men varför, Olof Lavesson, är det inte "önskvärt"? Jag trodde i alla fall att Moderaterna var motståndare till en förlängning av upphovsrätten för musik.

Min tredje fråga var citatet från Christofer Fjellner. Har han rätt eller har han fel?

Jag tycker faktiskt att det är viktigt när vi fattar beslut i den här kammaren, där vi stiftar lagar, att det är välgrundade beslut, att man inte bara sveper bort våra frågor och säger: Jag har ingen riktig egen uppfattning i den frågan.

Det är precis som Olof Lavesson säger: Vi i Vänsterpartiet är kritiska till att man låser in viktigt kulturellt material som musik i ytterligare 20 år. Vi tror nämligen att en del av den svenska kulturella framgången och musiksuccén är just att man använder sig av det som andra artister har gjort tidigare. Det är så rapmusiken fungerar. Man samplar, man plockar från olika låtar och skapar nya låtar. Det är fel att stänga in material.

Jag tror precis som Christofer Fjellner från Moderaterna att det här drabbar institutioner som vill kunna använda sig av musik. Det blir svårare för våra bibliotek att digitalisera den musik som finns i dag. Framför allt blir det dyrare.

Det blir svårare för Dramaten, Operan och alla andra kulturinstitutioner här i landet. Jag tycker att Moderaterna är svaret skyldiga. Varför är det bra att förlänga till 70 år?

Anf. 8 OLOF LAVESSON (M) replik:

Fru talman! Det här är en väl beredd fråga. Jens Holm har själv berättat hur han har deltagit i långa processer i EU-parlamentet. Man har diskuterat frågan. Sverige driver en stark linje, men vi vill också ha gemensamma regler. När man kommer fram till ett beslut tycker vi inte att det är meningsfullt eller önskvärt att Sverige ska riva upp det beslutet. Det finns andra fajter att ta som är viktigare, Jens Holm.

Jag vill återkomma till upphovsrätten, för jag tror att det är där skon klämmer. Jag tror att Jens Holm egentligen motarbetar detta för att det handlar om att stärka upphovsrätten, ingenting annat. Och jag blir bekymrad, för det är precis detta som skiljer oss åt. Jag pratade om en upphovsrätt som behöver utvecklas framöver, och när vi säger utveckla säger Vänsterpartiet avveckla. Om lagstiftningen inte uppfattas som legitim och man inte gillar den säger man: Avveckla den, stäng av den! De lidande blir de enskilda konstnärer, musiker och författare som får skapa sina verk för att Jens Holm och andra ska kunna konsumera dem gratis på nätet. Jag tycker inte att det är rimligt.

Det handlar om frihet och ansvar, rätt och fel, mitt och ditt. Kan man inte göra den gränsdragningen som politiker tycker jag att man är ute på ett farligt sluttande plan.

Anf. 9 EVA FLYBORG (FP):

Fru talman! Systemet med avtalslicenser har visat sig vara ett väl fungerande och praktiskt sätt att lösa frågor om rättighetsklarering i sådana situationer där utnyttjande av en stor mängd skyddade verk eller prestationer förekommer. Användarna får på ett enkelt sätt de rättigheter som krävs för det aktuella utnyttjandet, och rättighetshavarna kan förlita sig på att nödvändiga avtal ingås och att ersättning faktiskt betalas.

Vi i utskottet ser positivt på de förändringar som nu föreslås, som bland annat ökar biblioteks och arkivs möjligheter att digitalisera och tillgängliggöra de egna samlingarna samt ger radio- och tv-företag rätt att ingå avtal om tillgängliggörande på begäran när det gäller offentliggjorda verk. Som kulturutskottet har påpekat ökar därmed möjligheterna att tillgängliggöra kulturen och hela vårt kulturarv. Vi välkomnar därför förslaget om att införa en ny generell avtalslicens.

När det gäller förslagen till ändringar i upphovsrättslagen, som syftar till att genomföra direktivet om ändring av skyddstidsdirektivet, konstaterar vi att Sverige liksom övriga medlemsstater är skyldigt att genomföra direktivet, och att så ska ha skett senast november 2013, alltså i år.

Fru talman! Genom framväxten av informationsområdet har upphovsrättens betydelse ökat. Antalet former för att utnyttja prestationer som skyddas av upphovsrätt och närstående rättigheter har på grund av den tekniska utvecklingen tilltagit mycket.

Ett huvudsyfte med EU:s insatser inom upphovsrätten är att se till att lagstiftningen är så enhetlig att aktörerna i de olika medlemsstaterna arbetar utifrån likartade konkurrensvillkor. Dessutom kan skilda skyddsnivåer inom unionen verka handelshindrande och försvåra den fria rörligheten för varor och tjänster över nationsgränserna.

Syftet med upphovsrätten är att ge ett effektivt skydd för uphovsmännen för att främja nyskapande och uppmuntra till investeringar: egen tid, egen energi, egen fantasi. Det är viktigt att de ensamrättigheter som upphovsrättslagen tillerkänner uphovsmännen också får genomslag i den praktiska tillämpningen.

Om det inte finns rimliga möjligheter för uphovsmän att dra nytta av sina rättigheter riskerar upphovsrättens grundläggande funktion – att stimulera nytt skapande – att fullständigt urholkas. En sådan utveckling vore inte till nytta vare sig för aktörerna på marknaden eller för samhället i stort.

En fråga som ingick i Upphovsrättsutredningens uppdrag var därför att ta ställning till om dagens möjligheter för uphovsmän att hävda sina rättigheter är tillräckliga eller om uphovsmännens ställning som avtalspart bör stärkas. Vi konstaterar att denna fråga inte behandlas i propositionen utan för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Som redovisats har Domstolsverket utvärderat rättshjälpslagen och i en rapport lämnat förslag till ändringar i lagstiftningen, bland annat när det gäller småföretagares rätt till rättshjälp. Också den rapporten bereds inom Regeringskansliet. Vi väntar med spänning på vad de kommer fram till.

Frågan om att förlänga upphovsrätten från dagens 50 till 70 år tycker jag inte är särskilt besvärlig. Någon har engagerat sig i att investera tid, energi, fantasi, kreativitet och en del av sitt liv i att göra ett verk av något slag. Då tycker jag faktiskt att det är rimligt att höja gränsen från 50 till 70 år. För mig är det ingen som helst dramatik i detta.

Anf. 10 MATS ODELL (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att äganderätten är en grundläggande rättighet. Därför värnar vi om rätten att få bestämma över och att få avkastning från sin idé, uppfinning eller egendom. Det innebär också att vi ser upphovsrätten som betydelsefull i vårt rättssamhälle. Upphovsrätten behövs för att ge uphovsmän ett effektivt skydd och för att uppmuntra och främja nyskapande och investeringar.

Vi välkomnar därför det arbete som nu pågår inom Regeringskansliet med att se över om dagens möjligheter för uphovsmän att hävda sina rättigheter är tillräckliga eller om de behöver stärkas ytterligare. Det är ett arbete som fortfarande bereds i Regeringskansliet och som vi har möjlighet att få ta ställning till i ett senare skede.

Det personliga ägandet stärker drivkrafterna för ett gott förvaltarskap. Det leder till ett större mått av personligt ansvarstagande och större personlig frihet. Därför är det angeläget att det personliga ägandet uppmuntras. Kristdemokraterna anser att vi alla har en skyldighet att efter bästa förmåga förvalta det som lämnats till oss av tidigare generationer. Det handlar naturligtvis om att värna jordens materiella tillgångar och om att bevara arvet av tankar, värderingar och idéer. Det handlar om de kulturvärden som har lämnats oss av tidigare generationer och om de som tillkommer i vår egen tid. Här har arkiven, biblioteken och museerna ett särskilt ansvar för att bevara kulturarvet. Därför är det nödvändigt att de har tillräckliga resurser och goda förutsättningar att klara uppgiften.

I dag talar vi om systemet med avtalslicenser. Det är ett system som har visat sig fungera bra för att på ett praktiskt sätt lösa rättighetsfrågor i situationer där det finns en stor mängd skyddade verk. Avtalet som ingås mellan användaren av ett upphovsrättsskyddat material och en organisation som företräder upphovsmän ger enkelt användaren de rättigheter som behövs för att använda materialet. Samtidigt kan rättighetsinnehavaren förlita sig på att avtal ingås och att ersättningar betalas.

De ändringar som regeringen nu presenterar kommer bland annat att öka bibliotekens möjligheter att digitalisera och tillgängliggöra de egna samlingarna. Radio- och tv-företag kan också, om någon begär det, göra offentliggjorda litterära och musikaliska verk tillgängliga. För oss kristdemokrater är det angeläget att kulturarvet i olika former finns tillgängligt och kan föras vidare från generation till generation.

Med den snabba utvecklingen av informationssamhället har upphovsrättens betydelse ökat. Samtidigt krävs nya former för att göra material tillgängligt med hjälp av ökad digitalisering. Därför är det nödvändigt att den upphovsrättsliga lagstiftningen anpassas till den tekniska utvecklingen. Med regeringens nya förslag om generell avtalslicens införs möjligheten att ingå avtal också på andra områden än de som anges i de särskilda avtalslicenserna i upphovsrättslagen. Det innebär en större flexibilitet för parterna. Det kommer till exempel att ha betydelse för att överföra och framföra verk i undervisningssyfte.

Fru talman! Olika villkor i medlemsländerna riskerar att försvåra den fria rörligheten av varor och tjänster och hindra handel. Därför är det även ur den aspekten bra att EU:s förändringar av upphovsrätten syftar till att harmonisera lagstiftningen och till att ge upphovsmän inom EU en gemensam inre marknad med konkurrensneutralitet.

I detta anförande instämde Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2012/13:NU22
Riksrevisionens rapport om administration i strukturfondsprojekt (skr. 2012/13:142).

Anf. 11 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Fru talman! Regeringen har i en skrivelse till riksdagen svarat på Riksrevisionens rapport om administration i strukturfondsprojekt (RiR 2012:22). Riksrevisionen har haft till uppgift att granska om regeringen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, det så kallade Svenska ESF-rådet, och Tillväxtverket använt de möjligheter som finns att förenkla strukturfondsprojektens administration.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill uppmärksamma den viktiga betydelse som strukturfonderna har för att stimulera den regionala tillväxten i Sverige. Strukturfonderna utgör grunden för EU-programmen, vars finansiella ramar kommer att fastställas för ytterligare en programperiod inom EU.

De projekt som bedrivs inom ramen för dessa program syftar till att påverka förutsättningarna för regional tillväxt. Att förenkla administrationen är därför ett nödvändigt steg för att projekten inom ramen för dessa program ska bli verklighet.

Fru talman! Riksrevisionen har funnit att regeringen och myndigheterna inte har åstadkommit tillräckligt inom det nationella handlingsutrymmet för att underlätta administrationen för strukturfonderna. Vi har tidigare krävt en översyn av det svenska ESF-rådets och Tillväxtverkets arbete med att kraftsamla befintliga medel och minska de administrativa kostnaderna genom ökad samordning, exempelvis genom gemensamma ansökningsprocesser.

Det är därför oroväckande att regeringen, i sin skrivelse till riksdagen, inte anser sig nödgad att vidta några åtgärder för att underlätta administrationen och genomföra de rekommendationer som Riksrevisionen föreslår.

Fru talman! Problemet med parallella ansökningssystem inom strukturfonderna leder till stor osäkerhet om vilka projekt som beviljas anslag. Dessa problem får inte underskattas inom den svenska regionalpolitiken. Problemen med att EU-medel med samma ändamål fördelas av ett flertal olika kanaler och med olika kriterier har också påpekats av organisationer som Låt hela Sverige leva, Winnet Sverige och Småkom.

I Riksrevisionens enkät upplever mer än 90 procent av anordnarna av socialfondsprojekten att administrationen är väldigt resurskrävande. Drygt 80 procent anser även att det finns behov av att förenkla administrationen. Omkring 37 procent är tveksamma till att söka socialfondsmedel igen, vilket enligt Riksrevisionen kan leda till att Svenska ESF-rådet i framtiden får svårt att få in tillräckligt många och kvalificerade ansökningar om medel från Europeiska socialfonden.

Fru talman! Detta är allvarliga signaler. Det är därför som vi från Socialdemokraterna inte nöjer oss med beskedet från regeringen där man säger att man följt upp förenklingsarbetet i dialog med myndigheterna

och att man därför förutsätter att de inför nästa programperiod prövar möjligheterna att genomföra förenklingsåtgärder.

Fru talman! Smaka på dessa ord: pröva möjligheterna att genomföra.

Det är inte tillräckligt för oss i oppositionen. Vi vill i stället att förändringar ska genomföras så att förenklingar blir verklighet. Vi vill också att det ska upprättas en tidsplan så att vi och andra kan få reda på att åtgärderna genomförs innan nästa plan ska tillämpas och att strukturfonderna därför kommer att fungera bättre under nästa programperiod.

Fru talman! Jag vill därför yrka bifall till Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets gemensamma reservation och samtidigt passa på att önska alla en trevlig och skön sommar.
(Applåder)

Anf. 12 JONAS ERIKSSON (MP):

Fru talman! Föregående talare, Krister Örnfjäder från Socialdemokraterna, har berört bakgrunden till denna debatt och de centrala synpunkterna i vår gemensamma S-, V- och MP-reservation.

Jag kan kort konstatera att Riksrevisionens granskning visat att det nationella handlingsutrymmet inte har utnyttjats optimalt för att minska administrativt krångel och öka tillgången till medfinansiering under den innevarande programperioden.

ESF-rådet och Tillväxtverket har inte prioriterat arbetet med EU:s tre regelförenklingsåtgärder för enklare kostnadsredovisning i den nationella förordningen, trots att det enligt deras egen bedömning skulle innebära betydande förenklingar av projekten och i den egna myndigheten.

Riksrevisionen konstaterar också att regeringen endast i begränsad omfattning styrt och följt upp EU:s förenklingsåtgärder.

Riksrevisionen lämnar i sin rapport flera förslag på åtgärder för att lösa de administrativa problemen i strukturfonderna.

Regeringen vill med sina kommentarer i skrivelsen se rapporten som slutbehandlad.

Jag menar att det är viktigt att åtgärderna för att minska problemen är på plats innan den nya programperioden inleds. Det brådskar, och en tidsplan som redovisar vägen dit ökar sannolikheten för regeringen att nå målet.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 13 KENT PERSSON (V):

Fru talman! Krister Örnfjäder och Jonas Eriksson har på ett föredömligt sätt framfört den kritik vi har mot den skrivelse som vi nu behandlar.

Man kan inte nog understryka strukturfondernas betydelse i det regionalpolitiska arbetet. De utgör en viktig grund för regionalpolitiken, och därför är det viktigt hur de fungerar, hur administrationen fungerar och hur redovisningen fungerar.

Det har funnits kritik, under många år, mot hur strukturfonderna fungerar. Jag har själv erfarenhet av det, och jag vet hur svårt det är och hur lätt det är att stirra sig blind på att göra rätt i stället för att se på vad som är syftet med strukturfonderna.

Just denna rädsla är det som Riksrevisionen slår fast när man konstaterar att väldigt många funderar: Ska jag söka igen, ett nytt projekt? Givetvis är det väldigt allvarligt.

EU har lagt fram tre förenklingsåtgärder som skulle underlätta administrationen och redovisningen av strukturfondsprojekten. År 2009 införlivade regeringen dessa i strukturfondsförordningen i Sverige. I dag är det 2013, och inte ett förslag finns på vårt bord – inte ett förslag!

Trots det skriver regeringen att Riksrevisionens underlag och rekommendationer ska ligga till underlag för Tillväxtverkets och ESF-rådets fortsatta arbete, där de ska undersöka om det eventuellt finns möjligheter till förenklingar. Det är faktiskt att inte ta frågan på allvar, att inte ta den kritik som har riktats mot hur administrationen och redovisningen sker här i Sverige på allvar. Det är också att ta väldigt lätt på den kritik som Riksrevisionen framför.

Det är mot den bakgrunden som Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet för fram kritiken i den reservation som vi har gemensamt. Det måste bli någon ändring. Det finns mer att förenkla. Man måste gå från ord till handling och ta saken på allvar. Det behövs en tidsplan för att göra det. Det räcker inte, som regeringen har sagt, att i januari 2013 slå fast och ge ett uppdrag till Tillväxtverket att komma fram med förslag. Det är faktiskt bara ett halvår kvar tills de nya strukturfonderna ska träda i kraft. Det brådskar, fru talman.

Anf. 14 ANDERS AHLGREN (C):

Fru talman! Jag ska be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Bakgrunden till kammardebatten i denna fråga är Riksrevisionens rapport om administration i strukturfondsprojekt. Jag uppfattar att majoriteten och oppositionen ligger ganska nära varandra i sina uppfattningar om betydelsen av detta.

Syftet med granskningen har varit att se om man genom förenklad administration har skapat förutsättningar för en mer effektiv användning av strukturfondsmedlen.

Granskningen visar att regeringen har skapat förutsättningar för de förvaltande myndigheterna att införa EU:s förenklingsåtgärder. Samtidigt visar granskningen att ESF-rådet och Tillväxtverket inte har prioriterat detta arbete. Myndigheterna uppger dock för Riksrevisionen att de har för avsikt att arbeta mer med dessa förenklingsåtgärder under kommande programperiod.

Näringsutskottet har i andra sammanhang lyft fram betydelsen av EU:s strukturfondsprogram och de insatser som görs för regional tillväxt i Sverige. Vi har också betonat vikten av att strukturfondsmedel ska användas på ett så effektivt sätt som möjligt. Utskottets majoritet delar därmed den övergripande uppfattning som kommer till uttryck i vänsteroppositionens motion, nämligen att arbetet med att förenkla administrationen i strukturfondsprojekt är väsentligt.

Riksrevisionens granskning har resulterat i ett antal rekommendationer till regeringen. Av regeringens skrivelse framgår att det pågående förberedelse- och utvecklingsarbetet inom Regeringskansliet och hos berörda aktörer inför programperioden 2014–2020 ligger i linje med Riksrevisionens rekommendationer. Därmed kommer Riksrevisionens granskning att utgöra ett viktigt underlag för detta arbete.

Redan den 31 januari 2013 uppdrog regeringen åt ESF-rådet och Tillväxtverket att inför kommande period redovisa åtgärder för förenkling av projektens administration. Detta uppdrag ska slutredovisas senare i denna månad. Vi kan konstatera att de åtgärder som nämns i skrivelsen syftar till att förenkla för projekten, såväl inom det nationella handlingsutrymmet som i tillämpningen av EU:s förenklingsåtgärder.

Utskottets majoritet noterar också att regeringen i uppdraget till berörda myndigheter i förslaget till nationellt regionalfondsprogram betonar att programmet ska bidra till ökad samordning mellan myndigheterna för att främja en effektiv resursanvändning. Man poängterar behovet av ett förenklat genomförande och av att alla aktörer i genomförandet aktivt bör söka förenklingsmöjligheter i de system som står till deras förfogande såväl på EU-nivå som på nationell och regional nivå.

Det pågår således ett arbete på olika nivåer där flera aktörer är involverade. Utskottets majoritet stöder arbetet och inriktningen, som enligt vår uppfattning ligger i linje med Riksrevisionens rekommendation. I reservationen påstår vänsteroppositionen att ”det är oroväckande att regeringen inte ser sig nödgad att vidta några åtgärder för att underlätta administrationen och genomföra de rekommendationer som Riksrevisionen föreslår”. Jag vill inte vara oförsämd, men jag undrar om de som står bakom reservationen verkligen har läst Riksrevisionens rapport och den redogörelse som regeringen lämnat över genomförda och planerade insatser som beskrivs i rapporten.

Hur ser då förberedelserna ut inför framtagning av partnerskapsöverenskommelsen för den kommande perioden? Jag vill gärna redogöra för det breda dialogupplägg som regeringen genomfört eftersom det då och då lyfts fram kritik om just avsaknad av dialog. Sanningen är den att regeringen tidigt startat denna process. Det finns en rad etablerade samråd redan, där Nationellt forum – en mötesform där regionordförande och oppositionsföreträdare från varje län regelbundet träffar regeringsföreträdare – är ett exempel. Man har också haft regelbundna möten med lantbruksdirektörer, landshövdingar, regionchefer, arbetsmarknadens parter och så vidare. Projektledaren har därtill besökt de tre utskotten näringsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och arbetsmarknadsutskottet för att informera om och diskutera partnerskapsöverenskommelsen. Det arbetet startade 2011 och intensifierades under våren 2013.

Regeringen har också haft två större dialogmöten med en bred inbjudan. Det första var i februari, då man hade information om partnerskapsöverenskommelsen, EU 2020 och långtidsbudgeten. Tid ägnades också åt att diskutera samordningsbehov och prioriteringar. Den 8 april hade departementet ett uppföljande möte då man återkopplade på de idéer och förslag som kom in vid samrådet i februari. I morgon, den 18 juni, kommer man att ha en hearing i Rosenbads konferenscenter.

Vad gäller riktlinjerna för regionalfonden har det också varit en omfattande process. I november 2011 fick länen bland annat lämna in sina tillväxtprioriteringar till regeringen. Detta har sedan följts upp med regionala dialoger. Arbetet med nästa strukturfondsperiod har också varit en stående punkt på Nationellt forum under lång tid.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag som centerpartist gärna betona den stora vikt som de olika strukturfonderna har för regional utveckling runt om i hela landet. Som regional företrädare under den senaste tioårs-

perioden har jag sett många goda exempel på hur dessa medel gjort skillnad. Genom att stimulera bra och intressanta projekt har dessa medel medverkat till att nya idéer och nya verksamheter kommit fram. Inför kommande programperiod ska det bli spännande att följa vad det kommer att innebära att medfinansieringen breddas så att intressenter också utanför offentlig sektor kan medverka.

I detta anförande instämde Helena Lindahl (C).

Anf. 15 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Jag vill till att börja med konstatera att vi ligger ganska nära varandra, precis som Anders Ahlgren sade i sitt anförande. Men om vi nu ligger så nära varandra, vad är det som är så otäckt med att vi skulle begära att det finns en tidsplan för att de åtgärder som man nu säger ska komma också ska redovisas?

Vi fick reda på att man i slutet av juni ska återkomma med det uppdrag man har fått och redovisa åtgärder. Tänk vad bra det hade varit om man hade haft det till exempel den 15 juni! Då kunde det ha varit ett underlag i den här diskussionen. Då kunde vi ha sett om man verkligen kommer att leverera det man säger att man ska leverera.

Att vi från oppositionens sida ändå har en form av misstro mot det här har att göra med att de här myndigheterna har haft samma uppdrag tidigare. Precis som redovisades är det dock först i januari i år som man har tagit tag i det för att sätta lite fart på det – vilket i bästa fall är ett år innan det hela ska börja gälla, om nu strukturfonderna är i hamn till den 1 januari 2014.

Ni får ursäkta att man får lite undringar om själva resonemanget, alltså att vi vill något och tycker något men inte ska kräva något. Man verkar mena att det ska komma ändå, och det ska komma från de myndigheter som har fått kritik.

Jag misstror inte myndigheterna, men jag konstaterar att de är en del av det problem som vi står här och diskuterar. Jag tycker därför inte att det hade varit orimligt att ha med detta som en återrapportering till oss. Varför gick inte det? Varför kunde vi inte få det? Varför var det ett så stort steg?

Anf. 16 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Fru talman! En viktig förutsättning för detta är den begränsning som ligger i problematiken och som har varit med länge. Jag vet att också Örnfjäder har ett långt förflutet i det här sammanhanget. Vi har kämpat mot många av dessa byråkratiska steg under åren.

Det jag kan se är att de blir bättre och lättare att hantera, men det finns fortfarande en form av reglerande som försvårar den nationella avregleringen eller förenklingen.

I mitt anförande pekade jag på att det finns en tydlig plan i regeringens agerande. Den framkommer också tydligt i deras redogörelse i rapporten. Man har gett både ESF-rådet och Tillväxtverket i uppdrag att titta på samordningen och vad som är möjligt att göra av förenkling.

Här står vi på samma sida. Det måste gå att göra förenklingar av detta. Men det är inte så enkelt att man förenklar genom att göra en fusionering av dessa statliga myndigheter. Programverksamheten är uppdelad på ganska många olika delar som olika ansökningar ska uppfylla. Det är alltså inte så att om man gör en myndighet faller allt på plats. Det återstår fortfarande ganska mycket arbete med att hantera ansökningar och att göra dessa på rätt sätt.

Dialogen med dem som ska vara utförare är viktig. Regionerna runt om i Sverige har ett stort ansvar för att underlätta för dem som söker. Det vore därför bättre om de regionala partnerskapsstyrelserna fick ett större regionalt inflytande på alla de olika delar som ska uppfyllas i strukturfonderna.

Anf. 17 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Då måste du bli svaret skyldig, Anders Ahlgren. Det var denna regering som skapade Tillväxtverket. Man slog ihop en massa olika myndigheter och satte dem under en hatt för att uppnå det resultat som man nu inte kan redovisa. Det du säger är att den organisation som regeringen sjösatte inte har motsvarat kraven och inte tillgodosett de mål som fanns med vid skapandet.

Det blir lite fel att ställa den frågan till mig eftersom det hamnar i ert eget knä. Ni borde kanske titta över organisationen för att se om det blev som ni tänkte 2006.

Jag är inte ute efter myndigheten som sådan, utan jag är ute efter ett resultat. Regeringen skriver: Bedömningen av möjligheterna till och den närmare utformningen av tillämpningen av redovisningsalternativen ligger på myndigheterna.

Jag undrar: Hur ser dessa brev och föreskrifter ut som regeringen ger till myndigheten för att den ska verka enligt regeringens intentioner?

Där någonstans borde det ju återspegla sig att man vill ha ett visst resultat. Då faller det tillbaka på regeringen att man inte har varit tillräckligt tydlig. Samtidigt får jag beskedet att det har man visst varit.

Ursäkta mig, men frågetecknen blir fler i takt med svaren.

Anf. 18 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Fru talman! Det som oroar mig mest i rapporten är att över 70 procent är tveksamma till att söka nya pengar från sociala fonden. Det är det allvarligaste i denna statistik. Dessa pengar måste vi använda på ett bra sätt för att kunna utveckla delar av detta.

Man kan fundera på om det inte har genomförts några projekt. Går det inte att jobba regionalt med förenklingar inom denna EU-strukturfondsverksamhet? Har vi stått stilla?

Jag ska ge två regionala exempel. I Dalarna genomförde vi det stora projektet Unga till arbete när ungdomsarbetslöshetssiffrorna drog i höjden. Det är ett samlat projekt för hela länet, och alla kommuner ingår. Det innebär att vi har *en* ansökan och *en* redovisning. Det har gett ett fantastiskt resultat, vilket också syns i länets ungdomsarbetslöshetsstatistik.

Det andra exemplet handlar om kompetensutveckling för små företag. Det är ofta de som har haft svårt att söka och redovisa, och de ingår kanske också i stor utsträckning i de 70 procenten.

Vi gjorde ett projekt i kompetensutveckling som hette Dalalyftet. Under den period vi talar om har över 500 företag deltagit i ESF-stödda utbildningar för kompetensutveckling i småföretag.

Vi hade aldrig kommit dit om vi inte hade gjort en samlad hantering av detta, det vill säga *en* ansökan och *en* redovisning. På så sätt slapp de små företagen att fastna i byråkrati.

I betänkandet blir det tydligt att trycket ökar på Tillväxtverket och ESF-rådet att komma med förslag på hur samverkan ska öka och hur vi ska effektivisera ytterligare.

Anf. 19 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Syftet med den europeiska sammanhållningspolitiken är att minska de ekonomiska och sociala ojämlikheterna i EU. Strukturfonderna är ett kraftfullt instrument för genomförandet av sammanhållningspolitiken. Därför är det av yttersta vikt att medlen i strukturfonderna används effektivt.

I förhandlingarna om EU:s budget har Sverige stenhårt drivit linjen att reglerna för sammanhållningspolitiken ska förenklas. Fokusering, förenkling och företagande har varit viktiga ledord under hela förhandlingarna.

Riksrevisionens rapport bär namnet *Mer att förenkla!*, vilket är en träffsäker sammanfattning av rapportens innehåll. I rapporten konstateras att det finns ett behov av förenkling både på EU-nivå och på nationell nivå, dels för att underlätta administrationen, dels för att minska risken för fel i den ekonomiska redovisningen. Riksrevisionen har påpekat att minskad administration bör ske med bibehållen god redovisning och kontroll.

Fru talman! I sitt svar bedömer regeringen att Riksrevisionens granskning är ett viktigt underlag i förberedelserna för strukturfonderna under programperioden 2014–2020. Förberedelsearbetet ligger enligt regeringens mening redan i linje med Riksrevisionens rekommendationer.

Regeringen införlivade redan under 2009 EU:s tre förenklingsåtgärder för enklare kostnadsredovisning i förordningen om förvaltning av strukturfonderna, det vill säga möjligheten att använda schabloner, standardkostnader eller klumpsummor i stället för faktiska kostnader.

Detta förenklingsarbete har följts upp i dialog med Svenska ESF-rådet och Tillväxtverket, som har tagit fram modeller för förenklad kostnadsredovisning, vilka har godkänts av kommissionen.

Regeringen förutsätter att Svenska ESF-rådet och Tillväxtverket med anledning av Riksrevisionens rekommendationer prövar möjligheterna att genomföra de av EU framtagna förenklingarna.

Vidare har regeringen vidtagit följande åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Regeringen kommer i dialog med bland annat externa aktörer att ta fram ett nationellt program inom Europeiska socialfonden för nästa programperiod, där en central punkt är medfinansieringen av insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden.

Regeringen uppdrog den 31 januari 2013 åt Svenska ESF-rådet och Tillväxtverket att bland annat redovisa åtgärder för förenkling av projektens administration för nästa period. Första redovisningen av uppdraget skedde den 28 mars 2013. I den framkom att Tillväxtverket och ESF-

rådet gemensamt har identifierat ett antal samverkansområden att arbeta vidare med i syfte att förenkla för projektägare. Bland annat kommer det att ske en harmonisering av begrepp och tolkning av regelverk. Ett viktigt område är gemensam marknadsföring och lansering av program och informationsinsatser.

En översyn av it-samverkan mellan båda myndigheterna kommer att ske. Förenklingsarbete, lärande utvärdering, följeforskning och resultat-spridning är andra prioriterade områden.

Tillväxtverket och ESF-rådet satsar på att öka kunskaperna inom nämnda samverkansområden och om respektive strukturfond bland myndigheternas personal, vilket skapar förutsättningar för en ökad användning av korsfinansiering och en bättre och tydligare information till projektägarna.

Fru talman! Det är inte svårt att se att regeringens arbete inför nästa programperiod ligger väl i linje med Riksrevisionens rekommendationer. Därför yrkar jag avslag på motionen och bifall till utskottets förslag.

Anf. 20 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Jag har egentligen bara en fråga.

Utifrån den redovisning som vi nu har fått – att det är så mycket på gång och att det är så mycket som ska hända – vill jag fråga: Vad är det som är så hemskt med ett förslag om att ha en tidsplan och en återrapportering till näringsutskottet? Varför är det så omöjligt, om det nu är så mycket som är på gång?

Anf. 21 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Min uppfattning är att oppositionen knacker på en öppen dörr. Nej, knacker är inte rätt uttryck – sparkar på en öppen dörr är en bättre jämförelse. Regeringen har, som det har framkommit, uppdragit åt Tillväxtverket och ESF-rådet att se över sina rutiner kring administrationen av strukturfonderna. Av den första redovisningen den 28 mars har det framkommit att båda myndigheterna kommer att samverka inom diverse olika områden, som regelverk, stöddokument, kommunikation sinsemellan, it-förenklingsarbete, lärande utvärdering, resultatspridning, kompetensutveckling och utbildning. Om elva dagar kommer de konkreta åtgärderna att presenteras. Elva dagar kan kanske Krister Örnfjäder vänta, för att se vilka åtgärder det blir, innan han förkastar dem fullständigt.

Anf. 22 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Det måste vara någon missuppfattning. Jag förkastar inga förslag, utan jag efterlyser dem och vill ha reda på hur de ser ut. Det är mitt mål.

Vi hade en diskussion i utskottet där samma frågeställning dök upp. Om det nu är så att regeringen kommer att presentera ett förslag till det här mötet, är det då nödvändigt att vi har en reservation? Då svarade jag ungefär så här: Om det är så kommer jag att kunna gå upp i talarstolen och säga att det var bra att man nu levererat det man sagt att man skulle leverera, och så hade det blivit en väldigt kort debatt. Men nu är det ju inte så.

Det är möjligt att det dyker upp något om elva dagar, och jag ser naturligtvis fram emot det. Men jag har fortfarande inte fått svar på varför det är så hemskt med en tidsplan och varför man inte kan återrapportera till näringsutskottet och redovisa vilka åtgärder man har för avsikt att vidta. Vi tyckte att det var en bra idé, så att vi känner att man går i den riktning som man tydligen ger uttryck för att man ska gå i.

Jag är inte ute efter att sparka in några öppna dörrar. Det brukar oftast innebära att man sparkar i tomma luften, eftersom dörren ändå är öppen. Vad jag försöker göra är att se till att det verkligen finns en öppen dörr och att det finns något bakom den öppna dörren, så att man inte kliver rakt ut i tomma intet. Det är egentligen mitt enda motiv.

Anf. 23 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Som riksdagsledamot från oppositionen tycker jag att Krister Örnfjäder gör ett bra arbete. Det är oppositionens jobb att kritisera regeringen i alla lägen och hävda att det egna partiet skulle styra landet mycket bättre. Jag tvivlar alltså på att Krister Örnfjäder skulle applådera några förslag om de hade kommit före denna debatt.

Men skulle ni verkligen ha skött strukturfonderna bättre? År 2004, när Socialdemokraterna hade makten, genomförde Riksrevisionen en granskning av den interna styrningen och kontrollen av strukturfonderna. Den granskningen visade att kontrollen av strukturfonderna var inriktad på regelverk och projektens ekonomiska redovisningar snarare än projektens effektivitet. Granskningen visade också att de organisatoriska lösningarna var så komplexa att de riskerade att motverka en effektiv resursanvändning och kontrollverksamhet. Så det var inte bättre förr.

Jag uppmanar Krister Örnfjäder att förlita sig på att regeringen kommer att göra ett riktigt bra jobb. Jag vill också påpeka att regeringen har gjort ett bra arbete och agerat rådigt i förhandlingarna om strukturfonderna. Vi fick ett bra återflöde i förhandlingarna om budgeten, och det är tack vare Sveriges ståndpunkt att försvara det så kallade gleshetskriteriet som vi kommer att få några pengar att fördela.

(Applåder)

Anf. 24 EVA FLYBORG (FP):

Fru talman! Utskottet har i olika sammanhang lyft fram betydelsen av EU:s strukturfondsprogram och de insatser som därigenom görs för regional tillväxt i Sverige och också betonat vikten av att de medel som kommer svenska projekt till del ska användas på ett så effektivt sätt som möjligt. Alla i utskottet delar den uppfattningen.

Riksrevisionens granskning har också resulterat i ett antal rekommendationer till regeringen. Det är en mycket värdefull rapport som på ett bra sätt går igenom strukturfonderna och hur man arbetar med dem.

Av regeringens skrivelse framgår att det pågående omfattande föreberedelse- och utvecklingsarbetet inom Regeringskansliet och hos berörda aktörer inför programperioden är stort och noggrant.

Riksrevisionens rekommendationer och Riksrevisionens granskning kommer att utgöra ett underlag i detta arbete. Vi kan konstatera att de många åtgärder som nämns i skrivelsen syftar till att förenkla för projekten, såväl inom ramen för det nationella handlingsutrymmet som i genomförandet och tillämpningen av EU:s förenklingsåtgärder.

Bland dessa åtgärder kan exempelvis lyftas fram en översyn av utformningen av den nationella medfinansieringen av insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden och förbättrade stödssystem och e-tjänster. Vidare framgår att regeringen i detta förenklingsarbete för en dialog med ESF-rådet och Tillväxtverket samt att de myndigheterna nu snart under våren ska redovisa planerade åtgärder för ökad samordning och förenkling. Det är bra.

Jag noterar även att regeringen i sitt uppdrag till berörda myndigheter att utarbeta ett förslag till nationellt regionalfondsprogram betonar att programmet ska bidra till en ökad samordning mellan myndigheterna i syfte att främja en effektiv resursanvändning. Regeringen poängterar också vikten och behovet av ett förenklat genomförande och att alla aktörer i genomförandet aktivt bör söka förenklingsmöjligheter i de system som de kommer att förfoga över, såväl på EU-nivå som på nationell och regional nivå. Det är klara besked.

Det pågår således ett arbete på olika nivåer där flera aktörer är involverade och gör ett stort arbete. Vi stöder det arbetet och den inriktningen, som enligt vår uppfattning ligger helt i linje med Riksrevisionens viktiga rekommendationer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 25 MATS ODELL (KD):

Fru talman! EU:s strukturfonder har onekligen betydelse för de insatser som görs för regional tillväxt i Sverige. Samtidigt är vi rörande överens om att det är viktigt att strukturfondsmedlen används på ett så effektivt sätt som möjligt. Därför är förenkling av administrationen kring strukturfonderna en central fråga.

Näringsutskottet har läst Riksrevisionens rapport, regeringens skrivelse och oppositionens motioner. Efter att ha gjort en samlad bedömning av det materialet kommer vi fram till att vi delar regeringens bedömning att det pågående arbetet inför programperioden 2014–2020 ligger i linje med Riksrevisionens rekommendationer.

Fru talman! Efter att ha lyssnat på oppositionens lätt kritiska synpunkter – inte minst det allvarliga i att efterlysa en tidsplan för de elva dagar som återstår tills resultatet ska presenteras – tvingas jag konstatera att regeringen redan 2009 gav ESF-rådet och Tillväxtverket rätt att tillämpa schablonmässig redovisning av indirekta kostnader, standardkostnader och klumpsummor, väl att notera.

Regeringen har därmed skapat förutsättningar för de förvaltande myndigheterna att införa EU:s förenklingsåtgärder. Regeringen har också följt upp detta förenklingsarbete i dialog med berörda myndigheter, som vi har hört flera gånger tidigare. Tillämpningen av de enklare redovisningsalternativen ligger nu på myndigheterna, och jag förutsätter att myndigheterna prövar de EU-framtagna förenklingsåtgärderna.

Fru talman! Det är svårt att bortse från att regeringens pågående förberedelser för programperioden 2014–2020 faktiskt ligger i linje med Riksrevisionens rekommendationer.

Vi har flera gånger i debatten hört att regeringen har gett ESF-rådet och Tillväxtverket i uppdrag att samverka i förberedelserna inför den kommande programperioden för EU:s mål som heter Investeringar i tillväxt och sysselsättning. Ganska snart kommer myndigheterna att redo-

visa de planerade åtgärderna för ökad samordning, och vi får ge oss till tåls ytterligare elva dagar.

Ett tillkännagivande från riksdagen om att någonting ska göras hinner knappast justeras innan detta äger rum. Oppositionspolitiken borde därför kanske inriktas på mer centrala frågor än just detta, enligt min ringa bedömning.

De berörda myndigheterna påbörjade förenklingsarbetet under förra året, och utskottet delar regeringens bedömning att det pågående och kommande arbetet inom ESF-rådet och Tillväxtverket ger förutsättningar för en effektivisering och förenkling av arbetet med strukturfonderna.

Fru talman! Det är därför som utskottet avstyrker motionen om ett uttalande av riksdagen och föreslår att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Anf. 26 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att Mats Odell kräver lite väl mycket av oppositionen. Vi kan inte gärna ha synpunkter på och behandla saker i kamraren innan vi har fått det material som ska behandlas. Detta material kom under våren, och vi har inte haft någon möjlighet att behandla det innan dess. Vi har därför att förhålla oss till när regeringen levererar olika skrivelser och material. Därför tycker jag att det var lite väl tufft.

Inledningsvis vill jag tala om att jag inte är av den uppfattningen att allt var bättre förut, som sades i tidigare inlägg. Vad vi gör här just nu är att försöka förbättra det som finns för att det ska bli bättre i framtiden.

Jag är tacksam för att Mats Odell gav uttryck för att han, innan han tog ställning för att ställa sig bakom regeringens skrivelse, läste vår motion och gjorde en samlad bedömning. Jag uppfattade det så. Även om jag tycker att det låter lite otroligt är jag tacksam för detta budskap.

Mats Odell känner säkert till, eftersom vi är ”relativt nya” i riksdagen båda två och drivs av en otålighet och vill åstadkomma resultat och ta beslut, att vad vi är måna om nu är inte att se de förslag som kommer om elva dagar. Jag hoppas att de kommer, men det är inte i första hand det som är det intressanta utan det är när dessa förslag i sin tur ska genomföras och bli verklighet. Det är det som vi vill säkerställa. Jag förutsätter att man från regeringspartierna också vill det – eller?

Anf. 27 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Det stämmer att Krister Örnfjäder och jag är ”relativt nya” här i riksdagen och att vårt arbete präglas av otålighet. Om elva dagar kommer vår otålighet att kunna stillas.

Jag vill gärna säga att jag inte en sekund tvivlar på Krister Örnfjäders goda vilja att bidra till att det blir så bra regler som möjligt för att dessa fonder ska användas så effektivt som möjligt. Jag tror att vi är överens om detta, och jag tror att åsiktsskillnaderna mellan oss är mycket små i fråga om detta.

Det är alldeles riktigt att era motioner skrevs innan ni hade sett allt material. Det har jag full respekt för. Men denna debatt har varit ganska lång och omfattande, och jag tycker att den nu har kommit till en punkt då vi kan avsluta den.

Anf. 28 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:
Fru talman! Jag ser fram emot att vi får detta om elva dagar. Då får vi se om det finns anledning att återkomma i något läge.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

9 § Granskning av grönbok om klimat- och energipolitiken till 2030

Föredrogs
näringsutskottets utlåtande 2012/13:NU24
Granskning av grönbok om klimat- och energipolitiken till 2030
(KOM(2013) 169).

*Granskning av
grönbok om klimat-
och energipolitiken
till 2030*

Anf. 29 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera näringsutskottets utlåtande 24 om granskning av EU-kommissionens grönbok om klimat- och energipolitiken till 2030.

Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation 1 som är gemensam för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern.

Fru talman! Inte sällan beskrivs utmaningarna att klara att möta och avvärja hoten mot de globala miljö- och klimatförändringarna som de största utmaningar som vi står inför. Det stämmer att de är svåra, tuffa och utmanande men inte desto mindre nödvändiga. Alternativen är nämligen så ohyggligt mycket värre.

För att kunna bli framgångsrik inom klimat- och miljöområdet krävs naturligtvis internationella överenskommelser, eftersom merparten av de problem vi talar om i alla avseenden är gränsöverskridande.

Det faktum att EU för fem år sedan lyckades enas om de så kallade 20-20-20-målen var ett framsteg i kampen för en klokare klimat- och energipolitik, i första hand på europeisk nivå.

Denna uppgörelse gav och ger en tydlig ram för energi- och klimatpolitiken fram till 2020. Mycket tyder på att EU kommer att klara åtminstone två av de tre mål som sattes upp. Målen för utsläppsreducering och andelen förnybar energiproduktion kommer att uppnås – allt talar för det – däremot inte målet om 20 procents energieffektivisering.

Fru talman! Den nu aktuella grönboken från EU är naturligtvis ett uttryck för kommissionens insikt om att nya mål för energi- och klimatpolitiken för tiden efter 2020 och för att nå målen till 2050 måste formuleras nu och att det är bråttom. Det är dags att ta nästa steg inom europeisk energi- och klimatpolitik. Vi har inte råd att vänta. Därför är kommissionens ambitionstakt vad avser tidplanen för nya förslag minst sagt ambitiös.

Från vår sida hälsar vi med tillfredsställelse att kommissionen nu startar detta viktiga och nödvändiga arbete. Vi välkomnar därför också regeringens positiva inställning till ett bindande mål för minskningen av växthusgasutsläppen till 2030.

Vi anser dock att vi för att nå målet till 2050, det vill säga en minskning av utsläppen av växthusgaser med 80–95 procent, inte bara behöver fastställa bindande mål för 2030 utan också slå fast mål för 2040. På så

sätt kan vi skapa en tydlig utvecklingstrappa fram till 2050, och vi ger alla aktörer en bild av vad som krävs och vad som måste göras. Det är inte minst viktigt för att aktörerna inom energiområdet ska få stabila och fasta spelregler att förhålla sig till, eftersom det underlättar nödvändiga investeringar för framtiden. Det är investeringar som vi kommer att behöva om vi ska klara energi- och klimatutmaningarna och samtidigt skärpa konkurrenskraften för europeisk och svensk energisektor.

Vi menar också att målet till 2050 bör vara i den övre delen av målintervallet, det vill säga uppemot 95 procent.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att Sverige ska stå för en progressiv energi- och klimatpolitik, en politik som vi ser också stärker vår konkurrenskraft och bygger broar till fler nya jobb och välfärd i Sverige.

Vi vill se ett fossilfritt samhälle och därför en långsiktigt förnybar energiproduktion. Vägen dit innebär inte bara tuffa utmaningar utan också stora möjligheter.

För att vi ska nå dessa nödvändiga mål krävs det tydliga, ambitiösa och bindande mål på fler områden än att minska utsläppen av växthusgaser.

Vi är fast övertygade om behovet av bindande mål även när det gäller andelen förnybar energiproduktion och inte minst när det gäller energieffektivisering.

Regeringens och utskottsmajoritetens inställning att på djupet utreda och analysera behovet och konsekvenserna av bindande mål för förnybart och energieffektivisering är alldeles för passiv och visar på att man inte riktigt tror på politiken som verktyg för att förändra. Om vi ska lyckas klara de utmaningar vi har på energi- och klimatområdet kan politiken inte förhålla sig passiv utan måste gå före på vissa områden. Ett lyckat exempel har bland annat varit industrins energieffektiviseringsprogram.

Visst är utredningar och analyser viktiga för att undvika suboptimeringar och andra negativa konsekvenser, och att säkra europeisk konkurrenskraft är självklart. Att ifrågasätta bindande mål på dessa områden är dock som vi ser det inte ett framkomligt alternativ.

Som ett exempel på hur man kan stimulera en satsning på produktion av förnybar energi har vi bland annat pekat på möjligheten att höja ambitionen inom ramen för det svensk-norska elcertifikatssystemet. Just det faktum att vi har saknat bindande mål för energieffektivisering under den innevarande perioden, samt regeringens näst intill reflexmässiga motstånd mot detta, tror vi sannolikt är starkt bidragande till att målet inte kommer att nås.

Kort sagt är vi övertygade om vikten och behovet av bindande mål på samtliga tre områden. Annars kommer den utveckling vi alla vill se inte att komma till stånd. Vi socialdemokrater är också fast övertygade om att detta, rätt utformat, mycket väl går att kombinera med bibehållen konkurrenskraft för svenskt och europeiskt näringsliv och inte minst för industrin. Att som majoriteten förespråkar göra ingenting, eller i varje fall väldigt lite, gagnar inte utvecklingen på något sätt – inte för miljön och inte för Sveriges och Europas jobb och konkurrenskraft. Till den som förhåller sig passiv måste frågan ställas: Vad är alternativet?

Fru talman! Avslutningsvis ska jag säga någonting om behovet av satsningar på infrastrukturen inom det här området. Här ligger kanske en

av de största, alternativt den största, utmaningen. Detta gäller såväl forskning och utveckling som ny teknik och investeringar.

För att nå de mål vi ställt upp kommer det att krävas mycket stora investeringar i infrastrukturen inom EU. Det handlar om förutsättningarna för en integrerad europeisk energimarknad, om leveranssäkerhet och om förutsättningar för ett nytt såväl produktionsmönster som konsumtionsmönster. Då är det viktigt att vi prioriterar satsningar och investeringar i infrastruktur som stöder den utveckling vi vill se, inte en utveckling som låser in Europa i ett fossilbränsleberoende.

Avslutningsvis, fru talman, yrkar jag än en gång bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 30 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Vi debatterar i dag EU-kommissionens grönbok om ett klimat- och energiramverk till 2030, vilket ska staka ut vägen till en ny uppgörelse kring energi- och klimatpolitiken bland EU:s medlemsländer.

Alliansregeringen säger ofta att klimat- och miljöutmaningen är för stor för att bara Sverige ska agera och att det behövs politiska beslut på en högre nivå, såsom i EU. När vi nu fastställer den svenska ståndpunkten om EU:s nya klimat- och energimål till 2030 väljer dock alliansregeringen att inte ställa sig bakom de medlemsländer som vill ha skarpa mål för klimat, förnybar energi och energieffektivisering. Miljöpartiet har högre ambitioner än så.

Den svenska regeringen väljer att inte stödja nya bindande mål om förnybar energi och energieffektivisering till år 2030 utan skriver bara vagt att man vill utreda frågan vidare – trots att regeringen samtidigt konstaterar att de bindande målen för år 2020 har varit avgörande för utvecklingen av förnybar energi hittills. Ska detta tolkas som att regeringen sänker ambitionerna för förnybar energi? Om de nuvarande målen är en förklaring till att den förnybara energin utvecklas som hittills och regeringen inte förespråkar en fortsättning på de målen är frågan vad regeringen ser för framtid för den förnybara energin i Sverige och Europa.

Sverige ligger långt fram vad gäller utvecklingen av förnybar energi, tack vare goda förutsättningar och en historisk utbyggnad av förnybar energi. Med halva energisystemet förnybart är det dock fortfarande hälften av vår energi som inte är hållbart producerad. I dag är energisystemen alltmer integrerade, och energimixen kan inte enbart studeras utifrån ett nationellt perspektiv. Om Sverige använder energin smartare och därmed kan minska energianvändningen kan vi, i kombination med en ökad förnybar energiproduktion, ge ett viktigt bidrag för klimatet genom att exportera förnybar el till de länder som i dag har kolkraft.

Att regeringen inte väljer att stödja bindande mål för förnybar energi och energieffektivisering är olyckligt både för klimatet och för företagens möjlighet att skapa nya, gröna jobb. EU-kommissionen skriver i grönboken att minst 30 procent förnybar energi krävs till år 2030 för att vi ska klara tvågradersmålet. Ett mål om minskade klimatutsläpp stärks om det backas upp av mål om förnybar energi och energieffektivisering. Europa står inför stora investeringar i ny energi- och elproduktion. Att bygga förnybar energi, som solenergi och vindenergi, är billigare än ny kärn-

kraft, och politiken behöver vara tydlig med att det är mot ett helt förnybart energisystem vi ska gå.

Den kilowattimme som inte behöver produceras är alltid den billigaste och miljövänligaste. En analys av målen till 2020 visar att energieffektiviseringsmålet om 20 procent inte kommer att nås, och en förklaring är att det målet till skillnad från de andra två inte var bindande. I utvärderingen av de tre mål vi har under den här perioden är det tydligt att det är målen som är bindande som ger effekt. Just därför behöver vi nya bindande mål till 2030.

Det behövs också en politik för att hushåll och företag ska kunna minska sin energianvändning och sänka kostnaden på sin elräkning. Miljöpartiet föreslår tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tre bindande mål för klimat, förnybar energi och energieffektivisering. Vi är eniga om att målet är ett fossilfritt samhälle där energisystemet är till hundra procent förnybart.

EU:s klimatmål för 2030 måste vara mer ambitiöst än det kommissionen föreslagit för att det ska bli möjligt att nå målet med utsläppsminskningar på 80–95 procent till 2050. Vi förespråkar att klimatmålet till 2030 sätts för att ge förutsättningar att nå det högre spannet av målet. När det är de rika länderna som både historiskt och i dag står för de största klimatutsläppen är det också där ledarskapet behöver finnas.

Miljöpartiet vill att Sverige på allvar sätter fart på investeringarna i förnybar energi, infrastruktur och energieffektivisering. Omställningen till ett hållbart samhälle är inte en kostnad utan en investering.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 31 ANNA HAGWALL (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

För att Sverige ska kunna upprätthålla en hög internationell konkurrenskraft och levnadsstandard måste energipolitiken inriktas på att säkerställa en prisvärd, stabil och tillförlitlig energiförsörjning för såväl hushåll som näringsliv. Vi ser vikten av att en nation har kontroll över sin egen energiförsörjning, men detta utesluter inte att energisystem kan delas och utvecklas genom samarbete mellan nationer, till exempel i Sveriges närområde.

Jag och Sverigedemokraterna föredrar en hög grad av självförsörjning och att det svenska energisystemet utvecklas med fokus på leveranssäkerhet och miljöansvar. Jag är i grunden positiv till att det tas fram en handlingsplan för en långsiktig och hållbar klimat- och energipolitik med utgångspunkt i vad som sägs i kommissionens grönbok. Jag har dock ett antal synpunkter på grönboken och är i några avseenden djupt kritisk till vissa centrala frågor som tas upp.

De så kallade 20-20-20-målen är en god grund för nya mål, men för att säkerställa ett realistiskt och förankrat förslag behövs det en utvärdering av de åtgärder som har vidtagits för att nå dessa mål. I beräkningarna måste de mål som faktiskt har uppnåtts vägas mot effekterna på den europeiska konkurrenskraften, förekomsten av så kallat koldioxidläckage, infrastrukturinvesteringar samt elnätens funktion och kapacitet.

En viktig utgångspunkt för Sverigedemokraternas klimatpolitik är att Sverige tar ett stort ansvar genom i stort sett koldioxidfri energiprodukt-

ion. Att vi tvingas ta ett oproportionerligt större ansvar än vi redan i dag gör ser jag dock som tillväxthämmande.

Det är positivt att ramen för 2030 bygger på långsiktighet och att man är inriktad mot ett mål om internationella avtal. Det saknas dock närmare preciseringar av vilka marknadsaktörer som kommer att tvingas bära kostnaderna för att nå målet.

Fru talman! Det är av största vikt att konkurrenskraften för såväl den svenska som den europeiska industrin inte försämras i en sådan utsträckning att koldioxidgenererande produktion flyttas till länder med en mindre ambitiös klimatpolitik eller där miljöhänsyn, arbetsrätt och mänskliga rättigheter är åsidosatta. EU kan mycket väl ta en ledande roll i internationellt samarbete gällande utsläpp av växthusgaser, men att EU ska gå före och ställa ännu hårdare krav på medlemsstaternas industri i förhållande till den globala marknaden ser jag som långsiktigt realistiskt och ogynnsamt för det globala klimatarbetet.

Mot bakgrund av att koldioxidutsläppen ökar markant på andra håll i Europas omvärld anser jag att det bör göras en djupare konsekvensanalys av en för ambitiös europeisk klimatpolitik. Jag vill även påminna om den hållning som Sverigedemokraternas representant i utskottet intog i samband med att riksdagen behandlade kommissionens energifärdplan för 2050. Innebörden är att jag inte anser att det ska slås fast ett sådant bindande mål för energieffektivisering på EU-nivå. Jag finner heller ingen anledning att uppmana kommissionen att utreda ett sådant mål ytterligare.

Min hållning är i stället att energieffektivisering visserligen bör ses som en angelägen åtgärd men att det ska vara en fråga för de enskilda medlemsstaterna att utforma målen och att göra det på marknadsmässiga villkor. Villkoren är helt enkelt alltför olika i EU:s medlemsstater för att effektiva gemensamma normer och system ska kunna appliceras.

Däremot anser jag att koldioxidbeskattning av nettoutsläpp är ett ekonomiskt styrmedel som är användbart för att klara klimatmålen. EU bör också utforska möjligheten att beakta koldioxidutsläpp vid fastställandet av tariffer för import av varor. Ett gemensamt internationellt pris på koldioxid är ett steg i rätt riktning. Detta ska fastställas i samförstånd på internationell basis med bindande avtal mellan ledande nationer eller mellan olika sektorer.

Beroendet av fossila bränslen måste på sikt brytas. För att Sverige ska kunna minska sina växthusgasutsläpp kommer kärnkraften att spela en viktig roll. En satsning på ny kärnkraftsteknik bör därför vara en naturlig ledstjärna även i EU:s fortsatta arbete med att minska växthusgasutsläppen.

Fru talman! För att EU ska kunna ha en säker tillgång till energi är det önskvärt att beroendet av import från instabila stater minskas och att sådan import på sikt helt fasas ut. Det är av särskild vikt att beroendet av importerad gas inte ökar och att de nationella energiförsörjningsplanerna inte blir beroende av andra nationers energiförsörjningsplaner.

Ett viktigt steg är att varje medlemsstat strävar mot att vara självförsörjande när det gäller elproduktion. Priset på el ökar, och de europeiska elnätens kapacitet har nått sin gräns. Därutöver planeras en stor utbyggnad av intermittenta energislag, och behovet av ytterligare investeringar i den decentraliserade infrastrukturen ökar.

Detta kan komma att medföra oerhörda kostnader men även innebära problem för en del närliggande nationer då deras elnätskapacitet belastas till bristningsgränsen av energipikar som bland annat härrör från vindkraften. Enligt min uppfattning bryts inte fossilbränsleberoendet mest effektivt genom kraftfulla subventioner till intermittent energiproduktion. EU bör således fasa ut subventioner för vissa intermittenta energislag och i stället säkerställa tillgången på bas- och reglerkraft.

Avslutningsvis vill jag betona att det är av stor vikt att Sveriges kapacitet för elöverföring till Europa inte förstärks innan vår nationella kapacitet är fullt utbyggd, detta för att sydsvenska elkonsumenter ska slippa drabbas av ett högre elpris som en följd av ökad efterfrågan i övriga Europa.

Sammanfattningsvis gäller följande för EU:s energisituation:

- Realistisk långsiktighet.
- Internationella överenskommelser gällande nationer eller sektorer är att föredra.
- Konkurrensneutrala investeringar i ny teknik, för att inte tappa marknadsandelar på grund av för höga priser.
- Satsningar i bas- och reglerkraft med kärnteknik som grund.
- Utfasning av subventioner på vissa intermittenta energislag för en rättvis och stabil prisbildning på energi.

Fru talman! Det viktigaste i och med detta är att vi vill minska utsläppen och inte flytta problemet till en annan sida av jordklotet samt att säkerställa vår konkurrens.

När jag ändå har ordet vill jag tacka utskottet för gott samarbete och för att ni i utskottet har tagit emot mig med förståelse och tålamod och hjälpt mig.

Jag önskar er alla en trevlig sommar.

Anf. 32 JENS HOLM (V):

Fru talman! Ledamöter, åhörare! För några veckor sedan nåddes vi av nyheten att andelen koldioxid i atmosfären hade passerat 400 miljondelar. Det är en nivå som inte har funnits på vår jord på hundratusentals år. Vi vet att klimatförändringarna redan i dag får helt förödande konsekvenser, i synnerhet för människor som lever på den fattiga delen av vårt jordklot. Människor drabbas av extrema väder som översvämningar, havsnivåhöjning och extrem hetta. Det solklara budskapet till oss som har möjlighet att påverka därför att vi är lagstiftare är att vi måste göra mer och göra det snabbare.

EU har kommit med en grönbok över EU:s klimat- och energipolitik. EU ställer sig ett antal frågor, bland annat om EU borde ha ett nytt klimatmål till 2030. Behövs det bindande mål för förnybar energi? Behövs det bindande mål för energieffektivisering? Man tar upp det faktum att EU-länderna i dag, för att nå sina utsläppsmål, gör uppköp av utsläppskrediter i andra länder.

Jag tycker att den här grönboken är mycket intressant och väcker en mängd frågor om hur vi bedriver vår klimat- och energipolitik. Självklart

borde vi utifrån all den klokskap vi får fatta beslut om hur vi ska gå vidare. Det gör vi i viss mån i och med det här betänkandet. Vi inom Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna har lämnat en reservation som jag snart ska återkomma till.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är självklart att vi ska ha ett bindande utsläppsmål till 2030. Vi tycker också avseende bindande mål till 2050 att vi borde befinna oss i det övre spannet när det gäller minskningar på mellan 80 och 95 procent. I den rödgröna reservationen tar vi upp att det behövs bindande mål för utsläppsminskningar till 2030. Vi vill ha bindande mål för hur mycket förnybar energi som ska produceras inom EU, och vi vill ha bindande mål för energieffektivisering.

När det gäller hur regeringen och regeringspartiernas representanter i kammaren svarar på detta blir jag besviken. Jag blir också ganska förvånad. Man svarar visserligen att man vill ha bindande mål för utsläppsminskningar till 2030. Där är vi överens, även om vi kanske inte är överens om hur ambitiösa målen ska vara. Men jag förstår verkligen inte varför man i dagsläget inte vill ha bindande mål för energieffektivisering och för hur mycket förnybar energi som ska produceras. Vi har sådana bindande mål i dag. Dessa gäller fram till 2020. Snart är vi vid 2020, och för Sveriges del gällande produktionen av förnybar energi har vi redan uppnått vårt mål. Vi passerade nyligen 50 procent produktion av förnybar energi.

Det känns märkligt att regeringen svarar att man vill utreda vidare huruvida vi ska ha bindande målsättningar på de här områdena. Vi ska komma ihåg att för varje år som regeringen sitter ned och utreder detta tappar vi ett år av tempo i klimat- och energiarbetet. Som jag inledde med att säga har vi inte tid att tappa mer tid, för utsläppen i världen är så stora och har ökat så snabbt.

Grönboken tar också upp det faktum att många europeiska länder uppnår sina klimatmål genom att de köper upp utsläppskrediter i andra länder. Sverige är ett av de EU-länder som köper upp mest utsläppskrediter i andra länder. Hela 30 procent av våra minskningsambitioner åstadkommer vi genom att vi köper upp krediter i Kina, Indien och andra länder. Vi ska komma ihåg att när vi gör det innebär det att investeringar inte blir av i Sverige. Den stora omställningen stannar upp eftersom vi i stället gör investeringarna i andra länder.

Vi ska också komma ihåg att det är svårt att beräkna värdet av uppköpen av utsläppskrediterna. Blir det några minskningar av över huvud taget? Tyska Öko-Institut gjorde en stor utvärdering av de så kallade CDM-projekten och kom fram till att ungefär 40 procent av projekten inte kan klassas som additionella, och additionella innebär de facto att de bidrar till utsläppsminskningar.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är jätteviktigt att vi samarbetar med andra länder. Därför avsätter vi ett separat klimatbistånd för att hjälpa utvecklingsländer att anpassa sina samhällen till ett förändrat klimat och att minska sina utsläpp. Men våra klimatmål, som vi klubbar här i kammaren, ska vi uppnå på hemmaplan. Vi ska inte uppnå våra klimatmål genom att köpa upp utsläppskrediter. Det som grönboken tar upp i det avseendet är väldigt bra, och det som EU-diskussionen mycket handlar om är just att man ska klara sina utsläppsåtaganden på hemmaplan, inte

genom uppköp av billiga utsläppskrediter. Detta är också något som vi rödgröna tar upp i vår reservation.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 33 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! Det är viktigt att sätta upp mål, och det är minst lika viktigt att ha en plan för hur man ska nå målen. EU:s 2020-mål har gjort att Sverige och övriga EU har tagit viktiga och nödvändiga steg mot ett mer hållbart samhälle.

Nu närmar 2020 sig, som flera talare har nämnt här tidigare, och för att den positiva utvecklingen inte ska stanna upp, eller i sämsta fall vända, är det nu angeläget att EU startar arbetet med att ta fram nya mål och verktyg för att nå dem.

Vi är här i kammaren i dag för att debattera EU-kommissionens grönbok om klimat- och energipolitiken till 2030. Det är ett ramverk som ska säkra utvecklingen mot ett samhälle som ska klara av 2050-målen om en maximal temperaturhöjning med två grader och en minskning av utsläppen med 80–95 procent.

EU-kommissionen lyfter fram tre viktiga orsaker till att det är angeläget att vi redan nu kommer fram till nya mål inom unionen.

Vi har långa investeringscykler på energisidan som gör att vi måste ha långsiktiga förutsättningar.

Vi måste ha ett förtydligande av målen som gynnar efterfrågan på effektiv och koldioxidsnål teknik och som är bra för forskning, utveckling och innovation inom EU.

EU behöver komma fram till svar på ett antal olika frågor innan de internationella klimatförhandlingarna drar i gång 2015.

2030-ramverket behövs för att hindra klimatförändringar med katastrofala följder. Det tror jag att majoriteten av oss härinne i dag är helt överens om. Då är frågan: Vilka verktyg fungerar bäst, och hur ska färdplanen se ut?

Fru talman! EU:s 2020-mål blev framförhandlade i en tid då förutsättningarna såg helt annorlunda ut än i dag. Sedan 2008 och 2009 har världen upplevt en finanskris och en efterföljande lågkonjunktur som har påverkat alla områden av vårt samhälle. När EU-kommissionen nu skickar ut sin grönbok för diskussioner runt om i Europa bär frågorna som EU-kommissionen vill ha svar på stark prägel av just detta.

Centrala frågor i grönboken är: Vilka mål ska vi ha? Och ska målen vara bindande?

Om detta råder det just nu delade meningar. Runt om i Europa diskuteras bindande eller icke bindande mål. Storbritannien vill ha ambitiösa utsläppsmål, men inget nytt mål för förnybart. Tyskland vill ha bindande mål om förnybart, men inget bindande utsläppsmål. Storbritannien får stöd från länder som Polen, Tjeckien, Ungern, Spanien och ett antal flera länder. Frankrike verkar just nu stå närmare Storbritannien än Tyskland. Avgörande för vilka mål länderna vill ha är troligtvis beroende av deras egen inhemska energiproduktion.

Klart är i alla fall att det har skett en förskjutning från att prioritera klimatfrågorna högt till att låta dem komma i andra hand efter frågorna om ekonomisk återhämtning och tillväxt. Ur klimatperspektiv är detta olyckligt, men ur ett samhällsekonomiskt perspektiv kan det just nu

framstå som rent logiskt i Europasammanhang. Det är därför i detta skede mycket viktigt att de många frågor som EU-kommissionen ställer i sin grönbok blir noggrant genomgångna och diskuterade för att vi ska komma fram till mål och verktyg som är kostnadseffektiva och gynnar den ekonomiska tillväxten i Europa lika mycket som klimatet. Faran är nämligen överhängande att förhandlingarna rasar ihop om enskilda länder fruktar att deras konkurrenskraft, deras arbetstillfällen och deras välfärd är i fara.

Sverige ska vara ledande i förhandlingarna. Jag har ingen annan åsikt än tidigare talare om just detta. Vi är också ett av de länder som har bäst förutsättningar för att åstadkomma högt satta mål, då vi med alliansregeringen har klarat oss genom finanskris och lågkonjunktur betydligt bättre än de flesta av våra EU-grannar.

Vi måste dock vara medvetna om att situationen ser desto mörkare ut hos andra medlemsländer. Vi måste söka en möjlig väg framåt, så att vi kan komma fram till den färdplan som Europa och världen behöver.

Fru talman! Konkurrenskraft och försörjningstrygghet är två ord som tillsammans med bland annat klimatutmaningar, energieffektivisering och ny grön elproduktion återkommer i grönboken.

Det talas om synergieffekter, men det talas också om målkonflikter och om medlemsstaternas olika handlingsförmågor.

Regeringen slår i sitt preliminära ställningstagande fast att det är av största angelägenhet att klimat- och energiramverket för 2030 bör slås fast så snart som möjligt. Den svenska regeringen förespråkar bindande utsläppsmål, men vill ha en genomgång av de energipolitiska målen innan eventuella beslut om bindande mål för förnybart och energieffektivisering fattas.

Jag vill därför motsätta mig delar av oppositionen som i denna talarstol har påstått att den svenska regeringen är emot bindande mål när det gäller grön elproduktion och energieffektivisering.

Även den svenska ståndpunkten lyfter fram vikten av att ha ett tydligt europeiskt ramverk innan de internationella klimatförhandlingarna drar i gång 2015.

Ändrade omvärldsförutsättningar nämner regeringen i sitt utlåtande och ber kommissionen att ta hänsyn till dessa, och jag håller med. Det är viktigt att se att världen har förändrats sedan de förra klimat- och energiförhandlingarna i EU när det gäller ekonomi och även när det gäller tillgången till olika energikällor. Men att ta hänsyn till betyder inte att sänka ambitionsnivån, utan det betyder att man ska arbeta med de förutsättningar som finns.

Fru talman! Utmaningarna är många, men så även möjligheterna, möjligheterna för att Europa genom väl avvägda mål och effektiva verktyg kan bli världsledande inte bara i klimatarbetet utan också när det gäller modern grön tillväxt.

Att viljan och initiativen finns såg jag själv förra veckan när jag avslutade mitt arbete som ordförande för en arbetsgrupp inom Östersjösamarbetet, BSPC. Vi lämnar nu ifrån oss ett antal rekommendationer och en manual med goda exempel på grön tillväxt och energieffektivisering. En extra styrka med exemplen i best practice-manualen, som vi kallar den, är att de visar att det finns åtgärder som kan genomföras i samtliga länder, fast inte alla åtgärder i alla länder. Det är en lista som lyfter upp våra

olika förutsättningar och tydliggör att olika förutsättningar inte är en ursäkt för att inte göra något.

De rekommendationer som vi lämnar ifrån oss stämmer till stor del överens med EU:s prioriteringar, som är infrastruktur, forskning och utveckling samt inte minst kunskapsutbyte. En del av det viktiga arbete som nu görs och kommer att göras inom klimatområdet handlar om medvetandegörandet bland våra invånare. Jag talade med borgmästaren på Bornholm, och hon sade något mycket klokt: Om inte människorna som berörs förstår varför saker behöver göras kommer vi aldrig att åstadkomma det vi måste göra. Jag tycker att hon är en mycket klok kvinna, och jag låter hennes ord avsluta mitt anförande.

Allra sist vill jag önska fru talmannen en riktig trevlig sommar.

I detta anförande instämde Hans Rothenberg och Boriana Åberg (båda M).

Anf. 34 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag hör Cecilie Tenfjord-Toftby säga att ländernas ståndpunkt i den här frågan troligtvis påverkas av vad de har för nationella förutsättningar. Jag delar helt den bilden. Det är tydligt att de länder som i dag vill bygga ny kärnkraft är kritiska till ett bindande mål om förnybar energi. Sverige har ovanligt goda förutsättningar för både förnybar energi och energieffektivisering, vilket gör att jag blir extra förvånad över att den svenska regeringen inte ställer sig bakom de medlemsländer som säger att de vill ha bindande mål om förnybar energi och effektivisering.

När det gäller utskottets ställningstagande och alliansregeringens ståndpunkt tycker jag att det man skriver i betänkandet talar för att man vill ha bindande mål för förnybar energi och effektivisering, men man landar inte i den slutsatsen. Det gör mig förvånad. Bland annat skriver man att ”satsningar på förnybar energi och energieffektivisering kommer att vara viktiga för att uppnå målet om minskade utsläpp av växthusgaser”. Vidare skriver man att de nuvarande EU-målen vad gäller förnybar energi varit avgörande för den goda utveckling vi hittills har sett.

Varför väljer man då att inte ställa sig bakom de länder i EU som vill ha bindande mål för förnybar energi och energieffektivisering?

Anf. 35 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! I den svenska ståndpunkten står att ”ett eventuellt förslag om bindande mål för andelen förnybar energi och energieffektivisering för 2030 behöver analyseras vidare för att ett principiellt ställningstagande ska kunna göras. Särskild uppmärksamhet i den fördjupade analysen bör ges interaktionen med klimatpolitiken, speciellt EU:s system för handel med utsläppsrätter.”

I grönboken lyfter kommissionen fram både synergieffekter och målkonflikter, vilket jag tog upp i mitt anförande. Jag tycker därför, fru talman, att det är klokt att den svenska regeringen i sin ståndpunkt talar om att det är viktigt att vi analyserar både synergieffekter och målkonflikter. Om vi fastställer bindande mål inom EU:s 2030-mål som inte ger synergieffekter, utan tvärtom kan medföra målkonflikter, motarbetar dessa mål och verktyg varandra. Vi får en ineffektivitet när det gäller kostnader. Vi får överlappande system som inte ger den effekt som vi vill ha. Det riske-

rar att skapa ett motstånd mot de åtgärder som vi måste vidta för att uppnå tvågradersmålet och målet om 80–95 procents energieffektivisering.

Anf. 36 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag lyckas inte greppa hur regeringen resonerar i den här frågan. Det faktum att utskottet fick regeringens ståndpunkt väldigt sent tolkar jag som att regeringspartierna har olika ståndpunkter, och det är förstås inget konstigt med det. Men jag förstår inte vilka målkonflikter man ser eftersom man skriver att satsningar på förnybar energi och effektivisering är viktiga för att uppnå målet om minskade växthusgasutsläpp. I sina egna texter skriver majoriteten att de tre målen hänger ihop. Den bilden delar jag. Därför förstår jag inte varför man inte ställer sig bakom de medlemsländer som vill ha bindande mål. Medan den svenska regeringen vill utreda vidare tappar vi fart i den viktiga klimat- och energiomställningen.

I utskottets ställningstagande kan vi också läsa att utskottet vill att klimatmålet ska ”uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt”. Om vi tittar på vad priset är för att bygga ny förnybar energi jämfört med att bygga ny kärnkraft kan vi se att det mest kostnadseffektiva sättet att nå klimatmålen är att bygga förnybar energi. Det är också kostnadseffektivt att använda energi på ett smartare sätt och att minska energianvändningen. Det säger sig självt. Att sätta upp ett bindande mål både för förnybar energi och för effektivisering skulle alltså på ett kostnadseffektivt sätt hjälpa oss att nå vårt klimatmål.

Jag hoppas att Cecilie Tenfjord-Toftby kan ge mig klarhet i varför regeringen inte ställer sig bakom de länder som vill ha tydliga mål så att vi kan nå både energi- och klimatmålen.

Anf. 37 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Jag är inte helt säker på att Lise Nordin sett hur de olika länderna inom EU ställer sig när det gäller önskan om bindande mål för förnybar energi. Det finns nämligen stor oenighet inom EU där stora länder inte ställer sig bakom förslaget om bindande mål för förnybar energi.

Jag vill påpeka att vi i dag diskuterar EU:s grönbok om energin för 2030, inte den inhemska svenska energipolitiken. När det gäller den inhemska svenska energipolitiken är jag helt övertygad om att alliansregeringens strävan att få mer förnybart in i systemet kommer att fortsätta. Här visar regeringen att den är medveten om att det i Europa inte finns enighet. Tvärtom råder stor oenighet kring målen om mer förnybart i nätet.

Att gå fram den vägen tror jag är det bästa. Genom att vara öppna och se hur vi bäst når fram till det mest kostnadseffektiva sättet att få förnybart i nätet blir det mindre motstånd från de länder som i dag är uttalat motståndare till det bindande målet. Det är den rätta vägen att gå framåt.

När det gäller mer förnybart i nätet tror jag att danskarna förra veckan fick en smärre chock när de insåg att det skulle kosta 88 kronor att tvätta kläder och torka dem i torktumlare beroende på att de just nu har mer förnybart i nätet än vad deras bas- och reglerkraft klarar av.

Prot. 2012/13:124
17 juni

*Granskning av
grönbok om klimat-
och energipolitiken
till 2030*

Anf. 38 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Om inte här, var? Om inte nu, när? Om inte vi, vem? Orden är den filippinske chefsförhandlaren vid klimattoppmötet i Doha i december i fjol. Naderev Saño, som han heter, talade inför den samlade kåren av klimat- och miljöpolitiker samt experter. Två dagar tidigare hade en tyfon svept över södra Filippinerna och skapat stor förödelse. Saño ansåg att sådana extrema väderfenomen är en följd av ett förändrat klimat och att hans land och andra fattiga länder är de som drabbas. Därför vill jag fråga Cecilie Tenfjord-Toftby hur länge man inom regeringen tänker utreda frågan om bindande mål för energieffektivisering och förnybar energi på EU-nivå.

För ett tag sedan lade EU-kommissionen fram ett konkret förslag om att reformera handelssystemet med utsläppsrätter. Det ska ju vara EU:s viktigaste styrmedel för att minska utsläppen på EU-nivå och tas också upp i det nu aktuella betänkandet. De svenska moderaterna röstade ned den ganska modesta reformen. Jag undrar om Cecilie tänkt ta upp frågan inom Moderaterna så att de röstar rätt nästa gång.

Anf. 39 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Svaret på Jens Holms första fråga är enkelt. Det är inte den svenska regeringen som ska utreda. I skrivelsen säger regeringen följande: "Regeringen uppmanar kommissionen att utreda för- och nackdelar med energipolitiska mål." Det är alltså kommissionen som ska utreda detta. Som jag påpekade i replikskiftet med Lise Nordin står vi i denna kammare i dag för att diskutera EU:s grönbok, och det handlar om samtliga medlemsländer i Europeiska unionen, inte enbart om den svenska energipolitiken.

När det gäller den svenska energipolitiken har vi ett tydligt ställningstagande: Vi vill ha mer förnybart i nätet och mer förnybar energiproduktion. Genom vårt elcertifikatssystem sker en ständigt ökande produktion av förnybart i det svenska elnätet, och så kommer det också att vara.

Men jag upprepar att vi är här i dag för att diskutera EU:s grönbok för målen för 2030. Det är klart att den svenska regeringen skulle ha kunnat utreda hur EU:s 2030-mål ska kunna uppnås när det gäller de energipolitiska målen, men jag tror att kommissionen är det rätta stället för att utreda målen, så att man kan få tydliga riktlinjer som kan gälla i samtliga europeiska länder.

Frågan om vad mina kolleger i Europaparlamentet har för åsikter tänker jag ta upp med dem när jag själv har blivit Europaparlamentariker.

Anf. 40 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Lycka till, kan jag säga till Cecilie Tenfjord-Toftby. Dess värre ska beslut fattas om ett par veckor i EU-parlamentet. Det är väldigt svårt för oss andra att påverka Moderaterna, men när jag ändå har en moderat riksdagskvinna framför mig kan jag inte låta bli att skicka uppmaningen att se till att de moderata EU-parlamentarikerna följer den linje som jag tror att merparten i den här kammaren stöder, nämligen att det behövs en reform av EU:s utsläppshandelssystem. Rätten att släppa ut ett ton koldioxid måste kosta bra mycket mer än att ta en kaffe på stan.

Det är så märkligt med resonemanget kring bindande mål för förnybar energi och energieffektivisering på EU-nivå. Varför ska man hålla på

och utreda det? Själva formen finns ju redan. Vi har systemet på plats i dag. Vi har bindande mål till 2020. Jag förstår inte varför man ska utreda om vi ska förlänga samma system till 2030.

Jag kan verkligen hålla med om att det som behöver utredas och tittas närmare på är innehållet. Vad ska vi ha för slags mål för de olika medlemsländerna? Det är verkligen någonting som måste debatteras, utredas och så vidare. Men det som vi diskuterar i dag är om vi ska förlänga det system vi redan har med bindande mål för energieffektivisering och förnybar energi. Jag förstår inte varför ni vill fördröja den processen ytterligare och liera er med länder som Tjeckien och Polen. Det känns inte riktigt okej, tycker jag.

Anf. 41 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Jens Holm har varit politiker i rätt många år mer än jag, och jag tror att han är medveten om att det inom politiken handlar om att hitta den möjliga vägen framåt. I dag finns ett väldigt starkt motstånd mot bindande mål när det gäller förnybart. EU-kommissionen lyfter i grönboken fram att förutsättningarna i dag ser betydligt annorlunda ut än de gjorde 2008–2009. Jag tycker att det är positivt att regeringen genom sitt ställningstagande visar att vi är medvetna om att förutsättningarna ser annorlunda ut.

Jag hoppas att den väg som EU-kommissionen väljer att ta när man nu går in i nästa skede i förhandlingarna blir att försöka se vilka förutsättningar de olika länderna har. Jag har suttit med i en arbetsgrupp i BSPC där vi haft med medlemmar från samtliga Östersjöländer, inklusive Ryssland, och även Norge. Jag har sett att det finns en stor vilja, men också en stor insikt om att vi måste ha med oss människorna i våra länder; just nu är de flesta människor mer oroliga för att de ska bli arbetslösa eller för att välfärden ska minska.

Jag tror att det är väldigt viktigt att man nu väljer rätt verktyg, så att vi faktiskt kommer framåt när det gäller förnybart i nätet och ny förnybar elproduktion. Man ska inte gå in och säga: Så här ska det vara – det ska vara bindande mål, och om inte ni följer det blir det bittert för era olika länder! Då, fru talman, är jag rädd att vi kommer att få ett bakslag som vi i denna kammare, vi i Europa och det globala klimatet inte har råd med. Vi måste välja den möjliga vägen framåt i stället för att söka konfrontation.

Anf. 42 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Cecilie Tenfjord-Toftby för hennes anförande. Jag kan börja med att instämma i ett par saker som hon har upprepat vid några tillfällen. Diskussionen om grönboken handlar naturligtvis om EU:s klimat- och energipolitik. Min fundering blir ändå: Måste vi inte ha en svensk utgångspunkt, som baserar sig på de förutsättningar vi ser här i Sverige? Det känns nödvändigt. Jag kan också känna stark sympati för det citat som Cecilie hade från borgmästaren på Bornholm. Det är naturligtvis så att man så långt som möjligt måste ha människor med sig. Men det finns vissa frågor som är oerhört angelägna och där politiken och politiker kanske måste gå före.

Cecilie har pekat på två omvärldsförändringar som ger andra förutsättningar än vid förra tillfället då EU behandlade detta. Man kan väl

sammanfatta med att den ena förutsättningen är den globala finanskrisen och den andra att det har hänt en del på energiområdet, framför allt upptäckten av möjligheten att exploatera skiffergas och annat, som har ritat om både den geopolitiska och den prispolitiska kartan för energipolitiken. Då blir mina frågor till Cecilie: Innebär finanskrisen och skiffergasexplosionen att vi ska ändra inställning till bekämpandet av de faror som klimatproblematiken lägger framför oss? Ska vi ge upp och säga att vi då får acceptera tre, fyra eller fem graders temperaturhöjning?

Anf. 43 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det framkom tydligt i mitt anförande att vi är här i dag för att hjälpa kommissionen vidare i diskussionen om hur man kan ta fram mål och verktyg för att nå tvågradersmålet och målet om en minskning av utsläppen med 80–95 procent. Det är vi helt överens om i den här kammaren just nu. Det finns inget annat.

Ingemar Nilsson har helt rätt i att skiffergasens uppkomst, både inom EU och i USA, har ändrat den energipolitiska bilden i Europa. Ett jättestort problem just nu är att den billiga skiffergasen i USA gör att USA tjänar mer på att exportera kol till Europa. Vi ser en väldigt stor ökning av andelen kol som används, kanske speciellt i Tyskland, vilket är mycket anmärkningsvärt.

Som jag sade i mitt anförande tror jag att motståndet mot bindande utsläppsmål, till exempel från Tysklands sida, i väldigt stor utsträckning beror på att de inser att de nu kommer att få en ökning av CO₂-utsläppen i sin energiproduktion och inom industrin. Detta är mycket olyckligt, men det förklarar en del av Tysklands ståndpunkt när det gäller utsläppen.

Jag skulle inte ens tänka tanken att ge upp på grund av finanskris eller billig skiffergas. Men det handlar om att man måste se hur verkligheten ser ut i Europa just nu. Man måste sätta målen, men sedan måste man också fundera på vilka verktyg det är som leder framåt mot målen. Där tycker jag återigen att den svenska regeringens ståndpunkt är bra, för den låser inte in sig. Den är öppen, men är tydlig med vilka mål som ska nås.

Anf. 44 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Cecilie för att hon inte ger upp. Det gläder mig. Det vore förödande om finanskrisen och skiffergasdiskussionen skulle göra att vi ruckade på vår viljeinriktning.

Jag vidhåller att vi bör ha en svensk utgångspunkt när vi går in i de diskussionerna. Sedan kanske vi även måste ta hänsyn till politiska realiteter.

Jag ber om ursäkt om frågorna upprepas; min avslutande fråga kommer att handla om ungefär detsamma som en fråga från Jens Holm.

Jag har full respekt för att vi måste överväga väldigt noga hur de här målen formuleras. Det försökte jag också få fram i mitt anförande. Jag tror att det är oerhört centralt, inte minst för att se till att vi klarar konkurrenskraft och andra frågor.

Men vad är svårigheten med grundprincipen om bindande mål? När det gäller förnybar energi säger kommissionen i sin inledande analys att det faktum att målen för förnybar energi är bindande bevisligen starkt har bidragit till att man uppnår målen. Detta tror jag gäller på de flesta områ-

den. Sedan gäller det att formulera målen på ett sådant sätt att de leder så rätt som möjligt.

Under den här mandatperioden har vi ur ett svenskt perspektiv sett att det finns en oerhörd avoghet och rädsla från regeringens och Alliansens sida för bindande mål på energieffektiviseringens område.

Jag är inte säker på att vi har den färdiga lösningen för tekniken på det området. Men jag är ganska övertygad om att samma sak gäller där. Vi behöver bindande mål även när det gäller energieffektivisering.

Min fråga till Cecilie Tenfjord-Toftby blir: Vad blir problemet med att säga ja till bindande mål? Är det antingen-eller?

Anf. 45 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Ingemar Nilsson upprepar frågan, och då tänker jag upprepa svaret. Jag har samma ståndpunkt just nu och samma åsikter nu som jag hade för några minuter sedan.

Jag vill börja med att upprepa det Ingemar Nilsson sade: Hur målen formuleras är viktigt. Det är oerhört viktigt hur målen formuleras och vilka verktyg man tar fram för att nå målen.

Kommissionen säger i grönboken att situationen såg helt annorlunda ut 2008–2009. Nu är vi i en situation där väldigt många länder är mer oroade för sin tillväxt och sin välfärd än de är för klimatutmaningarna.

Vi i Sverige har ett lyxproblem. Vi har det väldigt bra i Sverige. Vi har, som Jens Holm sade i sitt anförande, redan mer än 50 procent förnybart i nätet. Vi är i ett guldäge.

Därför motsätter jag mig när man ibland från oppositionens sida försöker att framställa det som att Sverige är sämst i klassen. Sverige har 50 procent förnybart i nätet. Tyskland, som ibland lyfts fram som ett fantastiskt exempel, har drygt 20 procent.

Vi har från Sveriges sida ingen orsak att inte ställa höga krav utifrån vår egen konkurrenskraft. Utifrån vår egen konkurrenskraft står vi väldigt starka.

När vi ska formulera en gemensam energipolitik måste vi ta hänsyn till samtliga medlemsländer i EU som inte har samma guldäge som vi har inför framtiden. Man måste ta hänsyn till deras förutsättningar.

Det är solidariskt att visa att vi ser att de har problem. Vi måste, som Ingemar Nilsson säger, vara varsamma med hur målen formuleras. Formulerar vi målen på fel sätt riskerar vi att få konflikt, och då nås de inte.

Anf. 46 EVA FLYBORG (FP):

Fru talman! Vi delar regeringens uppfattning att ett klimat- och energiramverk för 2030 behöver utarbetas och beslutas så snart som möjligt för att ge det europeiska näringslivet och andra aktörer i samhället vägledning om den klimat- och energipolitik som ska råda i EU bortom 2020.

När det gäller frågan om ett mål för utsläpp av växthusgaser vill vi hänvisa till det miljö- och jordbruksutskottet anförde i sitt yttrande. Där framhålls, med instämmande i regeringens uppfattning, att EU bör besluta om ett ambitiöst bindande mål för hur mycket EU:s utsläpp av växthusgaser bör minska till 2030.

Vi delar regeringens uppfattning att ett bindande klimatmål till 2030 ska inkludera internationella åtgärder. Satsningar på förnybar energi,

kärnkraft och energieffektivisering kommer att vara viktiga för att uppnå målet om minskade utsläpp av växthusgaser även fortsättningsvis.

Beträffande mål om förnybar energi delar vi regeringens uppfattning att de nuvarande EU-målen på detta område har bidragit till den snabba utvecklingen av förnybar energi inom unionen. Det säger sig självt. Samtidigt noterar vi också de för- och nackdelar med energipolitiska mål som kommissionen redogör för på ett ganska bra sätt i grönboken.

Utskottet står därför bakom regeringens uppmaning till kommissionen att utreda för- och nackdelar med olika energipolitiska mål. Denna utredning måste genomföras innan principiell ställning tas för eller emot eventuella förslag om bindande mål för 2030 när det gäller andelen förnybar energi och energieffektivisering.

Här vill vi också understryka vikten av att kommissionen i den fördjupade analysen beaktar interaktionen – såväl när det gäller synergier som eventuella motsatsförhållanden – mellan klimat- och energipolitiska mål och styrmedel.

Vidare måste kommissionen förhålla sig till de betydande omvärldsförändringar som på olika sätt kan komma att påverka och redan har påverkat förutsättningarna för måluppfyllnad eller effektiviteten hos de olika styrmedlen.

Vi sluter upp bakom regeringens uppmaning till kommissionen att med utgångspunkt från den föreslagna utredningen fördjupa analysen, bland annat av redovisade policyalternativ inklusive kort- och långsiktiga samhällsekonomiska effekter.

Parallellt med detta bör kommissionen påbörja utformningen av ett klimat- och energipolitiskt ramverk efter 2020 där kommissionens överväganden om klimat, förnybar energi, energieffektivisering, försörjningstrygghet och konkurrenskraft ingår.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 47 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Samtidigt som EU nu behandlar grönboken om nya klimat- och energimål pågår en diskussion om att tillåta statsstöd till kärnkraft. Kommissionen diskuterar nu ett förslag som gör att det kan bli tillåtet att ge statsstöd, det vill säga statliga subventioner, till byggnation av ny kärnkraft.

Det är många som är oroliga för att de två frågorna hänger samman. Det tycks som att det finns ett samband i och med att de länder som diskuterar att bygga subventionerad kärnkraft, såsom Storbritannien, också är motståndare till ett bindande mål för förnybar energi.

Jag utgår från att regeringens ståndpunkt att kärnkraften ska stå på egna ben också gäller principiellt på EU-nivå så att kärnkraft som byggs i andra länder också ska byggas utan statligt stöd.

Är det så att regeringen ställer sig bakom de länder som inte vill ha bindande mål för förnybar energi för att inte försämra förutsättningarna för kärnkraft?

Anf. 48 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Vi har inga subventioner till kärnkraften i Sverige. Så långt kan vi åtminstone vara överens.

Vad gäller de andra frågorna får vi helt enkelt återkomma till det vi har sagt tidigare. Vi ser fram emot en fördjupad analys om vad som har fungerat, till vilka kostnader, och när, hur och varför. Det är ingenting som någon vare sig bör, kan eller ska föregripa i diskussionen.

Vi får helt enkelt återkomma och se på den samlade analysen. Vad är det som har påverkat? Vad kan vi göra mer i Sverige? Vad behöver vi göra på gemensam nivå i EU? Vilka verktyg, regler, mål, subventioner och annat bör förekomma i en mix som är både hållbar, effektiv och konkurrenskraftig för Europa? Något annat besked har jag inte att ge Lise Nordin i dag.

Anf. 49 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill säga grattis till Eva Flyborg och Folkpartiet, som jag tror är vinnaren av allianspartierna som har skrivit den svenska ståndpunkten. Den ställer sig inte bakom länder som vill ha mål för förnybar energi och energieffektivisering. Jag tror att Eva Flyborg är nöjd. Som jag tidigare har sagt är jag och Miljöpartiet inte riktigt lika nöjda utan hade velat se tydligare mål.

Eva Flyborg säger att det behövs en fördjupad analys. Som tidigare har sagts i debatten går tåget nu. Det är nu som medlemsländerna gör sina inspel till EU-kommissionen om vad det ska ges för nya mål till 2030. Där har regeringen valt att inte ställa sig bakom de länder som vill ha bindande mål för förnybar energi.

Eva Flyborg sade ingenting om frågan om statsstöd till kärnkraft i andra länder. Är Folkpartiet öppet för att EU-kommissionen ska tillåta ekonomiska subventioner till kärnkraft som byggs i andra länder?

Anf. 50 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Vi delar regeringens inställning att man avvaktar den analys som nu ska göras. Jag tror att det är en klok inställning. Man ställer frågan: Har det varit effektivt utformade stöd? Det gäller analysera mål – bindande mål eller inte – subventionsnivåer och vad som får stöd och inte innan man går vidare till nästa steg.

Tar man inte reda på hur man har kommit dit man är i dag, om det var en bra väg eller inte, vet man heller inte vilken väg som är bäst att gå framöver. Det hjälper inte om man går fort om man går fel. Det är en klok inställning att utreda detta och gå vidare efter det att man har gjort utredningarna och analyserna.

Det ser jag verkligen fram emot. Det är ett spännande arbete som ligger framför oss. Jag tror att vi kommer att ha anledning att diskutera det många gånger.

Jag har dock en reflexion. Jag gratulerar varken mig själv eller någon annan specifikt. Den svenska regeringen har landat i ett klokt och ansvarsfullt ställningstagande. Det har alla partier bidragit till gemensamt.

En sak som slår mig är att förhållandevis sällan kommer det faktum upp som EU-kommissionen nämner som ett av kriterierna för att man gör denna variant av grönbok just nu och ställer ett antal problematiserande frågor till medlemsländerna. Det är något som är djupt sympatiskt, och det sker på ett fint demokratiskt sätt.

Men Miljöpartiet hoppar ofta över just det faktum att Europa har genomlidit och fortfarande genomlider en av våra värsta finansiella kriser

någonsin. Som Cecilie Tenfjord-Toftby tidigare redogjorde för får länder stora svårigheter med hur de ska förhålla sig till de olika sakerna. Man klarar kanske inte att göra allt lika fort och lika mycket. Det betyder någonting att finanskrisen har slagit undan benen för många nationella ekonomier där det inte bara är kris utan stor kris. Hela länder kan fortfarande riskera att falla. Det får man inte glömma. Man kan inte leva i en grön dimma, utan man ska vara här och nu på jorden och se till verkligheten.

Anf. 51 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag kan åtminstone konstatera att det inte är något fel på energieffektiviseringen i kammaren. Man håller sig på tårna.

I dag ser vi återigen stora förändringar inom energiområdet. I vårt grannland Tyskland har man bestämt sig för att fasa ut kärnkraften. I USA håller nya metoder för att utvinna fossilgas, skiffergas och skifferolja på att rita om energikartan. Och när energivärlden förändras påverkas vi alla.

Så var det när kolkraften kom och lade grunden för industrialiseringen. Så var det när oljan kom och drev på utvecklingen under hela det förra århundradet. Och så är det nu, när vi står inför någonting som förmodligen kommer att bli minst lika omvälvande. Vi befinner oss mitt i steget till ett mer hållbart och mer smart energisystem – ett energisystem byggt på förnybar energi.

Fru talman! Sanningen är att om man räknar samman allt det som nu händer i världen och räknar samman all förnybar energiproduktion går vi mot en framtid där den förnybara energin kommer att vara världens näst största energikälla för elproduktion, och det redan om ett och ett halvt år. Det är en fantastisk utveckling, och det är en förändring som påverkar världen.

Faktum är att utvecklingen av den förnybara energin aldrig har varit så snabb och så stor som den är i dag. Aldrig tidigare har vi sett en så snabb utbyggnadstakt, och aldrig tidigare har vi sett ett så snabbt fall i kostnaderna för att bygga ut det förnybara. Och nu rapporteras, från allt fler håll i världen, att den förnybara energin är mer kostnadseffektiv än det fossila. Det förnybara är billigare att bygga än kärnkraften. Priset för småskalig och förnybar el ligger på samma nivå som marknadspriset på el, och det utan några stöd. Detta leder nu till att de mest kostnadseffektiva förnybara alternativen byggs ut i snabb takt.

Fru talman! Förra året stod det förnybara för nästan 20 procent av världens elproduktion. Och även om merparten av all förnybar el fortfarande är vattenkraft och biobränslen ser vi en fantastisk utveckling också för andra förnybara energislag. Förra året växte vindkraften i världen med 20 procent, och solet ökade med hela 40 procent.

Men samtidigt som så mycket av detta nödvändiga händer är det alldeles tydligt att det går alldeles för långsamt. Den bistra sanningen är ju att trots att världen borde veta bättre eldar vi med olja, kol och gas som aldrig förr. Och även om vi nu ser att det förnybara växer så det knakar är fortfarande 80 procent av världens samlade energianvändning fossil. Det är allvarligt. Trots att miljöfrågorna har fått ett sådant genomslag är energianvändningen i världen lika koldioxidintensiv som på 70-talet. Så ser det ut fast klimatfrågan har diskuterats på otaliga toppmöten. Och så

ser det ut trots att den förnybara energin har blivit alltmer konkurrenskraftig i pris.

Om denna negativa trend håller i sig vet vi att hela vårt klimat kommer att förändras. Då kommer vi att landa farligt nära det som FN:s klimatpanel kallar för värsta-fall-scenarier. Det är en framtid med inte två utan kanske sex graders global temperaturökning. Det är en framtid där klimatförändringarna inte längre kommer att vara någonting som vi bara läser om i tidningen, utan där klimatfrågan kommer att vara något som vi i allra högsta grad upplever i vår egen vardag.

Aldrig någonsin har vårt behov av att ställa om vårt energisystem till ett hållbart energisystem varit större än i dag. Men det hoppfulla är att vi aldrig tidigare har haft så mycket av den kunskap vi behöver för att kunna göra detta.

Nu ligger regeringens synpunkter avseende EU:s grönbok på vårt bord. I grönboken ska de långsiktiga klimatmålen för EU fram till 2030 finnas med, och i slutet av året kommer EU att komma med konkreta förslag. Då kommer Sverige att vara på tårna och sätta ned foten innan ett slutgiltigt beslut fattas i början på 2014.

Regeringen skriver i sitt pm till kommissionen att EU bör besluta om ett ambitiöst bindande mål för hur mycket unionens utsläpp av växthusgaser bör minska till 2030. Regeringen anser också att 2030-målet bör sättas så att målet att minska utsläppen med 80–95 procent till 2050 kan uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt. Det stöder vi i utskottet.

Det är viktigt av flera orsaker att EU sätter ambitiösa klimatmål. Vi måste ge energimarknaden långsiktiga spelregler. Vi behöver öka andelen förnybar energi och energieffektivisering – och det samtidigt som vi bibehåller konkurrenskraften för industri och företag. Det är också jätteviktigt att EU är tydligt med sin klimatambition inför de globala klimatförhandlingarna som äger rum i Paris 2015.

Fru talman! Sverige är det land inom EU som har den högsta andelen förnybar energi och även den mest ambitiösa målsättningen till 2020. I en global jämförelse sticker Sverige ut med ett energisystem som har en hög andel förnybar energi och låga CO₂-utsläpp.

Många länder ser Sverige som en förebild. Det ska vi vara stolta över, men inte nöjda. Regeringens inriktning efter 2020 är en fortsatt successiv ökning av den förnybara elproduktionen. Till 2050 är som bekant visionen att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Till 2030 är prioriteringen att Sveriges ska ha en fossilbränsleoberoende fordonsflotta. Förnybar energi kommer att behöva spela en stor roll för att uppnå båda dessa långsiktiga visioner.

Fru talman! Vad gäller förnybar energi på EU-nivå konstaterar kommissionen att andelen förnybar energi måste fortsätta öka efter 2020 för att nå 2050-målet. Samtidigt visar analyserna att andelen förnybar energi riskerar att minska efter 2020. Då ska man också tänka på vad som händer på den globala energimarknaden med skiffergasens framfart i USA med sänkta globala kolpriser som följd.

Det sorgliga med en sådan här typ av utveckling på energimarknaden är att klimatambitionerna minskar, och det kan i sin tur på sikt göra mer skada än nytta. Ekonomisk utveckling och miljöambitioner måste kunna gå hand i hand. Om vårt fossila beroende ökar kommer vi inte heller att klara tvågradersmålet, vilket i sin tur kan få katastrofala följder för värld-

dens befolkning. Regeringen har därför uppmanat kommissionen att presentera ett klimat- och energipolitiskt ramverk efter 2020 där förnybar energi ingår.

Avslutningsvis, fru talman: Vi här i Sverige måste driva på så att inte EU tappar fokus på klimatfrågan och låter den gå förlorad i kölvattnet av den ekonomiska krisen. Om vi ska klara världens klimat och om vi ska kunna ro ett nytt internationellt klimatavtal i hamn behöver världen ett EU med tydliga ambitioner och en vilja att gå framåt. Och det behövs i god tid före 2015 års globala klimatförhandlingar i Paris.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Ahlgren (C).

Anf. 52 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag delar i stort synen i Helena Lindahls beskrivning av den tvetydiga utveckling vi ser på energiområdet. Å ena sidan ser vi att det förnybara växer snabbt, å andra sidan ser vi att olja, kol och gas fortsätter att ha en stark ställning.

Det är väl i ett sådant här läge som vi verkligen behöver bindande krav för förnybar energi och energieffektivisering. Vad kan vara bättre för det förnybara än att vi sätter upp bindande krav? Då sätter vi just de långsiktiga spelregler som branschen behöver.

Som jag har sagt tidigare är det inte målen i sig som vi diskuterar här. Det förstår jag. Det är en ganska grannliga uppgift att komma fram till exakt vilka målsättningar varje enskilt medlemsland ska ha. Men när Sverige spelar på samma planhalva som Tjeckien och Polen, som inte är intresserade av bindande krav för förnybar energi, tycker jag att det är någonting som är fel när Sverige förhandlar på EU-nivå. Är det verkligen Centerns åsikt att Sverige inte ska driva bindande mål för förnybar energi och för energieffektivisering? Det skulle jag vilja veta.

Sedan har jag en fråga till. Helena Lindahl tog upp skiffergasutvinning vid ett flertal tillfällen. Det är en mycket oroande utveckling som sker i Nordamerika, och nu håller den på att sprida sig till Europa. Vad kunde vara bättre och tydligare än ett politiskt ledarskap i den här frågan där vi säger nej till skiffergasutvinning i Sverige eller åtminstone inför ett moratorium? Vill inte Centerpartiet ha det?

Anf. 53 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jens Holm har helt rätt. Vi behöver bindande krav för förnybar energi och energieffektivisering i EU. Det är bara formen för det som fattas, men jag är säker på att vi kommer att få till det. Kommissionen kommer att sätta ned foten och komma med förslag i slutet av året. Då är det också viktigt att vi är på tårna.

Sedan frågade Jens Holm vad Centerpartiet vill. Vi i Centerpartiet är tydliga med att vi vill ha 100 procent förnybart inom en generation. Där är också mål för förnybart mycket viktiga. Det är mitt svar på den frågan.

När det gäller skiffergasutvinning vet jag också att man håller på med en utredning inom EU. Det finns inte fyndigheter bara i Sverige, utan det finns även på andra ställen. Hur kommer det att påverka Europa? Och om vi inte ska använda oss av det, hur påverkar det? Vi i Alliansen har sagt

att vi inväntar utredningen. Men frågar du mig som centerpartist, så är jag inte intresserad av skiffergasutvinning.

Prot. 2012/13:124
17 juni

Anf. 54 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det som jag inte tycker är särskilt tillfredsställande med regeringens och regeringspartiernas klimat- och energipolitik är den form av självgodhet som finns i dag. Vi ska komma ihåg att vi ligger långt fram vad gäller förnybar energi. Det får regeringspartierna att sätta sig med armarna i kors och tycka att vi inte behöver göra någonting. Är det någonting som ett land verkligen borde göra när det är bäst i klassen är det att hjälpa de andra att också bli bäst i klassen. Jag tror till och med att man förväntar sig att Sverige ska spela en mycket aktiv roll när det gäller bindande krav på förnybar energi och energieffektivisering. När Sverige inte gör det utan spelar i samma liga som Tjeckien och Polen blir det inget starkt tryck i den här frågan.

Helena Lindahl säger att vi får se var vi landar i frågan om bindande krav på förnybar energi och energieffektivisering när kommissionen kommer med sitt förslag i slutet av det här året. Ska vi bara sitta med armarna i kors? Kommissionen har ju skickat ett dokument, en grönbok, till oss och ställt en massa frågor. De frågar medlemsländerna vad de vill, och då svarar den svenska regeringen: Nej, det här ska vi utreda vidare. Den svenska regeringen säger inte: Självklart behöver vi bindande krav på det här området.

Jag välkomnar att Helena Lindahl säger att det är Centerpartiets åsikt att vi ska ha bindande krav på det här området. Det tycker jag är jättebra, men då borde man verkligen driva den frågan också i riksdagens kammar. Och nu när det finns ett sådant förslag som man kan rösta på borde man rösta på det i eftermiddag.

Anf. 55 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att Alliansen inte sitter med armarna i kors. Vindkraftsutvecklingen har ökat med 700 procent sedan 2006. Vi har nästan nått vårt mål om 50 procent förnybar energi. 50 procent av den förnybara elen kommer från biobränslen. Det är inte riktigt så att vi har suttit med armarna i kors.

Jag skulle vilja upprepa delar av det som Cecilie Tenfjord-Toftby sade tidigare. Sveriges vilja och ambitioner är mycket tydliga, men skiffergasen har också gjort att spelplanen har ändrats i Europa. Jag har själv släktingar i Polen. Där är de mycket oroade. Det finns inga jobb att gå till. Kommer de att ha råd att betala hyran? Och Polen är väl egentligen inte värst drabbat, utan de befinner sig på en ganska god nivå i jämförelse med en del andra länder som Grekland och Portugal.

Ska vi nå framgång i EU tror jag också att vi måste lära oss att vara lite mer som en prima ballerina. Även om det kanske låter motsägelsefullt är det faktiskt så att vi inte heller vill krascha totalt, det vill säga att vi ska gå tillbaka. Hör man på EU-kommissionären när det gäller miljö är retoriken helt annorlunda i år jämfört med vad den var bara i fjol. Jag tycker att det i sin tur är oroande. Om vi bara kör huvudet rakt in i väggen kommer vi definitivt inte att få med oss en del av de länder där den ekonomiska krisen kanske är i huvudfokus.

*Granskning av
grönbok om klimat-
och energipolitiken
till 2030*

Vi hjälper andra länder, och Sverige ska inte vara någon isolerad ö när det gäller energi. Vi ska ha en gemensam marknad i EU där Sverige ska vara en av nettoexportörerna av förnybar energi. Alla länder har inte samma goda förutsättningar när det gäller naturresurser som Sverige har när det gäller till exempel vattenkraft. Där går vi redan i dag i bränschen, och vi kommer att fortsätta att göra det.

Anf. 56 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet och Centerpartiet är två av de partier som står bakom ett mål på 100 procent förnybar energi. Helena Lindahl säger att det är viktigt att Sverige driver på så att EU inte tappar fart och att det är viktigt att vi är på tårna.

Utifrån det tror jag att ni i Centerpartiet är besvikna på den skrivning som blev, där man inte ställer sig bakom bindande mål för förnybar energi och energieffektivisering. Tvärtom är det Folkpartiets och Sverigedemokraternas linje att bromsa förnybar energi och öppna för kärnkraft som blir den svenska ståndpunkten när EU nu ska hantera frågan om nya mål till 2030.

Eva Flyborg sade i sitt replikskifte med mig att hon anser att det är klokt och ansvarsfullt av Sverige att inte ställa sig bakom bindande mål för förnybar energi och effektivisering. Jag undrar om Helena Lindahl delar den bedömningen och om hon är stolt över det som står i den svenska regeringens ståndpunkt.

Sverige har ovanligt goda förutsättningar att göra en energi- och klimatomställning. De flesta länder tittar på Sverige och avundas oss de goda förutsättningarna. De mål som kan sättas på EU-nivå skulle inte vara särskilt svåra för Sverige att nå.

I olika energidebatter som vi har haft här i kammaren har jag sett representanter från alliansregeringen peka finger åt länder som bygger ut kolkraft och fossil, klimatvidrig energi. Nu har man chansen att göra någonting åt det genom att ställa sig bakom de länder som vill ha tydliga och bindande mål för förnybar energi. Min sista fråga blir: Om inte länder som Sverige, som har så goda förutsättningar för den här energiomställningen, driver på, vem ska då göra det?

Anf. 57 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Sverige driver på. Sverige är ett exempel i världen som många tittar på. Det tog jag upp i mitt anförande. Det är egentligen ingen hemlighet. Det är inte så att Sverige backar – tvärtom.

Varför ska vi göra alla de investeringar som vi har gjort hittills? Varför ska vi ha gröna elcertifikat om vi inte menar allvar med dem? Det är självklart att Sverige kommer att ha mål.

Det problem som mina allianskolleger har tagit upp är att situationen inte ser likadan ut i andra EU-länder. Där finns det andra saker som har överordnad betydelse. Jag kan inte stå här och säga att det är obetydligt. Har man inget jobb att gå till och vet man inte hur landets ekonomi ser ut i morgon är det självklart att det initialt är de sakerna man oroar sig för.

Sverige kommer att vara pådrivande. Sverige sitter inte stilla med armarna i kors tills EU-kommissionen kommer med sina förslag. Vi kommer tvärtom att driva på för målen.

Men jag tror också att vi måste vara realistiska. Situationen ser annorlunda ut för andra länder i Europa.

Prot. 2012/13:124
17 juni

Anf. 58 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag instämmer fullständigt i att olika länder har olika förutsättningar. Sverige är ett av de länder som har de bästa förutsättningarna och därför borde driva på när vi nu har chansen. Helena Lindahl nämner att i många andra länder har man utmaningar som är mycket större än i Sverige vad gäller jobbsituationen och en ekonomi som är kris, men just de utmaningarna löser vi ju klokast genom att göra den här energiomställningen som kommer att skapa jobb och vara billigare än alternativen.

Precis de argument som Helena Lindahl framför här talar för att Sverige skulle stå upp för bindande mål om förnybar energi och energieffektivisering.

I regeringens ståndpunkt står det att man vill att klimatmålen ska uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt. Som Helena Lindahl sade i sitt anförande ser vi redan i dag att det är den förnybara energin som är den billigaste att bygga ut och ersätta fossil energi med. Och energieffektivisering är det allra billigaste sättet att minska energikostnaderna för både hushåll och företag.

Än en gång undrar jag: Varför ställer sig inte regeringen bakom de länder som vill ha bindande mål för förnybar energi och energieffektivisering?

Jag lyckas efter en timme av den här debatten inte få någon som helst klarhet i varför regeringen inte ansluter sig till de mer ambitiösa länderna inom EU.

Anf. 59 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Självklart kommer vi att behöva ha bindande mål. Annars är det svårt att uppnå mer förnybar energi. Det kommer att komma till. Men jag tror att man kanske måste vara lite smidig när man går in i diskussionerna i EU för att det inte helt ska kollapsa och för att vi ska kunna ha någonting kraftfullt att ta med oss till klimatförhandlingarna i Paris 2015.

I många länder ser man kanske inte bortom morgondagen, för man har ett stort problem, som vi var inne på tidigare, med arbetslöshet och med att kunna ge försörjning till människor utan arbete. Det är sådana saker som pockar på hos gemene man.

Jag tror absolut att Sverige kommer att fortsätta att vara ett föregångsland, och jag tror absolut att vi kommer att komma med bindande mål efter årets slut.

Lise Nordin skulle jättegärna vilja att vi hade bindande mål redan i dag från Sveriges sida. Ja, det skulle jag också vilja. Om jag fick bestämma under en vecka i riksdagen skulle jag göra många saker och ting annorlunda. Men nu får jag inte det. Vi är 349 personer i det här rummet när vi ska rösta.

Men jag är helt övertygad om att Sverige kommer att driva på. Jag tror inte att Lise Nordin eller övriga i oppositionen ska vara oroliga. Sverige har höga klimat- och energimål. Det kommer vi också att vara tydliga med i EU.

*Granskning av
grönbok om klimat-
och energipolitiken
till 2030*

Anf. 60 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska säga tack till Helena Lindahl, inte minst för det anförande hon höll. Jag tyckte att det egentligen var ett enda långt hyllningstal till det vi har diskuterat när det gäller behovet av ökad förnybar energiproduktion och ökad energieffektivisering.

Ju mer jag lyssnade på det, desto mer undrade jag: Hur kan Helena Lindahl och Centerpartiet hamna i samma slutsats som resten av allianspartierna? För mig blir det fullständigt omöjligt, för det blir oförenliga ståndpunkter.

I replikskiftet har jag hört att du söker lite stöd hos en del av dina allianskamrater för de ståndpunkter som ni slutligen har landat i. Men du beskriver tydligt hur viktigt det är att öka andelen förnybart. Du talar även i replikskiftet om vikten av bindande mål. Då blir naturligtvis återigen min fråga: Inser inte Helena Lindahl och Centerpartiet att det vi från vår sida önskar och kräver inte är färdigförhandlade mål och procentsatser?

Förstår ni inte signalvärdet av om vi i Sverige säger att vi självklart ska ha bindande mål när det gäller förnybar energi och när det gäller energieffektivisering? Det är klart att det är ett signalvärde utifrån de förutsättningar vi har i Sverige som är viktigt. Om ni förstår det förstår inte jag hur ni kan landa i samma slutsats som era allianskolleger.

Anf. 61 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Om Ingemar Nilsson och flera med honom skulle rösta på mig och Centerpartiet kan jag garantera att vi skulle få mer att säga till om. Det är ett kort svar.

Det finns ett signalvärde i att vi är tydliga med att vi vill minska utsläppen av klimatgaser. Det tror jag egentligen är det mest alarmerande. Jag säger inte att energieffektivisering och förnybart är oviktigt. Men jag säger att det mest akuta är ett problem som vi inte har löst. Vi har samma utsläpp i dag när det gäller koldioxid som för 40 år sedan. Det är alarmerande. Det är därför det är så skrämmande med skiffergasen och den billiga kolen. Får detta fortsätta i den takt som det gör i dag innebär det att vi kommer att få betydligt större problem att ta hand om när en stor del av världen i praktiken kommer att få se följderna av detta.

Jag tycker att det är ett signalvärde i att vi vill driva på för att minska utsläppen av koldioxid med mera fram till 2050. Det är ett väldigt tydligt och viktigt mål.

Sedan är jag helt säker på att vi även kommer att komma fram till mål för energieffektivisering och när det gäller förnybar energi. Som centerpartist skulle jag egentligen ljuga om jag skulle säga att det var oviktigt. Vill vi nå resultat efter 2020 är det självklart också viktigt med den typen av mål.

Anf. 62 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Man ska vara lite försiktig med de löften man ställer ut, inte minst i de här sammanhangen och i kammaren. Men en sak tror jag att jag kan lova Helena Lindahl: Jag kommer aldrig att rösta på Centerpartiet.

Men om däremot Centerpartiet och Helena Lindahl är beredda att diskutera blocköverskridande är vi i allra högsta grad intresserade av det. Jag tror att det vore väldigt bra om vi gjorde det.

Jag tror, kanske till skillnad från Helena Lindahl, att de tre mål som vi diskuterar är lite grann varandras förutsättningar. Jag tror inte att det går att säga att vi i första hand enbart ska prioritera utsläppsmålet. Jag tror faktiskt att målen för energieffektivisering och förnybart är lika viktiga och bidrar till att man klarar det första. Jag tror att det finns ett sådant samband, en sådan symbios. Det är därför som jag tror att det är viktigt att man vågar uttala att vi ska ha bindande mål.

I nästa steg, i den process som kommissionen nu har inlett, ska vi naturligtvis jobba vidare med detaljerna. Det är klart att det finns skilda förutsättningar för olika länder i Europa, både ekonomiskt och när det gäller att producera energi.

Det finns något som möjligtvis gör mig orolig. Helena Lindahl brukar prata om kostnadseffektivitet. Ja, vi ska vara försiktiga med kostnader. Vi ska jaga kostnadseffektivitet. Men det finns ibland inom alliansregeringen och allianspartierna i utskottet, när vi diskuterar energipolitik, en klar övertro på marknaden och marknadens funktionssätt. Marknadens funktionssätt har visat sig inte alltid vara så bra på energiområdet. Jag tror att politiken måste gå före. Jag försökte antyda det i mitt anförande. Jag sade att ibland måste politiken gå före och sätta tydliga mål.

Ska vi vänta på de mest kostnadseffektiva och mest marknadsbaserade lösningarna på det här området, när det gäller energi- och klimatpolitik, befarar jag att vi inte kommer att klara EU:s 2020-mål, 2050-mål eller det tvågradersmål som är avgörande för vår civilisation.

Jag tror att det är viktigt att man inte enbart hänger upp förutsättningarna på marknadslösningar. Jag är orolig för att Helena Lindahl och Centerpartiet är beredda att säga ja till det.

Anf. 63 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag lovar att jag inte kommer att rösta på Socialdemokraterna, även om jag en gång i tiden var med i SSU. Nu vet ni det, allihop.

Övertro på marknaden, säger Ingemar Nilsson. Gröna elcertifikat är väl om någonting en lyckad marknadsbaserad satsning. Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet lyckades framgångsrikt få en satsning som verkligen har gett effekt. Det ser vi inte allra minst i dag. Marknaden är inte bara av ondo, Ingemar Nilsson.

Globala problem är det vi ska vara oroliga för. Vi kan titta på omvärlden. När vi tittar på klimatambitionerna ser vi att de rent krasst är väldigt låga. Det är det jag tror att vi ska vara oroliga för, inte regeringens politik. Sverige är i sammanhanget ett föredöme.

Anf. 64 MATS ODELL (KD):

Fru talman! Samarbetet inom Europeiska unionen har lett till framgångar inom energi- och klimatpolitiken; det är ingen tvekan om det. Vi är på god väg att nå målen för 2020, skapa en gemensam inre energi-marknad och uppfylla andra energipolitiska mål.

De bindande målen för 2020 har bidragit till den snabba utvecklingen av förnybar energi inom unionen. Vi anser nu att EU bör gå vidare och

besluta om bindande mål för hur mycket unionens utsläpp ska minska med till 2030.

Sverige har redan kommit långt när det gäller minskning av växthusgaser. Men det är ingen anledning för oss att luta oss tillbaka, utan vi ska nu arbeta vidare med energieffektivisering och utsläppsminskning.

Inte minst spännande för oss är det att ta itu med målsättningen att ha en fossiloberoende fordonsflotta till 2030. Vi har redan en elproduktion som är i stort sett koldioxidfri.

Nu handlar det om att ta itu med vägtrafiken som är den stora boven när det gäller utsläpp, och det är någonting som vi här i kammaren och i näringsutskottet har all anledning att fortsätta arbeta med.

Det enda rimliga för att nå målen är att vi arbetar såväl inom som utanför Europeiska unionen. Vi talar ju om ett globalt problem som ska bemästras, och det kan vi inte lösa vare sig nationellt här i Sverige eller ens inom Europeiska unionen. Därför är det viktigt att vi inte begränsar insatserna enbart till vårt eget geografiska område om vi vill vara effektiva i det här arbetet.

Det finns också en bred samsyn om att satsningar på förnybar energi och energieffektivisering är viktiga för att nå målet om minskade utsläpp av växthusgaser. Vi kristdemokrater har lätt att dela kommissionens och regeringens synpunkt att också kärnkraften faktiskt har en viktig roll för att nå målen för energiomställningen.

Det handlar nu om att ta fram en ny ram för klimat- och energipolitiken fram till 2030. Eftersom det råder osäkerhet, som vi har hört här i debatten, både kring rådets och kring EU-parlamentets behandling av grönboken gör regeringen en markering om att det är viktigt med en tidig överenskommelse, dels därför att planering av och investeringar i infrastruktur löper över många år och behöver ha väldigt långsiktiga spelregler, dels för att det europeiska näringslivet tidigt behöver få veta vilka mål och regleringar som gäller för EU:s långsiktiga klimat- och energipolitik.

Om det här sker för långsamt är det däremot så att de nya målsättningarna riskerar att fördyra processen genom uteblivna investeringar och en långsam teknikutveckling när det gäller lågutsläppsteknik. Det är också uppenbart att tydliga mål för 2030 kommer att stödja utvecklingen mot en mer konkurrenskraftig ekonomi och ett tryggt energisystem.

EU kommer att behöva enas om en rad frågor. Det är ju det som den här grönboken handlar om: att gaffla in och hitta nyckeltal och förutsättningar för bland annat den egna ambitionsnivån för att kunna vara en aktiv och konstruktiv part i förhandlingar med andra länder. Den nya internationella klimatöverenskommelsen kommer att antas om två år, alltså 2015, och då bör EU vara överens om de egna långsiktiga klimatmålen.

Samtidigt som vi ser bra effekter av EU:s energipolitiska mål kan vi inte blunda för att det också finns nackdelar. Ett bindande mål för andelen förnybar energi och energieffektivisering för 2030 behöver en fördjupad analys. Trots det kamraterna från oppositionen har sagt här i dag tror jag att det är väldigt klokt att analysera vad det skulle innebära lite djupare innan man hoppar in i den fällan. Det är alltid kul att ha mål, men det är nog bättre att veta vad de får för effekter innan man antar dem.

Vi anser också att kommissionen, som man själv konstaterar, måste ta hänsyn till de ändrade förutsättningarna på energimarknaden och i omvärlden i övrigt, vilket vi också har hört talas om under debatten här.

Slutligen, herr talman, vill vi också understryka vikten av att kommissionen tar hänsyn till interaktionen, både när det gäller synergier och eventuella motsatsförhållanden, mellan klimat- och energipolitiska styrmedel och att kommissionen tittar på kortsiktiga och långsiktiga samhällsekonomiska effekter.

Det är därför som utskottets majoritet föreslår riksdagen att lägga detta utlåtande till handlingarna.

Anf. 65 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Mats Odell säger i sitt anförande att Sverige har lyckats väl med klimatutmaningen. Jag och Miljöpartiet delar inte bilden av att vi kan slå oss till ro när vi i Sverige har klimatutsläpp per capita som är långt över vad som är globalt hållbart. Vi har väldigt långt kvar att gå.

Däremot instämmer jag med Mats Odell när han säger att en av de största klimatutmaningarna för svensk del är att minska trafikens utsläpp. Där välkomnar jag Kristdemokraterna och regeringen att ställa sig bakom Miljöpartiets förslag om kraftigt utökade resurser till att bygga järnväg och att låta bönder producera biogas. Men något sådant har jag inte sett ännu.

Mats Odell säger också att Sverige har en i princip koldioxidfri elproduktion. För det första stämmer inte detta. Konsumentverket fällde för några år sedan Eon för det påståendet, eftersom kärnkraften har ganska stor klimatpåverkan i hela sin livscykelkedja. För det andra utgår ett sådant resonemang från att Sverige skulle vara separerat från den övriga energimarknaden i Europa. Men för varje år som går får vi en alltmer integrerad energimarknad, och i dag skulle Sverige kunna göra ett viktigt klimatbidrag om vi ökar vår produktion av förnybar energi för export och om vi minskar vår energianvändning genom att använda energin smartare så att vi därmed också kan utöka exporten av förnybar energi till övriga länder.

Mats Odell säger att det behövs en fördjupad analys. Det har vi nu hört från samtliga representanter för alliansregeringen. Men vi vet fortfarande inte vad det är som ska analyseras vidare. Jag får känslan av att det används som en ursäkt för att inte behöva göra någonting. Regeringen skriver ju själv i sin ståndpunkt att det bindande målet om förnybar energi den här perioden har varit viktigt för att nå den positiva utvecklingen av förnybar energi.

Vad, Mats Odell, är det vi behöver studera vidare för att kunna ställa oss bakom bindande mål för förnybar energi och energieffektivisering?

Anf. 66 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att debattera med Lise Nordin, för man vet från början att vad det än handlar om så är det i slutändan, när dimman har skingrats och röken har lagt sig, kärnkraften som ska bort. Det spelar ingen roll om det kläds i termer av bindande mål för förnybart – i slutändan är det bara kärnkraften det handlar om.

Det har blivit nästan någon sorts metafysiskt förankrad motvilja mot kärnkraft som inte tar någon hänsyn till den teknikutveckling som har

skett, som inte tar någon hänsyn till att detta faktiskt är en i stort sett koldioxidfri elproduktion jämfört med alternativen för kontinuerlig elproduktion.

Vi har i Sverige ett välstånd som i stort vilar på att vi kan förädla våra råvaruresurser skogen och malmen. Det krävs att det finns elektricitet, herr talman. Även när solen har gått ned, när den har gått i moln och när det är vindstilla måste exempelvis aluminiumsmältverket i Sundsvall som jag åkte förbi i går kunna gå.

Då krävs det ändå att vi är lite praktiska och ser till hur Sveriges energibehov ser ut. Det går inte utan att analysera vad detta får för konsekvenser för svensk basindustri som också väldigt mycket ligger till grund för tjänsteproduktion och annat. Men Lise Nordin är så inriktad på denna fråga, att få bort kärnkraften.

Jag tycker inte att det är seriöst. Jag tycker inte att det är trovärdigt att säga: Vi ska inte analysera det här, utan vi ska bara hoppa rakt in i den tunnan så får vi se var det slutar!

Så vill inte jag, Kristdemokraterna och Alliansen hantera Sveriges långsiktiga välfärdsutveckling.
(Applåder)

Anf. 67 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det var det mest kreativa uttalandet jag har hört på hela dagen. Jag noterar att Mats Odell kompenserar frånvaro av svar på min fråga med ett brandtal för kärnkraften. Min fråga var: Vilken analys är det som regeringspartierna tycker saknas för att ställa sig bakom bindande mål om förnybar energi? Jag tror inte att jag hörde Mats Odell säga ett ord om förnybar energi eller energieffektivisering, det som vi diskuterar här i dag.

I stället hänvisar Mats Odell till teknikutveckling. Jag undrar om Kristdemokraterna har missat den teknikutveckling som sker runt om i Europa. Försöken att bygga ny kärnkraft kommer att ge dyrare el än vad dagens vindkraft kan leverera.

Det pågår just nu en utredning hos Energimyndigheten som ska se över hur Sverige skulle kunna nå ett hållbart energisystem där ett av scenarierna blir 100 procent förnybar energi. Vi har många gånger i denna kammare diskuterat frågan om hur vi i det svenska energisystemet kan hantera en större andel av intermittent, alltså förnybar, energi. Det finns forskarrapporter som visar att det inte är någon utmaning.

Vi har i dag också nämnt att det inom EU pågår en process med att tillåta statsstöd till kärnkraft, så visst finns det en väldigt tydlig koppling att EU nu riskerar att öppna för länder som Storbritannien som vill ge stora subventioner till att bygga kärnkraft. Det är också länder som är emot bindande mål för förnybar energi.

Jag gör ett nytt försök, herr talman, och frågar Mats Odell: Vad är det som alliansregeringen tycker behöver utredas vidare för att Sverige ska kunna ansluta sig till de medlemsländer som ser att förnybar energi och energieffektivisering är avgörande för att nå våra klimatmål?

Anf. 68 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag är väldigt förvånad över att Lise Nordin inte uppfattade att mitt svar faktiskt handlade om varför man inte nu kan anta bin-

dande mål om förnybar energi. Om man struntar i om det släpps ut koldioxid eller inte och bara tänker på om det är förnybart har man ju kvar hela den stora frågan: Hur fungerar ett så utpräglat råvarubaserat välfärdsbygge som det svenska om man skulle ha enbart intermittert förnybar elproduktion? Jag anser inte att det är seriöst att inte kunna ta till sig svaret att man måste studera det noggrannare. Hur mycket klarar den svenska vattenkraften av att reglera när det gäller till exempel vindkraft?

Det här är väldigt viktiga frågor, och det finns olika uppfattningar om dem som redovisas antingen av intresseorganisationen Svensk Vindkraftförening eller av Kungliga Vetenskapsakademiens energiutskott. De har helt olika uppfattningar om detta. För Lise Nordin spelar det ingen roll: Jag har en vision. Kör på detta! Fatta bindande beslut nu, eller i går, för ett år sedan eller för tio år sedan! Det är inte seriöst.

Det är det första. Vi måste utreda hur detta fungerar.

Självklart är det en trevlig ambition att vi kan ha allting förnybart. Jag skulle dock vilja säga att den vind, den sol och det regn som kommer ned över vårt land väldigt väl uppfattas av fotosyntesen i den svenska skogen som växer mycket mer än vi tar ut. Där finns det råvaruresurser också för att åstadkomma en lång bit av ambitionen att få en fossiloberoende fordonsflotta.

Anf. 69 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Mats Odell svarar ju inte på Lise Nordins fråga. Mats Odell börjar prata om vad som händer om vi har hundra procent förnybart. Kan vi verkligen producera all vår el och energi med förnybart? Men, Mats Odell, det är inte det frågan handlar om. Frågan handlar om huruvida det på EU-nivå ska finnas bindande krav för förnybar energi och för energieffektivisering. Det är det som ni vill utreda. Sedan vill ni inte utreda frågan om huruvida det på EU-nivå ska finnas bindande krav på minskningar av koldioxidutsläppen. Det vill ni inte utreda, utan det vill ni ha som bindande krav. Varför vill ni ha bindande krav för det ena men inte för det andra? Där tycker jag du är oss svaret skyldig.

Sedan håller jag inte riktigt med om den framgångssaga som du försöker beskriva EU:s klimatpolitik som. Det främsta styrmedlet inom EU:s klimatpolitik är ju handelssystemet för utsläppsrätter. Vi vet i dag att det är billigare att släppa ut ett ton koldioxid än att ta en kaffe på stan. Alla är överens om att det finns ett gigantiskt systemfel i det här handelssystemet. Kommissionen har föreslagit att man ska åsidosätta utsläppsrätter för ungefär 900 miljoner ton för att få systemet att börja fungera. Då skulle jag vilja veta vad Kristdemokraterna spelar in för kreativa förslag i det. Är det någonting som ni stöder eller inte?

Anf. 70 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jens Holm upprepar samma fråga som Lise Nordin tidigare ställde, och mitt svar är detsamma. Vi måste analysera målet såväl på nationell som på EU-nivå. Att kasta sig huvudstupa in i målsättningar som sedan ska bli bindande utan att veta vad de leder till är inte en ansvarsfull politik vare sig lokalt, regionalt, på nationell nivå eller på EU-nivå. Det är viktigt att analysera och hitta realistiska mål som man sedan ställer sig bakom. Att inte göra det är en meningslös plakatpolitik. Det finns ingen anledning att upphöja den till någon sorts europeisk politik.

Varför är ni för det ena men inte för det andra? Det har vi ju förklarat här. Den ena talaren efter den andra från Alliansen har svarat på de frågorna. Jag kan upprepa det. Vi har analyserat och sett att det är rimligt att ha ett bindande mål när det gäller hur mycket unionens utsläpp ska minska till 2030, men på de andra områdena har vi inte analyserat färdigt, vare sig nationellt eller på EU-nivå, och kan därför inte ställa oss bakom bindande mål.

Anf. 71 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det fanns ju en fråga till som inte alls fick svar, nämligen om EU:s handelssystem med utsläppsrätter. Det är ju någonting som tas upp i det här betänkandet. Det vore väldigt intressant att få veta Kristdemokraternas ståndpunkt, om man vill reformera det här systemet så att det börjar fungera.

Sedan tycker jag, Mats Odell, att du har ett grundläggande felaktigt synsätt här. Du säger att vi inte i dag ska kasta oss in i målsättningar för hur mycket förnybar energi vi ska ha och vilken form av energieffektivisering vi ska göra. Vi måste analysera målet noggrannare. Det var direkt det du sade. Men det är inte målsättningarna som det handlar om nu. Det är formen, huruvida man ska ha bindande krav på energieffektivisering och förnybar energi inom EU. Det är det som är frågan, inte nivåerna, hur mycket mer förnybar energi vi ska producera i Sverige, Belgien och Tyskland eller något sådant. Det är inte det som den här frågan handlar om.

Jag förstår också att det är en väldigt grannlaga uppgift att ro i land. Det är någonting som man tar senare. Nu är det bara formen, Mats Odell, och formen har ni sagt ja till vad gäller minskningskravet, hur mycket koldioxiden ska minska med. Den formen är ni helt på det klara med, och där tycker ni precis som vi att vi ska ha bindande krav för hur mycket koldioxiden ska minska. Men det ska uppenbarligen inte vara bindande krav för förnybar energi och energieffektivisering. Det är det jag vill ha svar på, och det är det som Lise Nordin och som Socialdemokraterna också vill ha svar på.

Anf. 72 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! När det gäller den fråga som Jens Holm upprepar för jag vet inte vilken gång i ordningen – han har fått minst fyra svar på den – kan mitt svar upprepas igen, men jag tycker att det blir en ganska meningslös diskussion.

Däremot vill jag gärna säga att EU:s utsläppshandelspolitik måste reformeras. Dock rymmer detta ett moraliskt dilemma, tycker jag. Att det finns så mycket utsläppsrätter beror till allra största delen på att man har varit framgångsrik med att spara. Man har minskat utsläppen. Då har det blivit många utsläppsrätter. Hoppsan, här var ni framgångsrika! Då kommer vi och förändrar spelplanen igen. Det finns ett dilemma i detta. Lönar det sig att göra det här? Det kommer bara att annulleras längre fram.

Det är viktigt att detta sker på ett grannlaga sätt. Det är det som är det gemensamma. Ska man sikta så långt som det här arbetet gör nu, decennier framåt i tiden, är det viktigt att man analyserar och att man får fram sådant som man kan stå upp för och känna att här är de mål som vi sätter

upp, de metoder och de medel som vi ska använda välgrundade. Där är vi inte ännu. Det är därför som vi har lite olika syn på hur det här ska gå till. Men jag är övertygad om, herr talman, att vi har samma ambitioner om att genom kloka beslut försöka rädda det här klotets fortsatta överlevnad.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

10 § Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna m.m.

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU11
Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna m.m. (prop. 2012/13:143).

Anf. 73 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Då har vi återigen en stund här i kammaren då vi ska diskutera de oerhört viktiga arbetsmiljöfrågorna. Det är frågor som bara växer i kraft. Det är frågor som berör alla som finns på en arbetsplats.

Tyvärr måste jag och vi socialdemokrater konstatera att regeringen har ett stort ointresse för arbetsmiljöfrågorna. Det kan vi se genom frånvaron av konkreta förslag till förbättringar.

Hur Moderaterna tänker i arbetsmiljöfrågor och vilken värdering man lägger i dem illustreras genom att lyssna på vad socialförsäkringsminister Ulf Kristersson uttalat om psykosociala problem på jobbet. Att de psykosociala arbetsmiljöproblemen är en växande, tickande ohälsobomb har vi från socialdemokratins sida länge påpekat för den passiva regeringen. Det gjorde även forskningen tidigt, och de fackliga centralorganisationerna lägger fram rapporter i frågan. Enskilda skyddsombud vittnar om att de vill ha bättre kunskap i frågorna. Arbetsmiljöverket pekar på detta.

Nu när kostnaderna för de psykosociala problemen på arbetsplatser skenar, det vill säga sjukskrivningar på grund av att man inte har det bra på jobbet ökar, vaknar regeringen. Då går sjukförsäkringsminister Kristersson ut och för ett resonemang om att det skulle vara bättre för dem – mestadels kvinnor – som har problem att gå tillbaka till jobbet. Att stanna kvar på jobbet ska vara rehabiliteringen, fast många av orsakerna kommer just från hur man har det på jobbet.

Då blir det billigare för staten. Det vore intressant att få höra en förklaring till dessa tankar. Men Moderaterna tänker inte för egen del utan man tänker också för de andra regeringskollegerna, de mindre partierna. Jag har inte hört ett knyst därifrån utan de nickar instämmande.

Ibland funderar jag, herr talman, när jag sitter ensam på min kammare över vilka frågor de olika borgerliga partierna driver när det gäller arbetsmiljön. Vi är helt övertygade om att dessa frågor är viktiga för framtiden. Är det Centern som ligger bakom att Arbetsmiljöverket svälts ut? Det är kanske Annie Lööf som säger att det inte ska vara mer regelkrångel – och använder sig av argument som har förts fram i den så kallade Stoibergruppen i Europa om att förenkla regelsystemen. Det kanske inte behövs ett så starkt arbetsmiljöverk. Vilken arbetsmiljöfråga vill

Kristdemokraterna profilera sig i? Är det stressen och pressen på jobbet? Varför vill inte Folkpartiet vara med på resan och fokusera på ett arbete som gör att vi kan minska dödsolyckorna på jobbet? Det är många frågor, och vi hoppas på att få en redovisning från partierna.

Herr talman! Vi socialdemokrater lägger fram ett antal framåtsyftande förslag som ska leda till bättre arbetsmiljö. Många av dem är vi överens om mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Men ni på regeringssidan är notoriska nej-sägare. Det är många som tycker att det är tråkigt att ni säger nej, nej och nej. Det är vad ni gör i arbetsmiljöfrågor, och det är också vad ni gör i dag.

Regeringens proposition *Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna* är i grunden bra. Det är ett bra sätt att beivra arbetsmiljöproblemen, och det är ett bra sätt att använda resurserna på. Vi är helt överens om detta. Men eftersom vi lever i en ständigt föränderlig värld ändras miljöerna, möjligheterna och även riskerna. Vi tycker att Arbetsmiljöverket borde ha kvar möjligheterna att utveckla nya föreskrifter och vara bemyndigat att göra dem straffsanktionerade. Det finns ett flertal arbeten där farliga ämnen hanteras med en mycket hög risk för skador. Det framgår i föreskrifterna om kvarts, syntetiska oorganiska fibrer, härdplaster, asbest med flera.

Vad som är farligt och skadligt i arbetsmiljön är inte konstant. Just därför borde Arbetsmiljöverket ges möjlighet att välja den för situationen bäst lämpade sanktionen. Jag yrkar bifall till reservation 1. Låt mig samtidigt passa på att yrka bifall till reservationerna 4 och 6.

Vad regeringen gör i propositionen, som i grunden är alldeles utmärkt, är att missa att göra en analys av hur polis och åklagare kan förbättra sitt arbete för att få fler arbetsmiljöbrott lagförda. Jag besökte Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål, Rema, i Malmö och fick ta del av deras utmärkta arbete. Sedan specialenheten bildades har man visat på mycket goda resultat, men man skulle kunna nå ännu längre om regeringen och därmed Rikspolisstyrelsen får en pekpinne att prioritera även arbetsmiljöbrotten i sitt arbete. Det kan ske genom att inlemma särskilda utredare till riksenheten. På så vis kan man nå längre.

Herr talman! Ska pensionsåldern höjas? Det är en aktuell politisk fråga som regeringen har lyft fram. Reaktionerna har inte dröjt. De har kommit från alla olika håll och kanter. Jag tycker att frågan egentligen borde omformuleras. Hur kan arbetsmiljön förbättras så att fler orkar arbeta till 65 års ålder? Det är en mycket relevant fråga. Om vi inte gör satsningar på arbetsmiljön kommer det att bli allt fler fattigpensionärer. Det säger även generaldirektören för Arbetsmiljöverket. Kadern av fattigpensionärer, de som tvingas lämna arbetslivet i förtid, växer. Då blir det fler som går in i ålderdomen i fattigdom.

Skillnaderna mellan människor ökar i Sverige. Det brukar regeringen vara duktig på att ordna. I dag är det bara 40 procent av kvinnorna och strax under hälften av männen som går direkt från arbete till pension. Det gäller särskilt människor med tunga LO-jobb. Vad hör vi för diskussion bland regeringspartierna om detta?

Pensionsåldersutredningen har presenterat ett betänkande med många bra förslag, som jag verkligen hoppas att vi ska få diskutera i kammaren. Många av utredningens förslag kan jämföras med de förslag vi har lagt fram i kammaren och kommer att lägga fram. Det gäller förstärkta resur-

ser till Arbetsmiljöverket, att fokusera och öka antalet inspektioner av branscher som har tidigt utträde ur arbetslivet, långsiktig förstärkning för att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet, förstärkta resurser till forskning, utvärdering och utbildning samt förstärkta insatser för skyddsombuden med mera. Det är mycket bra förslag att fundera över.

Lägg till dessa förslag vårt återkommande krav i kammaren på att regeringen tar initiativ till att påbörja nollvisionsarbete tillsammans med forskningen och arbetsmarknadens parter. Jag har sagt det förr, och jag säger det återigen: Jag tycker att det är fullständigt obegripligt att ni inte ser möjligheten. Varför är ni så urbota – jag ska inte använda ordet – tjurskalliga? Hoppa på tåget när nu alla vill detta. Det är en så enkel och tydlig fråga. Du ska inte gå till jobbet och riskera ditt liv. Om man sätter fokus på detta betyder det att man sätter kompetenta och duktiga människor att tillsammans fundera över frågorna. Det skulle hela kedjan i arbetsmiljöarbetet vinna på. Då duger det inte att regeringen skriver att det blir ett slag i luften. För oss är det inte ett slag i luften. För oss handlar det om människor som dör på jobbet. Det är inget slag i luften. Om ni är kloka har ni chansen, om inte nu så senare under året, att försöka anta förslaget.

För tredje året i rad stiger arbetsolycksstatistiken. Den ser inte bra ut, och det är inte bra. Frågan är om statistiken visar effekter av något. Är det effekter av gjorda nedskärningar? Det vet inte jag och inte ni heller, men det är olyckligt.

Sedan har vi det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Där finns frågan om stressen och pressen. De psykosociala arbetsmiljöproblemen är stora och viktiga. Det finns många rapporter. Vad gör vi för att komma åt problemen? Arbetslivet blir bara mer och mer krävande, men samtidigt finns inte verktyg att möta problemen i dag.

Helst ska du själv se till att du är konkurrenskraftig i ditt eget jobb. Du ska kunna jobba på din fritid, det vill säga vara ständigt uppkopplad och nåbar. Du kan väl gå på gym så att du ser till att du inte får några belastningsskador! Framför allt kan du väl försöka se till att kompetensutveckla dig själv!

Kraven på den enskilde stiger hela tiden. Samtidigt har vi en rörelse som gör att vi inte ökar resurserna för att mota dessa problem.

Fackförbundet Vision har gjort ett mycket bra arbete kring problemen med det som kallas kränkande särbehandling eller mobbning på arbetsplatserna. Jag tycker att man på ett lysande sätt har lyft fram det i debatten, när man visar att lagens verktyg inte är tillräckliga och föreslår lösningar. Det här är någonting som finns överallt. Forskarna säger att det är ungefär 10 procent av alla på våra arbetsplatser som är drabbade av detta.

Vi i Socialdemokraterna avser för vår del att komma tillbaka till den här frågan i samband med vår budgetmotion i höst.

Det gäller att stärka Arbetsmiljöverket och se till att utveckla föreskrifter, framför allt se till att få in mer kompetens i Arbetsmiljöverket som kan göra bättre analyser av arbetsorganisationens betydelse och göra riskbedömningar. Vi behöver nya utbildningar för skyddsombuden. Vi behöver framför allt utveckla det samordnade arbetsmiljöansvaret. Vi behöver fundera på övertidens betydelse för jobbet och för hälsan. Vi tycker också att det ska inrättas ett kunskapscentrum där man kan samla arbetsmiljöforskningen.

Det är bara att regeringen och ni här i kammaren lyssnar på arbetsmarknadens parter. De skriver brev till regeringen om dessa krav och lägger fram ganska kloka förslag, enligt mitt förmenande. Jag förstår inte varför ni väntar och varför ni säger nej.

Herr talman! Allt färre har tillgång till företagshälsovård. För dem som är anslutna blir det stödet inte större och bättre, utan ofta får man mindre stöd och hjälp. Det är en tredjedel av alla anställda som saknar tillgång till företagshälsovård. Ofta väljer arbetsgivaren det billigaste utbudet, och det betyder att det inte blir något förebyggande arbete. Tanken med företagshälsovården är ju att det ska vara ett förebyggande arbete. Företagshälsovården ska vara den expertresurs som behövs för att förebygga men även rehabilitera och arbetsanpassa arbetsplatser. Till sammans med ett systematiskt arbetsmiljöarbete blir den ett jätteviktigt verktyg för att se till att fler kan finnas kvar i arbete och fler kan komma tillbaka i arbete.

Regeringen borde, i samverkan med arbetsmarknadens parter, ta ett initiativ till att börja jobba fram ett program för en företagshälsovård som är värd namnet och som omfattar alla.

Låt mig slutligen, herr talman, säga några ord om skyddsombuden.

Våra lokala skyddsombud är en bärande del i arbetsmiljöarbetet. De borde finnas överallt, men de finns tyvärr inte överallt. Vi kan nöja oss med att säga att vi har rätt många skyddsombud, men samtidigt vet vi att det finns ett behov av dubbelt så många som i dag.

Skyddsombuden är många gånger hjältarna på arbetsplatserna, om de får god utbildning. Det får tyvärr inte alla, och det är också någonting som vi måste se till. De måste få tid för uppdraget – ett jätteviktigt fackligt uppdrag. Det måste få tid att sätta sig in i uppdraget, tid och möjlighet att hitta brister – om det finns seriösa företagsledning.

I dag är det inte så enkelt att ta på sig uppdraget. På alla arbetsplatser som mitt förbund IF Metall – det fina, vackra IF Metall, om jag tillåts säga så – har avtal med saknas det skyddsombud på 37 procent av dem. Det är en stor del som saknar skyddsombud. Därför vill vi att de regionala skyddsombuden ska få bättre möjligheter att besöka arbetsplatser. Har man ett kollektivavtal är det fullständigt rimligt att ett skyddsombud, som är en regelförenklare för den enskilde eller mindre företagaren, ska kunna göra ett besök och tala om vad som är rätt och vad som är fel.

Jag förstår inte varför ni säger nej till detta också.

Slutligen, herr talman, ska jag inte vara så allvarlig och så kritisk. Låt mig säga att jag önskar alla utskottets ledamöter med ordföranden i spetsen en trevlig sommar. Även om vi har stora meningsskiljaktigheter ibland tycker jag att ni är hyggliga personer och att det är trevligt att umgås med er.

(Applåder)

Anf. 74 MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Raimo Pärssinen, för ett tydligt och visionärt anförande!

Det område som vi nu debatterar handlar mycket om vad vi tycker att framtiden ska fyllas med när det gäller olika typer av ideologiska skillnader och vad vi tror att människor vill. Där tycker jag att Raimo Pärssinen var väldigt tydlig. Jag vill också instämma i yrkandet om bifall till reser-

vation nr 4 som vi har gemensamt med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Den strukturella diskrimineringen i vårt samhälle finns naturligtvis också i arbetslivet och gäller såväl lön och anställningsform som arbetstid men också att yrken med en överrepresentation av kvinnor värderas lägre. För Miljöpartiet är detta en av de absolut viktigaste frågorna att komma till rätta med. Vi utgår från en feministisk och intersektionell maktanalys. Vi ser att det finns flera olika maktstrukturer i samhället som samverkar. Könsmaktsordningen räcker inte för att förklara den ojämlikhet som råder på arbetsmarknaden, utan det handlar även om sexuell läggning, etnisk tillhörighet, klass, funktionshinder, ålder och religion. Dessa faktorer påverkar människors makt och villkor i vårt samhälle och i relationen till andra människor.

Ett väl fungerande arbetsliv förutsätter att varje människa är fri att göra sina egna val utan att styras av begränsande, könsbundna normer. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Jämställda löner är en oerhört viktig del av detta teorem. Den ekonomiska självständighet som följer av jämställda löner är en förutsättning för att åstadkomma ett jämställt och demokratiskt samhälle.

Det handlar också om att åstadkomma bra arbetsvillkor. I Sverige arbetar och förväntas kvinnor förvärvsarbeta i mycket stor utsträckning, och en klar majoritet av dem som utexamineras från högskola och universitet är kvinnor. Fortfarande ser vi dock stora brister på arbetsmarknaden vad gäller jämställdhet och kvinnors hälsa.

Herr talman! En god arbetsmiljö, som vi debatterar i dag, både fysiskt och psykiskt som får medarbetare att trivas föder kreativitet och gynnar såväl arbetstagare som arbetsgivare. Detta är vi överens om. En god och jämlik hälsa är ett övergripande mål för Miljöpartiet som en del av visionen om det långsiktigt hållbara arbetslivet och ett långsiktigt hållbart samhälle utifrån ett socialt perspektiv. År 2003, för tio år sedan, beslutade riksdagen om ett övergripande mål för folkhälsan med elva målområden varav det fjärde handlar just om hälsa i arbetslivet.

Ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor minskar inte bara den arbetsrelaterade ohälsan och de sociala skillnaderna i ohälsa utan bidrar även till en allmänt förbättrad folkhälsa och är en nödvändig förutsättning för en hållbar samhällsutveckling. Vi ser dock hur allt fler människor, särskilt inom vård- och utbildningssektorn, upplever stress på arbetet och att kraven i arbetslivet ökar ständigt. Arbetslivet måste balanseras så att både kvinnor och män ges möjlighet att fungera och må bra under ett helt arbetsliv.

Individens deltagande i arbetslivet ska gå att förena med familjeliv och fritid på ett hälsofrämjande sätt.

Herr talman! Vi har under dessa två mandatperioder sett hur regeringen har prioriterat bort det breda folkhälsoarbetet och enbart inriktat sig på levnadsvanor. Det har gjort att arbetsmiljöarbetet har kommit i skymundan. Det är hög tid att folkhälsopolitikens målområde Hälsa i arbetslivet ges ett verkligt innehåll utifrån ett genusperspektiv.

Till grundvillkoren för ett hållbart arbetsliv hör att ha kontroll, delaktighet och inflytande över sitt eget arbete och hur det ska utföras samt arbetsmängd efter arbetsförmåga. Trots dessa välkända fakta i forskning-

Prot. 2012/13:124
17 juni

*Effektivare sanktioner
för arbetsmiljö- och
arbetstidsreglerna
m.m.*

en är skillnaderna stora mellan kvinnors och mäns arbetsvillkor. Det hänger samman med andra företeelser. Exempelvis jobbar pappor mer än män utan barn. Vid en jämförelse mellan pappor och män som inte bor med barn visar det sig att andelen som arbetar heltid är 89 procent av dem utan barn och 93 av pappor. Andelen heltidsarbetande kvinnor är däremot 76 procent av dem utan barn men 66 procent av mammor. Mammor arbetar deltid i större utsträckning än andra kvinnor, men för pappor är det tvärtom.

Ett annat exempel är sjukskrivningsmönster. Kvinnors sjukfrånvaro har varit större än mäns sedan 1980-talet. Fram till de allra senaste åren har skillnaderna till och med ökat. En studie från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering pekar på att förvärvsarbete i kombination med att kvinnor tar ett större ansvar för barn och familj skulle kunna vara en förklaring.

Innan de får barn är mäns och kvinnors sjukfrånvaro ungefär densamma. Efter första barnets födelse har mamman ungefär dubbelt så många sjukfrånvarodagar som pappan. Skillnaden finns kvar upp till 15 år efter första barnet. Samtidigt förvärvsarbetar kvinnor med små barn allt fler timmar. År 1980 var det 30 procent av kvinnorna som jobbade heltid, vilket kan jämföras med 2007, då det var 50 procent.

Miljöpartiet vill se ett mer aktivt tillsynsarbete och förebyggande insatser mot ohälsa och arbetsskador. Med en bra arbetsmiljö, såväl psykiskt som fysiskt, kan både kvinnor och män dessutom få bättre möjlighet att själva välja när de vill ta ut pension i stället för att tvingas sluta i förtid på grund av ohälsa. Den faktiska pensionsåldern och antalet år i arbetslivet har stor betydelse för hur stor pensionen blir eftersom pensionssystemet numera bygger på livsinkomst. Kvinnors arbetsvillkor påverkar därmed även den framtida pensionen.

Den myndighet som vi i arbetsmarknadsutskottet jobbar mycket med, Arbetsmiljöverket, har i uppdrag att göra särskilda insatser för att förhindra att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Ett stort problem är emellertid att nuvarande arbetsmiljölag är utformad efter traditionellt mansdominerade arbetsplatser. Det finns tydliga regelverk som rör bygnadsverksamhet, men inom vård, skola och omsorg finns få regler. Vi vill att arbetsmiljölagen ses över, så att den tydligt anpassas efter både kvinnodominerade och traditionellt mansdominerade arbetsplatser, vilket vi har framfört tidigare.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 75 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3.

Vi behandlar i dag arbetsmarknadsutskottets betänkande 11 om effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna.

Vikten av en god arbetsmiljö för alla kan knappast underskattas. Trygga, mänskliga, välfungerande och säkra arbetsplatser innebär ökad livskvalitet och bättre hälsa för den enskilde. För arbetsgivaren kan det innebära ökad produktivitet, förbättrade möjligheter att behålla nyckelkompetens med mera, och för staten och samhället medför det minskade ekonomiska och sociala problem. Det svenska regelverket till skydd för en god arbetsmiljö står sig väl vid en internationell jämförelse, och det

kan vi vara stolta över. För att regelverket ska ha avsedd effekt krävs dock också att tillsynen och sanktionerna vid överträdelser fungerar väl.

Från Sverigedemokraternas sida ställer vi oss bakom de förslag till förändringar i sanktionssystemet som föreslås i den föreliggande propositionen. Vi stöder den kraftiga höjningen av taket för sanktionsavgifterna liksom övergången från straffsanktioner till sanktionsavgifter på flera områden. Samtidigt tycker vi att det är bra att regeringen vill behålla straffsanktionerna för de allvarligaste överträdelserna och att förslagen om avkriminalisering inte går lika långt som den föregående utredningens.

Herr talman! Som jag deklarerade inledningsvis ställer vi oss bakom reservation 3 i detta betänkande, där vikten av ökade resurser till Arbetsmiljöverket lyfts fram.

De förändringar som följer av regeringens proposition kommer att innebära kostnadsdrivande förändringar i Arbetsmiljöverkets verksamhet. I betänkandet påpekar utskottsmajoriteten att verket har fått ökade anslag för 2013 som är tänkta att kompensera för detta. Vad som inte framkommer är att ökningen av anslaget är avsevärt mindre än vad verket självt har angett som nödvändigt för att kunna möta den nya situationen.

Detta förhållande måste också sättas in i ett större sammanhang. Arbetsmiljöverket har en helt central roll i upprätthållandet och skapandet av en god arbetsmiljö på landets arbetsplatser. Trots detta har man sedan 2006 fått försämrade möjligheter att utföra sitt arbete samtidigt som samhällsutvecklingen ställer allt högre krav på verkets arbetsmiljötillsyn. När det gäller antalet arbetsmiljöinspektörer i förhållande till antalet anställda ligger Sverige i dag långt under ILO:s rekommendationer och långt efter våra skandinaviska grannar och många andra europeiska länder.

Antalet arbetsskador har ökat under tre år i rad och uppgick under förra året till 89 000. Utvecklingen mot allt fler och allt mindre företag gör verkets arbete mer komplicerat och mer kostsamt.

Det faktum att människor fortsätter att arbeta och förväntas fortsätta att arbeta högre upp i åldrarna ställer också nya krav på Arbetsmiljöverket och dess tillsyn. Detsamma gäller det faktum att det hårdnande samhällsklimatet i dag medför att allt fler yrkesgrupper tvingas möta hot och våld i sin vardag. En ytterligare faktor som försvårar verkets arbete är den ökade förekomsten av utländska entreprenörer på den svenska arbetsmarknaden.

Sammantaget utgör detta starkt vägande skäl för att förstärka Arbetsmiljöverkets resurser. Sverigedemokraterna kommer att anslå medel till detta i sin höstbudgetmotion, och vi hoppas att regeringen tänker om och gör detsamma i sin budgetproposition.

Anf. 76 JOSEFIN BRINK (V):

Herr talman! Regeringen föreslår en ganska stor förändring av arbetsmiljölagsstiftningen, där sanktionsavgifter, med några få undantag, kommer att ersätta den möjlighet till straffsanktioner som i dag finns på arbetsmiljöområdet. I huvudsak motiverar regeringen det med att det är mer effektivt att direkt på plats kräva in en avgift än att gå genom rättsväsendet.

Vänsterpartiet håller delvis med om detta. Vi tycker att det finns goda skäl att använda sanktionsavgifter i fler fall än i dag. Men vi tycker också

att det måste finnas en viktning mellan olika slags överträdelser på arbetsmiljöområdet. I trafiken finns till exempel en sådan viktning som är ganska tydlig och enkel att förstå: Om du felparkerar din bil får du en lapp på rutan om att du ska betala in en avgift. Men om du kör berusad riskerar du dagsböter eller fängelse, och det kan du få även om du inte har skadat någon annan människa eller orsakat någon olycka. Det är en tydlig markering att det inte är acceptabelt ens att utsätta andra människor för risken att bli skadade i trafiken.

På samma sätt menar vi i Vänsterpartiet att brott mot arbetsmiljöbestämmelser måste anses väga olika tungt beroende på vilka konsekvenser en överträdelse faktiskt kan leda till. Vi tycker att det är bra om brott mot administrativa bestämmelser i arbetsmiljölagen kan hanteras med sanktionsavgifter, men när det handlar om människors säkerhet och hälsa menar vi att straffsanktionen bör behållas. Det ska inte vara mer acceptabelt att utsätta andra människor för risken att skadas på arbetsplatsen än i trafiken, och det bör också synas i de sanktioner som finns.

Det är förvisso sant som regeringen skriver i sin proposition att alltför få arbetsmiljöbrott i dag leder till rättslig prövning och dom. För det första tycker vi att man bör se över möjligheten att förbättra det utredningsarbete som görs om man vill komma till rätta med det.

För det andra har regeringen och den utredning som ligger till grund för förslaget helt och hållet bortsett från den preventiva effekten av straffsanktionerna i arbetsmiljölagen. Det är en stor brist i förslaget.

De fackliga centralorganisationerna har påpekat denna brist och varnar för att det förebyggande arbetsmiljöarbetet riskerar att försvagas när straffsanktionerna tas bort i den omfattning regeringen föreslår. Vänsterpartiet anser inte att vi som lagstiftare ska ta denna risk.

Vänsterpartiet är inte motståndare till ett ökat användande av sanktionsavgifter, men vi tycker att regeringen borde ha gått mer varsamt fram och behållit möjligheten till straffsanktion för de överträdelser som rör människors liv och hälsa.

Följaktligen anser vi att Arbetsmiljöverket även i fortsättningen måste ha möjlighet att belägga nya föreskrifter med de sanktioner som man anser vara mest lämpliga och effektiva.

Den omfattande avkriminalisering regeringen nu genomför riskerar annars att sända en signal om att samhället ser mindre allvarligt på brott mot arbetsmiljölagen. Det menar vi är olyckligt och ett steg i fel riktning.

Herr talman! Nyckeln i arbetsmiljöarbetet är trots allt det förebyggande arbetet. De lokala och regionala skyddsombudens arbete och Arbetsmiljöverkets inspektioner är A och O för att upptäcka och förebygga farliga och ohälsosamma arbetsvillkor. Jag upprepar därför det vi i Vänsterpartiet säger varenda gång vi debatterar arbetsmiljöfrågorna i riksdagen: Regeringen måste prioritera och ge mer resurser till det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Sedan 2006 har den borgerliga regeringen lagt fler och fler arbetsuppgifter på Arbetsmiljöverket samtidigt som verkets anslag har minskat kraftigt. Det har lett till att inspektionerna ute på arbetsplatserna har blivit färre och att inspektörerna fått allt svårare att hinna med annat än de mest akuta uttryckningarna.

Under de kommande åren kommer Arbetsmiljöverket på grund av sparbetaget inte ens att kunna ersätta de arbetsmiljöinspektörer som går i pension. Redan alltför få inspektörer kommer alltså att bli ännu färre.

Detta sker samtidigt som antalet arbetsolyckor och arbetssjukdomar har ökat tre år i rad. Allra mest ökar arbetsolyckorna bland unga.

Vi vet att förändringar av risker i arbetsmiljön syns tydligast på lång sikt. Regeringens besparingar på arbetsmiljöinspektioner, skyddsombud och arbetslivsforskning riskerar landets löntagare därför att få betala av under lång tid framöver.

Vänsterpartiet betraktar arbetsmiljöfrågorna som helt centrala välfärdsfrågor. Hur vi har det på jobbet påverkar hela våra liv ända in i pensionen och ålderdomen. Vi har som mål att inte en enda människa ska skadas eller förolyckas på sitt jobb, och då måste staten prioritera arbetsmiljöarbetet.

Därför fortsätter vi att föreslå högre anslag till Arbetsmiljöverket och ökade resurser till skyddsombudens utbildning och verksamhet. Vi vill också satsa på den viktiga forskningen om arbetslivets villkor.

Precis som Raimo Pärssinen från Socialdemokraterna föreslår vi en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet. Den ska följas av samma slags målmedvetna och breda arbete som nollvisionen mot dödsolyckor i trafiken. Återigen: Det är inte mer acceptabelt att människor skadas och förolyckas på jobbet än på vägarna.

Herr talman! Jag tror inte jag har träffat en enda människa på de många arbetsplatser jag har besökt de senaste åren som inte har pratat om stress och press.

Det är inhyrda lagerarbetare som packar på ackord som är omöjliga att nå om man inte lyfter fel. Det är vårdpersonal som stressar på underbemannade arbetsplatser och knappt hinner sitta ned ens på matrasten. Det är tjänstemän som jobbar overtid i stort sett varje vecka för att hinna med sina arbetsuppgifter. Det är timvikarier som med mobilen i hand alltid måste vara beredda att rycka in och jobba med kort varsel och som aldrig kan planera någonting i förväg. Det är många olika berättelser från olika arbetsplatser, men de har samma gemensamma nämnare.

Precis denna kombination av hög arbetsbelastning, liten kontroll över det egna arbetet och den egna tiden är extremt farlig för människors hälsa. Stress i sig själv kan göra oss mycket sjuka. Det syns tydligt i sjukskrivningsstatistiken, inte minst bland kvinnor. Stress och trötthet ökar också risken för olyckor och slarv med säkerheten på jobbet.

En politik för bättre arbetsmiljö måste därför också vara en politik för ökad anställningstrygghet, för mer inflytande för de anställda på arbetsplatserna och för rimliga arbetstider. Det måste vara en politik som tar sin utgångspunkt i att vi också på våra jobb ska betraktas som människor och inte som produktionsenheter som man kan använda och göra sig av med efter behov.

Här ligger den stora och avgörande skillnaden mellan regeringens arbetsmarknadspolitik och den som Vänsterpartiet står för.

Herr talman! Låt mig slutligen ta upp en fråga som många tycker att det är lite känsligt eller till och med pinsamt att tala om. Det handlar om mobbning och trakasserier i arbetslivet. Det är ett fenomen som vi oftast förknippar och talar om i samband med skolgårdar och kompisgäng bland barn och unga.

*Effektivare sanktioner
för arbetsmiljö- och
arbetstidsreglerna
m.m.*

Mobbning är dock ett utbredd fenomen också bland vuxna människor i arbetslivet. Enligt Arbetsmiljöverket uppger så många som var tionde anställd att man varit utsatt för mobbning eller trakasserier av chefer eller kolleger på sitt jobb. Det är en häpnadsväckande hög siffra.

Även om bara en liten andel av de här fallen är riktigt allvarliga vet vi i dag att konsekvenserna av mobbning kan vara fullkomligt förödande.

Hjärnforskaren Reza Emdad, som är en av Sveriges främsta experter på området, har visat att människor som utsatts för allvarlig mobbning får samma slags symtom som tortyroffer. Att utsättas för utstötning, förtalskampanjer och oförklarad degradering på arbetsplatsen kan bokstavligt talat vara livsfarligt.

Tabu kring vuxna människors mobbningsbeteende måste brytas. Det måste bli en självklarhet att arbetet mot detta är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Precis som Raimo Pärssinen nämnde tidigare har bland annat fackförbundet Vision på senare tid lyft upp denna fråga på ett förtjänstfullt sätt. Vision har också lyft upp att det i den svenska lagstiftningen saknas möjlighet för den person som drabbats av mobbning att få upprättelse.

Vänsterpartiet menar att det är viktigt att denna möjlighet finns. Upprättelse är en viktig del i läkeprocessen för den som blivit utsatt för mobbning. I likhet med den som utsatts för diskriminering ska man kunna få upprättelse och skadestånd.

Fackförbundet Vision har tagit fram ett förslag på hur en sådan lagstiftning skulle kunna se ut och inlemmas i den svenska arbetsrättsliga lagstiftningen. Vi tycker att det är en alldeles utmärkt utgångspunkt för att komma i gång med ett sådant lagstiftningsarbete. Därför föreslår vi att riksdagen beslutar att påbörja utredningen av ett lagförslag mot mobbning med utgångspunkt i Visions förslag.

Jag har många gånger suttit med i paneldebatter om mobbning och trakasserier i arbetslivet där alla riksdagspartier varit överens om att något behöver göras i frågan och att det förmodligen finns behov av en bättre lagstiftning. Jag ser därför fram emot att höra motiveringen till att inget annat parti har ställt sig bakom vårt förslag eller ens lagt fram något eget.

Herr talman! Jag står självklart bakom alla Vänsterpartiets förslag men nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 1, 4 och 13.

Anf. 77 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Vi behandlar i dag ett betänkande som huvudsakligen handlar om en proposition från regeringen som heter *Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna m.m.*

En utredning tillsattes redan 2010, och det har varit en bred remsomgång. Propositionen syftar till att modernisera metoderna för när brott mot arbetsmiljö- eller arbetstidslagarna begås. Det finns också ett antal motioner från allmänna motionstiden med många förslag som vi behandlar i detta ärende.

Jag tillstyrker förslaget i betänkande AU11 och avstyrker samtliga motioner och reservationer, herr talman.

Sedan lång tid tillbaka kan man konstatera att få fälls för arbetsmiljöbrott i Sverige. Det var faktiskt bara ca 2 procent av anmälningarna som ledde till en fällande dom. En fjärdedel av de anmälda brotten ledde till

någon sorts påföljd. Såväl Arbetsmiljöverket som polis och åklagare har lagt ned mycket tid och resurser på utredningar som sällan har lett till något resultat. Om Arbetsmiljöverket i stället använder sig av föreläggande, förbud eller avgifter hamnar fokus på att rätta till bristerna, i stället för att tid och resurser läggs på att utreda själva skuldfrågan.

Regeringen menar att vissa överträdelse på arbetsmiljö- och arbetsområden ska avkriminaliseras och att straff ska ersättas med sanktionsavgifter, vilket blir mer kännbart när brott begås.

Det finns dock vissa undantag. Vänsterpartiet tog upp det i sitt inlägg. Jag vill bara påpeka att hela området inte omfattas av sanktionsavgifterna. Jag vill också påpeka att brottsbalken fortfarande gäller för allvarliga brott.

Arbetsmiljöpolicen har en viktig funktion att bidra till att vi kan arbeta utifrån de förutsättningar vi har. Arbetsmiljöarbetet ska förebygga ohälsa och olycksfall och i övrigt skapa en god arbetsmiljö.

Förtida utträde från arbetslivet måste motverkas, och möjligheterna till inträde ska ökas. I dag arbetar endast hälften av dem som är 64 år. Det är en signal om att något måste göras. Ett effektivt sanktionssystem är betydelsefullt för att målen bättre ska kunna nås.

För sanktionsavgifter behöver det endast visas att den aktuella regeln inte har följts. Den som bryter mot en regel ska enligt förslaget få ett avgiftsföreläggande. Godkänner man inte detta kan man gå vidare till förvaltningsrätt. Beloppet för en sanktionsavgift föreslås maximalt vara 1 miljon kronor. Straffsanktionen kommer dock fortsättningsvis att behållas för vissa brott, till exempel reglerna om minderårigas arbete och att underlåta att anmäla en olyckshändelse. Och som jag sade: Brottsbalkens regler gäller fortfarande.

Det är alltså inte enbart resurser som har betydelse om vi ska kunna förbättra arbetsmiljön. Det kan även vara de straff som utdöms, som ska vara avskräckande och ha en preventiv effekt. De ska också kunna bidra till att förhindra och förebygga dålig arbetsmiljö och kanske minska antalet slarviga arbetsgivare och arbetstagare. Regeringen vill både komma till rätta med de bakomliggande problemen och se till att det blir konsekvenser för dem som begår brott.

Arbetsmiljöverket har fått en resursförstärkning under 2013 för arbetet med att anpassa sina föreskrifter till förändringen. Lagändringen träder i kraft om ett år, den 1 juli 2014. Regeringen har sedan för avsikt att följa upp hur föreskrifterna utformas och hur de tillämpas och även göra en utvärdering av sanktionsavgifternas effektivitet.

Herr talman! För tre år sedan lade regeringen fram sin nationella handlingsplan inom arbetsmiljöområdet. Det huvudsakliga syftet var att peka på i vilken riktning utvecklingen bör gå och vilka områden och vad som ska prioriteras.

Regeringen har också genomfört en rad insatser i handlingsplanen. Jag kan nämna bland annat våld i arbetslivet, kvinnors arbetsmiljö samt arbetsmiljö och lönsamhet i näringslivet. Dessutom har inom den grafiska branschen en ny metod på arbetsmiljöområdet prövats, så kallad screening. En utvärdering av detta projekt, som har tagits emot mycket positivt av alla, kommer att ligga till grund för eventuella förändringar som syftar till att effektivisera tillsynsområdet. Det är ju angeläget att

tillsynen är effektiv och mer inriktad på de arbetsställen där det finns stora risker.

Ett modernt arbetsliv kräver ett modernare sätt att göra tillsyn på arbetsmiljöområdet. Utgångspunkten är att god arbetsmiljö ska förebygga ohälsa och olycksfall och motverka att människor stängs ute från sitt arbete. Antalet anmälda arbetsskador har över tid minskat. Under de senaste tio åren har antalet gått ned från drygt åtta fall per 1 000 sysselsatta till knappt sex per 1 000 sysselsatta år 2012. Antalet arbetsolyckor är något högre för män, medan antalet arbetssjukdomar är högre för kvinnor. Men det är ändå mycket glädjande att det totala sjuktalet orsakat av arbete har minskat drastiskt under den här tiden. Det är sant att arbetsmiljön är bättre nu än förr.

Det är viktigt att påpeka att antalet dödsolyckor har minskat under en lång period, även om det under något enstaka år kan variera. Det är också viktigt att påpeka att varje dödsfall i arbetslivet är ett misslyckande och oacceptabelt. På 50-talet omkom runt 400 personer per år i sitt arbete i Sverige. På 80-talet hade det sjunkit till 100–150 personer. Förra året, 2012, var vi nere på 45 personer. Vi hade ett historiskt bra år 2009, när det endast var 41. Detta visar på en mycket tydlig och bra trend.

I ett internationellt perspektiv har Sverige få dödsolyckor, men det är vissa branscher som fortfarande är särskilt utsatta. Det ser regeringen och alliansen mycket allvarligt på. Arbetsmiljöverket har genomfört och kommer att genomföra ett antal riktade åtgärder.

Men även arbetsmarknadens parter har en mycket viktig roll att spela, liksom alla de som utbildar inom olika yrkesområden. En särskild tillsyn har skett inom bemanningsbranschen, vilket är bra, då detta är en ny och växande form av anställning på svensk arbetsmarknad.

Arbetsmiljöverket har numera också fått en mer drivande roll när det gäller information och kunskapsspridning. Ensamarbete är ett område som är förknippat med större risk, och därför är det bra att Arbetsmiljöverket har fokuserat på just dessa områden de senaste åren. När det gäller till exempel hot och våld i detaljhandeln har rånrisken för ensamarbetande lyfts fram. Arbetsmiljöverket ska i september i år till regeringen redovisa vad man har gjort för att förbättra säkerheten här.

Skyddsombud har det redan talats om mycket i debatten. Vi anser precis som alla andra att de är en mycket viktig del av det svenska arbetsmiljösystemet. De regionala skyddsombuden har en särskild roll, särskilt i mindre företag där många arbetar. Årligen avsätts drygt 100 miljoner för denna verksamhet. Men vi ska komma ihåg att det alltid är arbetsgivaren som har största ansvaret för en god arbetsmiljö.

Kunskap, kompetens och yrkeserfarenhet hos arbetstagare är också nyckeln till ett tryggt yrkesliv.

Herr talman! Arbetslivet förändras, nu snabbare än någonsin tidigare. Aldrig har så många arbetat som nu, och många nya företag och arbetsplatser kommer till. Den tekniska utvecklingen gör att jobb försvinner och nya skapas. Arbetskraft rör sig mycket mer nu än någonsin tidigare. Inom EU kan både företag och människor flytta över gränserna, och det ställer självklart särskilda krav på god arbetsmiljö och på att vi följer de regler vi har i Sverige. Regeringen har därför avsatt extra medel till Arbetsmiljöverket för att de ska kunna kontrollera utstationerades arbets-situation i Sverige.

Det förebyggande arbetet har också nämnts. Det är vi helt överens om. Det måste utvecklas vidare, liksom det systematiska arbetsmiljöarbetet. Arbetslivet måste anpassas så att vi kan klara ett helt yrkesliv, även efter pensionsåldern, om vi så vill.

Det finns många områden inom arbetsmiljöområdet som är angelägna och som måste utvecklas för att bli bättre. Jag kan inte ta med alla här. I det moderna arbetslivet är det framför allt stressrelaterade sjukdomar och psykiska diagnoser som ökar. Detta måste vi ta på stort allvar.

Alla parter måste förstå vad vårt nya informationssamhälle och ökande krav och tillgänglighet under dygnets 24 timmar gör med människor. Det är viktigt att arbetsmarknadens parter arbetar med detta, och det är självklart också angeläget att Arbetsmiljöverket på ett effektivare sätt lyfter fram de faktorer och arbetssätt som påverkar arbetsmiljön. Varje individ som insjuknar och varje arbetsplats där människor löper risk för sin hälsa blir sammantaget ett stort samhällsproblem.

Regeringen har därför i budgeten avsatt särskilda medel så att Arbetsmiljöverket kan vara en kunskapsförmedlande resurs och nyttiggöra den forskning som finns kring arbetsmiljö och arbetsliv just för att minska sjuktalen som beror på arbete.

Jag tror att vi alla är eniga om målen med ett gott arbetsliv men att vi har olika syn på och verktyg för hur målen ska nås. Vi sätter arbetsmiljön högt på den politiska agendan för ett långt och rikt arbetsliv. Varje olycksfall är oacceptabelt, och varje dödsfall är ett för mycket. Men det är härligt att kunna konstatera att framtiden faktiskt är ljusare än historien när det gäller svenskt arbetsmiljöarbete.

Jag vill tillönska herr talman, alla i utskottet och kansliet en trevlig sommar.
(Applåder)

Anf. 78 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! Tänk om alla hade tillgång till sådana här ergonomiska arbetsredskap på sina arbetsplatser och att det är så enkelt att höja och sänka till exempel ett arbetsbord. Det är tyvärr inte alla förunnat.

Katarina Brännström talar sig varm för att regeringen värnar om arbetsmiljöarbetet och tycker att det är viktigt, och hon målar upp en ljus framtid. Katarina Brännström betonar också gång på gång att det är viktigt att Arbetsmiljöverket blir ännu duktigare och ännu effektivare och ska göra ännu mer för tillsynen på arbetsmiljöområdet.

Då ter det sig en smula egendomligt att det enda som regeringen har gjort när det gäller Arbetsmiljöverket sedan 2006 är att spara in på deras resurser. Trots att man ständigt har lagt nya uppdrag på Arbetsmiljöverket, bland annat för att kompensera för att man har lagt ned hela Arbetslivsinstitutet och att det inte finns någon samlad funktion för att sprida kunskap om arbetsmiljöforskningen, har Arbetsmiljöverket i dag mindre resurser totalt sett att röra sig med än 2006.

Under förra året genomförde Arbetsmiljöverket betydligt färre inspektioner ute på arbetsplatserna och gjorde betydligt färre besök på arbetsställen än 2006, innan regeringen började med sina besparingar.

Jag har lite svårt att se hur regeringens prioritering av arbetsmiljöarbetet egentligen ska gå till när det redan i dag är så förtvivlat svårt för de

inspektörer som finns på Arbetsmiljöverket att hinna med mer än det absolut nödvändiga i det inspektionsuppdrag som man faktiskt har.

Anf. 79 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Josefin Brink tar upp de minskade resurserna till Arbetsmiljöverket. Det är sant att regeringen minskade dem ganska drastiskt de första åren. Men vi måste också komma ihåg att det har tillförts ganska mycket medel sedan dess. Jag har en aktuell siffra här om att det mellan åren 2009 och 2011 handlade om 57 miljoner. Det har sedan tillförts ytterligare pengar i de projekt där man har prioriterat särskilt arbete, till exempel kvinnors arbetsmiljö.

När det gäller effektivitet handlar det också om vad som görs och vad resultatet blir. Det är oerhört glädjande att antalet inspektioner per inspektör har ökat så pass mycket – i runda slängar med 40 procent. Det är viktigt vad som görs och att det görs rätt inspektioner på rätt ställe, inte att man bara räknar antalet inspektioner. Det vore alltför enkelt. Det gäller att vi använder resurserna på rätt sätt.

Man har visat att man i dag har bättre verktyg för att få fram de branscher, de arbetsgivare och de områden där olycksrisken är störst. Där lägger man mer krut, och det tycker vi är bra.

Det handlar också om att göra inspektionerna på ett modernare sätt. Det handlar till exempel om den screening som jag nämnde och att kunna använda teknik som gör att man får ut mycket mer av pengarna.

Jag tror att man på Arbetsmiljöverket är duktig på att använda resurserna rätt och kanske ta bort vissa verksamheter som man inte längre behöver i ett modernare yrkesliv.

Vi är därför inte oroliga, utan vi ser med tillförsikt på den verksamhet som finns. Jag har i den rapport som kommer från Arbetsmiljöverket tittat på vad man prioriterar. Det är faktiskt många handlingsprogram som sträcker sig över flera år. Det är nationella uppdrag som man har fått från regeringen där man särskilt prioriterar vissa områden, och det är bra.

Anf. 80 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! Det blir lite fänigt när Katarina Brännström står och talar om hur många miljoner som har tillförts efter de gigantiska besparingarna 2006. Faktum är att Arbetsmiljöverket 2006 hade 656 miljoner i anslag. År 2012 hade man 606 miljoner. Det betyder att det fattas ungefär 50 miljoner kronor trots att priser och löner naturligtvis har stigit under tiden och att Arbetsmiljöverket har fått betydligt fler arbetsuppgifter sedan dess. Det är dessutom så att just på grund av alla de uppdrag som man har fått av regeringen att prioritera och som naturligtvis är bra måste man skära i någonting annat. Nu har Arbetsmiljöverket meddelat att när det gäller de pensionsavgångar som man förväntar sig framöver kommer 40 procent av tjänsterna att återbesättas. Resten kommer att skäras ned. Det kommer alltså att bli färre inspektörer som arbetar med det kontinuerliga och förebyggande arbetsmiljöarbetet, där man är ute och besöker arbetsplatser och arbetsställen och påtalar problem och brott mot arbetsmiljölagen.

Det går inte att komma ifrån, Katarina Brännström, att detta är en urholkning och en försämring av kvaliteten i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Jag har också de exakta siffrorna på hur många inspektioner som

har gjorts. År 2006 var det ungefär 25 000 inspektioner, och 2012 var det bara 20 000. Det är alltså en minskning med 20 procent av antalet inspektioner.

Det skulle vara mycket intressant att få höra på vilket sätt det är någonting positivt, inte minst ur arbetsmiljösynpunkt, att varje inspektör på Arbetsmiljöverket måste jobba mycket snabbare och göra många fler inspektioner. I vilken annan bransch tycker man att det nödvändigtvis är en kvalitetshöjning att färre personer gör fler saker? Ofta är det precis det som man brukar mena när man talar om att man har för lite resurser och att det är för mycket stress och press och att kvaliteten faktiskt försämras.

Anf. 81 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Precis som jag framhöll i mitt anförande är det inte enbart resurser som räknas utan vad man gör med de resurser som man har.

Under åren sedan 2006 har Arbetsmiljöverket på ett fantastiskt sätt utvecklat de webbverktyg som man faktiskt har och använt sig av modern teknik, vilket gör att man på ett effektivare sätt kan sköta mycket av tillsynen. Det är mycket bra.

Det som vi gör nu är också viktigt, nämligen att vi ändrar sanktionerna så att det blir mycket tydligt för dem som inte sköter sig att de får tydliga straff. Det är därför som vi gör detta. Det har visat sig att det var otroligt få av dem som blev anmälda som blev straffade på något kännbart sätt. Det var lätt att fortsätta att göra fel. Vi ser möjligheten att använda verktyg, till exempel sanktionsavgifter. Arbetsmiljöverket får nu utforma de regler som man anser vara bäst för att direkt kunna straffa dem som inte sköter sig och också vidta åtgärder. Vi ska ha fokus på rätt saker. Det är inte antalet inspektioner som alltid är det viktiga utan att hitta de arbetsgivare och de arbetsplatser där det är alldeles fel. De finns naturligtvis.

Men vi ska naturligtvis ha klart för oss att resultatet av arbetsmiljöarbetet i Sverige går åt rätt håll. Det sker färre olyckor. Statistiken visar att det blir bättre och bättre. Det är också ett gott betyg till Arbetsmiljöverket.

Anf. 82 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Man blir lite förundrad när man från Moderaterna står här i kammaren och säger att vi ska jämföra med antalet olyckor som inträffade på 50-talet och att det faktiskt sker färre olyckor nu. Det är klart att det sker färre nu. Det har varit ett målmedvetet politiskt arbete att bygga upp arbetarskyddet i detta land, att bygga upp ett arbetsmiljöverk och att bygga upp en forskning som var världens främsta när det gäller arbetsmiljöproblem.

När Katarina Brännström tittar på lite nyare statistik jämför hon med hur det var tio år bakåt i tiden. I början av 2000-talet tillförde vi resurser till Arbetsmiljöverket för att det fanns så stora behov och att de växte.

Nu står man från regeringens och Moderaternas sida och talar med kluven tunga. Man säger att vi ska vara så nöjda med att de får nya resurser, när det precis som Josefin Brink har sagt är mycket mindre nu och samtidigt mycket mer att göra. Då slår man sig för bröstet och säger att de har blivit effektivare – de gör ju fler inspektioner per inspektör. Ska vi

jämföra det med att en lärare får mindre tid med varje elev? Är det också effektivt?

När jag pratar med inspektörerna ute på fältet säger de att det är väldigt lätt att gå in i en fabrik som har ett systematiskt arbetsmiljöarbete och göra en inspektion på sex minuter. Då är man effektiv. Man har dock inte tid att leta upp dem man verkligen behöver hitta, alltså de som erbjuder dåliga arbetsmiljöer. Det är därför jag höjer tonen lite grann, för att man talar med denna kluvna tunga. Hur kan mindre resurser till Arbetsmiljöverket stärka arbetsmiljöarbetet i Sverige? Det kommer ni inte undan.

Ta någon annan myndighet – polisen, till exempel. Blir polisen effektivare om vi minskar deras resurser?

Anf. 83 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! När jag tittar tillbaka – jag har faktiskt studerat det här lite grann – ser jag att Arbetsmiljöverket i stort sett alltid har krävt mer resurser än de har fått, även under socialdemokratisk regering. Så är det ju. Det är väl varje verks och varje generaldirektörs uppgift att se till att man får resurser, och naturligtvis vill man gärna göra mer än vad som rymms inom de pengar man faktiskt har.

Det är alltså inget nytt problem; det kan vi vara överens om. Det gäller även skyddsombud – 2003 kom det någon rapport som sade att man behövde 60 miljoner extra till de regionala skyddsombuden, och man fick 30 av den socialdemokratiska regeringen. Varje regering har att se till helheter, och det har även den socialdemokratiska regeringen gjort. Där kan vi ha olika uppfattningar.

Jag har också varit och är regelbundet med inspektörer ute på fältet. Det är jätteintressant, och man blir väldigt imponerad av det som sker. Det jag möter är att man är väldigt nöjd. Man känner att man har ett modernare arbetssätt, och man ser positivt på framtiden. Sedan är det klart att det finns ett generationsskifte som kommer att ske, och man är orolig för om nya inspektörer kommer att ha den kunskap som krävs. Nej, viss erfarenhet får man bara genom arbete.

Jag är dock helt övertygad om att nyutbildade människor kommer att använda ny teknik. Man sprider information på ett bättre sätt med ny teknik, vilket också är viktigt framför allt i det förebyggande arbetet. Vi ska ju inte bara inspektera för att hitta felen, utan vi ska se till att det aldrig blir fel. Här har Arbetsmiljöverket fått riktade krav från regeringen om hur det ska arbeta, och det är jag väldigt nöjd med.

Anf. 84 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Ja, det finns väl ingen generaldirektör som tycker att det är bra att få drastiskt sänkta anslag. Det är klart att alla generaldirektörer vill ha mer; de vill väl utveckla verksamheten. Det ligger i sakens natur – finns det någon generaldirektör som tycker att de har alldeles för mycket pengar?

Är det så att arbetsmiljöproblemen minskar? Är det så att det inte uppstår nya saker? Vem är det som kollar dem som jobbar med innergårdarna i Stockholm när de ska renoveras? Det kommer dit svart arbetskraft, och det är farliga arbeten. Det händer olyckor. Vad har Arbetsmiljöverket för möjlighet att kontrollera dem? Det är klart att de har mindre

möjligheter när de hela tiden blir färre. Det ligger i sakens natur. Varenda intellektuellt tänkande människa förstår att det är så.

Prata med skyddsombuden! De har i dag svårare att komma i kontakt med Arbetsmiljöverket och kunna få dem till sin arbetsplats för att göra inspektioner när det händer farliga saker. I den stora ambitionen när det gäller regelförenklingsarbetet gör man föreskrifter som är ganska runda, och då krävs det också juridisk kompetens för att man ska kunna läsa och tolka dem. Det är inte det skyddsombuden behöver, utan skyddsombuden behöver handfast hjälp, kompetens och tillgängliga inspektörer.

I dag kan ett företag i Sverige förvänta sig en inspektion en gång vart tjugofemte år. Men det är klart – regeringen, och Folkpartiet, Centern och KD också, kanske tycker att man ska jobba effektivare. Då när vi längre. Varför kan ni inte förstå denna enkla sak? Vi ska jobba längre, säger ni. Låt oss då ha möjligheter att ha en infrastruktur som gör att vi vet mer, kan kontrollera mer och hjälpa till mer, så att folk kan vara kvar på jobbet. Nej, ni blir effektivare – ni skär ned. Det är bak och fram.

Anf. 85 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag måste påminna Raimo Pärssinen om att det aldrig har arbetat fler på svensk arbetsmarknad än det gör just nu. Om vi räknar per 1 000 sysselsatta har det heller aldrig varit färre olyckor. Vad säger detta? Ja, inte säger det att det är så svart och illa på den svenska arbetsmarknaden som Raimo Pärssinen vill göra gällande.

Det är inte heller bara Arbetsmiljöverket och dess resurser som avgör vad som är en god arbetsmiljö. Här har både facket och arbetsgivaren en oerhört viktig roll att spela, och varje anställd har en viktig roll att spela. Man måste få kunskap och information om de risker som gäller, och man måste se till att man använder de skydd och vad det nu kan vara som krävs. Det är ingen som hindrar någon från att göra det, och det är inte kopplat till Arbetsmiljöverkets resurser.

De skyddsombud jag har träffat – jag kanske inte har träffat lika många som Raimo – har varit nöjda och tyckt att samarbetet med Arbetsmiljöverket fungerar alldeles utmärkt. Jag vet alltså inte riktigt vilka det är Raimo Pärssinen träffar.

Sedan är det också viktigt att alla myndigheter samarbetar. Alla som ser någonting ute i samhället har en skyldighet att anmäla det som anses vara fel eller kan uppfattas som konstigt. Det är så vi alla måste göra – varje person enskilt.

Vi ser en god arbetsmiljö som en av nycklarna till ett långt yrkesliv, och det är ett av våra prioriterade områden. Var alltså inte orolig – vi kommer att fortsatt arbeta för att det ska vara en god arbetsmiljö i Sverige. Vi kanske inte gör det med exakt samma verktyg som Raimo Pärssinen och hans parti, men vi gör det på ett effektivt sätt. Det kan jag lova. (Applåder)

Anf. 86 ISMAIL KAMIL (FP):

Herr talman! Arbetsmiljön inbegriper ett stort antal viktiga områden. Det handlar om frågor som är av betydelse för såväl samhälle och verksamheter som individer. Insatserna ska förbättra arbetsmiljön och är särskilt betydelsefulla för att minska utanförskapet och bidra till att skapa gynnsamma förutsättningar för tillväxt och hälsa.

Arbetsmiljöpolicer handlar om att förebygga ohälsa och minimera riskerna när det gäller arbetsrelaterade olycksfall och sjukdomar. Därför måste medvetenheten och kunskapen om arbetsmiljöns betydelse öka. Det gäller att säkerställa jobb med minsta möjliga risk för arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar. Det ska inte enbart handla om att förebygga en dålig arbetsmiljö, utan vi ska också se till att arbetsmiljön är utvecklande både för individer och för verksamheten.

Det är viktigt med en mer positiv syn på arbetsmiljöfrågorna. En ökad uppmärksamhet måste ges till arbetsmiljöfrågorna på arbetsplatserna. De arbetsgivare som har förmåga att använda arbetsmiljöns positiva möjligheter får stora fördelar av detta. Regler och skyldigheter ska vara begripliga och enkla. Det behövs ett nytt tänkande där arbetsmiljön ses som en möjlighet att främja både hälsan och verksamheten. Arbetsmarknadens parter har därför en viktig roll i arbetsmiljöfrågor.

Herr talman! Det är centralt att en kontinuerlig utveckling sker av de metoder som används för att både identifiera och åtgärda allvarliga arbetsmiljöproblem. Arbetsmiljökunskap behövs som grund för eleverna i utbildningen och ska anpassas efter behov och situation redan tidigt i utbildningssystemet. Det är angeläget att både blivande och befintliga chefer och ledare har en god kunskap om arbetsmiljöfrågor. Inflytande och delaktighet är viktiga komponenter. Att få till stånd en god arbetsmiljö ger möjlighet till en attraktiv och konkurrenskraftig verksamhet.

Herr talman! Mobbning och trakasserier tillhör vardagen på en del arbetsplatser. En del sjukskrivningar förekommer just på grund av mobbning och trakasserier.

Ofta är det en tragedi för den drabbade individen och dennes familj. Bedömningen är att hundratals personer begår självmord till följd av mobbning och andra trakasserier på arbetsplatserna.

Arbetsgivaren har ett ansvar att vidta nödvändiga åtgärder både för att förebygga trakasserier och för att se till att den drabbade får adekvat rehabilitering. Det är samhällets ansvar att ge den enskilde, men också arbetsgivaren, stöd och råd för att förebygga mobbning och trakasserier på arbetsplatserna.

Ledarskapet har också stor betydelse för verksamhetens utveckling när det gäller att främja en miljö där arbetsplatsens resurser kan tas till vara på bästa möjliga sätt. Ett bra arbetsklimat behövs för att stimulera produktionen och för att främja den anställdes hälsa.

Herr talman! Regeringens övergripande prioritering under föregående mandatperiod har varit att bryta utanförskapet. Regeringens ambition är fortsatt att fler ska få arbete, att fler företagare ska vilja skapa jobb och att fler enskilda och familjer ska få mer makt över sin egen tillvaro. Ett antal förändringar har gjorts i arbetsmiljölagen när det gäller reglerna om skyddsombud. En särskild satsning har genomförts för stöd till forskning inom området arbetsmiljölönsamhet.

Förutsättningarna för företagshälsovården har stärkts, men det är angeläget att företagshälsovårdens förebyggande uppdrag även fortsättningsvis lyfts fram tydligt. Regeringen har under tidigare år satsat på information och kunskap, förstärkt information till utländska företag och arbetstagare samt på marknadskontroll och standardiseringsarbete.

Herr talman! Syftet med den proposition som vi nu debatterar är att få till stånd en ändring av sanktionssystemet på arbetsmiljö- och arbetstids-

området för att på så sätt få ett effektivare sanktionssystem. Man kan säga att straffsanktioner i stor utsträckning ska ersättas av sanktionsavgifter. Straffsanktioner behålls dock för vissa överträdelser, bland annat brott mot föreläggande eller förbud som inte förenats med vite. De kommer att vara kvar.

En viktig ändring i detta sammanhang är att sanktionsavgiften ska tas ut även om överträdelsen inte har skett med uppsåt eller av oaktsamhet. Lika viktig är höjningen av högsta beloppet för avgiften från 100 000 kronor till 1 miljon kronor, och på arbetstidsområdet föreslår regeringen ändringar i arbetstidslagen. Även här föreslås att straffsanktioner i huvudsak ska ersättas av sanktionsavgifter. I propositionen föreslås vidare en mindre ändring i medbestämmandelagen och följdändringar i lagen om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare. (Applåder)

Anf. 87 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte passa på att ställa några frågor till Folkpartiet och Ismail Kamil.

Jag har besökt Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål i Malmö. De gör, som jag nämnde tidigare, ett alldeles utmärkt arbete. De får in ärenden om företagsbot. De har specialiserade åklagare, och de jobbar med de här frågorna tillsammans med fem regioner i Sverige. Det fungerar ganska bra. Men man skulle kunna få ut så mycket mer om man kunde förmå de olika polismyndigheterna att prioritera dessa frågor. Det skulle också kunna skrivas in i regleringsbrevet till Rikspolisstyrelsen. Det är ingen svår fråga. Det kräver inte mycket resurser. Vi vet att det ger mycket bra genomslag.

I dag har utredare inom de olika polismyndigheterna i en del fall placerats där för att det kanske inte fanns andra platser att placera dem på, om jag uttrycker mig slarvigt. Eller så har man kanske engagerade utredare som inte kan fullgöra sitt jobb med just arbetsmiljöbrotten, utan de rycks och slits mellan andra brott som ska hanteras.

Min fråga till Ismail blir: Hur ser Folkpartiet på den idé som Socialdemokraterna försökt lansera om att låta Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål ha till sig knutna särskilda utredare som sitter i de olika regionerna i landet? Man kan alltså få en större koncentration och därmed också nå ut bättre. Jag och många med mig är helt övertygade om att man i sådana fall kan lagföra fler arbetsmiljöbrott. Tycker Folkpartiet att det är en bra idé?

Anf. 88 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Det låter bra.

Anf. 89 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till. Den handlar om det nollvisionsarbete som jag tog upp i mitt anförande och som även Josefin Brink pekade på.

Det är enkelt att förstå att det finns ett centralt arbete för att ingen ska förolyckas på jobbet. Vi är naturligtvis glada om det blir färre för varje år som förolyckas. Men det växlar ju. Varför då inte säga ja till nollvision? Det är ett förslag som är enkelt att förstå, och det kostar inte särskilt

mycket pengar. Samtidigt ger det en tydlig signal utåt om att vi inte accepterar dödsolyckor på arbetsplatserna.

Vi vet att det finns byggnadsarbetare som dör varje år. Vi vet att det finns arbetare inom metallindustrin och tillverkningsindustrin som dör varje år. Det händer, och det är tydligt för allmänheten. Ingen önskar ju att någon ska behöva dö.

Tänk om vi skulle införa en nollvision – precis som vi har gjort för trafiken – och avsätta lite resurser för att kloka människor tillsammans med arbetsmarknadens parter, akademin och forskningen ska kunna påbörja ett sådant förebyggande arbete. Det är viktigt. Då skulle det hela tiden bli en kunskapsuppbyggnad.

Det tycker vi är en alldeles strålande idé som är lätt att förstå och som bör genomföras snarast. Vi förstår inte varför regeringen säger nej till det.

Anf. 90 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Precis som min kollega Katarina har sagt är det inte bara antalet inspektioner och hur mycket pengar som går till Arbetsmiljöverket som är helt avgörande. Man kan säga att effektiviteten hos dem som har utfört inspektionen har ökat med 30–40 procent. Medlen till Arbetsmiljöverket har gått ned med 8–9 procent. Egentligen har det, med dagens mått, blivit bättre på Arbetsmiljöverket. Nu vet de vad de ska fokusera på. Det är det viktigaste. Vi ska inte ha inspektioner i onödan, som det kanske har varit tidigare.

Det har varit en medveten politik från regeringen att reformera, effektivisera och uppnå nytta med de insatser som görs. Det som regeringen har åstadkommit är bra. Internationellt är det många länder som ser Sverige som förebild. Jag tycker inte att man på något sätt ska svartmåla och säga att allt har gått åt skogen bara för att Arbetsmiljöverket inte får mer pengar. Vi är, precis som Josefin har sagt, medvetna om att anslaget har gått ned från 656 000 till 606 000 kronor. Med tanke på de 8–9 procenten, i kombination med olika förbättringar och arbetsuppgifter som har blivit tydligare och enklare, är vi nöjda med det vi har åstadkommit. Om mer resurser skulle behövas kommer vi från regeringssidan inte att tveka inför att sätta in dem. Men resurserna måste göra nytta.

Anf. 91 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! Jag noterade att Ismail Kamil, liksom jag, nämnde problemet med arbetsplatsmobbing och trakasserier. Ismail Kamil nämnde också att kanske flera hundra personer beräknas ta sina liv på grund av trakasserier som de har blivit utsatta för i arbetslivet. Då utgår jag ifrån att vi är överens om att detta är ett stort problem.

Då blir det lite svårare att förstå varför bland annat Folkpartiet avfärdar Vänsterpartiets förslag om att ta fram ett lagförslag som stärker den enskildes möjligheter att få upprättelse när man har drabbats av mobbing och trakasserier i arbetslivet. Jag vill gärna att Ismail Kamil förklarar varför Folkpartiet inte anser att det vore en bra idé ens att utreda en sådan lagstiftning.

Anf. 92 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Vi har nått en förändring när det gäller rehabilitering. Den drabbade individen måste få adekvat rehabilitering för att uppnå sitt syfte. Än så länge får vi avvakta och se vad det leder till.

Vi från Folkpartiets sida och regeringen tror att man genom kunskap och medvetenheten når bättre resultat än genom att straffa och använda andra metoder för att kunna tvinga, för det har faktiskt inte hjälpt.

Jag hörde i ett tidigare replikskifte att det blir mer effektivt med fler poliser. Det har faktiskt visat sig vara tvärtom. Trots att vi i dag har fler poliser på gatorna har inte antalet brott minskat. Jag vill här dra parallellen att fler inspektioner inte behöver innebära bättre arbetsmiljö.

När det gäller mobbning bedöms det vara ca 300 personer som begår självmord på grund av detta.

Sedan är det en del andra saker som är jätteviktiga att ta hänsyn till. Därför menar vi att detta med medvetenhet är jätteviktigt. De chefer som mobbar eller de arbetstagare som mobbar sina chefer skickas efter rehabilitering tillbaka till de personer som är orsaken till mobbningen. Det är det vi måste bli bättre på att motverka.

Vi kommer att bevaka den här frågan mycket noga från Folkpartiets sida.

Anf. 93 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! Med all respekt måste jag säga att svaret inte var helt solklart.

Det här problemet är utbrett, och vi får mer och mer kunskap om både problemets omfattning och de allvarliga konsekvenser det får.

På senare år har det kommit fram en hel del ny forskning. Det har också skrivits en hel del i medierna. De här frågorna har kommit upp lite mer i debatten. Uppenbarligen är det arbete som sker i dag och den lagstiftning som finns i dag inom arbetsmiljöområdet inte tillräckligt för att vare sig förebygga mobbning och trakasserier i arbetslivet eller för den delen för att se till att de personer som drabbas kan få någon typ av upprättelse.

Folkpartiet och Vänsterpartiet har ofta varit överens om vikten av att vi har en bra diskrimineringslagstiftning, eftersom det är viktigt att enskilda personer som blivit utsatta för diskriminering kan få upprättelse. Det som vi är ute efter är att om man blir trakasserad eller mobbad är det, på samma sätt som när man har varit utsatt för diskriminering, viktigt för att den enskilda människan ska kunna gå vidare att få ett erkännande av att det inte är min skuld att jag har blivit utsatt för ett brott. Man kan då få ett avslut på det som har hänt och gå vidare genom en rättslig prövning. Den möjligheten saknas med dagens lagstiftning.

Jag är lite förvånad över att just Folkpartiet inte ser på den här frågan på samma sätt som Vänsterpartiet, i synnerhet då flera av Ismail Kamils partikamrater tidigare i olika sammanhang har sagt att man ser precis det här problemet. Ändå står ni här i dag och säger att vi måste avvakta, vänta och se och så vidare. Jag förstår inte varför när vi är överens om att det här är ett stort och allvarligt problem och att det faktiskt saknas redskap i dag.

Anf. 94 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Folkpartiet och jag delar uppfattningen att det här är en mycket viktig fråga och att vi måste göra något åt saken.

Nu har regeringen lyft fram arbetsgivarens ansvar för rehabilitering när det gäller denna utsatta grupp. Man har lyft fram att det här måste komma in i utbildningssystemet. Man har lyft fram att nuvarande chefer liksom kommande chefer måste ha vetskap, kunskap och medvetenhet om att det här är viktiga frågor.

Vi inför en del förändringar som vi tror kommer att leda till att dessa personer ska uppmärksammas på ett bättre sätt.

Regeringen har satsat på information, kunskap och forskning. Om vi inte når fram med de åtgärder som regeringen har vidtagit är vi inte främmande för att ta ytterligare steg.

Vi är helt överens om att vi måste ha fokus på detta, Josefin. Vi kommer från Folkpartiets sida inte att tveka att lyfta fram de här frågorna.

Anf. 95 ANNIKA QARLSSON (C):

I dagens debatt behandlar vi proposition 2012/13:143 *Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna m.m.*, följdmotioner och enskilda motioner.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande AU11 och avslag på reservationerna.

Det som föreslås i propositionen är ändringar i sanktionssystemet på arbetstids- och arbetsmiljöområdet för att få ett effektivare sanktionssystem. Vi ersätter straffsanktioner med administrativa sanktionsavgifter i stor utsträckning och ändrar så att den kan tas ut även om inte överträdelserna skett med uppsåt eller av oaktsamhet. Vi höjer dessutom maxbeloppet för avgiften rejält.

Herr talman! Arbetsmiljöpolicens mål är att förebygga ohälsa och olycksfall på arbetsplatser men har också en viktig funktion att bidra till att alla som kan arbeta ska få möjlighet att göra det. Genom arbetsmiljöinsatser kan ofrivilligt och för tidigt utträde från arbetslivet motverkas och möjligheterna till inträde faktiskt ökas.

Ett effektivt sanktionssystem, som vi genomför genom beslutet i dag, är av betydelse för att målen på området ska uppnås.

Enligt det sanktionssystem som gäller i dag är det ovanligt att anmälningar om arbetsmiljöbrott leder till någon påföljd. För att kraven i arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen ska få ett bättre genomslag i samhället behöver lagstiftningen innehålla möjligheter till effektiva sanktioner när kraven inte följs.

Förändringen till ett system med sanktionsavgifter förväntas leda till snabbare reaktioner på överträdelser och en mer kännbar påföljd än vad som är fallet med det straffrättsliga systemet. Förändringen ska leda till att överträdelser som regel leder till sanktion. Effektivare sanktionssystem kommer att motverka osund konkurrens till gagn för medarbetare i första hand men också till gagn för seriösa företag.

Vi höjer sanktionens storlek för att det inte ska löna sig att bryta mot reglerna och med det utsätta medarbetare för fara. För vissa överträdelser är straffet fortfarande kvar som påföljd, till exempel vid minderårigas

arbete och borttagande av skyddsanordning, och arbetsgivaren är skyldig att anmäla olycksfall.

Som vanligt har vi kunnat höra företrädare för oppositionen påstå att Alliansen struntar i arbetsmiljöfrågorna. Påståendet är lika fel i dag som i tidigare debatter. Vi har höga ambitioner men väljer att jobba på ett annat sätt och emellanåt med andra metoder med effektivare resultat. Dagens betänkande och regeringens proposition är ett tydligt exempel på detta.

Det finns flera insatser som regeringen tagit initiativ till som varit kända arbetsmiljöproblem men som inte tidigare regeringar valt att prioritera. Jag tänker till exempel på frågor som hot och våld i arbetslivet, kvinnors arbetsmiljö samt arbetsmiljö och lönsamhet.

Under perioden 2010–2012 har Arbetsmiljöverket haft ett pilotprojekt där man provat en ny tillsynsметод, så kallad screening. Metoden innebär att en genomgång av samtliga arbetsställen i en bransch görs genom inspektionsbesök. Av slutrapporten kan vi se att både arbetsgivare och skyddsombud ser positivt på metoden och anser sig ha fått en rättvis bedömning av sin arbetsmiljö. Utvärderingen av projektet kommer självfallet att ligga till grund för regeringens ställningstagande när det gäller aviserade förändringar framöver.

Att tillsynsverksamheten är effektiv och inriktad på arbetsställen med hög risk är av stor betydelse för en bättre arbetsmiljö och är en viktig prioritering som alliansregeringen gjort.

Att göra rätt och att vilja göra rätt när det gäller arbetsmiljön är två viktiga faktorer för en god arbetsmiljö och för en fortsatt god arbetsmiljö. Det brukar Arbetsmiljöverkets generaldirektör påpeka.

En första grund för kunnandet möjliggör vi nu när vi har fört in och tydliggjort kunskapsområdena arbetsmiljö, arbetsmarknad och arbetsrätt i kursplanerna för samhällskunskap för grundskolan och motsvarande skolformer och i gymnasieskolans nya ämnesplan för samhällskunskap.

Centerpartiet har länge drivit på för att de utbildningar där kommande ledare ofta rekryteras borde ha ledarskap och arbetsmiljö i grundutbildningarna, också det för att öka kunnandet. Det finns självklart möjligheter redan i dag att göra de tillvalen, men vi tror att det vore strategiskt värdefullt att på det sättet öka kunskapen bland kommande chefer.

Herr talman! Farorna i arbetsmiljön förändras över tid, dels för att arbetsgivare och medarbetare jobbar för att få bort kända riskmoment, dels för att nya typer av arbeten, ny teknik och yttre press påverkar svensk arbetsmarknad.

Fysiska risker som i sin allvarligaste form leder till dödsfall har självklart en hög prioritet. Fysiska risker som snarare leder till överansträngning och förslitningsskador har historiskt inte varit alls lika högt prioriterade. Fysiska risker som handlar om hot och våld har förändrats från att mest ha varit riktade mot värdetransporter och banker till att nu riktas mot andra och mindre arbetsplatser, som servicebutiker och gatukök, allteftersom systemen med kontanthantering utvecklas.

Psykiska risker som en följd av en utsatt yrkesroll med beslutsansvar i myndigheter och kommuner är oerhört allvarliga. Psykiska risker växer också fram med ny teknik där gränslösheten mellan arbete och fritid kan vara en fördel men också ett arbetsmiljöproblem. Det förekommer också psykiska risker med kränkningar på arbetsplatser, som alltid funnits men

som uppmärksammas alltmer, mycket tack vare det framsynta arbetet i de här frågorna. Det landar ofta i att ord står mot ord.

Oavsett arbetsmiljörisk gäller det att ha kunskap och beredskap för att kunna jobba preventivt, för det är det mest lyckosamma såklart. Arbetsmiljöverket jobbar både med råd och förordningar som stöd i det arbetet och med inspektioner där så behövs. Men viktigast är att man ute i företagen, i arbetsledning och hos skyddsombud, har kunskap eller söker kunskap. Prevent är i det här fallet också en viktig aktör som jobbar med utbildningar och seminarier för arbetsplatser och företag.

Att ta till vara det driv som finns i företaget, på arbetsplatser, för en god arbetsmiljö är oerhört viktigt. Vilja i kombination med kunskap är oslagbart för en god arbetsmiljö.

Oavsett arbetsplats är alla medarbetare nyckelpersoner för den psykosociala arbetsmiljön. Vi är alla varandras arbetsmiljö, likaså här i denna kammare. Därför vill jag avsluta mitt anförande med att önska herr talmannen och mina kolleger i utskottet och personalen i utskottet en skön ledighet med mycket solvarm sand mellan tårna.

(Applåder)

Anf. 96 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Ett mer hållbart och tryggt arbetsliv med god arbetsmiljö är en viktig faktor för hur ohälsa, sjukdom och olycksfall kan förebyggas men också en möjlighet när det gäller hur vi ska hantera de utmaningar som vi kommer att ställas inför i framtiden. Ska vi kunna arbeta allt längre är det en förutsättning att arbetsmiljön är god redan tidigt under yrkeslivet men förstås också senare.

Därför är det positivt med nyheten som kom i dag att Arbetsmiljöverket startar en informationskampanj som riktar sig till unga inom vissa branscher med högre olycksstatistik för att informera om säkerheten på arbetsplatser. Parallellt görs också ökade inspektioner på arbetsplatser där unga jobbar. Inom vissa yrkesgrupper finns det högre risk för olyckor, och därför är det bra med information. Det är något som också arbetsmarknadens parter har ett ansvar för.

En utgångspunkt för den nationella handlingsplan som finns på området som vi i dag diskuterar är att arbetsmiljön inte enbart ska ses som en riskkälla utan också visa på alla möjligheter som finns med en bra arbetsmiljö.

Jag är en stor anhängare av ny teknik och av att vi kan ha nya redskap, till exempel en sådan här telefon, som kan hjälpa oss och som också är en tillgång för många arbetsplatser och för personer som arbetar i Sverige i dag. Men när man hela tiden är tillgänglig blir gränserna mellan arbete, fritid och familjeliv mer diffusa.

Tydlighet när det gäller vad som förväntas av en som anställd kan också leda till en bättre arbetsmiljö. Därför välkomnar jag förslag om tillgänglighetspolicyer och andra saker som kan tas fram på arbetsplatser. För att få fram sådana är det viktigt med en god dialog mellan arbetsmarknadens parter. Alla tjänar på det, och det leder till att de personer som arbetar och alltid är tillgängliga kan undvika negativ stress.

Alliansregeringens mål, herr talman, är att alla ska ha möjlighet att arbeta utifrån sina egna förutsättningar. Vi kristdemokrater talar ofta om att man ska kunna arbeta 100 procent av sin förmåga. Arbetsmiljöarbetet

ska förebygga ohälsa och olycksfall och i övrigt skapa en god arbetsmiljö. Genom insatser som sker med dessa mål för ögonen kan förtida utträde från arbetslivet motverkas och möjligheterna till ett tidigare inträde ökas.

Arbetsmiljöpolicen har en funktion i att bidra till att de här målen uppfylls. Därför tycker jag att ett effektivt sanktionssystem på arbetsmiljö- och arbetstidsområdet är betydelsefullt för att målen ska kunna nås. Just detta handlar framför allt det betänkande om som vi i dag behandlar här i kammaren. Mina kolleger i Alliansen har tidigare under debatten redogjort för vad förändringarna i och med regeringens förslag i propositionen innebär, så jag kommer inte i detalj att upprepa dem.

Genom att utöka tillämpningsområdet för sanktionsavgifter, i stället för straffsanktioner, kan sanktionssystemet effektiviseras. Samtidigt är det viktigt att systemet bör vara tydligt, konsekvent, förutsebart och proportionerligt.

Förändringen säkerställer att regler följs. I dag kan tre av fyra som bryter mot reglerna gå fria på grund av ett förhållandevis ineffektivt sanktionssystem. Med förändringen blir det effektivare och även försvarbart i förhållande till hur vi hanterar skattebetalarnas pengar.

Jag tycker att det är väl avvägda förslag i regeringens proposition, och jag yrkar bifall till propositionen och avslag på samtliga motioner i övrigt.

Till sist skulle jag också vilja önska ledamöterna i utskottet, alla åhörare och herr talmannen en riktigt skön sommar.
(Applåder)

Anf. 97 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Andreas Carlson och Kristdemokraterna. Den första är ganska enkel. Vilken är den viktigaste frågan för Kristdemokraterna att driva när det gäller arbetsmiljön på våra arbetsplatser i Sverige? Vilken fråga driver alltså Kristdemokraterna hårt och konsekvent i alliansregeringen?

Den andra frågan handlar om de regionala skyddsombuden som ofta rosas här i kammaren för att de gör ett gott arbete och går ut och träffar de mindre företagen och hjälper till med bättre arbetsmiljö, bättre ordning och mindre risker. De har bra kunskaper, de ser problem som finns och de kan lotsa rätt. Men varför hindrar Kristdemokraterna dessa regionala skyddsombud att besöka de mindre företagen där det finns ett kollektivavtal men inga medlemmar?

Anf. 98 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Raimo Pärssinen, för dina två frågor!

Vilken är den viktigaste frågan för Kristdemokraterna? Jag berörde det i mitt anförande. När det i framtiden finns behov av att vi arbetar allt längre ökar kraven på en bättre arbetsmiljö. Det tycker vi är viktigt. För att man ska kunna ställa om och arbeta med andra saker senare i livet behöver man redan tidigt i sitt yrkesliv ha en god arbetsmiljö.

Jag tycker också, vilket jag illustrerade med att lyfta fram min telefon, att det för många är en stressfaktor att hela tiden vara nåbar.

Gränserna suddas ut mellan arbete, fritid och familjeliv. Här finns mer att göra. Det är en viktig fråga att lyfta upp och diskutera. Det är

*Effektivare sanktioner
för arbetsmiljö- och
arbetstidsreglerna
m.m.*

viktigt att också parterna arbetar aktivt med den så att det finns en tydlighet i vad som gäller för dem som arbetar i sådana yrken där man ofta är tillgänglig.

Sedan var frågan varför vi motverkar arbetsmiljöåtgärningar. Jag tycker inte, fru talman, att vi gör det. Som vi hört i debatten i dag har vi gjort åtgärningar på arbetsmiljön. Vi fortsätter att göra det med de ändringar som gjorts beträffande effektivare sanktioner, vilket är viktigt för att vi ska ha "bättre tänder" mot dem som missbrukar och bryter mot reglerna. Alliansregeringen arbetar aktivt med frågorna.

Som Katarina Brännström redan nämnt har aldrig fler arbetat än i dag. Vi har med europeiska mått mätt fantastiska siffror. Det ska vi inte nöja oss med och slå oss till ro, men vi får heller inte glömma att det är så. Jag vill därför fråga Raimo Pärssinen på vilket sätt det skulle bli bättre om vi skickade jättemycket pengar till Arbetsmiljöverket. Från Alliansens sida tycker vi att det viktiga är effektiviteten, att man använder pengarna på ett klokt och effektivt sätt.

Anf. 99 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Den specifika frågan, varför Andreas Carlson hindrar regionala skyddsombud att besöka fler små företag, har jag inte fått något svar på. Det kanske kommer i nästa replik.

Om du ska kunna påvisa sanktioner eller fel måste du kunna göra besök. Det är logiskt. Lika logiskt är det att om det finns fler inspektörer finns det också fler möjligheter att göra ett besök för att hitta bristerna. Vi borde kunna ha fler inspektörer. Vi ligger under ILO:s rekommendation. Vi ligger risigt till när det gäller antalet inspektörer, och det är ert fel, Andreas Carlson. Det är ni som har avskedat dem.

Nu ska jag inte nämna några namn, men jag känner många regionala skyddsombud. Varför skulle de inte få möjlighet att besöka mindre företag för att exempelvis se om de förvarar vätskor på rätt plats? Den regionala inspektören skulle kunna lämna de föreskrifter som finns och erbjuda hjälp att åtgärda eventuella brister. Varför skulle han eller hon inte få göra ett sådant besök och eventuellt då hitta någonting som är riktigt fel? Den regionala arbetsmiljöinspektören, om en sådan finns tillgänglig, skulle kunna diskutera om det kanske behövs en inspektion på den arbetsplatsen.

Varför ska Kristdemokraterna stå i dörren hos företagaren och säga stopp, här kommer inspektören inte in? Vad finns det för skäl till det?

Anf. 100 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga till Raimo Pärssinen som jag inte uppfattade att jag fick något svar på, men låt mig gå till den fråga jag fick.

När Socialdemokraterna diskuterar olika förslag i kammaren är lösningen alltid mer pengar som ska pumpas in. De har använt stora ord i kammaren i dag. Vi ska ju återkomma till Socialdemokraternas budgetmotion senare för att se vad det egentligen innebär. Vi kan stå och tala i kammaren, men det är ganska ointressant om vi inte vet vilka alternativen är.

Raimo Pärssinen talar om vad som är logiskt. Lika logiskt är det att man ger Arbetsmiljöverkets inspektörer i uppdrag att ha högre intensitet

på inspektionerna och de därmed ökar dessa med 40 procent, vilket vi hört tidigare i debatten. Lösningen är inte alltid mer pengar till offentliga organ, utan man måste använda skattebetalarnas pengar på ett effektivt och resurssäkert sätt för att få ut mesta möjliga av de resurser vi satsar. Det fortsätter alliansregeringen och Kristdemokraterna att göra.

I Sveriges riksdag och i de olika forum som vi har inflytande över fortsätter vi att se till att vi har ordning på våra finanser och använder pengarna på ett effektivt och bra sätt. Det tycker jag att vi gör även på de nu aktuella områdena, som är viktiga. Arbetsmiljön är oerhört viktig. Som jag sade tidigare är det oerhört viktigt att ha fokus på en god arbetsmiljö för att vi ska klara de framtida utmaningar vi står inför. Det krävs när vi, inte minst vi i den yngre generationen, ska arbeta allt längre. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

*Effektivare sanktioner
för arbetsmiljö- och
arbetstidsreglerna
m.m.*

11 § Etablering av utrikes födda genom företagande

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU12
Etablering av utrikes födda genom företagande (skr. 2012/13:146).

*Etablering av
utrikes födda
genom företagande*

Anf. 101 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den sverigedemokratiska reservationen i betänkandet.

Fru talman! Om jag hade fått en krona varje gång jag under de senaste 15 åren blivit beskylld för att vilja diskriminera människor på basis av deras nationella bakgrund skulle jag ha varit en rik man i dag. Innan jag förstod att beskyllningarna bara var en del i ett billigt retoriskt spel med syfte att misstänkliggöra all form av kritik mot västvärldens mest extrema invandringspolitik gjorde dylika beskyllningar mig uppriktigt förbryllad. Mig veterligen har jag nämligen aldrig någon gång givit mitt stöd till ett regelverk eller en lag som innebär att medborgare i Sverige ska bli bättre eller sämre behandlade enbart på basis av var de är födda.

Särskilt förbryllande var att de som anklagade mig, det vill säga företrädarna för de övriga riksdagspartierna, själva gjorde exakt det som de felaktigt beskyllde mig för att vilja göra. Å ena sidan sade man i högtidstalen och i principprogrammen att ingen invånare i Sverige ska bli bättre eller sämre behandlad än någon annan på basis av sitt ursprung. Å andra sidan instiftade man en mängd lagar och regler som gjorde just detta.

Genom Salsamodellen, olika resursfördelningsmodeller med mera har man fördelat olika mängd ekonomiska resurser till invånarnas välfärd på basis av var de är födda. Genom särskilda bidrag till så kallade etniska föreningar och annat har man givit personer födda utanför Sverige större möjligheter att ta del av statliga och kommunala kulturbidrag. Genom utformningen av lagen om hets mot folkgrupp har man givit vissa individer bättre skydd mot förföljelse och kränkningar än andra på basis av vilket ursprung de har. Genom instegsjobb, prioriteringslistor hos Arbetsförmedlingen, företräde till anställningsintervjuer hos polis, brandkår,

försvarsmakt med mera har man givit vissa arbetslösa, baserat på var de är födda, bättre förutsättningar än andra att få jobb.

Helt nyligen bestämdes att personer som inte är födda i Sverige och inte har laglig rätt att vara här ska få billigare mediciner och billigare sjukvård än de som är födda här och de som vistas här lagligt. Och så vidare, och så vidare.

Fru talman! I den sverigedemokratiska reservationen i betänkandet lyfter vi fram ytterligare ett exempel. I det här fallet handlar det om regeringens direktiv till Almi om att positivt särbehandla entreprenörer som inte är födda i Sverige. Oberoende av hur de är formulerade kan kvoter baserade på nationell bakgrund inte förenas med principen om att alla individer ska behandlas lika oavsett ursprung. Positiv särbehandling av individer tillhörande en viss grupp innebär per automatik negativ särbehandling av individer tillhörande en annan grupp.

Värt att känna till i det här sammanhanget är att utrikes födda redan uppges ägna sig åt företagande i något större utsträckning än inrikes födda och att utrikes födda entreprenörer i dag får stöd av Almi i en omfattning som vida överstiger gruppens andel av befolkningen och gruppens andel av antalet företagare.

Förutom att vara moraliskt förkastligt bygger detta direktiv på en felaktig premiss, och det är dessutom ett ineffektivt och kanske till och med direkt kontraproduktivt sätt att försöka lösa det grundproblem som regeringen säger sig vilja lösa med dessa åtgärder. Den felaktiga premissen menar jag består i att grundproblemet, det vill säga den höga arbetslösheten bland utlandsfödda, knappast beror på att vi hittills inte i tillräcklig utsträckning har positivt särbehandlat den gruppen. Det visar inte minst de exempel som jag tidigare räknade upp.

Den höga arbetslösheten i den gruppen beror snarare på att vi under alltför lång tid har tagit emot långt fler invandrare än vi lyckats skapa arbetstillfällen till. Det beror på segregationen, på de sociala problemen som den oansvariga invandringsspolitiken givit upphov till och på karaktären på den invandring som vi har haft, där förhållandevis många av de nyanlända haft en yrkes- och utbildningsbakgrund som inte är efterfrågad eller direkt tillämpbar på den svenska arbetsmarknaden.

I Danmark, där man valt en annan invandringsspolitik, förkastat mångkulturalismen och i stort sett inte alls praktiserat positiv särbehandling, har sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda varit lägre än i Sverige.

Regeringens försök att lösa problemet genom att ge Almi direktiv om att positivt särbehandla utlandsfödda riskerar, som jag nämnde, att bli kontraproduktivt. Jag är helt övertygad om att många av de utlandsfödda entreprenörerna är kompetenta personer med bra idéer, men det går inte att bortse från att det finns en överhängande risk för att handläggare tummar på kraven på konkurrenskraft och bärighet i affärsidén för att uppfylla de fastställda kvoterna av stöd till utlandsfödda. På något sätt måste de motsägelsefulla ägardirektiven ju uppfyllas. Resultatet av detta riskerar att bli att färre framgångsrika företag bildas än vad som annars skulle ha varit fallet. Det förlorar hela samhället på, även arbetslösa invandrare.

Ett ytterligare problem är begreppet utlandsfödda. Det är en alltför yvig definition på en alltför bred grupp och med alltför stora interna variationer för att riktade åtgärder ska kunna bli effektiva.

Fru talman! En klok skånsk farbror, jag tror att han var politiskt aktiv i någon form, sade en gång: ”Hemmets grundval är gemensamheten och samkänslan. Det goda hemmet känner icke till några privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn.” De orden tycker jag kan vara värda att begrunda även i dag, om än i en ny kontext – kanske under sommaruppehållet, som jag hoppas ger tid till eftertanke och blir trevligt för alla.

Anf. 102 HANIF BALI (M):

Fru talman! Vi ska debattera arbetsmarknadsutskottets betänkande apropå Riksrevisionens rapport om etablering av utrikes födda, där man konstaterar att det finns brister i utvärderingar och tillämpning som bör åtgärdas. Regeringen har åtgärdat detta och rapporterat tillbaka till riksdagen, något som har passerat både oppositionens och majoritetens nålsöga, och man har kommit fram till att de här åtgärderna är tillräckliga. Det är vad vi diskuterar. Sedan kommer det utläggningar om massor av andra saker som inte har med ämnet att göra.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 103 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Till skillnad från Hanif Bali tycker jag att de reservationer som finns i betänkandet är relevanta att ta upp när vi diskuterar betänkandet.

Jag har roat mig lite med att botanisera på Moderaternas hemsida. Det är inte någon jättetrevlig sysselsättning, men vissa saker är ändå intressanta att ta del av. Ni har en del guldkorn där. Bland annat kan man läsa när ni presenterar er politik: ”Alla former av diskriminering är oacceptabla.” ”Alla ska vara lika inför lagen och ges likvärdiga rättigheter.” ”Jämte frihet och trygghet krävs även rättvisa i alla delar av samhällsbygget.”

Med anledning av detta skulle jag vilja fråga Hanif Bali: Om ni nu tycker att diskriminering är oacceptabelt, varför stiftar ni då lagar som diskriminerar svenskfödda? Om ni nu förespråkar likhet inför lagen, varför skriver ni då in i era lagar att personer med olika bakgrund ska behandlas olika? Är detta verkligen ett sätt att värna rättvisa i alla delar av samhällsbygget?

Anf. 104 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Det är ingen hemlighet att vi i Sverige hjälper dem som har det lite extra tufft. Det är till exempel ingen hemlighet att vi har lönebidrag för folk med funktionshinder och andra former av det Mattias Karlsson kallar för positiv särbehandling. När någon med funktionshinder får rätt till ett jobb, får det lättare att bli kallad till intervju eller får extra mycket pengar från staten känner jag inte att jag skulle vara diskriminerad. Jag vet inte om Mattias Karlsson känner så, men det vore väldigt märkligt.

Detsamma gäller här. Det finns grupper som behöver extra stöd och extra hjälp. Till exempel erbjuds sfi till utrikesfödda och invandrare, men inte till Mattias Karlsson. Det kan han tycka är en jättestor orättvisa, och det kan vi såklart ha en diskussion om här. Men det är inget jättemärkligt att ha det så.

Däremot är det väldigt intressant att titta på effekterna. Den positiva särbehandlingen påstås skapa enorma orättvisor. Men då får man nästan för sig att arbetslösheten ute i samhället nästan bara drabbar inrikesfödda, eftersom regeringen har varit så dum mot dem genom lagstiftningen. Men så ser det inte ut. Andelen inrikesfödda bland de arbetslösa minskar kraftigt. Mattias Karlssons parti har oftast beskyllt invandrare för att komma hit och ta alla jobb. Nu verkar det snarare vara så att de kommer hit och tar arbetslösheten från de inrikesfödda.

Den verklighet du målar upp i ditt huvud skiljer sig från den verklighet som finns utanför kammaren, Mattias Karlsson. Det skulle vara bra om ni höll er till sanningen.

Anf. 105 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Till att börja med tycker jag att det är viktigt att skilja på diskriminering på basis av faktorer som man inte kan göra någonting åt och särskilda stöd till grupper som befinner sig på olika platser i livet. Vi kan alla drabbas av funktionshinder. Vi har alla varit unga, och vi kommer alla att bli gamla. Att rikta särskilda stödåtgärder till den typen av grupper är en sak. Att stifta lagar där man skiljer på människor på basis av var de är födda, vilket man inte kan göra någonting åt, är en väsentlig principiell skillnad.

Jag vet inte om jag uppfattade dig rätt, Hanif Bali, men som jag tolkade det du sade menade du att så länge det inte ger några negativa effekter på samhällsekonomin är det egentligen inga problem att diskriminera utifrån bakgrund och ursprungsland. Jag är hemskt ledsen, men jag håller inte med om den utgångspunkt som Moderaterna och hela regeringen tycks ha i denna fråga. Ursäkta plumpheten, fru talman, men det resonemang som man för från Moderaterna här och som utgår från att man ska diskriminera för att motverka diskriminering är i mitt huvud lika ologiskt som att ha sex för att bevara oskulden.

Anf. 106 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Det handlar om olika former av diskriminering. Det är dåligt att diskriminera på grund av saker man inte kan göra någonting åt, medan det är okej att diskriminera på grund av faktorer man kan göra någonting åt, menar Mattias Karlsson. Jag kan inte göra jättemycket åt att jag är utrikesfödd. Det är en faktor jag har haft väldigt lite kontroll över i mitt liv. Att jag är i Sverige är också en faktor jag har haft väldigt lite kontroll över. Återigen kommer de här märkliga resonemangen.

Mattias Karlsson ville ha ett exempel på när Sverigedemokraterna någonsin velat göra skillnad på folk och folk lagstiftningsmässigt. Låt mig ta ett sådant exempel ur Sverigedemokraternas eget program! Det gäller anhöriginvandring. Ni har ett resonemang om att anhöriginvandring till Sverige endast ska kunna ske om den sammanlagda anknytningsgraden, som det heter, till Sverige är minst 50 procent. Om min fru skulle vara thailändska och jag helsvensk, som SD uttrycker det, vore

anknytningsgraden 50 procent. Men nu är jag i alla fall till någon procent iranier. Ville jag ta hit en thailändsk fru skulle det inte gå, för då vore vi inte svenska till minst 50 procent. Sådana resonemang innebär att göra skillnad på folk och folk beroende på deras bakgrund.

Av någon konstig anledning lyckas alltid Mattias Karlsson och SD göra skillnad på folk och folk. Deras resonemang handlar om att de som är annorlunda inte ska få komma hit. Våra resonemang handlar om att se till att arbetsmarknaden fungerar bättre och är mer inkluderande och att fler kommer i arbete. Med den reservationen tycker jag att vi kan konstatera att vi båda är lika goda hycklare i den här frågan, medan min politik har lite mer positiva bieffekter än Mattias Karlssons.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

12 § Tolkning och översättning i brottmål

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2012/13:JuU23
Tolkning och översättning i brottmål (prop. 2012/13:132).

Anf. 107 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Jag tackar ödmjukast för ordet så här nära inpå sommaruppehållet. Nu kastar vi oss snabbt från arbetsmarknadsutskottet till justitieutskottet, där det handlar om ett betänkande om tolkning och översättning i brottmål, ett viktigt område. Det är en viktig verksamhet för att nå rättssäkerhet och för att den enskilde ska känna förtroende för rättsväsendet och upprätthålla det.

Betänkandet består av förslag till lagändringar som i grunden syftar till att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. Jag vill förklara bakgrunden lite grann. Lagändringarna innebär att om en misstänkt eller tilltalad i ett brottmål inte behärskar svenska ska en tolk kunna anlitas vid sammanträden inför rätten eller vid förhör under förundersökningen. Detsamma gäller om en misstänkt skulle ha någon form av hörselnedsättning eller kanske talsvårighet, så att en tolk kan behövas.

Vi från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet har en gemensam reservation i betänkandet. Vi skriver bland annat att kvaliteten på tolkningen kräver att tolkarna är kvalificerade för sin verksamhet. Det bör därför antingen vara auktoriserade tolkar eller rättstolkare. En del av bakgrunden är att Domstolsverket har gjort en enkätundersökning vid landets domstolar och dragit slutsatsen att tolkningsverksamheten delvis är bristfällig. Jag ska läsa upp en del av sammanfattningen av rapporten.

När det gäller tolkar och översättare som inte är auktoriserade bedöms att tolkningen och översättningen håller en lägre kvalitet. Enligt rapporten har många domstolar problem med att anlita kvalificerade tolkar eller ibland att anlita någon tolk över huvud taget. Den bilden bekräftas av Statskontorets utredning *En tolkningsfråga – Om auktorisation och åtgärder för fler och bättre tolkar*.

Prot. 2012/13:124
17 juni

*Etablering av
utrikes födda
genom företagande*

*Tolkning och över-
sättning i brottmål*

I Domstolsverkets rapport konstateras att det finns flera orsaker till problemet.

Ett första problem är att det inte finns tillräckligt många auktoriserade tolkar och översättare eller att sådana inte finns att tillgå på grund av att anvisade förmedlingar inte har avtal med dem.

Ett andra problem är att många domstolar inte frågar efter tolkar och översättare som är auktoriserade.

Ett tredje problem som framgår av Statskontorets utredning är att tillgången på tolkar varierar beroende på var i landet man söker tolkkompetens.

Enligt direktivet är det medlemsstaternas uppgift att vidta konkreta åtgärder för att se till att den tolkning och översättning som tillhandahålls håller den kvalitet som krävs.

Det är svårt att få tag på kvalificerade tolkar. Många domstolar ställer inte heller krav på kvalificerade tolkar. Dessutom är utbildningen till tolk inte alltid tillfredsställande i alla delar av landet.

Jag menar mot den bakgrunden och så som betänkandet ser ut att regeringen inte går tillräckligt långt i sina förslag för att få en tillfredsställande lagstiftning på området.

Jag ska läsa kort ur betänkandet: Utskottet noterar även att regeringen avser att i ett annat sammanhang återkomma till frågan hur tillgången på kvalificerade tolkar och översättare ska öka. Det finns alltså inte med fullt ut i betänkandet.

Jag vill yrka bifall till S, V:s och MP:s reservation. Där framgår det att det är nödvändigt att förbättra kvaliteten på tolkning i domstolarna. Några åtgärder som kan vidtas är ställa krav på att kvalificerade tolkar ska användas i högre utsträckning av domstolarna.

Fler tolkar måste utbildas, och det bör finnas ett nationellt register över kvalificerade tolkar och deras kompetens. De bör därför antingen vara auktoriserade tolkar eller rättstolkar, som jag nämnde tidigare. Jag yrkar bifall till vår reservation.

Som jag förstår det är den sista debatten vi från justitieutskottet har före sommaruppehållet. Jag vill passa på att önska utskottets ledamöter och självklart också fru talmannen en trevlig sommar!

Anf. 108 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Fru talman! Vi debatterar nu justitieutskottets betänkande nr 23 *Tolkning och översättning i brottmål*. Det är ett betänkande som, precis som Mattias Jonsson berättade, behandlar en proposition som bygger på ett direktiv från EU-parlamentet och rådet. Dessutom behandlar vi följdmotioner och enskilda yrkanden från allmänna motionstiden.

Vi i Miljöpartiet ser väldigt positivt på att man nu stramar upp de regler som gäller för tolkning. Men vi är lite frågande inför att regeringen inte valde att följa utredningens linje där utredningen föreslog att man skulle ställa högre krav, det vill säga att kräva antingen auktoriserad tolk eller rättstolk. Jag vill därför yrka bifall till den gemensamma reservation vi har med S och V om att förbättra kvaliteten i tolkningen vid domstolar.

Det finns tre kompetensnivåer i dag hos tolkar. Det finns den stora delen som består av icke auktoriserade tolkar med väldigt varierande utbildningsgrad. Sedan finns det auktoriserade tolkar som har klarat det

muntliga och skriftliga provet som Kammarkollegiet anordnar. Det finns också auktoriserade tolkar som har bevis om speciell kompetens och som gjort ett särskilt prov och fått kompetens som rättstolk eller sjukvårdstolk.

Det finns i dag tusen, 1 023, auktoriserade tolkar i Sverige. Av dem är 203, 204 rättstolkar. Totalt sett finns det runt 6 000 aktiva tolkar.

Att tolka vid en rättegång kräver specialistkompetens av tolken. Många juridiska begrepp har en väldigt specifik innebörd som måste förstås av alla inblandade. Det blir problematiskt om det inte är auktoriserade rättstolkar som anlitas.

De drygt 200 rättstolkarna täcker tyvärr inte alla språk som förekommer vid rättegångar. Det finns till exempel fortfarande inte en enda rättstolk från somaliska, som ändå är ett ganska stort invandrarspråk. Därför behövs det mer tolkutbildning.

Bristen på rättstolkar framhålls som en förklaring till att regeringen nu inte helt och hållet följer utredningens förslag. Jag tror att man skulle kunna tänka mer innovativt än så. Tolkarna själva lyfter exempelvis fram möjligheten att lite oftare än i dag tolka via videolänk. En tolk på plats är förstas det bästa alternativet. Men en rättstolk via videolänk är att föredra framför att ha en icke auktoriserad tolk som finns i närområdet.

Dess värre anger i dag sex av tio domstolar att de aldrig använder sig av videotolkning. Några exempel i den undersökning som Domstolsverket genomfört är Eskilstunas och Nyköpings tingsrätter som sällan eller aldrig använder sig av videotolkning.

Tolkning via video är en enkel och inte särskilt kostsam åtgärd för att garantera rättssäkerheten. Alternativet är ofta att avbryta och kanske tvingas ta om en rättegång på grund av att tolkningen varit bristfällig. Då blir det klart högre kostnader som följd.

I Sverige genomförs årligen ca 8 000 domstolsförhandlingar med hjälp av tolk. För en tredjedel av alla domstolar i landet kommer lagändringen som vi skulle föreslå inte att förändra nuvarande praxis. En tredjedel av domstolarna ställer de redan i dag sådana krav.

Det finns någon sorts idé om att man skulle kunna spara pengar genom att använda en tolk med lägre kompetens. Men, fru talman, det finns mycket som tyder på det motsatta. Får man en sämre tolk och det blir sämre tolkning under rättegången kan det riskera att dra på kostnader. Man riskerar att rättegången tar längre tid, och det kan till och med skapa problem med rättssäkerhet.

Jag yrkar därför återigen bifall till reservation nr 2.

Anf. 109 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! I dag ges tolkhjälp i svenska brottmålsdomstolar om språkkunskaper i svenska saknas. En åtalad som blir dömd i ett brottmål kan bli skyldig att ersätta staten för kostnader för försvarsadvokat och målsägandebiträde. Men kostnader för tolk på främmande språk betalas dock nästan uteslutande och undantagslöst av allmänna medel även då den åtalade fälls.

Samtidigt som dagens massinvandring skapar ett alltmer splittrat samhälle, med stora grupper i befolkningen som lever i utanförskap och utan tillräckliga språkkunskaper, skenar brottsligheten och kostnaderna för tolkning i brottmål.

Enligt Domstolsverkets årsredovisning för år 2012 ökade myndighetens utgifter för tolkkostnader från 49 miljoner till 61 miljoner åren 2011–2012. Det är en ökning med närmare 25 procent på bara ett år. År 2006 låg utgifterna för tolkar på 21 miljoner. Det är en ganska anmärkningsvärd ökning.

Fru talman! Personer som begår grova brott kostar redan enskilda offer och samhället enorma belopp årligen. Att de också ges särskilda gratisförmåner är en orättvis ordning som inte minst bidrar till att urholka vårt välfärdssamhälle.

Man skulle dessutom kunna tro – jag har åtminstone trott det tidigare – att den som invandrar till Sverige och begår ett grovt brott också är tvungen att ersätta samhället för de kostnader som uppstår och då inte minst tolkkostnaderna. Man har trots allt valt att begå ett brott. Någon gräns för den svenska naiva frikostigheten borde det väl ändå finnas, kan man tycka.

Samtidigt måste naturligtvis alla som åtalas för brott kunna följa rättegången på ett språk de förstår. Det är en självklarhet, och jag har naturligtvis inte någon annan uppfattning. Det handlar om rätts säkerhet. Därför måste tolkhjälp kunna finnas tillgänglig. Men jag anser att om man som utlänning eller invandrad begår ett brott, då måste man räkna med att brottslighet inte är gratis.

Jag anser därför att samtliga åtalade – svenska medborgare eller utländska – som är föremål för rättegång i Sverige och som nyttjar tolkhjälp vid fällande dom bör göras skyldiga att ersätta kostnader som har uppstått för deras tolkbehov. Med tolkbehov menar jag i detta fall inte sådana tolkbehov som till exempel funktionshinder kan ha, utan endast främmande språk.

För att detta nya system inte ska drabba utländska turister som till exempel av oaktsamhet eller okunskap har gjort sig skyldiga till smärre förseelser bör, menar jag, betalningsskyldigheten begränsas och endast gälla gärningsmän som har dömts för så grova brott att det ger fängelsestraff.

Jag yrkar härmed bifall till reservation 1 i betänkandet.

Anf. 110 PIA HALLSTRÖM (M):

Fru talman! Brottsförebyggande rådet har konstaterat att personer med utländsk bakgrund riskerar att missgynnas i rättsprocessen på grund av kommunikationssvårigheter. I fjol varnade forskare i Lund för att hälften av landets tolkar inte är tillräckligt kunniga, vilket innebär att rätts säkerheten hotas.

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition *Tolkning och översättning i brottmål*, två motioner som har väckts med anledning av propositionen och tre motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011 och 2012. Moderaterna ställer sig bakom regeringens förslag till lagändringar, vilka syftar till att genomföra Europaparlamentets direktiv om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden år 2010. Om en misstänkt eller tilltalad i ett brottmål inte behärskar svenska ska en tolk anlitas vid sammanträden inför rätten eller vid förhör under förundersökningen. Detsamma gäller för en misstänkt eller en tilltalad som till följd av hörselnedsättning eller talsvårigheter behöver en tolk.

Domstolen eller den brottsutredande myndigheten ska vara skyldig att översätta en handling i ett brottmål eller de viktigaste delarna av den om en översättning är av väsentlig betydelse för att den misstänkte ska kunna ta till vara sin rätt. Översättningen ska få göras muntligen om det inte är olämpligt med hänsyn till vad förhandlingen eller målet rör eller någon annan omständighet.

Fru talman! I Domstolsverkets rapport *Kvaliteten på tolkning i domstolar, m.m.* gjordes en kartläggning av användandet av tolkar och översättare i domstolarna och i vilken utsträckning dessa uppfattades vara kvalificerade. Av rapporten framgick att en stor andel av domstolarna anser att den tolkning som tillhandahålls av rättstolkar och andra auktoriserade tolkar samt den översättning som tillhandahålls av auktoriserade translatorer håller hög kvalitet. När det gäller tolkar och översättare som inte är auktoriserade bedöms att tolkningen och översättningen håller lägre kvalitet.

Regeringen föreslår därför att kompetenskraven skärps när det gäller tolkar och översättare som anlitas av domstolar och brottsutredande myndigheter. Om det är möjligt ska en tolk eller en översättare som är auktoriserad anlitas.

Den som döms för ett brott ska inte betala tillbaka det som staten har betalat för en offentlig försvarares utlägg för tolkning av överläggning med den tilltalade. Den som har en privat försvarare och döms för ett brott ska även kunna få egna kostnader för tolkning av överläggning med försvararen ersatta av staten. Tystnadsplikt införs för tolkar och översättare som inte är auktoriserade när de anlitas vid en överläggning mellan en misstänkt i brottmål och försvararen eller i övrigt vid förberedande av den misstänktes försvar.

Fru talman! Det är ur rättssäkerhetssynpunkt viktigt att den tolkning och översättning som tillhandahålls inom rättsväsendet håller hög kvalitet. Brister i tolkningen kan leda till att domar och beslut fattas på grundval av ett oriktigt underlag. Moderaterna anser att det förslag som regeringen nu har lagt fram medför att tolkverksamheten vid straffrättsliga förfaranden inom domstolarna kommer att förbättras. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2013.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna. Dessutom vill jag gärna önska alla i utskottet en riktigt skön och härlig sommar. Hoppas ni får mycket sol på er!
(Applåder)

Anf. 111 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! Det mesta som behöver sägas har Pia Hallström sagt, och jag går därför direkt till reservation nr 1 från Sverigedemokraterna. I den kan man läsa att den person som behöver tolkning ska betala för detta, om personen fälls, och vidare att hänsyn inte bör tas till den tilltalades betalningsförmåga. Om man inte har råd att förstå vad som sägs i domstolen ska man med andra ord heller inte ha möjlighet att förstå det.

Jag har en direkt fråga till Sverigedemokraterna. Om åklagaren behöver ställa frågor till den tilltalade under rättegången eller om domstolen vill ställa några frågor för att tydliggöra och det inte finns någon tolk på plats för att den tilltalade inte anser sig ha råd – vad händer då? Man ska alltså utgå från att det ska sitta en person där som inte har någon möjlig-

het att förstå vad rättegången går ut på, som inte kan svara på frågor och som inte kan förstå domarens frågor.

Har Sverigedemokraterna över huvud taget inte funderat på att det kan vara så att domstolen också har behov av att tolkning finns? Ni har bara utgått från att det är den tilltalade som på något sätt ska vara glad för att få tolkning. Men tolkning behövs faktiskt för att hela rättsprocessen ska fungera. Sedan är det minsta man kan säga att det behövs för att få en rättssäker process, men det har jag inte förväntat mig att Sverigedemokraterna skulle fundera på. Men ni skulle åtminstone kunna fundera på huruvida det inte vore bra om åklagaren och domstolen kunde ställa sina frågor till den tilltalade.

I övrigt håller jag med om det Pia Hallström sade tidigare. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 112 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att önska dig en trevlig sommar här och nu, Johan Linander, innan vi börjar om en liten stund.

Du kom in lite senare, och kanske hörde du inte vad jag sade i talarstolen. Av ditt inlägg att döma verkar det som att du inte gjorde det. Det kanske hade varit klädsamt eftersom jag tycker att jag var ganska tydlig i mitt anförande. Jag anser naturligtvis att man måste göra sig förstådd när man ställs inför en domstol. Det är en självklarhet, och det framförde jag också för bara några minuter sedan i talarstolen här mitt emot.

Vad jag däremot säger är att om man döms till fängelse ska man också vara skyldig att betala tolkkostnaderna. Man får stå för kostnaden själv. Det innebär inte – och det har jag absolut inte sagt – att det inte ska finnas någon tolk. Det ska finnas tolk, men man ska betala kostnaderna om man döms till fängelse. Det innebär att om man döms till fängelse finns det en chans att under tiden man sitter i fängelse betala av den skuld man har till samhället, inte minst i form av tolkkostnader.

Jag tycker att det är jättekul att man kan raljera över politik, och jag tycker att vi ska göra det också, för man måste få skratta. Det är bra, men man måste kunna hålla sig till vad som sägs och till sanningen. Det är väl en självklarhet att man inte ska sitta i en domstol och inte kunna kommunicera med varandra. Det är lite problematiskt om man har en åtalad, en domare och en åklagare som inte förstår varandra. Det säger sig självt att det faller på sin egen orimlighet.

Än en gång: Naturligtvis ska man ha tolk. Det har jag framfört. Men om man döms till straff som innebär fängelse ska man stå för kostnaderna själv. För mig är det en självklarhet. Jag tycker att vi har en sorts naiv inställning här i Sverige. Brott ska inte få kosta, men om man begår ett brott har man en skuld att betala till samhället. Vad gäller tolkkostnaderna tycker jag att det är en mycket liten del i sammanhanget. Jag tycker dock att den är så pass viktig att det ändå är en signal från samhällets sida.

Anf. 113 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Det stämmer att jag inte hade kommit in i kammaren, men jag hörde där ute vad du sade. Du sade ungefär det som står i reservationen.

Du utgår från att tolkning ska finnas. Sverigedemokraterna tycker att tolkning ska finnas. Men man får veta i efterhand om man ska betala eller inte.

Det betyder alltså att ni vill införa ytterligare ett straff, en påföljd. Om man döms ska man betala. Utöver eventuella böter, fängelse och skadestånd till brottsoffret ska man få ytterligare en påföljd. Man ska betala tolkdelen av rättegångskostnaderna.

Hur tror du att det överensstämmer med de regler som finns för påföljder för de tilltalade att de även ska betala tolkkostnaderna, Richard Jomshof?

Om man ska betala tolkkostnaderna måste tolkningen vara valfri för den tilltalade. Man kan inte välja om man ska ha tolk, men man ska betala kostnaden i alla fall. Vi kan inte påföra någon en kostnad som man inte kan välja att inte ta. Det blir ett otroligt bakvänt förhållande. Man får inte välja om det ska finnas tolkning, men man är skyldig att betala den när kostnaden sedan uppstår. Så kan vi inte gärna ha det. Ska man läggas på en möjlig kostnad måste man också kunna välja att inte ta den kostnaden. Hur ska det annars fungera? Richard Jomshof får gärna förklara det.

Vi kan vända på det. Om man som svensk blir utsatt för en brottsmisstanke i ett annat land och ska delta i en rättegång i ett land där man absolut inte förstår språket, är det då inte rimligt att det landet också bekostar det som krävs för att rättsprocessen ska fungera?

Anf. 114 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Fru talman! För det första anser jag att vi rent allmänt har för milda straff i Sverige. När det gäller skadestånd till brottsoffer har vi sverigedemokrater föreslagit att de rent allmänt ska bli högre. Staten ska gå in och täcka dem, och i efterhand ska staten driva in skadestånden för att säkerställa att brottsoffret får sitt skadestånd och de pengar som man är berättigad till. Det varierar från fall till fall hur höga skadestånden är, och det finns tillfällen när man inte blir tilldömd några skadestånd över huvud taget. Det varierar, som sagt, från fall till fall.

Det är mycket man inte vet innan domen har fallit. Det vore väl konstigt annars. Ska det vara en rättssäker process vore det dumt om vi på förhand visste exakt vad straffet skulle bli och så vidare. Det tror jag att till och med Johan Linander kan hålla med om.

Jag anser att om man begår ett grovt brott som leder till fängelse är det en självklarhet att man ska betala vad det kostar. Man ska betala höga skadestånd till brottsoffret, man ska betala vad det kostar samhället och så vidare och inte minst tolkkostnaderna. Jag tycker att det är en självklarhet att man på något sätt betalar tillbaka hela den skuld man har dragit på sig i och med att man har begått ett grovt brott.

Som jag sade inledningsvis finns det mycket som man inte vet innan rättegången har börjat utan först när domen har fallit. Den kan dessutom överklagas, och det innebär att en dom man en gång har fått kan bli någonting helt annat i slutändan när man har överklagat och det har gått till högre instanser, vilket Johan Linander också vet. Jag tycker inte att det är ett argument som håller.

Begår man ett grovt brott, förstår man inte språket och är man tvungen att ha tolk ska man betala för sig. Jag tycker inte att det är speciellt konstigt.

Jag som politiker måste kunna ha en åsikt, och det har jag också. Jag för fram den, och vi debatterar den. Jag önskar naturligtvis att fler kunde lyssna på det vi har att säga eftersom jag tycker att det trots allt är ganska vettiga saker.

Anf. 115 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag hoppas verkligen inte att så många lyssnar på det här. Det skulle bli en konstig situation i rättegången. Ni hade kunnat skriva i er reservation att ni tycker att det behövs ytterligare ett straff. Det straffet ska vara att de som fälls till fängelse i mer än ett år ska betala tolkkostnaderna.

Man kan fundera på varför ni stannar vid att de ska betala tolkkostnaderna. Menar ni även att de ska bekosta övriga rättegångskostnader? Menar ni att om man fälls i domstol ska man betala kostnaderna för hela domstolsprocessen, för åklagare, målsägandebiträden och alla andra som uppträder i domstolen? I så fall: Varför stannar ni vid dem som behöver tolkning till ett annat språk för att klara av processen? Det vore ju mycket rättvisare att säga att alla, även svenska medborgare, ska betala den typen av kostnader.

Det ni såklart är ute efter är att utländska medborgare ska få det ännu svårare. De människor som inte förstår svenska ska få det svårare, men svenska medborgare som begår brott ska inte betala delar av rättegångskostnaderna.

Det följer som vanligt Sverigedemokraternas logik. Är man inte svensk ska man få det svårare i samhället. Är man svensk klarar man sig lite lättare.

Anf. 116 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

I detta replikskifte kan inte Richard Jomshof svara något ytterligare.

Anf. 117 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! Sjukvården och domstolarna har svårt att få språktolkar av tillräckligt hög kvalitet. Det visar inte minst Sveriges Radio, som har gjort en granskning och konstaterat att vården lider brist på auktoriserade tolkar. Behovet av kvalificerade tolkar är stort när det gäller både utländska språk och teckenspråk.

Enligt Domstolsverket förekommer det att förhandlingar måste ställas in på grund av bristande tillgång till kvalificerade språktolkar. Det händer också att förhandlingar får göras om för att tolkningen inte varit tillräckligt bra. Var femte domstol anser att kvaliteten på de tolkar som inte är auktoriserade eller har en sammanhållen grundutbildning ofta är för låg.

Alliansen föreslår att kompetenskraven skärps när det gäller tolkar och översättare som anlitas av domstolar och brottsutredande myndigheter, och om det är möjligt ska alltid en auktoriserad tolk eller översättare anlitas.

Vidare föreslår Alliansen att tystnadsplikt införs för tolkar och översättare som inte är auktoriserade, som anlitas vid en överläggning mellan en misstänkt i brottmål och försvararen eller vid förberedande av den misstänktes försvar. Allt detta är steg i rätt riktning.

Det är också mycket vanligt att barn används som språktolkar när deras föräldrar har kontakt med socialtjänst, sjukvård eller andra myndig-

heter. Många forskare säger att det här är både oetiskt och problematiskt på alla sätt för alla parter och för barnen som tolkar åt sina föräldrar.

Detta är, som sagt, steg i rätt riktning. Det finns väldigt mycket kvar att göra. Kristdemokraterna har talat om att det vore bra om det fanns en myndighet som fick ett sammanhållet ansvar när det gäller tolkning. Det gäller både utländska språk och teckenspråk. Det ska inte spela någon roll vilken hemort man har, vilket hemspråk man har eller vilken funktionsnedsättning man har. Med ett statligt ansvar för tolkning till teckenspråk och utländska språk ser vi större möjligheter till en högre kvalitet för människor som behöver detta.

Med det önskar jag glad sommar och yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

13 § Vårändringsbudget för 2013

*Vårändringsbudget
för 2013*

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU21
Vårändringsbudget för 2013 (prop. 2012/13:99).

Anf. 118 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Vi ska här och nu debattera vårändringsbudgeten. Det är ett av de tillfällen när riksdagen kan ändra i den befintliga budgeten och skjuta till eller dra ifrån pengar beroende på hur den ekonomiska situationen ser ut för tillfället.

I det här ärendet har regeringen föreslagit att man ska dra bort en del pengar från för oss mycket angelägna områden. Därför har vi reserverat oss. Jag vill börja med att yrka bifall till våra reservationer nr 1 och nr 2 i det här ärendet.

Vi anser – och jag tycker att det också bör betraktas som en moralisk grundval i ett samhälle – att man inte ska försvåra för och missgynna de svagaste i vårt samhälle och i vår omvärld. Med det i åtanke är vi uppriktigt oroliga över regeringens förslag till ändringsbudget. Det finns två förslag som slår direkt mot de svagaste i vårt samhälle och i vår omvärld.

Det första är anslaget till personligt ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning. Här föreslår regeringen att det anslaget inte bara ska kunna användas till att rekrytera människor som personliga ombud, utan det ska även kunna användas till vissa administrativa kostnader. Hur mycket administrativa kostnader det här kommer att gå till och hur mycket som kommer att tas från de personliga ombuden är oklart, och därför tycker vi att underlaget är för dåligt. Regeringen har inte presenterat ett tillräckligt underlag för att vi ska kunna fatta beslut om detta.

Vi är oroliga för att den föreslagna nedskärningen medför en risk för att det blir färre personliga ombud för dem som har psykiska problem i vår omvärld – detta eftersom samma mängd pengar ska gå till två olika områden, dels till att rekrytera personliga ombud, dels till administrat-

ionskostnader. Det är ett steg i fel riktning, och vi är därför kritiska till förslaget och reserverar oss mot det.

Det vore välkommet om någon från den borgerliga majoriteten i riksdagen skulle kunna ge ett svar på hur stor andel av denna post som kommer att gå till administrationskostnader, så att vi får ett underlag för diskussion. Än så länge har vi inga siffror som vi kan föra en relevant diskussion om, och det är ett underbetyg till Sveriges riksdag.

Fru talman! Regeringen har även en annan nedskärning som vi är djupt kritiska mot, och det är att man minskar insatsen för Sveriges internationella bistånd. Det har man gjort i ett antal år, och det är en olycklig inriktning. Vi har varit kritiska hela vägen mot att man har gjort neddragningar på biståndet som man sedan använder för att täcka inhemska insatser.

Nu fortsätter regeringen med samma arbetsmetod. I årets ändringsbudget tar man ytterligare 709 miljoner för att täcka Migrationsverkets kostnader för flyktingmottagning i Sverige. Tillsammans med övriga neddragningar är det över 5 miljarder kronor, eller 13,5 procent, av biståndet som används till migrationsärenden.

Det är djupt olyckligt att regeringen på detta sätt ställer två angelägna områden mot varandra. Vi har en överenskommelse om att vi både ska ha en välvillig migrationspolitik och hjälpa människor som är i nöd runt om i vår värld.

Ett exempel är Syrien, där det pågår ett allvarligt inbördeskrig och där många människor lider svår nöd. Dessa människor måste vi kunna ta emot. Men att ta de resurser som behövs för det från de människor i vår värld som har det absolut svårast och fattigast är minst sagt moraliskt tvivelaktigt.

Att var sjunde biståndskrona tas för att täcka kostnader för migrationspolitiken är orimligt. Särskilt orimligt är det att under löpande budgetår minska biståndet eftersom det förändrar förutsättningarna för myndigheterna och tvingar dem att ändra i redan inledda biståndsprojekt.

Vi ser också att regeringens neddragningar får följderna i praktiken runt om i vår värld. Det dras ned på insatser i viktiga sydamerikanska länder, och det senaste jag hörde är att man föreslår att dra in Sveriges bistånd till Burkina Faso. Det är ett fattigt land, hur man än bedömer det, som har en barnadödlighet på 15 procent. Här föreslår regeringen att man ska dra in biståndet. Det är inte rimligt.

Sveriges bistånd spelar en väsentlig roll i vår värld för att lyfta människor ur den allra värsta fattigdomen och rusta länder för en mer hållbar utveckling. Ändå drar regeringen alltmer pengar från biståndsbudgeten till annat än bistånd.

Det borde gå i den motsatta riktningen. De avräkningar som görs från biståndet borde minskas, vilket vi har budgeterat för i vår budget.

Regeringen har också tagit pengar från biståndsbudgeten till andra insatser, till exempel till klimatbistånd och till att driva ambassader runt om i vår värld. Sammantaget har närmare 25 procent av biståndsbudgeten tagits, och man börjar närma sig skammens gräns på 0,7 procent av nationalintäkterna.

Sverige blir ett dåligt föredöme för omgivande länder. Vi har tagit beslutet att biståndet ska ligga på 1 procent av nationalinkomsterna. Urholkar vi det steg för steg är vi en dålig förebild för andra länder. I stället

borde vi tvärtom stå upp för våra principer och kräva att de ska gälla och att också andra länder ska respektera dem.

Det är väl känt att Moderaterna tyvärr står bakom att det räcker med sju tusendelar av statens inkomster och att det är gränsen för vad de tycker är rimligt att avsätta till biståndet.

Vad tycker de andra borgerliga partierna som tidigare har stått upp för biståndsprincipen och för att 1 procent är en rimlig nivå på avsättningen till biståndet, till exempel Folkpartiet och Kristdemokraterna? I denna debatt finns möjligheten att stå upp för vad man tycker är rimligt i biståndspolitik.

Vad säger ni? Räcker det med att avsätta 0,7 procent till biståndet, eller är det 1 procent som gäller? Om det är 1 procent ska det inte vara bara på papperet, utan då ska 1 procent gå till biståndsinsatser runt om i vår värld. Så är det tyvärr inte i dag, och det är oacceptabelt.

(forts. 15 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU21 Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt

Punkt 2 (Skyddstid och översyn av upphovsrätten)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

271 för utskottet

38 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 99 M, 19 FP, 21 C, 16 SD, 16 KD

För res. 1: 22 MP, 16 V

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU22 Riksrevisionens rapport om administration i strukturfondsprojekt

1. utskottet

2. res. (MP, S, V)

Votering:

170 för utskottet

137 för res.

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 19 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD

För res.: 100 S, 22 MP, 15 V

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

NU24 Granskning av grönbok om klimat- och energipolitiken till 2030

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (S, MP, V)

3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen res. 2 (SD)

Förberedande votering:

139 för res. 1

16 för res. 2

154 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

155 för utskottet

138 för res. 1

16 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 19 FP, 21 C, 16 KD

För res. 1: 100 S, 22 MP, 16 V

Avstod: 16 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

AU11 Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna m.m.

Punkt 2 (Föreskrifter med straffsanktion)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

193 för utskottet

116 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 16 SD, 16 KD

För res. 1: 100 S, 16 V

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Punkt 4 (Arbetsmiljöverket)

1. utskottet

2. res. 3 (SD, V)

Votering:

277 för utskottet

32 för res. 3

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 99 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 16 KD

För res. 3: 16 SD, 16 V

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Punkt 5 (Förebyggande arbetsmiljöarbete)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

171 för utskottet

138 för res. 4

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 19 FP, 21 C, 16 SD, 16 KD

För res. 4: 100 S, 22 MP, 16 V

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Punkt 7 (Arbetsolyckor)

1. utskottet

2. res. 6 (S, V)

Votering:

194 för utskottet

115 för res. 6

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 99 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 16 SD, 16 KD

För res. 6: 99 S, 16 V

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Kenneth G Forslund (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 16 (Kränkande särbehandling i arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 13 (V)

Votering:

293 för utskottet

16 för res. 13

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 99 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 16 SD, 16 KD

För res. 13: 16 V

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU12 Etablering av utrikes födda genom företagande

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

293 för utskottet

16 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 99 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 16 V, 16 KD

För res.: 16 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

JuU23 Tolkning och översättning i brottmål

Punkt 1 (Tolkning och översättning i brottmål)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

293 för utskottet

16 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 99 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 16 V, 16 KD

För res. 1: 16 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Punkt 2 (Förbättra kvaliteten på tolkningen vid domstolar)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

171 för utskottet

138 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 M, 19 FP, 21 C, 16 SD, 16 KD
För res. 2: 100 S, 22 MP, 16 V
Frånvarande: 12 S, 8 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 4 SD, 3 V, 3 KD

Prot. 2012/13:124
17 juni

15 § (forts. från 13 §) **Vårändringsbudget för 2013** (forts. FiU21)

*Vårändringsbudget
för 2013*

Anf. 119 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! UNHCR, FN:s flyktingorgan, bedömer att det i dagsläget i hela världen finns 43 miljoner flyktingar. Ungefär 15 miljoner av dem är direkt beroende av UNHCR:s stöd.

UNHCR:s budget för 2012, alltså i fjol, uppgick till lite drygt 2,2 miljarder dollar. Det är ungefär lika mycket pengar som vi i Sverige i år använder till statsbudgetens utgiftsområde 13 Integration.

För bara någon vecka sedan gick FN ut med den största appellen, den största vädjan, om krisstöd i organisationens historia. 5,2 miljarder dollar behövs för att hjälpa nödlidande i Syrienkonflikten. Av dessa behövs 1,4 miljarder dollar för hjälp inom Syrien och 3,8 miljarder dollar för hjälp till flyktingar i Syriens närområde, i bland annat Libanon, Jordanien, Irak och Turkiet.

Enligt FN förväntas antalet flyktingar i Syrienkonflikten stiga till 3,5 miljoner före årets slut. Inne i Syrien bedöms 6,8 miljoner människor behöva FN:s stöd.

FN:s matprogram, World Food Program, uppger att man från och med september behöver ungefär 36 miljoner dollar per vecka för verksamheten i Syrien. I dagsläget finns ett underskott i den finansieringen på 725 miljoner dollar.

I detta läge bedömer den svenska regeringen det som nödvändigt att ta 709 miljoner kronor, ca 108 miljoner dollar, från stödet till FN:s organisationer och använda dem i flyktingmottagningen inom Sverige. Motiveringen ska vara det ökade asyltrycket på Sverige, inte minst från Syrien.

I den senaste uppdateringen på Migrationsverkets hemsida kan man nu på morgonen läsa att hittills i år, 2013, har 4 022 individer med sitt ursprung i Syrien sökt asyl i Sverige.

Fru talman! Att regeringen nu återigen i efterhand måste skjuta till mer pengar till den havererade invandringspolitiken är väl ingen förvånad över. Det är numera mer regel än undantag att så sker. Det blir resultatet om man sätter bocken som trädgårdsmästare, eller i detta fall Miljöpartiet.

Västvärldens slappaste asylregler, kombinerade med en alltför generös tillämpning av regelverket, får dessa följder. Det skapar incitament att ta sig förbi ett tiotal nationsgränser och att på vägen passera ett tiotal möjliga asylländer, samtliga demokratier och en majoritet medlemmar av EU, för att kunna söka asyl i just Sverige.

Resurser ska nu tas från viktiga FN-organ för att klara det ökade asyltrycket – just dessa 4 022 asylsökande. Samtidigt lämnas miljoner och åter miljoner nödlidande åt sitt öde.

Fru talman! Svensk flyktinghjälp är ett gigantiskt politiskt misslyckande. Svensk flyktinghjälp är ett gigantiskt ekonomiskt misslyckande.

Men, fru talman, svensk flyktinghjälp är framför allt en gigantisk humanistisk och medmänsklig katastrof.

Sverigedemokraterna ökade redan i sitt höstbudgetalternativ för 2013 anslagen till FN:s flyktingorgan UNHCR med totalt 5,5 miljarder under budgetperioden, jämfört med regeringens anslag. Det gjorde vi just för att kunna hjälpa fler flyktingar i krishärdars närområden. För de nödställda i Syrien, enligt FN 6,8 miljoner människor, eller för flyktingarna i Syriens närområde, enligt FN snart 3,5 miljoner, hade naturligtvis en sverigedemokratisk flykting- och biståndspolitik varit mycket bättre. Möjligtvis finns det i Sverige 4 022 asylsökande och några hundra riksdagsmän som inte håller med om den beskrivningen.

Sverigedemokraternas utgångspunkt är att det är betydligt mer effektivt att hjälpa människor i nöd på plats, i deras hemländer eller i närområdet, än att låta ett relativt litet antal invandra till Sverige och ta del av svenska förmåner. Varje satsad skattekrona gör avsevärt större nytta på plats i närområdet än vad samma krona gör i Sverige. Därför bör inte biståndet minskas för att finansiera kostnader för flyktingmottagningen i Sverige.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation, alltså reservation 3.

Anf. 120 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Det är första gången under den här mandatperioden, och faktiskt på många år, som jag står i talarstolen med anledning av en vårändringsbudget. Vi har nämligen en principiell inställning att vårändringsbudgeten är regeringens budget för att justera den politik som de redan har lagt fram och som redan är beslutad i kammaren.

I år fick vi göra ett undantag just på grund av de stora neddragningarna av biståndet under pågående budgetår. Jag tycker att det är väldigt allvarligt, och det drabbar många väldigt utsatta människor hårt. Den trend vi har sett under en allt längre tid, nämligen att regeringen tar från biståndet och för över pengarna till flyktingmottagandet här hemma, tycker vi är ett sätt att ställa människa mot människa. Det handlar om utsatta människor som absolut inte borde behandlas på det sättet.

Vi har varit stolta över att vara en nation som har haft ett enprocentsmål. Det målet verkar regeringen tyvärr inte försvara längre, utan den backar tillbaka till den överenskommelse man har gjort i andra internationella forum. Vi kan alltså inte längre vara lika stolta över den biståndspolitik vi har bedrivit – inte när det gäller enprocentsmålet och tyvärr många gånger inte heller när det gäller innehållet i de olika utspel biståndsministern har gjort.

Till skillnad från Sverigedemokraterna tycker Vänsterpartiet att man inte ska ställa människa mot människa. De flyktingar och asylsökande som kommer hit ska få ett värdigt mottagande och kunna genomgå en rättssäker process för att få sin sak prövad i enlighet med de konventioner som finns på området. Vi står för en human flyktingpolitik och tycker att vi har plats för fler i vårt land. Vi tycker också att vi ska ta emot dem på det bästa sätt vi någonsin kan.

Sverigedemokraternas utökning av biståndsbudgeten handlar framför allt om att de inte vill att människor på flykt ska komma hit. De människorna är inte deras problem, utan de stänger sina hjärtan eftersom det är människor som är födda i ett annat land.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till den reservation vi har gemensamt med Miljöpartiet, nämligen reservation 2.

Prot. 2012/13:124
17 juni

Anf. 121 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Vi betraktar vårändringsbudgeten i första hand som regeringens möjlighet att göra förändringar i sin egen budget, alltså den budget riksdagen beslutade om före jul. För riksdagens oppositionspartier gäller att man bör hålla sig till den praxis som har utvecklats om att det bara är på de områden där regeringen har öppnat för förändringar som man själv kommer med skarpa förslag.

Däremot har vi i vårt alternativ till vårbudget pekat på hur en vårändringsbudget *borde* se ut. I ett läge med över 400 000 arbetslösa, en ungdomsarbetslöshet som biter sig fast och en växande långtidsarbetslöshet inte minst bland unga, där drygt 40 000 har varit utan arbete i mer än sex månader, borde en ändringsbudget förstås innehålla åtgärder för fler jobb. Därför är det märkligt att regeringen väntar med att presentera en sådan politik. Det är olyckligt.

Vi har därför också visat hur regeringen skulle kunna införa statlig stimulans för yrkesintroduktionsjobb redan nu. Stefan Löfven gick i täten för den typen av avtal när han var ordförande i IF Metall. Vi anser att staten borde bidra och skulle kunna bidra tidigare, redan i år, för att fler unga ska kunna komma in på arbetsmarknaden. Det föreslog vi i höstas, och det föreslår vi också nu. Det skulle kunna ge 10 000 unga jobb redan i år. Det är bara att beklaga att man fortsätter att skjuta på den här typen av förslag vecka efter vecka och månad efter månad.

Även när det gäller skolan finns det goda skäl att göra insatser för att hjälpa de ungdomar som lämnar grundskolan med otillräckliga kunskaper. Där hade vi velat se förslag om obligatorisk sommarskola för de tusentals unga som nu lämnar grundskolan utan att kunna komma in på gymnasieskolans nationella program. Det hade varit en viktig investering i de unga människor som behöver det allra bäst. Nu riskerar många i stället att hamna utanför och stanna där. Det är ingen bra situation att försätta tusentals niondeklassare i.

På samma sätt hade vi gärna sett förslag om sommargymnasium på folkhögskola och ett naturvetenskapligt tekniskt basår för att fler unga ska kunna börja studera inte minst till de bristyrken vi ser växa fram trots den höga arbetslösheten.

Trots att regeringen har hamnat rejält snett med sin politik, vilken ju byggde på prognoser från i höstas som regeringen sedan lämnade, är det alltså väldigt begränsade insatser som nu görs när det kommer till ändringsbudgeten. Det innebär att unga människor kommer att få fortsätta att vänta på kunskap och arbete på ett väldigt olyckligt sätt. För alla de missade möjligheter och chanser, vilket drabbar både unga och företag, bär naturligtvis regeringen och de borgerliga ledamöterna i kammaren ett väldigt tungt ansvar.

Anf. 122 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas regeringens proposition om vårändringsbudgeten för 2013 och tre motioner som har väckts med anledning av propositionen. Enligt regeringsformen finns det möjlighet för riksdagen att under budgetåret besluta om nya beräkningar av statens

*Vårändringsbudget
för 2013*

inkomster och om nya eller ändrade anslag, vilket alltså föreslås i propositionen och i betänkandet.

I årets vårändringsbudget föreslås en rad förändringar där de flesta i alla fall i det här sammanhanget är relativt små, även om det också finns någon lite större ändring. Totalt föreslås förändringar i nivån för 46 anslag inom 14 utgiftsområden, varav 39 anslag höjs och 7 anslag sänks. De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till 6,4 miljarder kronor och de föreslagna minskningarna till knappt 748 miljoner kronor. Anslagsförändringarna innebär att anvisade medel ökar med totalt 5,7 miljarder kronor netto.

Av betänkandet framgår också att merparten av de ändringar som föreslås är politiskt odramatiska – med något undantag, vilket vi redan har hört. Jag ska strax återkomma till den frågan, men först vill jag helt kort nämna en annan fråga som har väckt viss uppmärksamhet tidigare.

I samband med att finansutskottet behandlade Riksrevisionens årsredovisning för 2012 uppmärksammades nämligen det faktum att Riksrevisionens totala kostnader hade ökat kraftigt från 2011 till 2012, närmare bestämt med 37,5 miljoner. Med anledning av kostnadsökningarna påpekade vi från utskottet att det är viktigt att Riksrevisionen förbättrar den interna styrningen och kostnadskontrollen så att resurserna används så effektivt som möjligt.

I vårändringsbudgeten finns nu, efter en begäran från Riksrevisionen, ett förslag om en tillfällig anslagskredit till Riksrevisionen på 5 procent. Enligt Riksrevisionen själv pekar den ekonomiska uppföljningen på att utnyttjandet av anslagskrediten inte kommer att överstiga 3 procent. Mot bakgrund av att den höjda anslagskrediten därmed kan betraktas som en säkerhetsåtgärd och att riksdagen nyligen påpekat att Riksrevisionens kostnadskontroll måste förbättras tillstyrker vi Riksrevisionens förslag.

En av de förändringar som föreslås, och som också har föranlett en reservation från Miljöpartiet och Vänsterpartiet och från Sverigedemokraterna – det är olika reservationer dock – gäller utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Här föreslås en minskning av anslaget med 709 miljoner kronor från knappt 31,2 till knappt 30,5 miljarder kronor, alltså motsvarande ungefär 2 procent av utgiftsområdet.

Skälet till detta är att pengarna flyttas till utgiftsområde 8 Migration för att täcka delar av de ökade kostnader som uppstår där, bland annat mot bakgrund av händelserna i Syrien. Där gör regeringen bedömningen att fler personer än tidigare kommer att söka asyl här.

Detta är i sak inget konstigt. Sedan tidigare ligger en del av de kostnader som räknas in i biståndsramen just som kostnader för asylsökande. Det är helt i enlighet med den definition som OECD:s biståndskommitté har gjort av vilka kostnader som får klassas som bistånd.

Enligt denna definition, alltså från OECD:s biståndskommitté, kan kostnader för flyktningmottagande och försörjningskostnader för flyktingar under de första tolv månaderna klassificeras som bistånd. Flertalet av de OECD-länder som ger bistånd gör liknande avräkningar från biståndsmedlen. Det är alltså ingen minskning av biståndsbudgeten i sig, utan det är en flytt av pengar från en typ av bistånd till en annan.

I sammanhanget är det viktigt att säga att Sverige faktiskt är en av få biståndsgivande nationer som lever upp till den internationella överenskommelsen om att avsätta 0,7 procent av bruttonationalinkomsten till

internationellt bistånd. Sverige gör det dessutom med god marginal. År 2011 avsatte Sverige 1,02 procent av bruttonationalinkomsten till utvecklingsbistånd. Det var en nivå som endast Norge och Luxemburg nådde upp till. För 2012 var nivån något lägre, 0,99 procent av bni. Vilken nivå det stannar på i år återstår att se beroende på vad bni landar på, men det ser ut att kunna bli på ungefär samma nivå för 2013, eller till och med något högre.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 123 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att bemöta någonting som Jonas Jacobsson Gjörtler sade i sitt anförande, att det här inte innebär någon minskning av biståndspengarna. Hur man än ser på saken är det svårt att argumentera för att det inte skulle tas pengar från biståndet. Självklart minskar Sveriges biståndsinsatser när man tar mer och mer pengar från biståndsbudgeten, pengar som är tänkta att användas till insatser i fattiga länder för att minska fattigdomen och som nu i ökande omfattning går till helt andra insatser, till exempel att ta emot flyktingar i vårt eget land. Det är väl bara att slå fast att så är det. Det är inget som vi behöver argumentera kring, utan det är en ren självklarhet.

Jag vill komma till en annan fråga. Det handlar om hur vi ser på de avräkningar som görs från det svenska biståndet till diverse olika insatser. Att ta emot flyktingar är ett sådant område. Det har även tagits pengar till att driva ambassader och för att finansiera klimatinsatser som vi har lovat ska vara additionella och alltså inte en del av biståndet. Ändå tas det från biståndet. Sammantaget är det så att vi nu närmar oss den skammens gräns som Jonas Jacobsson Gjörtler nämnde själv i sitt anförande, nämligen 0,7 procent av bruttonationalinkomsten.

Min fråga är egentligen varför det är så viktigt för Moderaterna att skära ned på just biståndsbudgeten. Som Jonas Jacobsson Gjörtler själv säger tillförs en hel del pengar till andra områden i den här tilläggsbudgeten, drygt 6 miljarder kronor. Ändå är det så viktigt att ta bort dessa 700 miljoner. Det känns snarast som att det är en ideologisk lösning vid att vad som än händer ska man ändå ta pengar från biståndet för olika finansieringsinsatser.

När det går att tillföra pengar till andra områden, varför är det så viktigt för Moderaterna att se till att pengar försvinner från biståndsverksamhet?

Anf. 124 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Jag tror att vi kan vara överens om att vi är oöverens om hur vi ska se på biståndet. Min och vår syn på det hela är att biståndet kan se ut på många olika sätt. Bistånd kan inte bara ges i en form, utan man kan ha biståndsgivning på flera olika sätt. Den åsikten delar OECD:s biståndskommitté. En form av bistånd är att ta emot flyktingar. Man kan räkna in flyktingmottagande under de första tolv månaderna som bistånd. Det är klart att det i högsta grad påverkar situationen i problemområden i världen när vi kan agera även på hemmaplan och ta emot flyktingar, som det handlar i det här fallet.

Jag tycker inte att man kan säga att det handlar om antingen eller, utan det är viktigt att göra både och. Från svensk sida är vi ganska duk-

tiga på att göra både och. Vi tar stort ansvar för att ge bistånd på plats ute i världen och att ta ett ansvar här hemma och hjälpa de människor som kommer hit från krigsdrabbade områden.

Jag delar inte riktigt Per Bolunds uppfattning att det här ska ses som en minskning av biståndsbudgeten, utan det är en omflyttning från en typ till en annan.

Anf. 125 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Kontentan blir ändå att man sätter olika svaga människor i vår omvärld mot varandra. Man tar pengar från fattigdomsbekämpning som går ut på att ge människor mat för dagen och garantera den mest basala nivån av skydd, husrum och liknande och som Sverige verkligen borde stå upp för på alla sätt och vis. I stället används biståndet till insatser som vi kan finansiera med andra medel.

Vi i Miljöpartiet har visat i våra budgetförslag att det går att värna människovärdet och att inte ställa människor mot varandra på så sätt som tyvärr regeringen gör. Vi har avsatt pengar i vår budget för biståndsverksamhet. Vi för tillbaka pengar som regeringen har avräknat. Vi har dessutom pengar för klimatinsatser i fattiga länder som inte tas från biståndet utan som tvärtom är en egen budgetpost i Miljöpartiets budget.

Vi tycker att det är otroligt sorgligt att regeringen hela tiden väljer att ta pengar från en grupp fattiga runt om i vår omvärld som verkligen behöver stöd. Som jag var inne på drar regeringen enligt ett förslag in stödet från Burkina Faso, som är ett land med 15 procents barndödlighet och där det är helt uppenbart att man knappast behöver mindre pengar utan mer pengar. Ändå väljer regeringen att fortsätta att skära.

Om de här avräkningarna var på en låg nivå skulle man kanske kunna acceptera dem, men nu börjar de här avräkningarna nå nivåer som är rent pinsamma för Sverige. Vi närmar oss skammens gräns på 0,7 procent. Sverige är det land i världen som avräknar allra mest från biståndet, drar bort allra mest resurser från biståndet. Det tycker jag är en liga som vi inte borde kämpa i. Tvärtom borde vi stå upp för att det beslut som har tagits i riksdagen följs och att den princip som vi har om att 1 procent av vår bni ska gå till bistånd värnas, inte urholkas på det sätt som regeringen gör.

Jag måste fråga Jonas Jacobsson Gjørtler om han inte tycker att det är lite pinsamt att Sverige, som enligt våra beslut ska vara ett föredöme internationellt sett och avsätta mest pengar, nu framstår som ett medelmåttigt land när det gäller bistånd.

Anf. 126 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Nej, den principen urholkas inte, utan vi håller kvar biståndet på ungefär samma nivå som tidigare. Det här är en flytt från en post till en annan. Även om man skulle göra en räkneövning på det sätt som Per Bolund förordar och inte räkna med de här insatserna landar vi ändå på en nivå som ligger runt 0,9 procent, alltså en bra bit över 0,7. Sverige är fortfarande ett föredöme även om man skulle välja att bortse från den del av biståndet som Per Bolund av någon anledning tycker inte borde räknas in. Det är inte en uppfattning som delas av till exempel OECD. Det är en allmän definition där det ska räknas in. Då landar vi på runt 1 procent, sannolikt strax över.

Utvecklingen har gått tydligt i positiv riktning med tanke på hur biståndsbudgetarna har sett ut sedan början av 2000-talet. Biståndet var på en betydligt lägre nivå tidigare; det har legat någonstans kring strax över 0,7 eller 0,8 procent. Efter det att alliansregeringen tillträdde 2006 har det legat runt 1 procent, ibland något under, ibland något över. Vi håller oss kring den nivå som det är sagt att vi ska ha.

Om man som Miljöpartiet går fram med kraftiga skattehöjningar är det väldigt enkelt att säga att det finns mer pengar till allting. Om man belastar folk med kraftigt höjda skatter har man mer pengar till allting. Vi har valt en annan väg, där vi tror på andra prioriteringar. Vi tror att det inom biståndet finns plats och utrymme att både ge hjälp på plats ute i världen och ta emot dem som behöver hjälp här.

Anf. 127 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att beröra den kanske största utgiftsökningen i vårändringsbudgeten, nämligen EU-avgiften som för Sveriges del har ökat med mer än 10 procent som ett resultat av regeringens oförmåga att budgetförhandla i EU. Det kan vi lämna därhän, men jag vill ändå markera att det är ett faktum.

Det som jag återigen vill vända mig emot är att ni tar 709 miljoner kronor från FN – pengar som man i det här läget behöver mer än någonsin – för att lägga, som du själv säger, på asylmottagningen i Sverige för det ökade asyltrycket från framför allt Syrien. Jonas Jacobsson Gjørtler använde själv de orden. Det är 4 022 asylsökande från Syrien hittills i år.

Jag kan inte annat än undra om det är kostnadseffektivt och väl använda svenska skattepengar. FN uppger att lite drygt 10 miljoner människor – alltså betydligt fler än Sveriges hela befolkning – behöver deras stöd i det här läget i och kring Syrien. De har angett att den summa de behöver är 5,2 miljarder dollar. Då anser ni att det är påkallat att i det här läget ta 709 miljoner kronor från just FN för att klara asylmottagningen av de 4 022 individerna. Till vilken kostnad? Min enkla matematik säger att de 709 miljonerna, med hänvisning till behovet av 5,2 miljarder dollar, hade räckt till 200 000 människor i området i och kring Syrien. Är det väl använda pengar, Jonas Jacobsson Gjørtler?

Anf. 128 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Jag säger som jag sade i det tidigare replikskiftet att jag tror att det är viktigt att vi från svensk sida ska kunna göra både och. Det handlar inte om antingen eller. Det handlar inte om att vi måste välja. Vi måste klara av att både göra internationella insatser på plats där det behövs och ta emot människor som kommer hit och behöver hjälp. Vi vet att den springande punkten och det stora problemet för er sverigedemokrater är att ni vill stänga dörren för de människor som kommer hit. Ni vill dra in pengarna så att dessa människor inte ska få den hjälpen.

Det kan också låta som att Sverigedemokraterna tycker att bistånd är något som man kan satsa hur mycket som helst på, men faktum är att i ert budgetförslag föreslår ni att vi ska dra ned biståndsbudgeten till 0,7 procent redan 2014.

Vad ni egentligen säger är att vi ska stänga dörren för dem som kommer hit samtidigt som ni vill dra ned biståndsbudgeten, så det fagra

talet tycker jag inte riktigt stämmer överens med de förslag som ni har lagt fram i verkligheten.

Sedan har jag uppgiften att det är 9 900 syrier som har sökt asyl i Sverige sedan januari 2012. Det handlar inte bara om människor som flyr från Syrien, även om det är det som är allra mest på agendan just nu.

Den viktiga principen här är att i Sverige ska vi vara stolta över det stora bistånd som vi trots allt klarar av att leverera, och som vi har kunnat leverera även i tider av stor finansiell kris runt om i världen. När de flesta länder måste spara och dra in på allting kan vi både hjälpa människor som kommer hit och göra insatser ute i världen på plats. Det är något som jag tycker att vi ska vara stolta över. Det är möjligt att Sverigedemokraterna inte delar den bilden. Det är i så fall bara att beklaga.

Anf. 129 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Först och främst: Ja, vi skär ned i utvecklingsbiståndet. Utvecklingsbistånd och katastrofbistånd är, som Jonas Jacobsson Gjörtler vet, helt skilda saker.

Utvecklingsbistånd är något som historiskt sett i Sverige har gått till att stötta diktaturer i Afrika, Mellanamerika och Asien, inte sällan socialistiska sådana, med mycket klen resultat. Där gör vi våra nedskärningar, men inte på katastrofbiståndet och inte på det bistånd som går till nödställda. Tvärtom budgeterar vi för innevarande budgetperiod 5,5 miljarder mer än alliansregeringen. De 5,5 miljarderna i det läge då vi vill ge UNHCR mer än alliansregeringen hade motsvarat 16 procent av det behov som finns i dagsläget i och kring Syrien, enligt den appell som har skickats ut. Det hade räckt till 1,6 miljoner människor, enligt beräkningarna.

Jonas Jacobsson Gjörtler säger att det går att göra både och. Ja, det kanske går. Inte ens i vår värld stänger vi helt dörren för flyktingar, även om Jonas Jacobsson Gjörtler vill påskina det eftersom det blir enklare för honom att debattera med den typen av retorik. Men det är inte så att du kan göra de 709 miljoner kronorna till 1 418 miljoner kronor, utan du har 709 miljoner som du ska använda på bästa sätt för skattebetalarna men framför allt för de nödställda i världen. Då vill jag att du förklarar för mig hur du kan komma fram till att de effektivast används för 4 022 asylsökande i Sverige när samma pengar räcker till 200 000 hjälpbehövande i och kring Syrien.

Anf. 130 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Jag konstaterar till att börja med att Sverige redan är en väldigt stor givare till UNHCR, den fjärde största, så vi gör rätt stora insatser. Vi var också tidigt ute i Syrien och var en av de största givarna av humanitära insatser på plats. Sverige gör alltså väldigt mycket i den delen, vilket är viktigt. Det har jag också understrukit. Men jag tror som sagt att vi ska kunna göra både och. De människor som kommer hit och som flyr från krig, till exempel i Syrien – det kan också vara andra områden, men det är det som är mest aktuellt just nu – behöver få hjälp. Jag tycker att vi ska ta det ansvaret här, och vi klarar av att göra båda delarna.

Det är lite så med matematiken här att om svaret på alla frågor från delar av oppositionen från Vänstersidan är att man kan höja skatten och

ta in en massa extra pengar så räcker det till allting, finns ett motsvarande svar från Sverigedemokraterna som säger att man ska stänga dörren för människor som kommer hit, så ger det en massa pengar över som man kan använda till en massa annat. Jag delar inte den bilden. Jag tror att vi kan ha en balanserad syn på detta, att pengarna, i detta fall för bistånd, räcker till att hjälpa både människor på plats och de som kommer hit.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

16 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2012

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU34
Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2012 (skr. 2012/13:102).

Anf. 131 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Ett tillfälligheternas spel, skulle man lite bryskt kunna benämna kommunsektorns bokslut de senaste åren.

År 2011 bestod tillfälligheten av en sänkt kalkylränta för beräkning av pensionsskulden som påverkade bokslutet negativt. År 2012 stavades tillfälligheten återbetalning från Afa Försäkring, vilken påverkade bokslutet positivt och gav det rekordhöga resultatet 19 miljarder kronor. Till dessa tillfälligheter ska läggas de tillfälliga statsbidragen på 20 miljarder som infördes under krisåret 2009 och även 2010 men som nu har dragits tillbaka med motiveringen att krisen faktiskt är över.

Detta spel av tillfälligheter får kommuner och landsting att pendla mellan hopp och förtvivlan, men framför allt försvåras de långsiktiga planeringsförutsättningarna som krävs för att klara de demografiska utmaningar som väntar runt hörnet.

Ett resultat på 19 miljarder borde få kommunal- och landstingsråden att jubla av glädje, men man håller sig för skratt. Pengar av tillfällig karaktär omvandlas inte till fler lärare i skolan eller mer bemanning inom sjukvården, trots de ökade behoven.

Fru talman! Den välfärd som finansieras av kommuner och landsting är av stor betydelse för hela vår ekonomi och arbetsmarknad, men statens påverkan gentemot kommunsektorn spelar också roll.

Förra året fick kommunsektorn sammanlagt 132 miljarder i statsbidrag. Av dessa var 50 miljarder specialdestinerade. Trots att statsbidragen utgör en mindre del av kommunsektorns totala intäkter märks ett minskat anslag med 7 miljarder, som blev fallet mellan åren 2011 och 2012.

När regeringen drar tillbaka statsbidrag tvingas allt fler kommuner och landsting att höja skatten för att nå målen om en anständig kvalitetsnivå i skolan, vården och omsorgen. Det visar hur skört det faktiska ekonomiska utrymmet är i kommunsektorn.

De senaste fem åren har närmare hälften av landets kommuner inte lyckats nå målet om det som vi kallar god ekonomisk hushållning, det vill säga ett överskott på 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Bara fyra landsting nådde ända fram. Det spretar betänkligt,

Prot. 2012/13:124
17 juni

Vårändringsbudget
för 2013

Utvecklingen inom
den kommunala
sektorn 2012

främst mellan storstadskommuner och kommuner i glesbygd, men även mellan de olika landstingen. Därför är det oerhört viktigt att förändringar av det kommunala utjämningsystemet snarast kommer på plats, men någon proposition från regeringen har vi ännu inte sett skymten av.

Fru talman! Att enbart låta krassa siffror illustrera den kommunala sektorns tillstånd ger vare sig en uttömmande eller rättvisande målbild av läget. Vad döljer sig bakom siffrorna? Hur har verksamheterna egentligen utvecklats?

Enligt regeringens skrivelse har andelen genomförda läkarbesök inom sju dagar ökat, och det är positivt, liksom de minskade väntetiderna inom specialistvården och att fler har beviljats hemtjänst. Men sedan är det ganska dyster läsning. Förutom att statsbidraget har minskat med 7 miljarder har det långvariga biståndsmottagandet ökat, tillgängligheten för barn och unga med psykisk ohälsa försämrats och barngrupperna i förskolan blivit större, och dessutom går färre elever i gymnasieskolan nu ut med fullständig betyg.

Det här, fru talman, är en mycket oroväckande utveckling som inte enbart kan belastas ansvariga inom kommuner och landsting. Staten, det vill säga regeringen, spelar en viktig roll och påverkar onekligen utfallet. Det märks inte minst när det gäller de många övervältringar som nu sker från staten till kommunsektorn där finansieringsprincipen har lämnats därhän.

Finansieringsprincipen, fru talman, innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga uppgifter. Det mest påtagliga exemplet är arbetsmarknadspolitiken. I ett läge där jobbpolitiken har havererat, trygghetssystemen dramatiskt försämrats och arbetslösheten rakat i höjden tvingas kommunerna träda in som räddare i nöden.

Inte nog med att skatteunderlaget har försämrats – sedan 2007 har antalet långvariga socialbidragstagare ökat med 25 procent. Mer än var fjärde bidragsmottagare anger arbetslöshet som den främsta orsaken till att de behöver bidrag.

Kommunernas nota för socialbidrag landade på drygt 11 miljarder förra året. Det är pengar som skulle förstärka skolan och förbättra vården och äldreomsorgen men som i stället får täcka upp för regeringens tillkortakommanden inom det arbetsmarknadspolitiska området. Dessutom satsar de allra flesta kommuner egna medel på arbetsmarknadsåtgärder, totalt 3 miljarder, enligt uppskattningar från SKL, utan att bli kompenserade med en enda krona.

Samtidigt, fru talman, visar den statliga årsredovisningen att statens utgifter för arbetsmarknadspolitiken blev 4 miljarder lägre än budgeterat. Det är pengar som nu skickas tillbaka till Anders Borg. Detta sker i Sverige där 428 000 människor går arbetslösa. Staten sparar och låter kommunerna betala.

Fru talman! I skrivelsen påstås att det genomsnittliga meritvärdet för elever i grundskolan har ökat, dock med brasklappen att det nog beror mer på betygsinflation än på någon faktisk kunskaphöjning. Internationella studier visar de facto att svenska elever tappar i kunskaper, främst i läsförståelse och i matematik. Vi socialdemokrater är djupt oroad över den utvecklingen. Regeringen lovade att kunskapsresultaten skulle höjas men har misslyckats även där.

Oroande är samtidigt att allt fler ungdomar går ut gymnasieskolan utan fullständiga betyg. I var tionde kommun var det bara sex av tio elever som fick slutbetyg från gymnasiet förra året, och det är främst elever från studieovana hem som inte får slutbetyg. Det här duger inte. Som lök på laxen kommer regeringen att skära bort ytterligare resurser motsvarande 2 500 lärare. Hur politiskt begåvat är det, fru talman, i tider när en gymnasieexamen är ett absolut måste för att över huvud taget komma in på arbetsmarknaden? 2 500 lärare gör skillnad, och det inser kommunerna och försöker täcka upp med egna medel för att rädda det som räddas kan. Det här är ännu en statlig besparing som hamnar i knät på kommunerna.

Fru talman! Det är också av intresse att utvärdera vilken träffsäkerhet de specialdestinerade statsbidragen har haft, det vill säga de här 50 miljarderna. Men några sådana utvärderingar finns inte att hitta, trots påpekanden från utskottet. Statskontoret fick i fjol uppdraget att granska de riktade bidragen men konstaterade att det var svårt att göra, eftersom det saknas bra utvärderingsmetoder, och regeringen tycks nöja sig med den förklaringen.

Ingen vet om de miljarder som anslogs för fem år sedan till läsa-skriva-räkna-satsningen inom grundskolan har haft effekt på elevernas resultat, för den frågan har aldrig ställts. Ingen vet, fru talman, om miljarderna som anslogs till lärarlyftet eller till matematiksatsningen har haft effekt på elevernas resultat. De frågorna har aldrig ställts.

Det här är högst anmärkningsvärt. Skattemedlens effekter måste alltid kunna utvärderas, oavsett om de är generella eller specialdestinerade. Metoder går att utveckla.

Fru talman! Är det tillfälliga statsbidrag som skjuts till det ena året och dras tillbaka ett par år senare som landets kommuner och landsting även fortsättningsvis kommer att få planera utifrån? Är det tillfälliga återbetalningar av typen Afaförsäkringspengar som ska få kommunal- och landstingsråden i landet att hämta andan även framledes? Är det tillfälligheternas spel som är kompassen in i framtiden mot de stora utmaningar som Sveriges kommuner och landsting står inför och som kommer att ställa allt högre krav på välfärden?

Fru talman! Stabilitet, långsiktighet och likvärdighet är de spelregler som krävs för att garantera hela svenska folket hög kvalitet i skola, vård och omsorg. Men det kräver en regering som tar sitt fulla ekonomiska och politiska ansvar över arbetsmarknadspolitiken och andra statliga åtaganden och som inte vältrar över ansvaret på kommunsektorn utan en enda krona i medskick.

(Applåder)

Anf. 132 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! Det här betänkandet handlar alltså om regeringens årliga skrivelse med en redogörelse för verksamheten i kommuner och landsting och hur den har utvecklats de senaste åren.

Redovisningen av den kommunala ekonomin innefattar i huvudsak resultatutvecklingen för kommuner och landsting, sysselsättningsutvecklingen samt utvecklingen av statliga bidrag till den här sektorn. Redovisningen av utvecklingen i den kommunala verksamheten omfattar i första hand de obligatoriska verksamheterna inom skola, vård och omsorg.

Redovisningen avser i huvudsak förhållandena till och med verksamhetsåret 2012.

Fru talman! Inledningsvis kan det kanske vara klokt att påminna om det som vi alla vet, nämligen att vi har ett tydligt kommunalt självstyre här i Sverige som är reglerat i grundlagen. Det innebär att det är politiker i lokala och regionala folkvalda församlingar som har friheten och ansvaret att utforma verksamheterna på det sätt som de finner bäst utifrån de behov och förutsättningar som gäller på varje plats.

Det innebär en begränsning när det gäller vilka beslut som kan fattas av oss här i riksdagen rörande det som är kommunernas och landstingens ansvar. Det innebär också att debatter och mer detaljerade och konkreta diskussioner om verksamheterna naturligtvis i första hand måste föras lokalt, medan vi här får hålla oss på en mer övergripande nivå.

Låt oss då gå in på den ekonomiska delen. För 2012 redovisade kommunsektorn ett rekordhøgt resultat med ett plus på 19 miljarder kronor. Detta berodde dock till stor del på tillfälliga intäkter i form av återbetalning av premier som tidigare betalats in till Afa Försäkring. Det handlar om drygt 11 miljarder. Även om man räknar bort den posten har resultatet förbättrats med ungefär 1 miljard.

Det råder naturligtvis viss spridning i resultaten mellan olika kommuner och landsting. Man kan dock konstatera att 271 av 290 kommuner, 93 procent, når ett positivt resultat eller nollresultat. Samma sak gäller för 17 av 20 landsting, alltså 85 procent av landstingen.

Sedan 2006 har Alliansen arbetat aktivt för att stärka välfärden och säkerställa hög kvalitet och god tillgänglighet. Genom en ansvarsfull ekonomisk politik har vi från Alliansens sida trots krisen kunnat öka resurserna till den svenska välfärden. Totalt i alla kommuner och landsting, oavsett politisk majoritet, har resurserna till välfärdstjänster ökat med 100 miljarder sedan 2006. Totalt har nivån på statsbidrag till kommunsektorn under samma period ökat med drygt 23 miljarder kronor, inklusive de tillfälliga stöd som getts under finanskrisen.

Eftersom Sverige är ett litet, öppet och handelsberoende land påverkas vår ekonomi i hög grad av händelser i vår omvärld. Till följd av finanskrisen föll bnp kraftigt under 2009, vilket fick direkta effekter på hela ekonomin, även inom kommun- och landstingssektorn. Efter viss återhämtning i ekonomin under 2010 och 2011 ser vi att den svenska ekonomin åter har bromsat in.

Verksamheten i kommuner och landsting är högt prioriterad av regeringen eftersom dessa ansvarar för den offentligt finansierade välfärd som vi alla vill värna om. Inom sjukvården finns en särskild kömiljard som används för att korta köerna och göra sjukvården mer tillgänglig, vilket också har fungerat. I stort sett samtliga landsting fick dela på dessa pengar under 2012.

Under perioden 2012–2014 satsar vi 360 miljoner kronor på att utveckla vårdvalssystemet, där framför allt specialistvården och sammanhållna vårdkedjor prioriteras. Inom primärvården har antalet vårdcentraler ökat samtidigt som öppettiderna blivit mer generösa.

Mellan 2011 och 2014 satsas drygt 4 miljarder på att få vård och omsorg om de mest sjuka äldre att fungera bättre. För att stärka kompetensen och utvecklingsmöjligheterna för dem som arbetar i äldreomsorgen har Omsorgslyftet och en nationell satsning på enhetschefer införts.

För att förstärka kommunsektorn under krisen föreslog regeringen i den ekonomiska vårpropositionen 2009 ökade statsbidrag på hela 17 miljarder under perioden 2010–2012. Syftet med det extra stödet var att mildra effekterna av konjunkturedgången och att säkerställa att välfärden skulle kunna upprätthållas. Sedan den 1 januari i år finns möjlighet för kommuner och landsting att själva genom kommunala utjämningsreserver utjämna intäkter över tid. Det ger möjlighet att spara pengar under goda år för att användas i kristider.

Statsbidragen uppgick till ungefär 132 miljarder kronor under 2012. I detta ingår både de generella statsbidragen och de specialdestinerade statsbidragen. Sammantaget handlar det om i storleksordningen 19 procent, alltså nästan en femtedel av kommunsektorns intäkter. De generella bidragen uppgick till 82 miljarder och de specialdestinerade bidragen till nästan 50 miljarder. Här förtjänar det att påpekas att de specialdestinerade bidragen fortsätter att öka under 2013 och 2014 bland annat till följd av de reformer som sker inom migrations- och utbildningsområdena.

I de nämnda beloppen ingår anslaget för kommunalekonomisk utjämning med ungefär 82 miljarder kronor. Det är en liten minskning jämfört med tidigare år eftersom den tillfälliga höjning av bidraget som tidigare funnits nu har upphört. Det är ändå värt att nämna, tycker jag, att utjämningsystemet faktiskt huvudsakligen finansieras med statliga pengar. Sex kommuner av 290 och ett landsting av 20 betalar till systemet. I övrigt finansieras systemet helt via statsbudgeten.

Som de flesta känner till har regeringen aviserat att det i samband med höstens budgetproposition kommer ett förslag till ändringar i utjämningsystemet. Förslaget har nyligen presenterats i en lagrådsremiss, och vi lär som sagt återkomma till frågan under hösten.

Herr talman! För oss i Alliansen är det prioriterat att säkerställa att välfärdsverksamheterna får förutsättningar att fungera på bästa sätt även i tuffa tider. Jag har redan nämnt att regeringen därför under finanskrisen kraftigt ökade statsbidragen till kommunsektorn för att säkerställa fortsatt god kvalitet i välfärdssektorerna.

Vi ser fortsatt förbättrad tillgänglighet och minskade väntetider i vården. Antalet läkarbesök genomförda inom sju dagar i primärvården har ökat från 88 procent 2007 till 93 procent 2012. Även inom specialistvården har tillgängligheten blivit bättre. Sveriges Kommuner och Landsting genomför årligen patientenkäter för att mäta den patientupplevda kvaliteten. Resultatet från 2012 års enkät inom den specialiserade vården visade att patienterna fortsätter att vara nöjda med bemötandet inom vården.

Det viktiga för oss inom Alliansen är att säkerställa kvaliteten. I den debatt som återkommande förs om välfärden och möjligheterna att driva företag i den sektorn är det många som fokuserar på form, närmare bestämt ägandeform, snarare än på innehåll. För oss är det en underordnad fråga. För oss ska kvaliteten vara i fokus.

En viktig faktor för att öka den upplevda kvaliteten i välfärden är att ge människor möjlighet att välja men också att välja bort. Den gamla tidens välfärdsmodell av typen one size fits all, eller kanske snarare one model fits all, svarar dåligt mot de behov som människor har i dag. Det finns inte en enda skolform som passar alla. Människor är olika och måste få välja skola och omsorg efter sina egna, personliga behov och

önskemål. En undersökning från Vårdföretagarna häromåret visar att sju av tio svenskar tycker att det är viktigt eller mycket viktigt med valfrihet inom vård och omsorg.

Samtidigt är det viktigt att kraven på dem som vill driva företag i välfärdssektorerna är tydliga. Vi vill ställa tydliga krav på alla aktörer och accepterar inte att kvaliteten åsidosätts, oavsett om det beror på dålig professionell ledning i verksamheten, om det beror på att någon väljer att plocka ut för stora vinster eller om det beror på dålig styrning från exempelvis kommunpolitiker. Det spelar ingen roll vad det beror på. Vi accepterar inte dålig kvalitet.

Flera steg har tagits för att bland annat åstadkomma skärpt tillsyn, tydligare kvalitetskrav, bättre medarbetarutveckling, stärkt upphandlingskompetens och ökad valfrihet. En ny inspektion för vård och omsorg inrättades den 1 juni i år. En utredning jobbar för tillfället med att se över kraven på ägande av bolag i välfärdssektorn. Syftet är att säkerställa att ledningar och ägare har långsiktighet och tillräcklig kompetens för sitt uppdrag.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag, det vill säga att skrivelsen läggs till handlingarna.

Anf. 133 PIA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler drar en lans för Moderaternas inställning att man ska säkerställa välfärden. Det nämnde Jonas vid ett par tillfällen.

Jag blir därför lite fundersam när utvecklingen enligt regeringsskrivelsen visar någonting helt annat. Socialbidragstagandet ökar, framför allt det långvariga. Grundskoleeleverna har det sämre. De har sämre betyg och färre klarar kurserna. Antalet gymnasieelever som går ut med fullständiga betyg minskar. Ändå säger Jonas att de ska säkerställa välfärden, säkerställa kvaliteten. Jag får inte den ekvationen att gå ihop.

Är det möjligtvis så att Jonas Jacobsson Gjörtler har någon helt annan förklaring till varför socialbidragsnotan landar på 11,2 miljarder för kommunsektorn? Är det så att vi har oansvariga kommunpolitiker som inte kan hantera detta? Ser Jonas Jacobsson Gjörtler regeringens ansvar i denna problematik?

Anf. 134 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Det är med den här frågan som med många andra, att det utanförskap som finns måste hanteras genom att människor kommer i arbete. Det är där de främsta insatserna måste sättas in. Det är också där som alliansregeringen har gjort de stora insatserna för att få bukt med arbetslösheten och få bukt med utanförskapet. I dag är 200 000 fler sysselsatta än när vi tog över. Det ska förstås inte tolkas som att vi är nöjda eller tycker att vi är färdiga. Alltför många står fortfarande utanför arbetsmarknaden.

Man ska se detta i ljuset av att vi gått igenom en rejäl lågkonjunktur, den värsta sedan 30-talet. Om det är någon gång som det blir påfrestningar på den offentliga ekonomin, såväl på den nationella som på den lokala och regionala, torde det vara i ett läge där hela världen befinner sig i gungning.

Vi har i Sverige goda och välskötta finanser. Vi har kunnat göra stora satsningar och också skickat extra pengar till kommunerna så att de ska kunna möta de problem som uppstår i krislägen.

Regeringen har även gjort stora insatser för att få fler i arbete. Jag har svårt att se att man skulle kunna agera på annat sätt från statens håll, eftersom detta handlar om att möta en kraftig konjunkturnedgång med precis den typ av konjunkturåtgärder som regeringen också har vidtagit.

Anf. 135 PIA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan lugna Jonas Jacobsson Gjörtler med att det definitivt finns alternativ till den politik som förs i dag.

Människor i arbete talas det om. Jaha? Vi har nu 428 000 arbetslösa. Det kan väl inte vara så att du är nöjd med den siffran, Jonas Jacobsson Gjörtler? Ändå försöker Moderaterna med en dāres envishet hävda att arbetslösheten inte alls är så farlig. Ni har skapat 200 000 nya jobb, säger ni. Men andelen sysselsatta har minskat. Det är snart bara ni moderater själva som tycker att ni är så förträffliga som du här försöker ge sken av.

Det finns inte jobb åt alla. 428 000 går arbetslösa. Det, Jonas Jacobsson Gjörtler, spiller över på kommunsektorn. Var fjärde socialbidragstagare uppger just arbetslöshet som orsak till att man behöver det här bidraget. Det går inte att vifta bort. Arbetsmarknadspolitiken är regeringens ansvar. Samtidigt ser vi att regeringen sparar 4 miljarder när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I stället för att sätta sprätt på de pengarna låter man kommunerna betala. Är det en sjyst fördelning? Är det så Moderaterna tycker att man bör agera även fortsättningsvis?

Jag vill ställa en sista fråga. Vad anser Jonas Jacobsson Gjörtler om de 50 specialdestinerade miljarderna till kommunerna? De utvärderas inte. Vi har ingen aning om huruvida de här pengarna verkligen fyller sin funktion och får den effekt som var tänkt från början. Jag skulle gärna vilja höra vad Jonas Jacobsson Gjörtler anser om det.

Anf. 136 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Det finns mycket som man inte bör vifta bort i de här sammanhangen, som Pia Nilsson var inne på. Till exempel bör man inte vifta bort det faktum att skatthöjningar i den storleksordning ni föreslår kommer att slå väldigt hårt mot kommunsektorn. Skatthöjningar på 30 miljarder kommer inte bara att slå mot jobben i den privata sektorn, utan också mot kommunerna.

Vi kan stå här och orda om huruvida det som gjorts är tillräckligt eller ej när det gäller att slåss mot arbetslösheten. Men man kan konstatera att det är 200 000 fler sysselsatta i dag än vad det var när vi tog över. Man kan väl också konstatera att den modell som ni valde för att lösa delar av arbetslösheten, att skicka ut människor i förtidspension, kanske inte var det mest smakliga sättet att hantera frågan på.

När det är ekonomiskt tuffa tider och kristider ska staten agera för att möta konjunkturen och hjälpa kommunerna. Med välskötta finanser klarar man det, och det var exakt det som regeringen gjorde. Vi mötte det tuffa läget med kraftiga extrabidrag till kommunerna. Dessutom har de generella kommunbidragen höjts med 5 miljarder från och med 2011, så nog har det blivit mer pengar till kommunerna.

När det gäller den sista delen, om utvärdering, kan jag instämma i att det alltid är angeläget att utvärdera vad olika pengar går till, och det görs också i stor utsträckning ute i de kommuner där verksamheten sker. Sedan ska man väl ha respekt för att det kan finnas svårigheter och att metodutvecklingen på det här området måste pågå hela tiden. Men att det är angeläget kan vi nog vara överens om.

Anf. 137 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Den generella välfärden är viktig för svenska folket. Vi värnar alla kollektivt en välfärd som ges till alla efter vilka behov den enskilde har och som håller en hög och jämn kvalitet. Men så ser det tyvärr inte ut överallt i dag i Sverige. Tvärtom hörs fler och fler varningssignaler om bristerna i vår välfärd. Vi ser nu hur kommunsektorn och landstingssektorn går med tillfälliga överskott, men tillfälliga överskott som kommer under ett år kan inte användas för att permanent förstärka välfärden. Det går helt enkelt inte att budgetera för det under kommande år.

Jag vill lyfta fram några exempel på brister som vi ser i välfärdssystemen och som är djupt oroande.

Först vill jag tala om skolområdet. Läs- och skrivkunnigheten bland våra elever sjunker år för år och har nu nått en historisk bottennotering. Allt fler elever går ut våra skolor utan fullständiga betyg. Tyvärr avgör elevernas bakgrund och familjeförhållanden alltmer hur det går för dem i skolan.

Vi från Miljöpartiet ser med stor oro på hur den svenska skolan utvecklas. Vi har också skjutit till betydligt mer resurser till skolan i våra budgetförslag. Efter snart sju år med borgerlig regering blir det alltmer uppenbart att man har misslyckats totalt med att komma åt problemen i den svenska skolan. Tvärtom ser vi efter regeringens otaliga reformer att resultatet är att den svenska skolan går ned i en allt djupare kris.

Herr talman! Vi anser att Sverige kan bättre än så. För Miljöpartiet är skolan en av de viktigaste framtidsinvesteringar vi kan göra och en investering som krävs för att vi ska kunna bygga Sverige starkt i framtiden.

Vår politik bygger på tilltro till lärarnas kompetenser. Vi ser att varje elev har lust och förmåga att lära. Men man måste också ha tid tillsammans med sin lärare och få utrymme i klassrummet. Vi ser att det behövs en förstärkning av lärarkårens möjligheter att arbeta och en förstärkning av skolans möjligheter att anställa fler människor för att kunna se eleven utifrån dess enskilda behov.

Därför har vi också i våra budgetar föreslagit ambitiösa och omfattande satsningar på att förstärka skolans resurser för att kunna uppnå det. Vi ser både i forskningen och i praktiken runt om i våra skolor att lärarna är den enskilt viktigaste förutsättningen för att vi ska kunna vända skolans utveckling. Tyvärr anser vi inte att regeringen kommer med de svar som behövs för att kunna skapa en bättre och resursstarkare skola som skulle kunna hjälpa eleverna att få de kunskaper som krävs, inte minst på dagens arbetsmarknad.

Vi har även föreslagit att resursfördelningen mellan skolor ska bli jämnare, så att man tar mer hänsyn till socioekonomiska faktorer när man fördelar resurser mellan landets skolor. Så sker tyvärr inte i dag i den omfattning som skulle behövas. Vi vet att unga som inte har fullständiga

gymnasiebetyg när de går ut löper en betydligt större risk än andra att fastna i långvarig arbetslöshet. Därför har vi också föreslagit att man ska satsa mer pengar och mer resurser för att kunna erbjuda gymnasiekompetens med andra medel, till exempel genom folkhögskoleutbildningar och komvuxutbildningar. Det här är satsningar som vi saknar i regeringens politik och som vi inte tycker att man möter när vi nu ser de resultat som rapporteras från kommunsektorn i Sverige.

När det gäller landstingen ser vi att situationen är ännu mer oroande. Man har väldigt varierande förutsättningar för att bedriva sin verksamhet. Det är svårt att säga att vården i vårt land nu sker på lika villkor oavsett var den utförs. Äldreomsorgen dras med stora problem runt om i vårt land. Personalomsättningen och sjukskrivningarna ökar. Det är väldigt svårt att rekrytera personal till omsorgen. Detta gör att vi får problem med kvaliteten. Vi får ökade risker för vårdskandaler, som vi har sett på både privata och offentliga äldreboenden. Det skapar såklart en otrygghet bland våra äldre. Vi anser att detta inte är rimligt. Därför har vi också i vår budget anslagit mer resurser till kommuner och landsting, inte minst när det gäller att öka personaltätheten i såväl vård som skola och omsorg. Det är satsningar som vi saknar från regeringens sida.

I vår vårbudget kommer vi nu med en ny satsning som riktar sig mot kommuner och landsting: att ge dem resurser att kunna arbeta mer strukturerat med arbetsmarknadsinsatser. Över 90 procent av landets kommuner har redan olika former av arbetsmarknadsinsatser. Men det är pengar som de tvingas ta från kommunbudgeten, pengar som skulle kunna gå till äldreomsorg eller till att förstärka skolan, men som man i dag känner sig tvingad att använda till arbetsinsatser på arbetsmarknaden, inte minst riktade mot unga. Det är såklart vällovt att man tar de pengarna, men kommunsektorn har inte ansvar för att jobba med arbetsmarknadspolitik. Det ansvaret har Arbetsförmedlingen. Men med regeringens politik klarar inte Arbetsförmedlingen av att använda resurserna effektivt. I stället tvingas man år efter år lämna tillbaka många miljarder kronor till regeringen och säga: Tyvärr, de här kunde vi inte använda!

Vi säger då: Låt kommunerna, som har visat att de har viljan och metoderna att arbeta med arbetsmarknadspolitik, få del av resurserna! Vi föreslår att man för över 3 miljarder kronor varje år till kommunsektorn för den här typen av insatser. Jag har rest runt och besökt många olika kommuner i vårt land. Jag har sett hur effektivt detta arbete kan vara – om man bara skulle ha de resurser som krävs. I Lund har man en verksamhet som heter Kom ung, där man fångar upp dem som har det svårast att komma in på en utbildning eller få en plats på arbetsmarknaden.

Vi har sett verksamheter i Jönköping där man jobbar med att fånga upp de elever som hoppar av från skolan och inte skriver in sig på Arbetsförmedlingen. De försvinner mycket i Sverige i dag utan att finnas med i några register eller i några myndigheters planering.

Vi har besökt Uppstart Malmö, som är ett projekt som är privat och offentligt i samverkan. Det handlar om att ge möjlighet för unga människor att starta företag. Därmed vill man skapa 1 000 nya arbetstillfällen i Malmö.

Det finns massor av sådana goda exempel som i dag inte har de resurser som behövs. Här ser vi att regeringens politik inte ger de svar som behövs.

Totalt har vi i Miljöpartiet i våra budgetar föreslagit över 15 miljarder kronor i ökade statsbidrag under de kommande åren. Det handlar om generellt ökade bidrag som kommunerna själva kan förvalta som de vill. Men det handlar också om riktade stöd till exempelvis sommarjobb för alla unga i åldern 15–17 år, satsningar på kollektivtrafik, äldreomsorg och annat.

Herr talman! Med Miljöpartiets politiska inriktning som vi har föreslagit i våra budgetar skulle alla kunna lita på skolan. Man skulle kunna känna sig trygg med vården och omsorgen i Sverige alldeles oavsett vem som utför den. Vi vet att eleverna i skolan skulle kunna få de verktyg som de behöver för att kunna nå sin fulla potential och utvecklas. Patienterna i sjukvården skulle kunna få god vård på ett sätt som de själva eftersträvar och i rätt tid. Sveriges äldre skulle kunna få en mer trygg och mer professionell omsorg.

Det är en inriktning som jag vet att många svenskar också önskar sig. Därför vill jag rikta en fråga till majoriteten här i dag. Vi hör i dag hur vår statsminister inte talar om välfärd i allmänna ordalag. Han talar allt oftare om välfärdens kärna. Det är en förvirring av begreppen.

Jag skulle gärna vilja veta vad som ligger i det begreppet. Vad innebär egentligen välfärdens kärna? Vi ser att kommuner står för mycket av den välfärd som vi alla är i behov av och som gör Sverige till ett bra land att leva i. Hur ska man kunna se till att den välfärden uppfylls i framtiden när man inte längre har tillfälliga utbetalningar, konjunkturstöd och liknande från regeringen?

Det låter lite grann för mig som att en kärna är det som finns kvar. När man har knaprat av allt köttet på en frukt är det bara kärnan kvar. Det är det sista som finns kvar som man inte längre kan skära bort från. Om det är så regeringen ser på välfärdspolitiken är det ett intressant budskap till svenska folket.

Man kan också se det på ett annat sätt. En kärna är någonting som kan bli stort och värdefullt. En kärna kan växa upp till ett stort och starkt träd. Men för att det ska vara möjligt måste man också ge den näring och kärlek. Det ser vi tyvärr väldigt lite av från regeringen när det gäller att utforma politiken.

Min slutsats är: Vill vi verkligen ha en stark och heltäckande välfärd och inte bara en kärna kvar behövs det en ny politisk inriktning i Sverige. Det är den inriktning som vi föreslår i våra budgetar och som vi också beskriver i vårt särskilda yttrande som finns till denna handling.

Anf. 138 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Det är med viss bävan man tar till orda i en sådan här debatt när man framför sig skådar så många borgarråd, landstingsråd, före detta oppositionsråd, kommunfullmäktigeledamöter och många andra.

Själv hör jag också till den skaran och har suttit 15 år i fullmäktige och ett antal år på andra poster. Det finns i Sveriges riksdag en enorm sakkunskap när det gäller kommunalpolitiska frågor över huvud taget och den kommunala verksamheten.

Är det kris i Sverige i den kommunala sektorn? Det kan man beskriva på olika sätt. När man ser att den kommunala verksamheten för 2012

omsatte 807 miljoner och att det hade ökat med 24 miljoner från 2011 måste man fundera kring hur en kris kan se ut.

Herr talman! Det riskerar att bli många siffror i ett sådant här sammanhang. Det var 803 900 anställda i genomsnitt i kommunerna förra året. Det var en ökning med 3 100. I landstingen var det 260 800, en ökning med 2 000. Det gör 1 064 700. Därtill kommer ytterligare 143 000 människor som jobbar i det privata näringslivet och är beroende av de utbetalningar som sker från de kommunala kassorna.

icke desto mindre gjorde den ekonomiska krisen, som kom utifrån, under framför allt 2009 och 2010 att antalet anställda inom den offentliga sektorn minskade. Det ska icke bestridas. Vi är nu nere på ungefär den nivå för storleksordningen som fanns 2008.

Låt mig ta upp en synpunkt som kommit i det särskilda yttrandet från Socialdemokraterna. Man oroar sig där, minst sagt, för den återbetalning från Afa Försäkring som kom förra året med 17 miljarder.

Det hade varit ett bekymmer om det inte varit som så att anledningen till att det blir en sådan återbetalning från 2007 och 2008 är att Afa Försäkring hade tagit ut högre avgifter än man behövde. När den förväntade sjukskrivningsfrekvensen inte blev så hög blev det pengar över. Den utbetalningen tycker jag att vi ska vara glada över.

Hade vi inte gjort avsättningen 2007 och 2008 hade kommunernas och landstingens resultat just de åren minskat med ungefär 17 miljarder. Man ska också komma ihåg att det är plus- och minusposter fastän det fördelas på olika år.

Det är lätt att glömma hur fort tiden går. Det var ett väldigt diskuterande under framför allt 2009 om hur mycket bidrag som staten skulle komma med. Det skrevs väldigt många debattartiklar om att det var för lite pengar över huvud taget, 12 eller 17 miljarder. Det blev 17 miljarder, varav ungefär 10 blev en nivåhöjning.

Det är väldigt viktigt att man från en regering ser hur man bör stimulera och se till att servicen i den kommunala sektorn och landstingssektorn upprätthålls.

Herr talman! Det blir senare under kalenderåret en debatt om den kommunala utjämnningen. Jag lämnar den därhän. Där har vi säkert en del olika meningar. I just denna debatt vill jag inte uppehålla mig vid den.

Låt mig dock ta upp en sak, eftersom det har varit uppe alldeles nyligen i etermedierna och då särskilt tv-mediet, nämligen barnomsorgen och barackerna.

När man ser på kostnadsutvecklingen inom förskolan måste man om man är ärlig säga att det finns ett problem – vi såg det också i 2009 års utjämningskommitté – genom att maxtaxan inte ens är indexreglerad. Det gör att kommunerna har allt svårare att få kostnadstäckning. Jag säger inte att barackerna är ett resultat av detta. Men varje kommunpolitiker ser: Vad kan man göra för att undvika höjda kostnader?

Herr talman! Allra sist vill jag till protokollet notera att ett parti inte deltar i denna debatt, nämligen Sverigedemokraterna. Vi diskuterar nu en mycket stor sektor i svensk ekonomi. Det är nästan alltid så att detta parti, som har så väldigt många synpunkter på andra saker, när det gäller människors välfärd, hur det ska finansieras och så vidare inte har någon synpunkt över huvud taget.

Herr talman! Det är kanske inte någon tillfällighet att det finns så många tomma stolar för Sverigedemokraterna ute i Sveriges kommuner när man väljer att inte ens delta i denna oerhört viktiga debatt.

Anf. 139 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Gunnar Andrén inledde med några siffror. Jag kommer att komplettera med ytterligare några sifferuppgifter.

Från 2006 har den kommunala konsumtionen ökat från 557 miljarder till att nästa år beräknas ligga på 742 miljarder – en ökning med över 30 procent. De kommunala intäkterna har under samma tid ökat från 656 miljarder till att nästa år beräknas ligga på 882 miljarder kronor. Det är främst resultatet av två saker: under perioden höjda statsbidrag och det faktum att 200 000 fler människor arbetar i dag jämfört med 2006.

Pia Nilsson nämnde i sitt anförande att staten inte ska få agera på ett sådant sätt att man vältrar över kostnader på kommuner, som då tvingas höja skatten. Jag kan inte hålla med mer. När vi ser vad som hände under den senaste mandatperioden då Pia Nilssons parti styrde ser vi att den genomsnittliga kommunalskatten höjdes från 30 kronor och 50 öre till 31 kronor och 60 öre. Det är alltså en ökning med 1,1 kronor på fyra år. Den nivå på 31:60 som gällde då Pia Nilssons parti, Socialdemokraterna, lämnade över makten 2006 gäller än i dag. Kommunerna har i snitt samma skattesats nu som när vi tog över makten för sex år sedan.

Löneökningstakten i kommuner och landsting från 2008 till 2012 var 3,3 procent per år. I ekonomin som helhet var den 3,1 procent. Gunnar Andrén nämnde detta, men jag upprepar det: Totalt sett i den del av den offentliga sektorn som är kommuner och landsting jobbar alltså 1 064 700 anställda. Det är en ökning med 5 400 från föregående år. Nu, efter en mycket svår och mycket djup finanskris, är vi uppe i de siffror för antal anställda som gällde före krisen. När det gäller den kommunalt finansierade sysselsättningen i näringslivet har vi sett en ökning från 2008 med 25,3 procent upp till 143 000 människor, främst i välfärdsföretagen.

Bakom alla dessa siffror gömmer sig givetvis en mängd olika historier. Det är kommuner som har jättebra med pengar och har som största problem hur man ska administrera en uppgång. Det finns också kommuner som tvärtom har som största problem hur man administrerar en nedgång i både invånarantal och de kommunala budgetarna. Vissa kommuner satsar hårt på skolan, och vissa satsar hårt på badhus. Per Bolund frågade vad som egentligen tillhör välfärdens kärna och vad statsministern menar med detta. Det bästa tillfället att få svar på den frågan är givetvis statsministerns frågestund. Men om jag ger mig på en gissning skulle jag vilja säga att badhus inte tillhör välfärdens kärna men att skola gör det.

Jag skulle också vilja komma med en brasklapp angående detta. Det är lätt att slänga runt siffror, och det är stora tal både när det gäller pengar och när det gäller antal anställda. En högre siffra är alltid bättre än en lägre siffra. Men det viktigaste är trots allt inte hur den offentliga sektorn strör ut pengar eller sätter sprätt på pengar, som det har sagts tidigare i debatten. Det viktigaste är den upplevda kvaliteten i välfärdstjänsterna – i skola, i omsorg och i vad det måste vara. Det är detta som måste vara i fokus i vårt arbete, inte hur mycket pengar som skickas ut.

Det viktigaste är givetvis hur skolan fungerar, hur välfärden fungerar och hur hemtjänsten fungerar.

Om man lyssnar på våra statsråd, herr talman, hör man att vi från och med den 1 januari 2014 kommer att ha ett nytt skatteutjämningsystem på plats för våra kommuner och landsting. Det är mycket glädjande att detta kommer på plats, och det ger ro för våra företrädare i kommuner och landsting att planera för åren framöver när det gäller det ekonomiska. Vi har jobbat hårt för att detta ska komma på plats, och vi är mycket nöjda med att det nu gör det.

Kommunsektorn står trots detta inför svåra beslut och avvägningar framöver. Om vi ska värna välfärden samtidigt som vi ska klara av den demografiska förändring som står för dörren måste vi jobba med mer än bara detta.

Ett annat exempel på hur man kan tackla detta är någonting som börjar gälla i år, nämligen de kommunala reserverna och att man ska kunna spara pengar i goda tider för att sedan använda dem i sämre tider för respektive kommun. Detta är ett viktigt sätt att stärka det kommunala självstyret och att göra kommunsektorn som helhet mer robust, och det gäller alltså från och med i år.

Herr talman! I en ofta citerad rapport hävdade för några år sedan SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, att om vi ska klara välfärdsutmaningarna fram till år 2035 måste kommunalskatten höjas med 13 kronor. Rapporten ska inte tolkas exakt, men den ger ändå en bild av de utmaningar vi har framöver. För mig är det en självklarhet att kommunalskatten inte ska höjas med 13 kronor fram till 2035; den får gärna fortsätta att vara oförändrad så som den har varit under Alliansens tid vid makten. Jag är helt övertygad om att en stor del av svaret är att vi börjar se på produktivitet och innovation på ett helt annat sätt inom den offentliga sektorn än vad vi har gjort hittills.

Detta har bäring på många olika saker. En sak som nu är på gång är instrumentet för innovationsupphandling, som återigen börjar ta plats i svensk offentlighet. Det finns många exempel på innovationsupphandling och att man köper saker som ännu inte finns – det må vara ett stridsflygplan eller något annat. Men detta är ett sätt att åstadkomma en innovationsförmåga runt om i den offentliga sektorn där vi börjar upphandla saker, produkter och tjänster, som ännu inte finns men som täcker behov som vi ser i välfärdsverksamheterna. Här handlar det inte minst om att använda it på ett nytt sätt. Om man skulle kunna utnyttja bara delar av de ca 500 miljarder som offentligheten årligen handlar upp för är det stora pengar som skulle kunna gå till utveckling av näringsliv och produktivitet.

Detta med innovation leder mig över till det sista ämnet i mitt anförande. Det handlar om att kunna välja själv och rätten till valfrihet i välfärdstjänsterna. Den ska gälla under hela livet, och den ska gälla alla människor – inte bara dem som har råd att se till att värna sin egen valfrihet.

Herr talman! När det gäller innovation är detta att kunna rösta med fötterna och välja den aktör som bäst svarar mot de egna behoven en av de starkaste drivkrafterna för att stimulera utveckling. Det gäller alla sektorer, givetvis även de sektorer som i dag finns inom den offentliga sektorn. De aktörer som är bäst på att introducera nya metoder och pro-

duktur är också de som får flest nöjda brukare. Det finns nu en utvärdering där man ska se på hur kommuner ska kunna öka valfriheten inom välfärdssektorn. Det handlar inte minst om äldreomsorg och hemtjänst.

För Centerpartiet är detta givet. Vi tycker att det är positivt och att det går åt rätt håll. I december förra året såg vi att det var 132 av landets kommuner som erbjöd lagen om valfrihet i någon form. Det var en uppgång från 104 kommuner i december 2011 – ett år tidigare.

Men det räcker inte. Fler kommuner måste göra detta, och fler medborgare i livets alla skeden måste erbjudas detta. Det är så pass viktigt att vi tycker att vi helt enkelt ska lagstifta fram det. Det är inte minst viktigt för att skapa dessa möjligheter i landets alla delar och inte bygga in ytterligare trösklar för att bo på landsbygden eller i mindre kommuner. Det är kommuner som i dag sällan erbjuder den valfrihet som absolut inte får bli det den riskerar att bli – ett storstadsprivilegium.

När vi ser på kommunsektorn som helhet ser vi att det finns stora utmaningar. De senaste åren har det trots en djup och svår finanskris varit en i stort sett sund utveckling. Precis som jag inledde med att säga ser vi att det har blivit mer resurser och fler anställda de senaste åren. På många sätt är vi tillbaka på nivåer som gällde före krisen. Det är mycket bra, men om vi ska klara en fortsatt positiv utveckling måste vi också klara att vara produktiva och innovativa inom den offentliga sektorn.

Anf. 140 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! I dag på morgonen har hundratusentals föräldrar lämnat sina allra käraste – sina barn – till förskola eller fritis. Andra har föräldrar eller mor- och farföräldrar som får hemtjänst. När vi är sjuka vill vi känna oss trygga och veta att vi får en bra vård. Alla vill vi ha friskt vatten och en fungerande sophämtning. På vintern har vi säkert alla åsikter om hur snöröjningen fungerar.

Detta visar på spännavvidden och betydelsen av de kommunala tjänsterna. Den kommunala välfärden når oss alla i olika skeenden av livet eller hela livet. Gemensamt finansierad och behovsstyrd och med inflytande för dem som arbetar i den eller brukar den – då är den som bäst.

Därför är det beklagligt att välfärden i dag inte får tillräckligt med resurser. Enligt Konjunkturinstitutet har antalet anställda i kommunsektorn minskat med 16 000 sedan 2007. Samtidigt har vi blivit 300 000 fler. Det får konsekvenser, inte minst för oss kvinnor.

Anna-Kirsti Löfgren, LO-ekonom, skriver i en rapport: ”Kvinnor vinner som grupp på att välfärdstjänster finansieras med offentliga medel och förlorar om resurserna till barnomsorg, skola, vård och äldreomsorg skärs ner.” Vidare konstaterar hon att den offentligt finansierade konsumtionen innebär att resurser omfördelas till kvinnor från män.

En genomsnittlig man har därför redan vid 51 års ålder betalat in mer i skatt till detta ändamål än vad den offentliga konsumtion som han därtills har utnyttjat har kostat. Den genomsnittliga kvinnan har däremot inte vid någon ålder och under samma förutsättningar betalat lika mycket i skatt som den offentligt finansierade konsumtion som hon har använt har kostat. På så sätt omfördelas alltså resurser från män till kvinnor, vilket LO menar måste uppmärksammas mycket mer än vad som sker i dag.

Jag skulle vilja säga att omfördelningen är ett sätt att reparera för att män har högre inkomster och tar mindre ansvar för det obetalda hemar-

betet just för att de har fötts till män, och de sociala strukturerna styr detta tydligt.

Socialstyrelsen skriver att samhället inte skulle klara av att tillgodose medborgarnas behov av omsorg utan de anhörigas insatser. Det är kvinnorna som bär välfärden på sina axlar. Vi kan se hur bilden av det lyckliga Sverige krackelerar alltmer. Kvinnor slutar jobba eller går ned till deltid för att obetalda ta hand om anhöriga.

Förskolegruppernas storlek ökar, liksom fritisgruppernas. Lärartätheten är långt ifrån vad den skulle behöva vara för man ska kunna nå varje barn. Personalen i äldreomsorgen går med en konstant känsla av otillräcklighet, hoppar över raster och springer allt fortare. Och medan de som arbetar i välfärden sliter och anstränger sig allt vad de kan, ser vi att regeringen inte ens tillåter dem en trygg ekonomisk tid om de blir sjuka genom sitt arbete.

Det är kvinnorna som betalar priset om det dras ned på välfärden, och det i dubbel bemärkelse. De får sämre tillgång till välfärdstjänsterna för egen del, och det är framför allt kvinnor som går in och täcker upp när den offentliga omsorgen brister.

Därför är det extra allvarligt att man beräknar att den kommunala konsumtionen nästan halveras kommande år i jämförelse med den historiska konsumtionen mellan 1980 och 2006. För att kommunsektorn ska kunna upprätthålla den nivån och klara kravet på god ekonomiskushållning behöver kommunsektorn hela 17 miljarder i ökade statsbidrag nästa år. Så räkna med besparingar! Det är ganska tydligt.

Redan nu räknar landstingen med att de kommer att gå med 6 miljarder i underskott det här året. Barnmorskor slutar på grund av hård arbetsbelastning. Personal i akutsjukvård och sjuksköterskor slutar på grund av för låga löner och för hög arbetsbelastning. Det är ett problem.

Regeringen för över alltmer av sitt ansvar på kommunerna. Den vanligaste orsaken till att man uppbär socialbidrag är att regeringen har slagit sönder arbetslöshetsförsäkringen. I stället för att få en ersättning på rimlig nivå från den gemensamma försäkringen tvingas de leva på bidrag. Långtidsberoendet av socialbidrag har ökat med 24 procent, eller 30 000 personer, sedan 2007. Så ser det kalla, blå Sverige ut.

Nu ska kommunerna medfinansiera den statliga infrastrukturen i stället för att lägga pengarna på kommunal välfärd. Kommunerna, i stället för staten, tar nu ett allt större ansvar för arbetsmarknadspolitiken.

Vi hör hur Moderaterna pratar om utanförskap i talarstolen. Det är ett parti som inte ens tillåter de arbetslösa att uppbära en försäkring när de blir arbetslösa. De får inte ens uppbära a-kassa. Det är ett parti som tror att skattesänkningar löser allt. Skattesänkningar är till och med lösningen på bostadsbristen, enligt Moderaternas egen hemsida. När nästa influensa kommer får vi nog höra att man rekommenderar en skattesänkning som en kur till alla.

För oss är utgångspunkten att vi ska känna oss trygga, och därmed också fria, i våra liv. Då behövs en välfungerande gemensam välfärd. I dag behöver den resurser. Vänsterpartiet väljer det gemensamma i stället för en ensidig, visionslös skattesänkarpolitik. Vi föreslår ökning av resurserna till den gemensamma välfärden. Vi föreslår en kraftfull utbyggnad av äldreomsorgen, så att kvaliteten blir bättre och fler kvinnor

kan gå ut på arbetsmarkanden. Vi föreslår 10 000 fler undersköterskor till särskilda boenden och dessutom en extra miljard per år till hemtjänsten.

Totalt jobbar nu var tredje svensk på obekväma arbetstider. Av dem har 300 000 barn under sju år. Var tredje kommunalare med små barn uppger att de inte kan jobba heltid på grund av förskolans öppettider. I dag är det knappt 5 000 barn som får barnomsorg på obekväma arbetstid. Det visar betydelsen av en lagstiftning om den rätten.

Vi i Vänsterpartiet föreslår i vår budget en utbyggnad med 15 000 platser. Vi använder de pengar regeringen lägger på skattesubventionerad, privat städning, det vill säga RUT, till en finansiering av 15 000 platser.

Det behövs också fler lärare i skolorna. Lärartätheten är för låg, arbetsuppgifterna är för många och alltför få barn får det stöd de behöver i sin skolgång. Regeringen har valt en väg där lärarna hinner lägga endast en tredjedel av tiden på undervisning. Vi menar att det är fel. Vi vill höja statsbidragen till skolan, så att lärartätheten kan höjas. Dessutom föreslår vi en extra miljard per år till skolor i utsatta områden, så att de kan förstärka sin personaltäthet och ge de bästa förutsättningarna för barnens utveckling. Vidare föreslår vi en värdesäkring av statsbidragen till kommunsektorn, så att de inte urholkas årligen, vilket sker i dag.

Med Vänsterpartiets politik gynnas de gemensamma lösningarna. Vi kvinnor får bättre förutsättningar att leva våra liv, och vi får en bättre kvalitet i den gemensamma välfärden. Friheten ökar, och tryggheten likaså.

Herr talman! För en tid sedan kunde vi läsa en rubrik i tidningen Dagens Samhälle. Den löd: Wallenberg och riskkapitalbolagen tar över. Det var slutsatsen efter att det har föreslagits tuffare regelverk för den privatiserade välfärden. Det är helt tvärtemot det som var meningen när privatiseringsförespråkarna öppnade för privatiseringar. Det var ju små aktörer som skulle vara alternativet, det vill säga Waldorf, Montessori, frivilligorganisationer och stiftelser. I stället har vi redan innan eventuella regel-skärpningar sett hur riskkapitalisterna rullar runt i skattebetalarnas pengar. Så fungerar kapitalismen. Den äter upp de små, och de stora blir kvar. I den privatiserade äldreomsorgen är över hälften av verksamheten privat, ägd av riskkapitalister. Två stora aktörer dominerar totalt.

Nyligen kunde vi höra om hur Friskolornas riksförbunds ordförande Mikaela Valtersson, miljöpartist, föreslog en försäkring mot skolnedläggning, det vill säga att skolföretagen ska försäkra sig mot sin urusla affärsidé att tjäna pengar på utbildning. Koncernen med John Bauer-gymnasierna gick nyligen i konkurs. Mellan 2007 och 2011 gjorde de en vinst på 350 miljoner. Jag skulle vilja säga att de har visat ett totalt bristande ansvar för barns och ungas utbildning. De borde aldrig ha fått ta hand om den.

År 2010 gjordes en vinst på 8,7 miljarder i välfärden. Det motsvarar lönerna för 22 000 undersköterskor, men det räcker inte med det. Regeringen har dessutom lagt ut ytterligare 345 miljoner på att övertala kommunerna att privatisera äldreomsorgen. Konkurrensverket åker runt och trycker på kommunerna för att de ska ta in fler privata företag under hot om lagstiftning. Moderata politiker skänker nästan bort de gemensamma tillgångarna i Täby, Årsta med flera kommuner.

Privatiseringspolitiken har inte stöd bland folket. Inte ens moderata väljare tycker att det är rätt att göra vinst i välfärden. Folkpartiet har däremot en liten majoritet av sina väljare med sig, men de är ju för euron också. Åtta av tio vill faktiskt se en helt annan ordning. De vill se en ordning som också Vänsterpartiet förespråkar. Vi är rätt unika i svensk politik. Vi har en stor majoritet av folket bakom oss för vår linje.

Vi föreslår en särskild bolagsform där de som vill vara verksamma i välfärden kan ombilda sig till denna form. De tvingas då att följa ett regelverk där de återinvesterar alla pengar i verksamheten. På så sätt kommer de små aktörerna, som Ersta, Waldorf, Sjuksköterskan med flera, att kunna fortsätta och göra det de tror på, medan riskkapitalisterna kan packa ihop. Det är ett förslag som många stöder, inte minst en majoritet av folket och även LO och Kommunal. Riskkapitalister har inget i välfärden att göra.

Vi har, som sagt, en unik roll i svensk politik som svenska folkets företrädare för att få bort det privata vinstintresse som styr i välfärden. Vi vill, precis som de, se en behovsstyrd och demokratiskt styrd välfärd.

Anf. 141 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Ulla Andersson berör en rad frågor i sitt anförande men uppehåller sig ganska länge vid situationen för kvinnor som arbetar i välfärdssektorn och i olika delar av den kommunala verksamheten. Därför är det viktigt att resonera om hur det ser ut i de företag som verkar i till exempel vård- och omsorgssektorn, alltså den typ av företag som Ulla Andersson mot slutet visar att hon tycker så illa om.

En stor del av de företag som har startats drivs av kvinnor. Av de företag som har startats efter 2009 drivs 85 procent av kvinnor eller har en kvinnlig vd. Det kan vi jämföra med andelen kvinnor bland samtliga företagare. Den låg runt 30 procent 2011.

Detta är alltså en sektor där kvinnors företagande verkligen kommer fram och där kvinnor får möjlighet att starta, driva och leda företag. Det är kanske inte så konstigt eftersom många kvinnor arbetar i denna sektor, och det är ju rätt naturligt att man startar företag i den bransch där man är verksam.

Varför vill Ulla Andersson och Vänsterpartiet neka alla dessa kvinnor möjligheten att utvecklas och skapa något bra av det som de är duktiga på?

Anf. 142 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Jonas Jacobsson Gjörtler för frågan. I den privatiserade äldreomsorgen är det 10 procent färre anställda, de har lägre utbildningsnivå och det är fler visstidsanställda och färre heltidsanställda. När man pressar in vinstintresset blir det helt enkelt sämre arbetsvillkor.

Nyligen kunde vi läsa i tidningen Dagens Samhälle hur lagen om valfrihet, LOV, sätter press nedåt på arbetsvillkoren. Vi kunde läsa om vårdbiträden som jobbade gratis, som hoppade över sina raster, som inte hann äta och som fick åka på resor obetalda. Det är allvarligt.

Någonstans ska pengarna tas. Det är pengar som skulle ha gått till omsorgen om de äldre, till personalens förhoppningsvis bra villkor och så vidare men som nu går till vinst.

I privat hemtjänst dominerar fyra koncerner med 70 procent av marknaden. Dessa fyra är riskkapitalbolag där framför allt männen äger och sitter i styrelsen och styr medan kvinnorna jobbar och tjänar pengar åt dessa män. I Capios styrelse är nio av nio styrelseledamöter män, i Ambea, som äger Carema, är sex av åtta i styrelsen män, i Aleris är samtliga i styrelsen män och i Attendos styrelse är fem av sju män. Det är alltså mycket tydligt att det är män som dominerar och styr hemtjänsten.

I Kvinnolobbyns rapport kan man se vad som har hänt i den privatiserade välfärden ur ett jämställdhetsperspektiv. Av 16 privatiserade sektorer har 9 övertagits av män. Det är sektorer där kvinnor tidigare varit i majoritet. När man privatiserar tar alltså männen över. Småföretag ägs till 75 procent av män.

Det där med jämställdhet kan vi alltså diskutera ganska mycket mer.

Anf. 143 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Ulla Andersson återkommer till beskrivningen av hela välfärdssektorn som en sektor där det enbart finns stora riskkapitalbolag, och hon pekar på en del brister som har rapporterats i medierna.

När det gäller brister är svaret tydligt. Fokus ska givetvis vara på att se till att det är god kvalitet. Som jag sade i mitt huvudanförande är det inte ägar- eller driftsformen som är det viktiga, utan det är kvaliteten som är det viktiga. Jag tycker därför att Ulla Andersson och Vänsterpartiet skjuter mot fel mål när de angriper driftsformen snarare än det egentliga problemet, nämligen kvaliteten.

Utöver de stora bolagen finns det ganska många små. Inom vårdsektorn är det över 90 procent av företagen som har färre än 20 anställda, och många av dem drivs av kvinnor. Man kan inte lyfta bort den aspekten.

Ett av Vänsterpartiets problem är den tråkiga synen på valfrihet. Den påminner om den som Ford hade i början av 1900-talet när folk skulle köpa en T-Ford: Du får välja vilken färg du vill bara det är svart. Vänsterpartiet säger: Du får välja vilken skola du vill bara den är kommunal.

Jag tror inte på den modellen. En viktig del av kvalitetsaspekten är att ha makten att välja och välja bort. En annan del är själva innehållet i verksamheten. Undersökningar visar också att sju av tio tycker att det är viktigt med valfrihet i välfärden.

I de privata vård- och omsorgsföretagen är vinstuttaget ungefär 2 ½ procent. Det är alltså inte de enorma nivåer som Ulla Andersson talar om.

Varför vet politiker bättre exempelvis vilken skola en människa vill gå i än människan själv?

Anf. 144 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! För det första betalar vi alla skatter för att de ska gå till en viss sak. Skatter ska fördelas demokratiskt, och då är det bäst att förtroendevalda som kan ställas till svars fördelar dem. Det kan inte vara rätt att enskilda företagare ska bestämma att de ska ha fri dragningsrätt

på skattepengarna. Åtta av tio tycker att vinstintresset inte ska vara styrande i välfärden.

Vänsterpartiet har aldrig påstått att det enda man ska välja är en kommunal skola. Du får allt hålla dig till sanningen i talarstolen, Jonas Jacobsson Gjørtler!

De små aktörerna kan vara kvar om de ombildar sig till särskilda aktiebolag som tvingas återinvestera överskottet. De får ta ut statslåneränta plus 1 procent. Det tycker vi är rimligt. Då kan alla små aktörer som drivs av intresse och vilja vara kvar i verksamheten medan riskkapitalisterna kan packa ihop.

Hur ser det ut med avkastningen i näringslivet? Enligt Statistiska centralbyrån har de privata välfärdsbolagen, det vill säga skola, vård och omsorg, dubbelt så hög avkastning som det privata näringslivet i stort. Något måste väl ändå ha gått helt fel när man tjänar mer på att driva ett äldreboende än en bank.

Visst har ägarformen en avgörande betydelse för kvaliteten. Man plockar inte 8,7 miljarder ur en verksamhet utan att det märks. Det motsvarar lönerna för 22 000 undersköterskor. Det är mycket. Titta hur det ser ut! Vi har lägre utbildningsnivå, sämre anställningsförhållanden och större löneskillnader mellan kvinnor och män i den privatiserade välfärden. Det är många fler utbildade i både förskola och skola i den privata sektorn jämfört med den kommunala. Det är även lägre lärartäthet.

Det är här vinsterna tas, och det borde ni våga erkänna. Inte gör man vinst på något annat sätt än genom att pressa ned personalens löner och försämra deras arbetsvillkor.

Ni får inse att 80 procent är med oss i denna fråga. Ni företräder enbart de stora kapitalintressena.

Anf. 145 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Den sektor som genererar nästan 25 procent av vår bnp ska självfallet följas upp och utvärderas. Välfärdsgeneratorerna, kommuner och landsting, är i särklass viktigast för invånarna i vårt land när det gäller upprätthållandet av medborgarnära och livsnödvändiga samhällsfunktioner.

Regeringens skrivelse angående utvecklingen av den kommunala sektorn innehåller en mängd exempel på gjorda förbättringar men också förbättringsområden.

Det ständiga gnetandet i varje kommun, i varje landsting och i varje region för att hela tiden förbättra, effektivisera, förändra och höja kvaliteten tar aldrig slut – av den enkla anledningen att det alltid går att göra saker och ting bättre och effektivare. Att jämföra, att tillföra nya infallsvinklar i verksamheterna och att aldrig tappa fokus på vem man är till för är grunden i detta ständiga förändrings- och förbättringsarbete.

Sveriges Kommuner och Landsting lämnade så sent som i april en rapport över kommunernas och landstingens ekonomi. I den finns som alltid intressant läsning, och vad vore en debatt i riksdagen utan citat från nämnda rapport?

”Trots en långsam återhämtning av ekonomin efter finanskrisen ökar kommunsektorns reala skatteintäkter i förhållandevis god takt.”

Det är chefsekonomen Mats Kinnwall på SKL som inleder rapporten med dessa ord. Vidare kan man i rapporten läsa följande:

”För Sveriges del innebär den mediokra omvärldsbilden att vi inte kan hoppas på någon stark tillväxtimpuls från exporten kommande år. Samtidigt har de svenska hushållen goda finansiella förutsättningar: även om skuldsättningen är hög är hushållen förhållandevis förmögna då sparkvoten är hög, de flesta har jobben kvar och inkomstutvecklingen är god samtidigt som räntorna förväntas förbli låga.

Dessutom behöver inte svenska hushåll frukta kraftiga finanspolitiska åtstramningar i form av nedskärningar och/eller skattehöjningar de kommande åren eftersom de svenska offentliga finanserna är i förhållandevis gott skick.”

Lite längre ned står det:

”Tryggheten i att ekonomin inte riskerar att förödas av åtstramningar bidrar till att hushållen känner sig trygga och därmed mer konsumtionsbenägna än i många andra länder.”

Herr talman! Kommunsektorns inkomster består i huvudsak av tre delar: skatteintäkter, statsbidrag och avgifter. Statsbidragen och skatteintäkterna utgör lejonparten av kommunsektorns inkomster, nämligen ca 83 procent. Men den i särklass största inkomstkällan utgörs av de egna skatteintäkterna. De står för 67 procent av de totala inkomsterna. Utvecklingen av det kommunala skatteunderlaget är därför av central betydelse för kommunsektorns inkomster.

Som Sveriges Kommuner och Landsting konstaterar driver den svenska regeringen en politik där kommunsektorn inte riskerar att förödas av åtstramningar som nedskärningar och/eller skattehöjningar. När omvärldens efterfrågan på svenska varor och tjänster är lägre än normalt räddas kommunsektorn av att hushållen har vilja, framtidstro och möjligheter att hålla konsumtionen uppe på en högre nivå än i många andra länder.

Det kommunala självstyret innebär en möjlighet men också ett ansvar. Utifrån de till buds stående resurserna ska varje kommun-, landstings- och regionpolitiker ofta ställa sig frågan: Vilka verksamheter ska vi fokusera på, och vilka verksamheter ska vi absolut inte lägga energi på?

Kommunallagen är relativt tydlig med vad som är obligatoriska uppgifter för en kommun och vad som är frivilliga åtaganden. Utöver detta pågår, som vi alla vet, en omfattande bolagsverksamhet. Balansen mellan de här delarna och storleken på uttagandet av skatt är upp till varje kommun, landsting och region att avgöra.

Statens roll måste i alla lägen vara att övergripande ansvara för ett fördelningssystem som jämnar ut förutsättningarna i vårt land och skapar så bra möjligheter som möjligt för att det kommunala skatteunderlaget utvecklas så positivt som möjligt. Men den ska också vara att direkt bidra till vissa verksamheter samt stödja och stimulera andra.

Som kristdemokrat blir jag bekymrad när skatteunderlagets utvecklingspotential ideligen attackeras av oppositionen. Det som Sveriges Kommuner och Landsting varnar för är just det som oppositionen föreslår. Fördubblade arbetsgivaravgifter på unga slår mot befintliga företag i kommunerna. En kraftig fördyrning av att ha ungdomar anställda och att nyanställa ungdomar blir effekten. Kostnadsökningen måste tas ut från

kunderna, konkurrensförmågan försämras för företagen, volymerna går ned, och arbetade timmar, som kommunsektorns ekonomi är så beroende av, minskar. De som genererar skatteunderlaget – i detta fall företagen – attackeras därmed av oppositionen.

Ett annat exempel från oppositionen är fördubblad moms på restaurangtjänster. Det slår direkt på hushållens konsumtionsbenägenhet, och därmed hotas arbetstillfällena lokalt. Särskilt utsatta blir de kommuner som i sina möjligheter att producera välfärd är beroende av turismen. Kilometerskatt på lastbilstransporter är ytterligare ett exempel som effektivt urgröper den kommunala skattebasen.

Vore jag en ledande kommun- och landstingspolitiker, med någorlunda ansvar för ekonomin, skulle ett realiserande av denna typ av förslag få mig att omedelbart ringa i larmklockorna. Det största hotet mot de livsnödvändiga och medborgarnära samhällsfunktionerna är förslag som procent för procent, krona för krona minskar det kommunala skatteunderlagets utveckling på kort och lång sikt.

Herr talman! Är man för ett stärkande eller åtminstone ett bibehållande av det kommunala självstyret vore slutsatsen självklar. Alla åtgärder som skapar ökad potential för utveckling av det kommunala skatteunderlaget bidrar direkt till ett ökat kommunalt självstyre. Åtgärder som syftar till att kommunsektorn blir alltmer beroende av statligt stöd och statlig styrning urholkar det kommunala självstyret. Det är i grunden en enkel ekvation, men den är kanske inte alltid förpackad på ett lättbegripligt sätt för den enskilde kommunmedborgaren.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

17 § Etableringsförberedande insatser för asylsökande

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU14

Etableringsförberedande insatser för asylsökande (skr. 2012/13:139).

*Etablerings-
förberedande
insatser för
asylsökande*

Anf. 146 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu betänkande SfU14, där utskottet behandlar regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om etableringsförberedande insatser för asylsökande.

Riksrevisionens granskning har inriktats på Migrationsverkets mottagande av asylsökande och på hur regeringens styrning och uppföljning av systemet fungerar utifrån ambitionen om tidiga insatser för integration. Man har även tittat på Arbetsförmedlingens roll och insatser.

Herr talman! Det råder ingen som helst tvekan om att det finns en mycket stark politisk vilja och förhoppning om att få det multikulturalistiska projektet att fungera. Sju riksdagspartier tävlar med varandra om att anslå den ena absurda summan efter den andra till olika projekt som nästan undantagslöst misslyckas, gång efter gång, år ut och år in.

Det tycks inte riktigt finnas någon övre gräns för hur mycket man är villig att satsa av skattebetalarnas pengar för att fylla igen det bottenlösa hålet. Jag kommer att tänka på den tidigare riksbankschefen Bengt Den-

nis, som för drygt 20 år sedan försökte försvara den svenska kronan genom att höja räntan till 500 procent. På frågan om hur högt räntan kunde gå svarade han: The sky is the limit. Det betyder i princip att det inte finns någon övre gräns.

I dag verkar det inte finnas någon övre gräns för hur mycket man är villig att spendera på massinvandring. Regeringen och de rödgröna höjer insatsen gång på gång, ungefär som en spelmissbrukare som försöker vinna tillbaka allt som tidigare förlorats genom att höja insatsen ytterligare en gång.

Riksrevisionen har, trots alla de satsningar som har gjorts, konstaterat att det finns brister i mottagningssystemet. Det lämnas rekommendationer till såväl regeringen som Migrationsverket, med i vissa fall önskemål om att avsätta större resurser till de olika rekommendationerna. Regeringen och Migrationsverket har besvarat dessa och i vissa fall ansett att allt är bra som det är. I andra fall har man sagt att regeringen kommer att följa upp att Migrationsverket utvecklar sitt arbete och att regeringen ska se över hur ansvarsfördelningen fungerar.

I några fall har man gjort vissa resursökningar eller ska göra det, antingen i pengar eller i arbetstid. Som exempel på det kan nämnas punkten om flyktingguider. Där har regeringen från och med den 1 mars i år avsatt pengar så att kommunerna kan ansöka om ersättning för att stärka och utveckla verksamheten med flyktingguider och familjekontakter. Kort sagt: Regeringen anser inte att den kan göra så mycket mer än den redan har gjort. Man har redan satsat väldigt stora summor, man har lyckats hitta ytterligare några sätt att spendera pengar, och i övrigt får vi hoppas att allt ska löna sig.

Sverigedemokraternas inställning är att dagens utveckling med ständigt skenande utgifter för migration och integration redan har nått orimliga nivåer, och vi motsätter oss fortsatta höjningar av de insatserna.

Jag skulle vilja ta upp några siffror som finns i regeringens senaste vårproposition, s. 14 i bilaga 1. Där framgår det att det år 2006 spenderades 4,5 miljarder på migrationsområdet, utgiftsområde 8. Prognosen för år 2013 är 10,2 miljarder, alltså en höjning med 127 procent sedan 2006. På integrationsområdet var kostnaden 3,4 miljarder 2006. Prognosen för 2013 är 9,9 miljarder, alltså en höjning med 191 procent.

Det är alltså en höjning med 127 procent respektive 191 procent, samtidigt som inflationen har varit ungefär 11 procent. Och samtidigt har det under regeringens tid skurits ned en del på vissa välfärdsområden, som utgiftsområdena 10 och 11, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp respektive Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

Det kan hända att det beror på att någonting fungerar mer effektivt. Men planen är att dessa utgifter ska fortsätta minska de kommande åren fram till åtminstone 2017.

Jag ställer retoriskt frågan om de sänkta kostnaderna beror på att vi kommer att bli friskare eller om det handlar om regeringens prioriteringar.

En annan siffra som jag skulle vilja ta upp är att Pensionsmyndigheten år 2005 betalade ut nära 200 miljarder kronor i ålderspension och pensionsersättningar. År 2012 hade siffran stigit till 268 miljarder. Det är en ökning med 34 procent. Det kan tyckas vara ganska bra. Men samtidigt har antalet pensionärer ökat med 19 procent, och inflationen har,

som sagt, varit 11 procent. På detta område håller man alltså nätt och jämnt ställningarna.

Andra prioriteringar som vi har konstaterat och debatterat under våren i kammaren är de prioriteringar som regeringen gör på fri sjukvård, fri tandvård och fria mediciner till illegala utlänningar. När det gäller just satsningar över huvud taget på massinvandring och mångkultur har vi sett en del av resultatet, eller i alla fall fått en försmak av det i och med bränderna och stenkastningarna i våra förorter.

Jag kan bara spekulera i vad som får regeringen att göra denna typ av prioriteringar. Sverigedemokraterna däremot gör andra prioriteringar. Vi motsätter oss utökade satsningar på flyktingmottagande och integration. Jag tycker att det är dags att begränsa våra förluster och inse att detta samhällsexperiment har misslyckats och att vi ska dra tillbaka det så fort som möjligt. Det är detta som vi vill ge regeringen till känna.

Därmed yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation 1.

Anf. 147 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Inkludering måste starta dag ett. Det betänkande som vi i dag debatterar behandlar den bedömning som regeringen redovisar av Riksrevisionens rapport *Början på något nytt – Etableringsförberedande insatser för asylsökande*. I denna rapport konstaterar Riksrevisionen att Migrationsverket enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. har ett ansvar för att se till att asylsökande får möjlighet att lära sig svenska och att verket i dag inte tar det ansvaret.

Kunskaper i svenska är viktiga för en framgångsrik inkludering. Det framhålls ofta från alla håll utom ett borta på kanten och inte minst av integrationsminister Ullenhag. Därför är det viktigt att nyanlända så snabbt som möjligt får möjlighet att lära sig svenska. Svenskundervisning och andra insatser bör således starta omedelbart när asylsökande kommer till Sverige och inte avbrytas förrän ett asylärende är prövat i alla instanser. Sedan regeringen lyft ut kravet att svenskundervisning ska ingå i utbudet av organiserad verksamhet ur regleringsbrevet för Migrationsverket får allt färre asylsökande tillgång till organiserad svenskundervisning.

Ett argument för behovet av svenskundervisning som Riksrevisionen för fram är att det efter det att undervisningen dragits in blivit svårare för asylsökande att få praktikplatser. Riksrevisionen konstaterar också att det faktum att kommunplaceringarna kan dröja så att den asylsökande blir kvar i mottagningssystemet även efter att ha fått asyl inte heller påverkar Migrationsverkets ansvar att erbjuda undervisning i svenska. Det faktum att fler blir kvar visar för övrigt återigen hur viktigt det är att vi får till en lagstiftning som gör att samtliga Sveriges kommuner blir skyldiga att ta emot dessa människor så att de äntligen kan få börja sitt liv i Sverige.

Regeringen tar å sin sida upp kritiken i sin skrivelse och hänvisar till lagens förarbeten som talar om att sysselsättningen, där svenskundervisningen ingår, ska anpassas till de praktiska förutsättningar som finns. Regeringens slutsats är att Migrationsverket har lyckats korta handläggningstiden och att de asylsökande då är så kort tid på förläggningarna att det inte går att ordna svenskundervisning för dem.

Herr talman! Men här är kärnan. I lagen sägs det att verket ska ordna svenskundervisning, och i förarbetena sägs det att den ska anpassas till de praktiska förutsättningar som finns. Då är slutsatsen att man inte behöver göra någonting inte rimlig utifrån den lagstiftning som vi har i dag. Regeringen bör därför se till att introduktion i svenska språket erbjuds och att den anpassas efter den asylsökandes behov och vistelsetid i mottagningssystemet.

Det är visserligen så att handläggningstiderna har kortats. Men ser vi till den fullständiga tid som den asylsökande uppehåller sig i mottagningssystemet kan det handla om 15 månader och upp till 18 månader i genomsnitt. Vissa befinner sig där mycket längre. Det finns ingen anledning att kasta bort dyrbar tid genom att låta den asylsökande vänta på att få börja lära sig svenska.

Herr talman! Riksrevisionen tar i sin granskning också upp det faktum att endast drygt hälften av de asylsökande genomgår en hälsoundersökning, trots att det i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. sägs att landstingen ska erbjuda dem en sådan, om det inte är uppenbart obehövt. Detta är ett faktum som regeringen över huvud taget inte kommenterar i sin skrivelse.

Att så många som möjligt av de asylsökande får genomgå en hälsoundersökning är i första hand viktigt för att minska onödigt psykiskt och fysiskt lidande för den person som det berör. Men hälsoundersökningar är också avgörande för att kunna upptäcka och behandla sjukdomar som annars kan försvåra de asylsökandes etablering i Sverige. Även ur ett folkhälsoperspektiv är det viktigt att asylsökande får tillgång till hälsoundersökning och behandling. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur man kan åtgärda de brister som Riksrevisionen påtalar, alltså att endast drygt hälften av de asylsökande genomgår den hälsoundersökning som de har rätt till enligt svensk lag.

Det är dessa två punkter som Vänsterpartiet tycker är de viktigaste. Därmed yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation 2.

Anf. 148 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Sverige ska vara en frizon för människor som är på flykt för sina liv och som söker trygghet och en ny framtid.

En väl fungerande flyktingmottagning förutsätter en helhetssyn på hela introduktionsarbetet, från asylprocess via uppehållstillstånd till egen försörjning. Just jobb och egen försörjning måste vara i fokus under hela introduktionstiden. Jobben är den gemensamma nyckeln för framtidstro och ett gott samhälle. En framgångsrik migrationspolitik är en politik som sätter jobben främst och full sysselsättning som mål även för dem som nyss har kommit hit. Jobb är vägen till ökad delaktighet och samhörighet i samhället, till integration, språkutveckling och självförsörjning som skapar tillväxt i vårt land.

Tyvärn biter sig arbetslösheten fast i Sverige. Regeringen har misslyckats – arbetslösheten stiger och skolresultaten sjunker. Självklart spelar bristen på en nationell jobb- och utbildningspolitik roll för den enskilda kommunens möjligheter att klara ett välfungerande mottagande av flyktingar.

Det går inte att nog understryka att tiden för introduktion för den som kommer som flykting ska vara så kort som möjligt. För att lyckas krävs investeringar i språkutbildning, i validering av kunskaper, i kompletterande utbildning och i information och praktik om arbetsmarknadens möjligheter. Regeringens etableringsreform har inte haft den avsedda effekten och måste utvärderas.

Herr talman! Dagens debatt har sin utgångspunkt i Riksrevisionens rapport om etableringsförberedande insatser för asylsökande, och jag yrkar bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande 14. Riksrevisionen lyfter i sina rekommendationer fram en rad viktiga punkter till regeringen och Migrationsverket, bland annat en bättre samverkan mellan myndigheter, en mer anpassad språkutbildning och ett stärkande av de sociala aspekterna av mottagandet. Det här är viktiga perspektiv som vi socialdemokrater delar.

I skrivelsen finns det två områden som jag i dag särskilt vill lyfta fram.

Det första handlar om alla de människor som i dag har fått uppehållstillstånd och ändå sitter fast i vårt asylsystem utan att bli kommunplacerade. Det är en förödande utveckling som måste brytas. Möjligheterna till arbete och egenförsörjning är en avgörande faktor för etablering. Vi kan inte ha tusentals personer som sitter fast i asylboenden i stället för att få påbörja sina liv som nya svenskar ute i våra kommuner.

Vi behöver få på plats ett nytt flyktingmottagande där alla Sveriges kommuner tar ett solidariskt ansvar. För att lyckas med den utmaningen krävs att regeringen vågar se att det finns reella problem kring mottagandet – och förmår hantera dem. De flesta kommuner vill på ett aktivt sätt bidra till flyktingmottagandet så att nyanlända ges de bästa möjligheterna till etablering i form av boende, skola, jobb och annat samhällsliv, men de saknar stöd och förutsättningar för detta.

Här handlar det om att staten måste ta ett större ansvar. Mottagandet måste utvecklas, och Migrationsverkets ansvar gentemot kommunerna måste tydliggöras. Det handlar också om att återupprätta en statlig bostadspolitik som förhåller sig till verkligheten, det vill säga att Sverige växer. Regeringens obefintliga bostadspolitik är ett av de största hoten mot människors möjlighet till etablering.

I väntan på att ett helhetsgrepp tas och får avsedd effekt har vi socialdemokrater föreslagit en solidaritetsbonus som på kort sikt kan ge avlastning för de kommuner som i dag tar det absolut största ansvaret för flyktingmottagandet. Det är landet Sverige som helhet som ska ta emot flyktingar och asylsökande, inte enskilda kommuner.

Herr talman! Det andra handlar om de sociala aspekterna av mottagandet, där vi sedan tidigare driver att Migrationsverket måste ta ett större ansvar för sökandes sociala situation på fritiden. Det är ett arbete som mycket väl kan samordnas med kommuner och organiseras i samverkan med ideella organisationer. Vi socialdemokrater vill framöver se ett tydligare uppdrag till Migrationsverket att stödja kommunerna i arbetet med att stärka mottagningsverksamheten. Det handlar inte bara om bra boenden utan om ett helt samhälle, och det handlar om att den enskildes fritid måste fungera.

Herr talman! Kommunerna är en otroligt viktig spelare i mottagandet av nya svenskar. Även om staten tar ett finansiellt ansvar är det kommu-

nerna som ska visa på värdskap, solidaritet och praktiskt mottagande i form av bostäder, skola och fritidsaktiviteter. Det krävs ett ökat nationellt ansvar för att stödja de kommuner som i dag tar detta ansvar, särskilt de kommuner som har ett stort flyktingmottagande. Det krävs också insatser för att alla Sveriges kommuner ska ta sitt solidariska ansvar.

Vi är dessutom övertygade om att kommunernas möjligheter att klara sitt ansvar skulle öka och bli enklare om det samtidigt fanns en regering som förde en politik för att våra företag ska kunna få tag på rätt utbildad arbetskraft samt om regeringen investerade i högskola och universitet, satsade på bristyrkesutbildningar och steg för steg såg till att Sverige nådde en världsledande kunskapsnivå.

Det behövs helt enkelt en socialdemokratisk regering som har fokus på jobb, företagande, forskning och kunskapsutveckling också för att nyanlända ska få en tydlig del i samhället och för att integrationen och etableringen ska gå snabbt och hålla ihop.

(Applåder)

I detta anförande instämde Tomas Eneroth, Annelie Karlsson och Kurt Kvarnström (alla S).

Anf. 149 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Om man slår upp ordet ”etablerad” i en ordbok kan man läsa att det betyder inarbetad, erkänd, stadgad, säkerställd. Det är precis vad etableringsreformen syftar till – att man som nyanländ i Sverige ska få leva ett stadgat liv och säkerställa sin egen och sin familjs säkerhet och framtid.

Etableringsreformen syftar till att snabbt hjälpa människor in i arbete eller utbildning. Man upprättar tillsammans med Arbetsförmedlingen en individuell plan som består av insatser som ska underlätta framtida arbete, med allt vad det innebär av sfi och kunskap om det svenska samhället. Etableringsplanen gäller i två år, men den kan naturligtvis vara kortare beroende på invandrarens utbildning och tidigare kunskaper.

Rent praktiskt innebär reformen, som för övrigt trädde i kraft 2010, att det samordnade ansvaret och ersättningen är lika för alla oavsett var i landet man bor. Före 2010 hade kommunerna ansvaret för vad som då kallades introduktion, vilket i dag heter etablering. Hur introduktionsprogrammen såg ut berodde dock lite grann på var man bodde, och vilken ersättning man fick berodde också på var i landet man bodde. Kommunerna hade alltså olika system. En av fördelarna med etableringsreformen är att det i dag ser likadant ut oavsett var man bor.

En asylsökande – och för övrigt alla som kommer till Sverige för att skapa sig en ny framtid för sig och sin familj – vill snabbt bli självförsörjande, stå på egna ben och lära sig hur livet i Sverige fungerar – vilka rättigheter och skyldigheter man har och hur människor lever sina liv i det här landet.

Etableringsreformen är fortfarande under uppbyggnad – den passerade två år i december 2012 – och ännu är det få personer som lämnat reformen. Vi kan dock redan nu konstatera att jobbsperspektivet har blivit tydligare, även om mer behöver göras. Enkelt kan man kanske säga att etableringsreformen fortfarande är under uppbyggnad. Till exempel har

regeringen möjliggjort för kommunerna att söka ersättning för att stärka och utveckla verksamheten med flyktingguider, och Migrationsverket har fått i uppdrag att utveckla språkstöd i form av teknisk utrustning, lokaler och handledare i svenska.

Mer behöver dock göras för att nyanlända snabbare ska komma i jobb och lära sig svenska. Språk och jobb är som bekant nyckeln till en lyckad integration. Det kan inte nog understrykas hur viktigt det är med arbete och egenförsörjning för att man ska få en bra framtid här i Sverige. Vi vet alla att arbete är bra och rätt för alla människor – alla vill vi göra rätt för oss och delta i vår egen och våra anhörigas försörjning. På samma gång har vi en skyldighet att bidra till samhällets utveckling.

Att få känna tryggheten i en arbetsgemenskap, att få en lön att leva på och att ha en framtid man kan påverka är vad etableringsreformen syftar till. Vi vet alla att vi behöver få vara delaktiga, behövda och en del i någonting som är större. På så sätt blir vi en del av samhället. Just därför är etableringsreformen en så viktig reform, för den handlar om att människor ska få ett värdigt liv här i det nya landet.

Av de 1 728 personer som i dag har lämnat etableringsuppdraget är 18 procent, eller 313 personer, i arbete eller i högskoleutbildning. Ett stort antal personer är också i nystartsjobb, och en del jobbar i olika arbeten med stöd. Mycket mer behöver dock göras, men 614 personer har lämnat i förtid – alltså innan två år har gått – och av dem har nästan hälften fått arbete eller påbörjat en högskoleutbildning. Fyra av tio har alltså fått arbete eller börjat studera på högskolan innan två år har gått, och det är ganska bra.

Arbete är både bra och rätt för alla människor. Vi vill alla göra rätt för oss, och alla vill vi delta i vår egen och våra anhörigas försörjning. Samtidigt har vi också en skyldighet att bidra till samhällets utveckling.

Herr talman! Arbete är den viktigaste grunden för ekonomisk och social välfärd för både enskilda och samhället. Därför är det viktigt att prioritera åtgärder som syftar till arbete och minskar utanförskapet. Just därför är etableringsreformen en av våra absolut viktigaste reformer.

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 150 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Jag måste begära ordet efter Eva Lohmans pedagogiska beskrivning av hur Moderaterna ser på arbete och språk som kärna i en lyckad inkludering. Vi i Vänsterpartiet har tidigare motionerat om och argumenterat för att asylsökande, alla asylsökande, ska ha rätt att arbeta under den period man får sin ansökan prövad. Så är det inte nu. Det tycker jag står lite i kontrast till det Eva Lohman så kraftfullt argumenterade för, nämligen att det är viktigt att genom arbete nå en inkludering.

Det vi nu diskuterar är rätten att lära sig det svenska språket, möjligheten att snabbt tillgodogöra sig det svenska språket och bli en del av samhället. Just de här två kärnfrågorna när det gäller att bli en del av samhället, jobb och språk, säger Moderaterna och deras borgerliga kamrater nej till. Varför?

Anf. 151 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Det finns oerhört bra program i dag, interaktiva data-program, för sfi, både för analfabeter och för högutbildade. Att ha en handledare som kan hjälpa till och förklara tror jag är ett bra sätt att börja sina svenskstudier. Det viktiga är ändå den sfi man får när man är kommunplacerad. Men om man kan börja läsa svenska redan tidigare är det jättebra. Så kommer det att bli; alla kommer att få den möjligheten.

Vad gäller rätten att arbeta får man arbeta som asylsökande i dag om man kan styrka sin identitet.

Anf. 152 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Just det, ”om man kan styrka sin identitet”. Eva Lohman vet mycket väl att det är omöjligt för väldigt många som söker asyl. Det är en del av den problematik de befinner sig i. Det är en del av krigets och konflikters realitet. Det är en fråga som vi har diskuterat ofta och där jag till och med tycker mig ha märkt någon liten ljusglimt av insikt om att det kanske är så att alla länder inte har ordning och reda i papperen. Det kanske är så att den enda möjligheten att komma till Europa är genom flyktingsmugglare, och dessa låter ofta inte de här personerna behålla sina dokument.

Det du säger är att människor som drabbats av flyktens realitet inte får arbeta. Det är fullständigt horribelt och märkligt när du samtidigt säger att arbete och språk är de viktigaste nycklarna till en lyckad inkludering.

I betänkandet framgår att det väldigt mycket är upp till olika frivilligorganisationer att hjälpa till med språkinlärningen. Det är återigen ett tydligt exempel på hur borgerligheten i vanlig ordning rustar ned den gemensamma organiserade processen och i stället lämnar över till andra att ta hand om det som borde vara gemensamma välfärdsprocesser, där ibland att få lära sig svenska.

Anf. 153 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Vi rustar inte ned; vi kanske gör andra prioriteringar som vi tror fungerar bättre.

Även om man börjar läsa svenska dag ett när man kommer är det inte alltid så effektivt därför att många – och det vet Christina Høj Larsen – har obehagliga erfarenheter med sig. Även om kroppen har landat och finns i Sverige har kanske själen inte hunnit med. Så länge båda inte är på plats är inlärningen ganska ineffektiv. Det vet jag av egen erfarenhet från sådan verksamhet i över 30 år.

Vad gäller identiteten är det svårt med praktik och jobb om man inte kan styrka sin identitet och tala om vem man är. Det handlar om säkerhet till exempel på arbetsplatsen. Det handlar om försäkring om det händer en olycka, och så vidare. Så fort den asylsökande har gjort sin identitet trovärdig och fått ett LMA-kort finns det möjlighet att söka jobb eller få praktik.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2012/13:TU19
Sjöfartstödets inriktning (prop. 2012/13:144).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

19 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmäldes och bordlades
Skrivelse
2012/13:145 Riksrevisionens rapport om effektivitet i svensk rymdverk-
samhet

Redogörelse
2012/13:RR5 Riksrevisorernas årliga rapport 2013

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse och redogörelse skulle förlängas till *onsdagen den 25 september*.

Motion
med anledning av prop. 2012/13:159 Graviditetspenning till egenföre-
tagare på grund av risker i arbetsmiljön
2012/13:Sf14 av Magnus Ehrencrona och Gunvor G Ericson (MP)

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2012/13:UFöU4 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliserings-
insats i Mali

Finansutskottets betänkanden
2012/13:FiU30 Nya regler för finansiella konglomerat och grupper
2012/13:FiU33 Årsredovisning för staten 2012
2012/13:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Skatteutskottets betänkande
2012/13:SkU30 Redovisning av skatteutgifter 2013

20 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 14 juni

2012/13:493 Gnestapendeln

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 juni.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 juni

2012/13:596 Simkunnighetsmål i lägre åldrar

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2012/13:597 Nya riktlinjer för offentlig finansiering av flygplatser

av *Suzanne Svensson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:598 Insemination för ensamstående

av *Agneta Luttröpp* (MP)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 juni.

22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 17 juni

2012/13:557 Det svenska språkets ställning i Finland

av *Anita Brodén* (FP)

till statsrådet Ewa Björling (M)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 juni.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 9 §
anf. 64 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 98 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 132 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ansökan om ledighet	1
3 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
6 § Förnyad bordläggning.....	3
7 § Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt.....	3
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU21	3
Anf. 1 JONAS ERIKSSON (MP)	3
Anf. 2 JENS HOLM (V)	5
Anf. 3 INGELA NYLUND WATZ (S).....	6
Anf. 4 OLOF LAVESSON (M)	7
Anf. 5 JENS HOLM (V) replik	9
Anf. 6 OLOF LAVESSON (M) replik	10
Anf. 7 JENS HOLM (V) replik	10
Anf. 8 OLOF LAVESSON (M) replik	11
Anf. 9 EVA FLYBORG (FP).....	11
Anf. 10 MATS ODELL (KD).....	12
(Beslut fattades under 14 §.)	13
8 § Riksrevisionens rapport om administration i strukturfondsprojekt.....	14
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU22	14
Anf. 11 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	14
Anf. 12 JONAS ERIKSSON (MP)	15
Anf. 13 KENT PERSSON (V)	15
Anf. 14 ANDERS AHLGREN (C)	16
Anf. 15 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	18
Anf. 16 ANDERS AHLGREN (C) replik	18
Anf. 17 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	19
Anf. 18 ANDERS AHLGREN (C) replik	19
Anf. 19 BORIANA ÅBERG (M).....	20
Anf. 20 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	21
Anf. 21 BORIANA ÅBERG (M) replik	21
Anf. 22 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	21
Anf. 23 BORIANA ÅBERG (M) replik	22
Anf. 24 EVA FLYBORG (FP).....	22
Anf. 25 MATS ODELL (KD).....	23
Anf. 26 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	24
Anf. 27 MATS ODELL (KD) replik.....	24
Anf. 28 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	25
(Beslut fattades under 14 §.)	25
9 § Granskning av grönbok om klimat- och energipolitiken till 2030	25
Näringsutskottets utlåtande 2012/13:NU24	25

Anf. 29	INGEMAR NILSSON (S).....	25
Anf. 30	LISE NORDIN (MP).....	27
Anf. 31	ANNA HAGWALL (SD)	28
Anf. 32	JENS HOLM (V)	30
Anf. 33	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	32
Anf. 34	LISE NORDIN (MP) replik	34
Anf. 35	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	34
Anf. 36	LISE NORDIN (MP) replik	35
Anf. 37	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	35
Anf. 38	JENS HOLM (V) replik	36
Anf. 39	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	36
Anf. 40	JENS HOLM (V) replik	36
Anf. 41	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	37
Anf. 42	INGEMAR NILSSON (S) replik	37
Anf. 43	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	38
Anf. 44	INGEMAR NILSSON (S) replik	38
Anf. 45	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	39
Anf. 46	EVA FLYBORG (FP).....	39
Anf. 47	LISE NORDIN (MP) replik	40
Anf. 48	EVA FLYBORG (FP) replik.....	40
Anf. 49	LISE NORDIN (MP) replik	41
Anf. 50	EVA FLYBORG (FP) replik.....	41
Anf. 51	HELENA LINDAHL (C).....	42
Anf. 52	JENS HOLM (V) replik	44
Anf. 53	HELENA LINDAHL (C) replik.....	44
Anf. 54	JENS HOLM (V) replik	45
Anf. 55	HELENA LINDAHL (C) replik.....	45
Anf. 56	LISE NORDIN (MP) replik	46
Anf. 57	HELENA LINDAHL (C) replik.....	46
Anf. 58	LISE NORDIN (MP) replik	47
Anf. 59	HELENA LINDAHL (C) replik.....	47
Anf. 60	INGEMAR NILSSON (S) replik	48
Anf. 61	HELENA LINDAHL (C) replik.....	48
Anf. 62	INGEMAR NILSSON (S) replik	48
Anf. 63	HELENA LINDAHL (C) replik.....	49
Anf. 64	MATS ODELL (KD)	49
Anf. 65	LISE NORDIN (MP) replik	51
Anf. 66	MATS ODELL (KD) replik	51
Anf. 67	LISE NORDIN (MP) replik	52
Anf. 68	MATS ODELL (KD) replik	52
Anf. 69	JENS HOLM (V) replik	53
Anf. 70	MATS ODELL (KD) replik	53
Anf. 71	JENS HOLM (V) replik	54
Anf. 72	MATS ODELL (KD) replik	54
	(Beslut fattades under 14 §.).....	55
10 §	Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och	
	arbetstidsreglerna m.m.....	55
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU11	55

Anf. 73	RAIMO PÄRSSINEN (S)	55
Anf. 74	MEHMET KAPLAN (MP)	58
Anf. 75	MATTIAS KARLSSON (SD)	60
Anf. 76	JOSEFIN BRINK (V)	61
Anf. 77	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	64
Anf. 78	JOSEFIN BRINK (V) replik	67
Anf. 79	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	68
Anf. 80	JOSEFIN BRINK (V) replik	68
Anf. 81	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	69
Anf. 82	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	69
Anf. 83	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	70
Anf. 84	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	70
Anf. 85	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	71
Anf. 86	ISMAIL KAMIL (FP)	71
Anf. 87	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	73
Anf. 88	ISMAIL KAMIL (FP) replik	73
Anf. 89	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	73
Anf. 90	ISMAIL KAMIL (FP) replik	74
Anf. 91	JOSEFIN BRINK (V) replik	74
Anf. 92	ISMAIL KAMIL (FP) replik	75
Anf. 93	JOSEFIN BRINK (V) replik	75
Anf. 94	ISMAIL KAMIL (FP) replik	76
Anf. 95	ANNIKA QARLSSON (C)	76
Anf. 96	ANDREAS CARLSON (KD)	78
Anf. 97	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	79
Anf. 98	ANDREAS CARLSON (KD) replik	79
Anf. 99	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	80
Anf. 100	ANDREAS CARLSON (KD) replik	80
	(Beslut fattades under 14 §.)	81
11 §	Etablering av utrikes födda genom företagande	81
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU12	81
Anf. 101	MATTIAS KARLSSON (SD)	81
Anf. 102	HANIF BALI (M)	83
Anf. 103	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	83
Anf. 104	HANIF BALI (M) replik	83
Anf. 105	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	84
Anf. 106	HANIF BALI (M) replik	84
	(Beslut fattades under 14 §.)	85
12 §	Tolkning och översättning i brottmål	85
	Justitieutskottets betänkande 2012/13:JuU23	85
Anf. 107	MATTIAS JONSSON (S)	85
Anf. 108	AGNETA BÖRJESSON (MP)	86
Anf. 109	RICHARD JOMSHOF (SD)	87
Anf. 110	PIA HALLSTRÖM (M)	88
Anf. 111	JOHAN LINANDER (C)	89
Anf. 112	RICHARD JOMSHOF (SD) replik	90
Anf. 113	JOHAN LINANDER (C) replik	90
Anf. 114	RICHARD JOMSHOF (SD) replik	91

Anf. 115 JOHAN LINANDER (C) replik	92
Anf. 116 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	92
Anf. 117 CAROLINE SZYBER (KD)	92
(Beslut fattades under 14 §.).....	93
13 § Vårändringsbudget för 2013.....	93
Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU21	93
Anf. 118 PER BOLUND (MP).....	93
(forts. 15 §).....	95
Ajournering.....	95
Återupptagna förhandlingar	95
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde.....	95
NU21 Förbättrade möjligheter till licensiering av	
upphovsrätt	95
NU22 Riksrevisionens rapport om administration i	
strukturfondsprojekt	96
NU24 Granskning av grönbok om klimat- och	
energipolitiken till 2030	96
AU11 Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och	
arbetstidsreglerna m.m.	96
AU12 Etablering av utrikes födda genom företagande.....	98
JuU23 Tolkning och översättning i brottmål	98
15 § (forts. från 13 §) Vårändringsbudget för 2013 (forts.	
FiU21).....	99
Anf. 119 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	99
Anf. 120 ULLA ANDERSSON (V).....	100
Anf. 121 FREDRIK OLOVSSON (S).....	101
Anf. 122 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	101
Anf. 123 PER BOLUND (MP) replik	103
Anf. 124 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	103
Anf. 125 PER BOLUND (MP) replik	104
Anf. 126 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	104
Anf. 127 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	105
Anf. 128 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	105
Anf. 129 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	106
Anf. 130 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	106
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	107
16 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2012	107
Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU34.....	107
Anf. 131 PIA NILSSON (S).....	107
Anf. 132 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	109
Anf. 133 PIA NILSSON (S) replik.....	112
Anf. 134 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	112
Anf. 135 PIA NILSSON (S) replik.....	113
Anf. 136 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	113
Anf. 137 PER BOLUND (MP).....	114
Anf. 138 GUNNAR ANDRÉN (FP)	116
Anf. 139 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	118

Anf. 140	ULLA ANDERSSON (V).....	120
Anf. 141	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	123
Anf. 142	ULLA ANDERSSON (V) replik	123
Anf. 143	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	124
Anf. 144	ULLA ANDERSSON (V) replik	124
Anf. 145	ANDERS SELLSTRÖM (KD)	125
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.).....	127
17 §	Etableringsförberedande insatser för asylsökande	127
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU14	127
Anf. 146	DAVID LÅNG (SD).....	127
Anf. 147	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	129
Anf. 148	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	130
Anf. 149	EVA LOHMAN (M).....	132
Anf. 150	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	133
Anf. 151	EVA LOHMAN (M) replik	134
Anf. 152	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	134
Anf. 153	EVA LOHMAN (M) replik	134
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.).....	134
18 §	Sjöfartstödet inriktning	135
	Trafikutskottets betänkande 2012/13:TU19	135
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.).....	135
19 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	135
20 §	Anmälan om interpellation	136
21 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	136
22 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	136
23 §	Kammaren åtskildes kl. 18.36.	137

Tryck: Elanders, Vällingby 2013